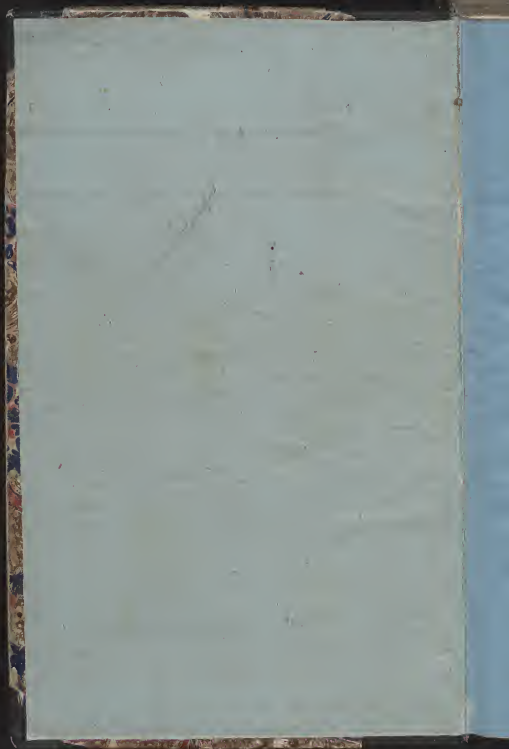
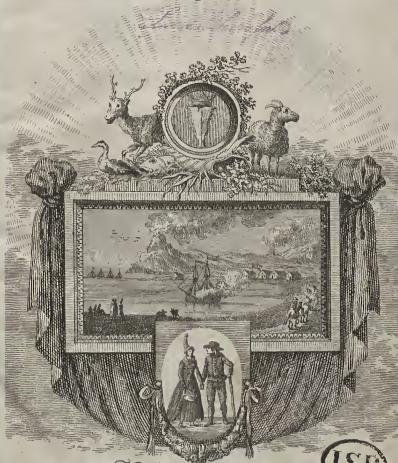

SAMLINGER
Fils
Handels Magazin for
ISLAND
1te Deel

Kiöbenhavn 1787
 Frykt hos Joh. Frid. Schultz Kong. Universitets
 Bogtrykker

Bradt fecit.

Li

Hans Kongelige Høihed

Kronprindsen.

Den store Omsorg Deres Kongelige
Høihed har for Fædrelandets
sande Belfærd;

Den særdeles Nidkierhed Deres Konge-
lige Høihed ved Publicitetens Be-
skyttelse udviser for Oplysninger til
Kundskabers Udbredelse og Frem-
vært;

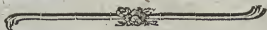
Den naadige Bevaagenhed og Retsindig-
hed, hvormed De opmuntre enhver
ædelstænkende Borger i Staten
Har givet baade Anledning og Driftighed
til, at dette Handels - Magazin for
Island herved tilskrives

Deres Kongelige Høihed

underdanigst

Carl Pontoppidan.

Til Læserne.

Island, som i lang Tid har hængt ved Leede-Baandet, trænger naturligviis til at føres ved Haanden, for at lære at bruge og benytte sig af den ved Kongelig Placat af 18. August 1786 givne Handels-Frihed, og da den der værende Almue i Aarhundrede har efter de octroierede Handels-Indretninger været sat ud af Nødvendighed til at tænke og handle selv, behøves altsaa vist nok Eonen til det første at opvækkes, og til det sidste Anviisning og Regler til at virke efter. Den i Fattigdom nedsynkede Almue i Island (een uundgaaelig Følge af Mangel paa

Til Læserne.

Leilighed til egen Virksomhed), behøver ogsaa nødvendig Understøttelse.

Regjeringen har og i denne Henseende efter sin Wiisdom og faderlige Kierlighed gjort alt, hvad der kan ønskes og ventes. Den har hævet de politiske Hindringer, som laae Isøndernes Virksomhed i Veien, og med rund Haand uddeeler den Kraft til at sætte samme i Gang. Det staaer nu til dem, at vise sig som værdig Afkom af den ædle Stamme, hvorfra de udspringe, og at giengielde Regjeringens Besgierninger, ved at bruge dem til deres største muelige Nytte. Det er og heller ikke at tvivle paa, at de jo heri vil opfylde Forventningen, naar de efterhaanden lære at kiende deres og deres Lands Fordeele, og den retteste Maade til at giøre sig samme nyttig. Og foruden at de iblandt deres Landsmænd have saa mange værdige Mænd, der ikke allene baade med Skrifter og ved Exemppler have banet Veien for dem, men som de fremdeles kan vente at ville gaae dem til Haande med Raad og Daad; saa kan man og haabe, under
en

Til Læserne.

en Regiering, der ikke lader det mangle paa passende Opmuntringer og Belønninger for alle nyttige Bestræbelser, at enhver efter sin Evne og Leilighed vil bidrage til dette Maal hvad han kan, uden at sŕye det Arbeide og den Udgift, som dermed maatte være forbunden. Mit Ønske med nærværende Handels-Magazin gaaer og derhen, efter hvad jeg i Subscriptions-Planen under 14 Nov. 1786 har meldt, at kunne udrette noget i denne Henseende. Og jeg gjør mig det Haab, at den billigtænkende Læser vil bedømme det efter Hensigten.

Denne første Deel indeholder tvende Capitler.

Det 1ste Capitel angaaer Hav-Fiskerierne. Jeg har troet at burde forudskikke Efterretningen om disse, saasom jeg har anseet samme saavelsom og Landbruget som Grund-Støtterne til Frihandelens Opkomst og Næringsveienes Udvikelse i det Store saavelsom Smaa, og som Afsetningen bestemmer Grændserne for Productionen,

Til Læserne.

tionen. og hiin fornemmeligen hænger af Bahrenes Godhed, saa har jeg noie beskrevet Virknings Maaden, og især Fiske-Virkningen paa den Terraneuffiske Maade, for at debiteres paa fremmede Markeder. Saa meget mere har jeg anseet dette at være magtpaaliggende, som betydelig meget har været tabt ved Handelen paa Island formedelsst deels maadelig, deels slet Fiske-Virkning i nogle Aaringer. Man ville vist nok herudi, som i alt andet, være i største Fare for at forfeile heele Maalet, om man vilde haabe en Forandring i Tingenes Virkning, naar Aarsagerne blebe de samme. Ligesom det aldrig kan feile, at ved Exporternes Forogelse ved Hav-Fiskerierne i det Store, vil opstaae flere Factorier, end der har været under den octroierede Handel, som har havt næsten allene Almuens Baade-Fiskerie og Landboe-Handel at underholde sig med.

I Henseende til det andet Capitel vil man erfare, jeg tillige har søgt til Veiledning at oplyse enhver hidtil ubekendt Omstændighed
for

Til Læserne.

for Fremmede. Jeg onsker ellers Island en virkelig National-Handel, hvorved jeg forstaaer den Art af Commerc-Bæsen, hvorved de for Landet uomgængelig fornødne Vahre, bliver til Nødtørst under rigtige Maadeligheds Regler forhandlede, og for at befordre de i Landet værende Indretninger hented: saameget mueligt med Landets egne Skibe fra de Stæder, hvor de i Indkøb kan havees for letteste Priis, og derimod dets Producter og tilvirkede Vahre paa lige Maade med egne Skibe bortsendte til de Stæder, og i saa stor Mængde, sont ethvert Sted kan have nødvendig, hvorved altsaa Ombytningen af Vahrene kan holdes i en nogenlunde lige og billig Værdie, og ei forfalde Mispriis. Til dette Gode at opnaae for Island især, vil vel neppe noget kraftigere kunde bidrage som Grund-Piller for Hoved-Næringen, end

A. Alt udi de intenderende Riobstæder efter den Kongelige Anordning af 17. November 1786 nedsætte sig slige Folk, der ere oplærte, samt have Indsigt i saadan Handel,

Til Læserne.

hvorved Island tildeels har, og videre kan forøge Hoved-Næringen.

B. At iligemaade udi de Islandske Riikstæder ned-sætte sig mange erfarne Søemænd, dersom ellers den saa nyttige Sø-Transport rundt om Landet, tillige skal opnaae lykkelig Fremgang. Af saadanne udi Handel og Søemandskab oplærte Folk, har Island deels selv nogle, og bør tillægge sig større Forraad, om Handel og Søefart nogensinde skal blive til dets Opkomst, thi paa Fremmede, bør det ei med Sikkerhed giøre nogen Regning. Derved vil tillige saavel den inden-som udenlands Handel opvække nyttige Nørelser, befordre Arbeidere og Haandværker.

C. At udmærkende Gliid i Nærings-Væsenet vorder kraftigen understøttet, ligesom og alt nyttigt Haandarbeide opmuntres med smaa Belønninger for at opnaae større Fuldkommenhed.

D.

Til Læserne.

D. At Betlerie og Lediggang saameget mueligt udryddes ved Anviiisning til offentlig Arbejde, hvilket i de Islandske Riibstæder ei alle- ne ved Fiskerierne selv og Fiskevirkning samt Tranbrænderier, men og ved Ildmanufac- turer vel muelig i Tiden ved Hielp af en fast- sat og reguleret Uge og Daglen vil kunde opnaaes.

„ Handelen *) siger Montesquieu i det
„ den af Erobrere opholdes og forstyrres i sin
„ Gang, omvanker saalænge, indtil den atter
„ finder et sikkert Tilflugtssted. Der, hvor den
„ engang nedlader sig, bliver alt om den blom-
„ strende. Ode Heeder blive til behagelige
„ Marker, og Havet er fult med Skibe.
„ Det Modsatte følger i de Lande, hvorfra
„ man fordrev Handelen. Frugtbare Agre
„ forvandles til øde Heeder, og Lædhed træ-
„ der i Flittrighedens Sted. Handels-Hi-
„ storien er den almindelige Selskabeligheds Hi-
„ storie;

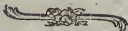
*) Professor Ludovici Rishmands : System 1ste Deel,
Pag. 272.

Til Lærerne.

„ storic; af dens mangfoldige Revolutioner, af
„ denne Omvexling af Folke = Formeereelse og
„ Odelæggelser, udvikle sig de vigtigste Tildra=
„ gelser.“

I det øvrige refererer jeg mig, hvad dette
Handels = Magazin angaaer, til Afslutningen af
dets andet Capitels §. 24. Side 314. og da jeg
har skrevet efter min Overbeviisning, troer jeg
og at have opfyldt den mig paaliggende Pligt.

Kjøbenhavn, den 16 Febr. 1787.

Indhold.

Første Capitel.

Om Fiskerierne.

	Pag.
Varfagerne, hvorfor Hav-Fiskerierne under Island meere have været benyttede af fremmede Nationer, end af Danske Undersaatter: §. 1:7.	1:12
Om Udfigterne til Fiskeriernes Tiltagelse ved Monopol-Handelens Ophævelse. Om de Fordeelene Staten har havt i 10 Aar af den Kongel. Resolution under 13 April 1775, saavidt Cabliau-Fangsten allene angaaer. §. 8:10.	13:21
Beregning over Udrednings-Omkostningerne af et directe til Cabliau-Fangst under Island destineret Skib paa 47 Commerce Lasten, samt Balancen over sammes Vinden og Tæben. §. 11.	22:31
Forslag og Anviisning til hvorledes man ved Besættelsen af visse Havne kunde foreene Handel med Fiskefangst. Om den Islandske icke Handels Exportations Vigtighed og sammes aarlige Beløb fra Aa. 1779 til 1784. incl. Et til Rentekammer-Collegium indsendt mærkværdigt Brev om Fiskeriernes og Handelens Udvidelse m. m. §. 12:15.	32:48
De for Fiskerierne i Island gieldende Værtids Love udi Rescript af 28 Febr. 1758. Om den ulige Tid af Aaret Værtiden vedvarer under de Islandske Søe-Kyster ved Almuens Waade-Fiskerie. §. 16:17.	49:58
Første Taaagelser ved Skibes Equipering til Cabliau-Fangsten. Angaaende de til Hav-Fiskerierne be-	

Indhold.

Pag.

stemte Skibes Seilads til Fiske-Grundene, Ban-
ker og Meeder. De Hollandiske og Flamske Fi-
sker: Skibes Forhold. Jagttagelser ved de til
Cabtau-Fangsten fornødne Requisitioner. Den oeco-
nomiske Indretnings-Maaade med Nige Skibe.
Om Driv-Fiskerier under Norder og Østerlands
Kysterne m. m. Om Forholdet ved Skibenes
Retournering. Fortægnelse over de nyttigste og
meest bekendte Fiske-Slagters Lege- og Yngel-
Tid. §. 18 : 32.

59 : 96

Notice over de fra Aaret 1779 til 1785 incl. fra
Island og Finmarken conquirede Fiske-Ladnin-
ger, ligesom og samme-ogefarlige Provenue udi
Barcelona, Bilbao, Cadix, Genua, Mallaga,
Marsellie, Livorno, Triest m. m. §. 33. : 97 : 102.

Forbudde imod fremmede Nationers Fiskestibes ulov-
lige Handel De 34 udenrigs Stæder, hvorhen
Islandiske Fiskerihæder fortrinligst søges. Beviis
paa Uligheden af Vondens samt Almue-Mands
Fiskerier, imod naar samme flere af Entrepren-
neurer til Hav-Fiskerierne i det Store. Notice
over nogle af de p. t. bekendte gode Handels-
Huuse at adressere Fiske-Ladninger til i Barce-
lona, Bilbao, Cadix, Genua, Livorno, Nea-
polis, Mallaga, Marseille, Triest, Ostende,
Amsterdam. §. 34 : 37. : 103 : 116.

Anmærkninger om de Islandiske Fiskeriers Vigtighed
for Kiøbenhavn fra Aar 1712 til 1782. Om
Hval- og Echolette-Fangstens Vigtighed under
Island. §. 38 : 40. : 117 : 122.

Instruction som den Kongelige octroierede Handels-
Skippere have hidindtil have, saavel ved Krags-
fart som paa Fiskefangsten. Angaaende Torste-
Ravnens Behandling og Nedsaltning. : 123 : 134.

Om Islandsk Klippfisk tilvirket paa Terraneus's Maa-
de. Forskiellen imellem denne og Dansk Virkning.
Paa hvilke Havne de bedste Virkepladser ere.
Jagttagelser der bør være ved begge Sorter, i
Hensigt til Saltning og øvrige Behandlings-Maa-
de for at opnaae gode Kiøbmands-Vahre m. m. 135 : 162.

Konges

Indhold.

	Pag.
Kongelige Anordninger og Descripter under 16 Maj og 20 Junii 1766 og 1 April 1776, angaaende Forholdet mod fremmede Nationers uberettigede Fiske- og Handel omkring og paa Island, samt den Instruction der i ommeldte Sag gives de Dynkirtiske Capitainer og Skipperne ved Udgaende paa Fiskefangst under Island m. m.	163: 182
Kongelig Placat af 18 August 1786 om den Islandske Handels Frigivelse.	183: 192.
Forslag af Kongelig Majestæts Landsfoged Hr. Schultze Magnussen til Aulæg af Hukkerter: Fiske- og Sælhund og Havkalv: Fangst paa Norderlands Kysterne af Island. m. m.	193: 205.
Om Hvalfiske: Fangsten i Bredefiorden og Arnerfiorden, samt omkring andre af de Islandske Søe: Kyster m. m.	206: 211.

Andet Capitel.

Om Handelen.

Anledningerne til den i de senere Aaringer indtrufne Underballance ved Handelen paa Island, under Monopol: Handelsens Indretning. Et mærkeligt Brev af Kong Christian IV under 9 Febr. 1645 til de v. Uffelen om Hamborgernes Tilbud for Islands Korpagtning. De fra Ao. 1602 til 1786 indtrufne XIV Handels: Perioder. Addresser til de paa Islands XXV Handels: Havne etablerede Ridsmænd ved Udgang af Aaret 1786. §. 1: 3.	212: 223.
Seiladsen til Island. Jagttagelser ved de Nordre og Østerlands Havne ved Indtræffende af Grønlands Drivis. Skibs: Journal: Efterretning desangaaende i Aaret 1786. Tabel over Skibenes Expeditioner i Aaret 1785 til Landets XXV Handels: Havne, visende Havneviis Skibsrummet, uogaaende og hjemgaaende Tid m. m. §. 4: 6.	224: 243 Under:

Indhold.

Pag.

Underretning om Handels og Sømands behøven-
de Jagttagelser ved Vinterleie paa de XXV for-
skjellige Havne i Island, samt de der fornødne
ordinaire og extraordinære Forordninger m. m.
§. 7: 10. : : : 244: 253.

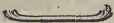
Danske Provisioners Indførsel til Island fra Aaret
1764 til Udgang 1783. Ballance over Expor-
tations og Importations: Vahre af Provisioner
udi anførte 20 Aaringer. Om Exportationen af
Fiskevahre m. m. Nærmeste Beregning over Ex-
portationen af Saltvands-Fiskerierne fra Island
i 20 Aaringer. Tørre-Ravns Saltning. Fiske-
og Horn: Liims Fabriquer. Salpeterværk m. m.
§. 11: 12. : : : 254: 263.

Fiskevahrenes Sortering udi Handels: Gadinger til
Barcelona, Livorno, Genua, Triest, Bilhao,
Marcellie, Cadix, Neapolis. Fragt: Bereg-
ning pr. Commerce Last. Om Fiskerierne under
Westmanerne og disses muelige Forbedring m. m.
§. 13: 17. : : : 264: 284.

Om Landboe: Handelsens Producter. Om uldene
Vahres Fabricata. Om Anlæg til Feldberedelse
m. m. §. 18: 22. : : : 285: 306.

Om Exportationen fra Svovel: Værket paa Huns-
vigs Havn fra Aaret 1764 til Udgang 1783.
Correspondence angaaende det fra Interessenterne
i Vitriol: Olie Manufacturerne i Skotland gior-
de Forslag angaaende aarlig at ville imod vis
Priis afhente et Partie uraffineret Svovel m. m.
§. 23: 24. : : : 307: 314

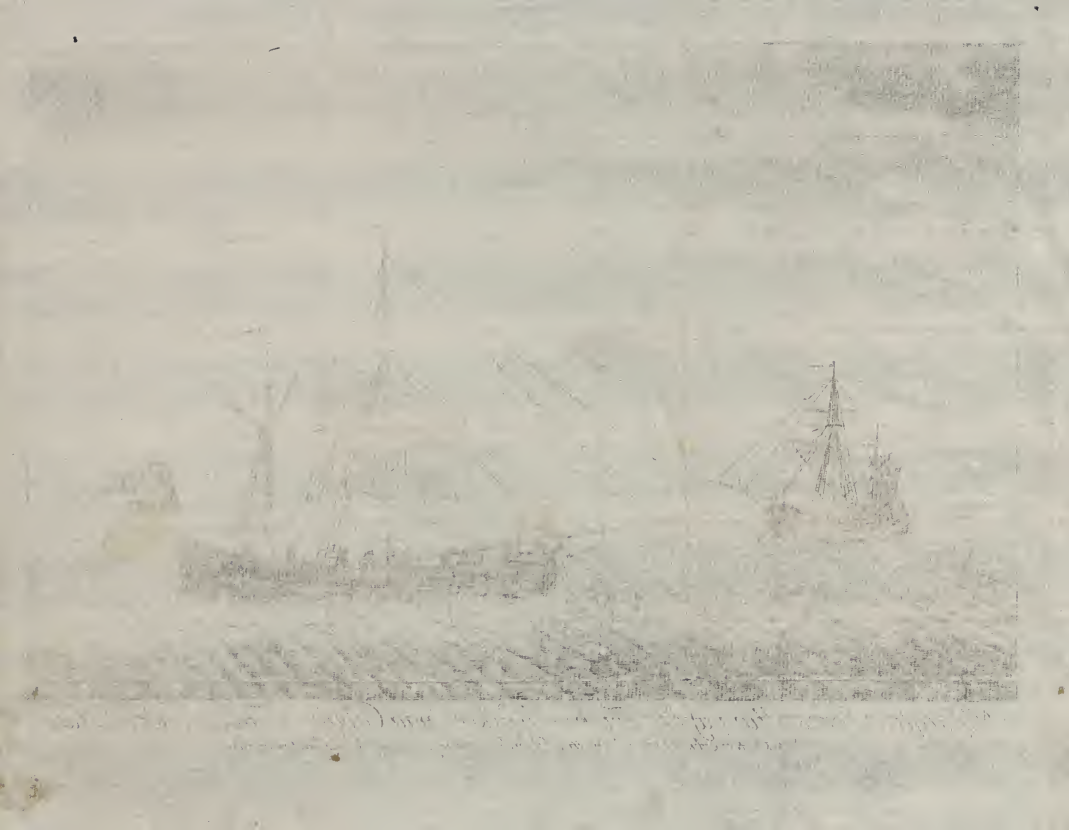
Kongelig Placat om Providerings Indskrænkning
dateret 19 April 1786. Tabeller over de be-
tydeligste Exportations: Vahre Havnslis fra
Aaret 1764 til Udgang 1783. Kongelig Anord-
ning om Riøbstæberne i Island dat. 17 Novemb.
1786. Om Havne: og Vahre: Märker. Ta-
beller om Holse: Tallet m. m. : : : 315: 334.

Nøjagtig Forestilling af En Fiske-Huckert paa Cabliau Fangst under Island.
Bekendt Aa: 1785. til niftig Underretning af C. Pontoppidan.

Friedrich sc.

§. I.

Det synes besynderligt, at den Nation, som er i Besiddelse af Islands fiskerige Kyster er den, som deraf mindst benytter sig og drager mindst Fordeel. Hvor saa ere ikke de Skibe, som fra de Danske Stater gaae paa Fiske under Island? Hvor saa har siden er det ikke, at disse i denne Hensigt have begyndt at komme der? og endnu har Fiskeriet for samme hidtil været næsten en Bisag. Aarsagerne hertil ere imidlertid ikke vanskelige at udfinde. Det er en almindelig Bemærkning, at man gierne overseer, hvad som ligger een nærmest, og at man ofte foragter den Fordeel, som er forhaanden, for at jage efter en længer fraliggende Gienstand, som Indbildningskraften har forstørret og udviiret. Men det kunde maaffee synes latterligt, at ville nedstige i Afgrundene af det menneskelige Hierte for at finde Aars-

sagen, hvorfor man ikke har randsaget Fiskegrundene om Island. Man behøver ikke heller at gjøre sig saamegen Møie eller søge den saa dybt.

§. 2.

Den nærmeste Grund finder man vel unægtelig i den Monopolste Handels Indretning, som fra saa lang Tid af har havt Island (der næst Storbritannien er den største Ø i Europa) i Besiddelse; For at nyde eene Handels-Netten er det meget naturligt, at den haver været betænkt paa at holde Fremmede saa langt borte fra Kysterne, som mueligt, og hos saadanne Societeter heder alt det fremmed, som ikke hører til deres Selskab ¹⁾. Man finder derfor et Forbud i ældre og nyere Octroyer, og udi 13, 14 og 15 Artikel i sidste Octroy for Island

¹⁾ See Octroyen for Island af 31 Julii 1663, som med hine ældre og senere ere nu ved kongelig Placat af 18de August 1786 ophævede, og hvorudi §. 5. fra 1787 Aars Begyndelse enhver af Danske og Norske Undersaatter allernaadigst er ikke allene tilladt at drive Fiskeriet frit under de Islandske Kyster saaledes, som de best vilje og kunne, samt at virke deres Fangst paa Landet, men og efter §. 16. forundes dem Besnaadninger og Fordeele, der vilje entreprenere og forsøge Fiskerierne eller nogen anden for Island særdeles nyttig Næring i det Store.

land af 15 August 1763, at ingen u=privilegeret maae handle og bruge Doggerie nærmere end 4 Milse rundt omkring Landet ²⁾). Af samme Aarsager modsatte Handels=Compagnierne sig derfor, enten aabenbare eller hemmeligen, alle Mulæg, som bleve giorte, enten i Landet selv eller andensteds, indenrigs fra, til Fiskeriernes Udvidelse eller Forbedring i det Større, saaledes har endog i senere Tider, paa Grund af de Monopolste Rettigheder, været Hindringer i Veien for Hukert = Fiskeriets Opkomst under de Islandske Kyster, naar private Folk ville entreprenere samme ³⁾).

A 2

§. 3.

²⁾ Man finder iblandt Handels=Correspondencen, at udi Aaret 1767 under 6te Martii udbad, det Islandske Compagnies Directeurer sig af det Kongelige Rentekammer Esterrening om, hvor nær det almindelige Hav skulle forstaaes at strække sig imod eller under Landet, paa Grund af, at Octroien havde forbudt ingen at bruge Doggerierne paa 4 Milse nær Island, hvorpaa høibemeldte Rentekammer under 18 April s. A. (1767) tilmeldede i Gienfvar, at Compagniet maatte henholde sig til det Danske Cancellie om den Qvæstion, hvorvidt det almindelige Hav skulle strække sig.

³⁾ Udi Aaret 1774 indgik Hr Stiftsbefalningsmand Thorsdahl (som den Tid var selv i Island) af blot Patriotisme imod Landet, Interessenskab med Hr. Amtsmænd Stephensen og Hr. Rædsmand Jacobson udi et Dansk bygget Fiskerskib, kaldet den Islandske Ørn, dræg-

§. 3.

Det har altsaa været Compagnierne allene, som kunde have fordeelagtig Afgang til at benytte sig af Fiskerierne; hvorforre samme ikke have gjort det, vil man vel spørge? Jo mindre Vare, der kommer til Markedspladsene, jo bedre blive de betalte. Man kan og formode, at Interessentskabet, som Aaret 1774 blev ophævet, har været enten floge eller interesserede nok til ikke at vove noget paa Anlæg til Fiskerie for egen Regning i det uvisse Udsald, saa længe de uden at vove, kunde gøre sig vis Fordeel paa, hvad der af Islænderne i Handelen blev indleveret. Men disse fiskede og aldrig nok. Der var

et

dragtig circa 35 Commerce-Pæster, og udredede det til Havfiskeriet med Islands egne indfødte Folk, undtagen Skipperen, som var en Nordmand, for at opmuntre denne altid meget vigtige Næringsgreen. Men atter mødte Octroiens Hindringer dette Interessentskab paa saa besynderlige kunstlede og indviklede Maader, at Skibet til betydelig Tab, saavel for Interessenterne selv, som Landets Indføde, blev Aar efter andet henliggende uden Brug og Nytte, og endelig tilslut opdraagne paa Havnefjords Havn. Jeg kunde nævne emtreent de almindelige Fordeele dette eenes Skib ville til, sælles Fordeele have indbragt i saadan Tids Periode af 11 Aar. Men Sagen er her allene at føre Bevis paa de skadelige Følger af de Islandske Compagniers hidtil uindskrænkede Monopolier.

et evigt Krig ved alle Leiligheder paa Fiskeriets Forsømmelse, Folkets Lædhed og Dovenskab, da dog Is-
lænderne, naar alle Omstændigheder for Resten sættes
lige, unægtelig kan, af enhver i den indenlands For-
fatning kyndig, fordre Plads blandt de meest arbeid-
somme og vindskibelige; men det er Uretfærdigheds
og Strængheds almindelige Fremgangs Maade, at
søge at giøre den Gienstand foragtet, som de først
have mishandlet ⁴⁾. Det er af sig selv klart, at det

A 3

maatte

- ⁴⁾ Ved at anføre noget om de Islandske Compagniers i
mange Maader overdrevne monopoliske Handels-
Indretninger, have allene Hensigt til de i de ældre
men ikke i senere Tider værende; thi det er efter den
sande og virkelige Handels-Historie, de ældre Com-
pagniers ulovlige Udsæd, der have foranlediget In-
dustriens og Virksomhedens Undertrykkelse til Skade
for de senere Handels-Indretninger under kongelig
Administration. Iblandt mange Exempler paa for-
nuftstridende og uchristelige Handlinger ved de ældre
Handels-Compagniers uindskrænkede monopoliske
Indretninger, vil jeg her allene anføre det kongelige
Rentekammers Communication under 6 Mai 1702
af kongelig allernaadigste Resolutioner paa adskillige
af Hr. Laugmand Gottrup i Island nedsendte For-
stillinger, hvoriblandt der angaaende 3de Post er re-
solveret: „Ladestædernes Districter skal eftersees, og
„ ligned af de dertil bestillede Commissarier; sam-
„ me Commissarier skulle og grundig undersøge, hvor-
„ for Holmfaster Gudmundsen imod Octroyen er lag-
- „ strø

maatte have været Compagnierne lettere at udruste 10 Skibe til Fiskeriet, end en Islandsk Fisker at skaffe sig endnu een Baad mere, og dersom de første ikke kunde haabe sig Fordeel ved hiint, hvad skulde da den sidste giere.

§. 4.

Man ville maaſkee spørge, hvorfor da ikke Monopol-Handelen ogsaa har hindret andre Nationer

„ strøgen, og arrestere den Dom, som over Thomas
 „ Conradsen er falden, at den ei erequires. De,
 „ der have Monopolium paa Handelen skulde og her-
 „ med være allernaadigst advarede, at de herefter
 „ omgaaes mildere med de fattige Undersaatter der
 „ i Landet, saafremt deres Haardhed ei skal paasføre
 „ dem tilbørlig Straf.“ Den Tids Historie oply-
 ser, at disse tvende Islændere havde borthandlet største
 Deelen af deres Fiskeavl, deels til fremmede Natio-
 ners Fiskeſkibe, deels til andre Handelsstæder, end
 det, hvorunder de efter Havnens Bortforpagtning
 egentlig henhørede, hvilket, som stridende imod
 Octroyen blev ved strange Monopolisters Paaſtand
 saa haardelig og ganske imod Naturens Ret og Vil-
 lighed anſeet, dømt og erequireret af en uvittig Dom-
 mer, uagtet man af Handels-Udreedningerne den
 Tid kan meget vel have Beviis paa, at der ingen
 tilstrækkelige Beholdninger vare ved Handelsstæderne
 af de 4 fornemste Species, Salt, Hamp, Tia-
 re og Provisioner. Man tvivle altsaa ikke om, at Is-
 lændernes Paaſtand er rigtig, at deres Forsædre ere
 ved Monopol-Handelen meget mishandsede.

ner fra at fiske under Island; jeg tænker man hertil kan svare, først at de samme Aarsager have virket her, som gjøre, at disse have bragt alle Industriens Deele videre, end man endnu hos os har gjort. Dernæst er den Fisk, som de fange, meest til indlands Consumtion; og de kan ikke behandle den tilstrø virkede Handelsgadinger, da det ikke er fremmede Fiskere tilladt, at benytte sig af Stranden eller Klipperne. Fangsten maae da altsaa nedsaltet i Tønder, men paa denne Maade behandlet, kan den ikke føres langt eller bevares ret længe uden at fordærves eller tabe sin Smag. Man maatte altsaa være vis paa at finde en sikker og hastig Affats. Den haver og Hollænderne og Flanderne i deres mange og folkerige Steder.

§. 5.

Nu da Hs. Majestæt ved Placaten af 18de August 1786 om den Islandske Handels Friegivelse ikke allene har behaget allernaadigst at bevilge og ganske uindskrænket at tillade, men endog at opmuntre Havfiskeriet og samme Fangstets Tilvirkning paa Landet, er en virkelig nye og vigtig Næringsgreen derved opstaaet, saavel for Islænderne selv ved sinæe og store Interressentskaber i Landet, som og i Almindes

lighed for enhver dansk og norsk Patriot og Undersaat. Jeg troer, at i denne vigtige Sag ikke er upassende, hvad Fiskerierne angaaer, at anfere, hvad man i samme Materie læser som mærkværdig Anekdote i den Engelske Dronning Elisabeths Historie. Da, nemlig denne u dødelige Dronning, sidst i sin Regjerings-
 tid, havde tilbagekaldet en Deel udeslukkende Handels-Privilegier, og Underhuset i denne Anledning afslagde sin pligtstyldigste Taksigelse til hende, svarede hun de Deputerede: „Messieurs, jeg er meget bevæ-
 „ get over den Tilboielighed, I bærer for mig, og
 „ over det ubedragelige Tegn derpaa, som I give,
 „ i det I advare mig om en Feil, som jeg har be-
 „ gaaet. Gid hellere min Haand visne. Gid
 „ heller mit Hierte bekomme et dødeligt Saar, end
 „ min Haand eller mit Hierte skulle tilstøde private
 „ Privilegier, over hvilke mine Undersaatter skulle
 „ have Ret til at klage.“

§. 6.

Omendstiont efter min Plan til første Deel af dette Handels-Magazin ikke haves Hensigt, uden til hvad Hav-Fiskeriet, saavel som Handelen i Almindelighed kan vedkomme, og jeg derimod tænker at udsæ-
 re, hvad den inden- og udenlands Handel til og fra
 Hav

Havnene i Island i og for sig selv angaaer, udi den anden Deel af Skrivtet; saa vil dog her henhøre nærmere at bevise, saavel Cableau-Fangstens særdeles Vigtighed som Muelighed, og efter mine usorgribelige Tanker det største Drivehiul til national Velstand, ved at drage mere Rigdom af Havets utømmelige Kilder, end hidindtil skeet er. Alt Island ei allene kan ernære et langt større Antal Menneffer end det for nærværende Tid har, men og afgive mange betydelige og for Dannemarks Handel meget vigtige, og, især i visse Henseender, umistelige Natur-Producter til inden- og udenrigs Handel, det beviser saavel de gamle, som nyere Tiders Historie meget tydelig, men og den store Mængde af de aarlig under Landet ankommande Fiskerskibe fra Holland, England, Dyrkirken, Flandern; med største Fortrydelse maae man aarlig høre, at disse fremmede Gieste vende tilbage fra Fiskerierne under de Islandske Kyster med rige Ladninger, naar Indbyggerne i Landet føre de ynkværdigste Klager over Fiskeriets Mislingelse, og Handelskibene for en Deel baglastede med Steen, maae søge hjem til Danmark; altsaa deele de ei en Gang Havets Rigdomme under de Islandske fiskerige Kyster med os, men de tilvende sig næsten allene de Fordeele, som Landet og dets Strækninger forgieves tilbyde de fattige og modløse Indvaanere. Vil

man af Handelshistorien anmærke ⁵⁾ at af de fra Island aarligen til Handel exporterede circa 8 til 9000 Skpd. alle Sorter Fiskegadinger, er fra Nord- og Østerlandets betydelige Søeftrækninger i 20 Aaringer af virket Fisk allene udskibet 622 Skpd., og af nedsaltet Cablian 1724 Tønder; da man nu dertil veed, der ere meget betydelige Fiskebanker under de Kyster paa Nordlandet, hvor Hollænderne, de Franske og Engelske have aarlig mærkelig god Fangst, lige fra Grimsøe under Huusevigs Handels-District til Olofs Fiorden, og videre langs Kysten forbi Hoffsaacs, ligesom og paa Østerlandet ved Langenæs, saa har visselig enhver, der besidder retskaffen Kierlighed til sine Medmennecker, grundig Marsag til at ønske, udfinde og iværksætte Ophjælpnings-Midler for Fiskeriernes Flor, i Særdeleshed paa de anførte Land-Kyster, hvor Hungeren ofte borttærer den fattige Almue, og hele Kirkesogne ikke sielden nødes til at forlade Huus og Hiem, naar en streng Winter og et haardt Foraar nægter dem Nyttten af deres Creature
til

⁵⁾ Fra Anno 1764 til 1783 er udskibet af Fiskevare diverse Sorter Handelsgadinger.

7 Sønderlands Handelshavne	Skpd. 92145	Cabl. 1919	Td.
10 Vesterlands	—	73974	— 11010
5 Nordlands	—	565	— 1696
3 Østerlands	—	57½	— 28

til Melkning og andet Huusbehov ⁶⁾. Jeg anserer dette allene for at vise den urigtige Meening, at Sønder- og Vesterlands-Kysterne ere allene de Strækninger, hvor Fiskeriet i det store kan entrepreneres ⁷⁾. Hvad Vigtigheden af Fiskefangsten under Island angaaer, endog til de Danske Staters egen Consumption, da haves derpaa, som bekiendt, mange Exemppler, saavel i ældre, som seenere Tider, men som egentlig henhørende til Handels-Historien forbigaaes paa dette Sted. Jeg ønsker derfor, at der kraeftigen maatte blive begyndt paa at entreprenere og forelægge Fiskerierne i Overeensstemmelse med den kongelig allernaadigste Placat af 18 August 1786 §. 16.

§. 7.

- ⁶⁾ Formedelsst uforsynlige Midler til at benytte sig af Landets egne Natur-Producter, forlod en Deel Familier Huus og Hiem i Norder-Syssel i Vinteren 1782, hvorfor Hs. Majestæt af landsfaderlig Godhed ved allernaadigst Resolution af 3 Julii 1783 stienkede 300 Rixdaler til at retablere disse Familier.
- ⁷⁾ Skibs-Journalen for den Islandske Handels Fiskejagt, Skarven, forklarer under 6 August 1785, at han samme Dag havde praet en Engelsk Slup, omtrent paa 22 a 24 Lasters Drægtighed, under Längenäs (paa Island), som da alt havde fuld Ladning, og ville til at salte Fisk i sin Skibsbaad. Paa saadan Tid af Aaret er Fiskefangsten mindre paa Sønder- og Vesterlands-Kysterne, da Fiskens Trælgang gaaer om Efteraaret Nord og Øster paa, hvilket Fremmede meget vel vide og kiende til Benyttelse.

§. 7.

Nogle formeene, at Fiskerierne under Island ere af lige Beskaffenhed at drive i det Store, som under Terraneuf, men derom kan jeg ikke domme da jeg allene kiender Beskaffenheden og Mueligheden under de Islandske Kyster; kan ikke heller letteligen frasfalde, hvad jeg har læst og lært af et Document imellem Handelsmænd desangaaende, saaledes lyden-
 de: „Island ligger under 64 a 70 Grad, og Terraneuf
 „ under 45 a 50 Grad, derfor kan Fisken der be-
 „ dre virkes til Bakkelou end paa Island. Den
 „ store Banque, som ligger 25 Miile udenfor Ter-
 „ reneuffe, og er 100 Miile lang og 50 Miile bred,
 „ er meget velsignet med Cablian. Der fiskees Cab-
 „ lian, som nedfaltes i Kiølen af Skibet, og gior-
 „ res som oftest tvende Reiser i Fredstider om Aaret
 „ derhen fra adskillige Stæder i Frankerig, baade i
 „ Januarii og Februarii, saavelsom September og
 „ October Maaneder. En Mand under Terraneuf
 „ og Cap Belton, kan daglig fiske 300 a 350 Cab-
 „ lian.“ Nok, at Fiskerierne under Island ere
 saare vigtige og fordeelagtige, uagtet at Havfiskeriet
 ikke under det strængere Clima kan drives i Januarii,
 Februarii og October Maaneder, som under Terraneuf.

§. 8.

Da nu Handelen paa Island gives frie, og Udgangen til at benytte sig af Landet derved aabnes, saa vil altsaa alle de Hindringer til Fiskeriernes Opkomst og Handelens Udbredelse, blive ryddet af Veien, som Monopol-Handels Indretningen har været Anledning til; man har derfor grundet Aarsag at troe, at ikke allene Islænderne selv vil faae mere Lust og Evne til at afvinde Havet sin Rigdom, men at dette Fiskerie ogsaa vil blive en Speculation og tillige en Kilde til Velstand for disse Rigers Indbyggere i Almindelighed. Denne fornsielige og glædelige Betragtning, foranlediger mig til paa samme Maade, som jeg i Aaret 1785 har skrevet om Hval- og Robbe-Fangsten under Spitzbergen og Strat Davis, her at give Underretning om alt hvad der kan være at iagttage ved en Expedition til Fiskerie under Island, ved Udrustningen paa Reisen og ved Fiskeriet, samt at vise hvad Bekostninger, hvad derved kan være, og Fordeel der kan haabes. Den Detail, som her vil forekomme, vil maaskee synes mange upassende og overflødig, men for de Læsere jeg har havt i Sigte, troer jeg ikke den vil være ubehagelig. Der er næsten intet Slags af Saltvands-Fiskerie, uden det gives under Island, men Cabliaufangsten er egentlig den, hvorfor Ind- og Udlændere komme der.

Af

Alf denne Fiff er der mange Arter, og nofsom be-
kiendte under de diverfe Handels = Gadinger, fom,
naar de ere tørvirkede, kaldes:

Platfiff, 1fte Sort ell. Hamborger Gading	} Hængefiff
— 2den Sort ell. Dankiger Gading	

Plat = Titlinger	}	Langer =, Brosmer, Kuller,
Hænge —		Graafey og Kofler o. f. v.
Spiile —		

Derimod, naar de virkes i Salt, føre de
Navne af Kliptorff, Kliplanger Kuller m. m. Man
fanger den ikke allene under Island og overalt i Nord-
føen, men ogsaa i Middelhavet paa Kyfterne af Ita-
lien, og i Sydføen, ved America, paa Kyfterne af
Chili og Peru o. f. v. Men ingenfteds findes den
i større Mængde, end paa Kyfterne af nye Franke-
rig, og imellem de Canarifke Øer i America, ifær
ved Terreneuf, Cap Belton, St. Peter og paa den
ikke langt fra Terreneuf liggende store Banke.

Den her paa det fidsite Sted og i Sørdeles-
hed paa den øftlige Side af denne Banke faldende
Cabliau, holdes for den feedefte og største. Imidler-
tid foretrækkes dog i Middelhavet den Islandffe for
den Terreneuffke Klippiff. Cabliau opholder fig ge-
meenlig paa Bunden af Havet, hvorfra den i Lege-
tiden ftiger op, og kommer frem paa Banterne un-
der Land = Kyfterne. Den er noget nær den graa-
bigfte

digste af alle Fiskeflag. Den fortærer ikke allene alle Slags Skieliske, Krebs, Sild og andre Fiskearter; men den skaaner ikke engang sin egen Slægt. Imidlertid erstatter den den Odelsæggelse, som dens Graadighed anretter iblant de andre Fiskearter ved sin egen Frugtbarhed. Den naturkyndige Hollænder Leewenhoeck har funden at Cabliau indeholder i sin Ravn 9,384,000 Eg, og da man hos de Fiske, der have udleeget ikke træffer nogen Eg, saa kan man deraf slutte, at de alle blive udsagte i et Aar, omendeskient vel ikke paa een Gang, saa dog i forskiellige Tider.

Dens Legetid er foranderlig, ligesom alle Fiskes i Almindelighed, da samme retter sig efter Alderen. Den mere eller mindre kolde Grund, samt Lustens og Veirligets Bessæffenhed.

I Island kommer den i Almindelighed først tilsyne i Februarii Maaned og paa den store Terre-neuisske Fiskebanke, stundum i Januarii, og andre Tider ikke før end i April.

Naar Cabliau gyder sin Ravn, eller om man saa vil kalde det, lægger Eggene, stæer det paa den haarde og skarpe Grund imellem Stenene. Paa de Stæder, hvor man kan fiske med Garn, er Leegestiden dertil den beste, da Fisken i sin Stimen gaaer uden Skræk lige i det opstillede Fiskegarn.

Da

Da man derimod ikke paa den Tid kan fange den med Kroege i hvad Beite eller Løkkemad, der end hænges paa Fiskekrogen.

Men desto begierligere søger han den, naar Nølingslysten er stillet. Drevet af Hunger griber den saa efter alt hvad som hænger paa Fiskekrogen (Angelen) endog efter alle Slags blinkende og skinnende Legemer, saasom: blanke og fortinnede Fiskekroege, hvorpaa hænges Hellefiske, eller anden klar skinnende Beite (Angel = Mading).

§. 9.

De med Handelen paa Island octroyerede Compagnier lade sig nøie, som forhen allerede er berørt, med den Fiskefangst, som de indhandle af Indbyggerne. Det var først, efterat Hs. Majestæt havde udløst Interressentsskabet ⁸⁾, og taget Handelen til sig, at Indretningerne kunde bringes derhen, at Skibe, som blive i Foraaret i Martii og April expederede med Handels = Chargasoner til Havnene i Island, kunde gjøre noget nyttigere, end at ligge ørkesløse

⁸⁾ I Aaret 1774 behagede det Hs. Majestæt allernaadigst at udløse Interressentsskabets Actier (hvilke efter Evaluationen vare 286 Rdlr. Stykker) af sær kongelig Naade med 300 Rdlr. pr. Actie.

øse i Havnen den hele Sommer over, indtil Retour-
Varene om Efteraaret ere deels indhandlede, deels
virkede til Indskibning paa Handelshavnene. Sa-
lig Skatmester, Grev Schimmelmann, som var li-
gesaa prompte til at iværksætte, som han var skarp-
sindig til at udfinde, foranledigede ⁹⁾, at der strax
her i Kiøbenhavn, som i Ekersferde, Neunstad og
paa Den Arnes ved Slesvigs Fiord blev bygget egne
og til dette Brug indrettede Skibe, deels Hukkerter
fra 32 til 47, deels Jagter fra $7\frac{1}{2}$ til 19 Commerce
Læster.

Tillige var Høibemeldte Hs. Excellence lykke-
lig nok til at finde en Gerner ¹⁰⁾, som paa mere end
een Maade har gjort sig fortient af sit Fædreland,

B

ved

- ⁹⁾ Kongelig allernaadigst Resolution af 13 April 1775.
 „ at al Slags Fiskefangst til Statens Gavn og Nytt-
 „ te i Forbindelse med den det almindelige Handels-
 „ Compagnie overdragne Handel paa Island, Fin-
 „ marken og Grønland med et tilstrækkeligt Antal
 „ Skibe skal foretages og dertil den fornødne Ind-
 „ retning gøres, for derved tillige at spare de betv-
 „ delige Skibs- Fragter, som blot for Targasonernes
 „ Transport til og de indhandelnde Vares Tilbage-
 „ bringelse fra Island, Finmarken og Færøe ellers
 „ aarligen har været at udrede m. m.

- ¹⁰⁾ Hr. Commandeur: Capitain og Fabriquemester Hendrik
Gerner.

ved sine grundige Indsigter og sin Medebonhed til at anvende dem til sine Medborgeres Nytte. Han gav Modellen; gjorde Indretningen, samt paatog sig Ober-Opsigten. Og, som disse Skibe vare de første her bleve byggede af dette Slags ¹¹⁾, saa vil de og stedse blive et Mynster til at bygge efter for Fremtiden. De forbinde paa det fuldkomneste de tvende Øiemærker at kunne bruges til Fiskeriet og tillige til Vares Transporter, og ere derhos af den Soliditet i alle Deele, at de endnu efter 10 Aars Fart foretrakkes overalt i Middelhavet, og hvor de ellers komme for alle andre Skibe til Fragter med Vare.

§. 10.

Paa det, at man kan erfare Nytten af denne Indretning, der har været den kongelige Handels-Casse til Fordeel i mere end een Huseende, og altsaa ligeledes kunde være for Fremtiden under Friehandels Indretning, anføres her en Fortegnelse paa den

¹¹⁾ I Aaret 1762 blev da værende Skipper Peder Jensen Mannoe (som nu er Commandeur over den Islandske Handels Fiskerskibe) sendt til Holland for Hr. Capitain Witth Negning, for at købe en Fiske-Hukfert til Nordsøes Fiskeriet med Bønn udi, hvor han og af Borgemeester Jacob Hoogstadt i Wlarding erholdre fligt Skib for omtrent 3000 Hollandske Gylde.

den aarlige Tabliau og andre Sorter Fiskefangst under Island fra 1776 til Udgang af 1785.

År	Antal	5	7	10	206½	2065	26810	218
1776	5	5	10	19	850	8500	53780	324
1777	12	4	16	540	5400	99700	92909	579
1778	12	10	33	1278½	12785	18030	89071	632
1779	23	10	42	1803	12930	9075	82795	169
1780	32	10	33	1293	9075	82795	89215	412
1781	23	5	23	907½	3600	25293	33273	226
1782	18	4	11	360	9310	33273	49000	442½
1783	7	2	20	931	7720	—	—	451
1784	18	6	21	772	9310	—	—	700
1785	15	3	21	931	—	—	—	—
1786	18	3	21	931	—	—	—	—
Summa	641846	4153						

Det vil i Dec. 1786 have ingen fuldkommen Fiske paa Østernes Fangst, da de ei alle ere retournerede. Ved fuldgjeld Sorter fortsaets at af Middelet = 2000 er beregnet 2 for 1 og 4 Slutnings eller mindre ligestedes for 1, i hvilken Proportion ogsaa beregnes Mandfabers Fiske og Lever-Denge.

Man seer deraf, at der i disse 10 Aar er i alt fanget 641846 Stykker fuldgilde Fiske=Scrter, hvoraf største Deelen er Cablian og hvoraf er nedsaltet til Lønde = Torsk 4153 Tønder, som er udbragt, deels i Ostende, deels i Kiøbenhavn til circa $9\frac{3}{4}$ Rd. pr. Tønde, eller tilsammen

40491 Rd.	72 p.
-----------	-------

Paa hver Tønde kan man regne overhovedet af fuldgilde Torsk 40; altsaa til ovenmeldte 4153 Tdr. er medgaaet 166120 Stkr., og naar dette Tal drages fra den hele Fangst, bliver igien 475,726 Stkr., som virket til Klipfisk paa Terrenewss Maade kan ansættes til circa 4324 Skpd. (120 beregnet paa hvert Skpd.) I anførte 10 Aar er Klipfisken solgt fra 35 til 18 Rdlr. pr. Skpd. Man antager Middelsprisen $26\frac{1}{2}$, og regner derefter, at de anførte 4324 Skpd. have indbragt

114586 =

Uf hver 3000 Stkr. Torsk kan man regne $1\frac{1}{2}$ Td. Levertran og altsaa paa det hele 321

Lateris	155077 Rd.	72 p.
---------	------------	-------

Tøn:

Transport	155077 Rdl.	72 s.
Tønder, a 14 Rdlr. pr.		
Tønde " " "	4494	
Endnu kan Værdien af Fiske- Ravn, Sunnemaver og saa kal= det Hovedfisk, item Hellefisk, Køller, ansættes til 30 Rdlr. i det mindste pr. Skib, og ud= gør for 228 Skibe	6840	
Er altsaa fisket tilsammen for en Capital af	166411 Rdl.	72 s.

som er en reen Gevinst, da Skibene alligevel skulde have overbragt Handelshavnenes Cargasons = Vahre til Island, og opholdt sig lige lang Tid i Landet, enten de havde været bestemte til Fiskefangsten eller ikke; ville man hertil forfatte Beregning over de besparede Skibsfragter (ved det berørte Skibs = Anlæg til Fiskefangsten) ved Tour og Retour til og fra Island, samt Fragten til Middelhavet og tilbage igjen, i Overeensstemmelse med Havnenes særskilte Beskaffenhed, ville de 8941½ Commerce = Laster, der kan beregnes i aarlig Fragt fra 32 til 45 Rdlr. pr. Commerce = Last meget overstige 600,000 Rdlr. i den Periode af 10 Aar foruden hvad Fiskefangsten har indbragt, som anført.

§. II.

Man udsøge sig nu en Fiske = Hukert og foranstalte den til Cabliau = Fangsten, for at see, om derved er Fordeel eller Tab. Jeg vil her anføre en Beregning over saadan Expedition, som jeg ingenlunde kan paatrivle, enhver i den Handel kyndig jo vil tilstaae, at intet er overdrevent anført deri til Fordeel for Balancen, efterdi Skibe dertil, saasom Galiafer og slige smaa Fartøier, for nærværende Tid ville erholdes endog for noget under den halve anførte Værdie.

B e r e g n i n g

o v e r

Udreednings = Omkostningerne.

Al et directe til Cabliou = Fangst under Is-
land destineret Hukfert = Skib, dræg-
tigt 47 Commerce = Løster, bemandet med
12 Mand.

Udgift.

A.	Fiske: Gufferten N. N. dragtig 47 Commerce: Læster, ansattes at staae til Bogs for circa 131 Rdlr. pr. Commerce Læst med alt fornødent Skibs Inventarium, er altsaa for 47 Læster	6157	
B.	Renter af Skibets Capital 4 pr. Cento, 1 Aar	246 Rdl. 27 ß.	
C.	Assurance Premium 5½ pr. Cent, 1 Aar	338 61	584 88
Requisita til Fiskefangsten.			
Beregnet efter fuld Ladning 40 Læster			
Cabliau, a 14 Ed. pr. Læst.			
Spanst Salt, 200 Tønder, a Ed			
2 Rdl.	400 Rdl.		
Cabliau Heeltønder, 600			
St., a 1 Rdl.	600		
Cabliau Halvtønder, 20			
St., a 4 Rdl.	13 32 ß.		
Cabliau ¼ Tønder, 20			
St., a 2 Rdl. 8 Sk.	8 32		
Fiske: Linier, 58 St.,			
a 1 Rdl.	58		
Fortinnede Kroege med			
Fiske paa, 52 St., a 13 ß.	7 4		
Fortinnede Kroege uden			
Fiske, 26 St., a 11 ß.	2 94		
Bløe Fiskerlodder 60 St. fra			
6 til 16 pd. pr. Lod, a 16 pd.			
1 Rdl. 8 ß.	11 36		
Fiskerknive, 12 St., a			
1 Rdl.	2		
Taleris		1103 6	6741 88

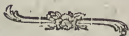
Udgift.			Rdtr.	ß.
Transport.	1103	6	6741	88
Fiskerhager, 12 St., a				
11 ß.	1	36		
Gille, 2 St., a 8 ß.		16		
Linnefurve i Sorter, 22				
St., pr.	5	64		
Skjærebatter, Lønde-				
laage, Trapbunde og Spuul-				
bakker, 18 St. i Sorter				
koster	11	16		
Blase: Piber, Lagesstof-				
ter, Brynesteene, Mærk-				
jern, Træskuffer og Salt-				
bakker, 30 St. i Sorter, pr.	4	64		
Danske eller Hollandske				
Pilebaand til Lønder, 30				
Bundter, og til $\frac{1}{2}$ Lønder				
5 Dito, koster	7	64		
En saa kaldet Medicin-				
daase med Plaster og Medi-				
camenter	6			
Andre smaa Requisita til				
Fiskeriet, der ikke overstege	5			
			1144	74
Mandskabets orderede Gyre.				
Til Skipperen Haand-				
penge	32			
Til Styrmanden	12			
Til Tommermanden	10	64		
Til Bødkeren	15	64		
Til 2de Fiskefiarere, en				
Haandpenge	13	32		
I alt			7886	66
B 5				og

Udgift.				Rd'r.	ß.
	Transp.	83	= 64		
og den anden:	"	"	12	7886	66
Til Skibskof	"	"	14		
Til 3 Matroser, de 2 hver					
11 Rd.	"	"	22		
og den tredje	"	"	9		
2 Dreng, den ene	"	"	6		
og den anden	"	"	5	151	64
Mandskabets Pørt eller Gistepenge.					
Beregnet efter fuld Ladning.					
40 Læster, a 14 Rd. pr. Læst, be-					
løber sig til circa 23 Rd. pr. Læst, og alt-					
saa	"	"	"	920	
Portpengene betales i følgende					
Proportion.					
Til Skipperen pr. Læst eller 14 Tønder					
Cabliou	"	3 Rd.	2 Mk.		
Til Styrmanden	"	2	= 2 = 8 ß.		
Til Tømmermanden	"	2	= 8		
Til Dødker	"	2	=		
Til Kof	"	2	=		
Til 2 Gisteklærere, pr.					
Læst, a 2 Rd.	"	4	=		
Til 3 Matroser, pr.					
Læst, a 1 Rd. 80 ß.	"	5	= 3		
Til en stor Dreng	"	1	=		
Til en liden Dreng	"	5	=		
23 Rd. 1 Mk.					
Pateris				8958	34

Udgift.		Rdlr.	ß.
	Transp.	8958	34
Den sædvanlig behøvende Proviant.			
Beregnet til 5 Maanedes, fra 1ste April			
til 1ste September.			
2000 pd. Skibsbrød fra 17 til 20 M ^t			
circa	65 Rdl. 80 ß		
Smør, 2½ Tønde, a 12.			
32 Rdl.	72		
Røget Flesk, 14 Lspd., a			
9 M ^t .	21		
Hollandsk Ost, 9 Lspd. pr.	6		
Hankenhug, 5 Tønder	25		
Hvide og graa Vetter, 2			
Tønder	10		
Lanumefisd, 1 Tønde	11		
Tør Fisk, 7 Lspd., a 4			
M ^t .	4	64	
Senop, 100 pd., pr.	6		
Ordinair Skibs:Ol, 28			
Tønder, a 1 Rdl.	28		
Tahyt:Ol, 1 Tønde, pr.	2	64	
Fransk Brænde:			
viin ½ Anker, pr. 7 Rdl.			
Franskviin, ½			
Anker, pr.	3		
Vlin:Vedise, ½			
Anker, pr.	1		
Korn: Brænde:			
viin, 6 Grad.,			
3 Ankere, a 8			
Rdl. 3 M ^t .	25 Rdl. 48 ß		
	36	48	
Ialt 288		8958	34
		Stob:	

Udgift.			Ridlr.	fl.
Transp.	288	64	8958	34
Stakte Lys, 16 pd.	2	64		
Hvedemeel, 16 pd.		64		
Tor Senop, 5 Potter, a				
6 fl.		30		
Til smaa Specerier i Ca-				
hytten sædvanlig	7			
Bøgebrænde, 5 Favne, a				
6 Rd.	30			
Proviand i 5 Maanedes				
paa Fiske			329	30
Diverse Omkostninger.				
For Udklæring ved Commandanten, item				
til Forfriskningen, foreskudne Loodspenge,				
og deslige			20	
Udi Varegods.				
Mast-Smør, Stumptalg.				
og Tran, pr.	3 Rd.	48 fl.		
Til Pompe og Klæde-				
der, pr.	5			
Diverse Søm i Sorter	5			
— Harpir, Farver og				
Olie	6	36		
Diverse Liere, Værk,				
Staal, Beeg og Master, pr.	10			
Efter fuldenbt beholden Rejse vil medgaae			29	34
at sætte Hukkerten med fornødent In-				
ventarium i behørig Stand.				
a.	Med Seilmager og Neebslager Arbeide.			
b.	Med Smede og Blokkedreierie Arbeide.			
c.	Tommermands Arbeide indenbords, samt			
	Lateris		9337	52

Udgift.		Rdlr.	ß.
	Transp.		
d. Kisthaling hver 2det Aar efter Omstændighederne circa	540 Rdl.	9337	52
Bolværkspenge ved Vinteren og ellers	6		
En Mand at have Opsyn ved Skibet om Vinteren	10		
		556	
Kostpenge for Mandskabet ved Tilstakling og Aftakling (14 Dage pr. Tour er 28 Dage).		70	
	Summa	9963	52

B a l a n

ved Hjemkomst

	Udgift.	Rdlr.	ß.
a.	Hufferten N. N. drægtig 47 Paster med fornødent Inventarium, item Assurance og Renter " " " " " " " " " " " "	6741	88
b.	Requissita til Fiske-Fangsten " " " " " " " " " " " "	1144	74
c.	Mandskabet's Hyre og Vartpenge " " " " " " " " " " " "	1071	64
d.	Proviant ic. til 5 Maaneder for 12 Mand ved Fiskeriet " " " " " " " " " " " "	329	30
e.	Diverse Omkostninger, item Varegods " " " " " " " " " " " "	49	8
f.	Reparationer ved Hjemkomsten, saaledes at Skibet i næste Aar er i god seilbar Stand. " " " " " " " " " " " "	556	
	Kostpenge for Mandskabet ved Skibets Til- og Aftakling " " " " " " " " " " " "	70	
		9963	52
	pr. Balance Overskud " " " " " " " " " " " "	710	44
	Foruden Renter af Skibets Capital (S. 24)		
	Summa	10674	

- a) Skeeer Udredningen fra Altona eller anden beqvem See
stad isteden fra Kiøbenhavn er Fordelen noget større.
- b) Naar Fisken virkes til Klippfisk største Deelen, og deri-
mod den mindre Deel til nedlagt Capliau i hele, halve
og fjerdedeels Fouslagier, hvorved vindes hastig Affæts-
ning, blive Fordelene tillige større.
- c) Tillægges en Fragt af Chargason/Vare til een eller an-
den Handelshavn i Island, hvilken Nytte af Skibes-
rummet ved Overreisen tillige kan have og beregnes der-
for

ce

af fuld Ladning.

Indtægt.		Rdlr.	ß.
a.	Naar Skibet er saa høldig (som oftest indtræffer med Hollenderne og andre Nationer) hjembringer det ved circa fuld Ladning af Cabliau 38 Læster 9 Td., og udi Giskelever 38 Tønder, udgør tilsammen 40 Læster beregnet 14 Tønder pr. Læst saltet Cabliau paa Hollandsk Maade, der i Kiøbenhavn kan sælges 8 Rd. pr. Tønde pr. Tønde beregnes 40 St. gldte Cabliau udgør i Quantitet, altsaa 21640 St.	4328	
b.	Ud Giskelever 38 Tønder, hvoraf sædvanlig 25 Potter Tran pr. Tønde Lever, udgør 7½ Tønde Giskeletran, ansættes ifkun a 12 Rd.	95	
c.	Og naar tillægges den efter Kongel. aller-naadigst Resolution af 18 Aug. 1786. 33 Post tilstaaede Præmium 10 Rd. pr. Commerce-Læst for de der ommeldte Giskele-Skibe, udgør samme af 47 Læster	470	
Beholdning.			
Skibet N. N. med Inventarium koster		6157 Rd.	4893
Fragtaar ved Afsejling for den Tour 8 Rd. pr. Commerce-Læst, udgør af 47 Læster		376	5781
Summa		10674	

for sædvanlig Fragt 27 a 30 Rd., efter Stædernes Beskaffenhed, er Fordeelsene altsaa vigtigere, og mere betydelige.

§. 12.

Denne foransførte Beregning, hvorudi, som forhen er sagt, saavel Skibets Corpus, som andre Requisitioner ere med Overlæg ansatte til langt høiere Priser end de nu for Tiden efter Conjunctionerne ere giældende, vil bevise, ikke allene Skadesløsholdelse, endog ved indtræffende maadelig Fangst til $\frac{1}{2}$ Ladning, men og at sandsynligt altid vil blive Fordeel ved at anbringe de til Fiskefangst indrettede og bequemme Skibe, som Hullerter, Galiafer, Galiother, Huggert-Bysker, Brigantiner, Chalupper, Jagter tillige under Handelsarten, hvorved altid avanceres en Skibsfragt for Tour og Retour til og fra en eller anden Handelshavn i Landet. Jeg giennemtrænges af Glæde ved den Forestilling, at den Tidspunkt maa skee snart tør nærme sig, da de Handlende i vore store og smaa Kiebstæder i Danmark og Norge, saavel som de paa Handelshavnene i Island skulde faae Mod og Enst til at indhøste disse Fordeele; Kunde man undertrykke den Misundelses og Usamdrægtigheds Aand, som gemeenlig, hersker der, som gier dem mere opmærksomme paa at skade hinanden, end paa det, der kunde tiene til egen og fælles Fordeel! og at man derimod kunde skabe imellem dem en Fortroelighed og Samdrægtigheds Aand! da skulde de handlede Borgere i enhver af disse Stæder, hvor Bes-

lig-

liggenheden af Havet tillader det, træde sammen, og af sælleds Fond udruste nogle af de anførte Slags Skibe, deels til Fiskefangsten, deels og tillige til Handel paa Island, for saavidt samme til visse Handelssteder kunde forbindes dermed ¹²⁾. Deres Forsøg gaae lykkelig af! Gid de faae Mod og Styrke! deres Ansøg udvides aarlig! og med deres de øvrige

E

Vor

¹²⁾ Til efterfølgende 14 Handelshavne paa Island er Sagen ikke allene meget applicabel og muelig, men Iværksættelsen fleer aa aarlig under den Kongelige Handels- Administration.

Westermange	} Syder- lands Havne.	Grønnefiord	} Vester- lands Havne.
Kieblewig		Natrixfiord	
Havnefiord		Bildal og Flatø	
Holmen		Iffefiord og Dyrefiord	
Defiord	} Nordlands Havn.	Wapnefiord	} Østerlands Havne.
		Nødefiord	
		Verrefiord	

Derimod tildeels mindre tilraadende og tildeels aldeles ikke muelige, uden allene for Indenlands der- til beqvemme Fartøier efter visse Aarets Tider paa efterskrevne 11 Handelshavne.

Ørreback	} Syder- lands Havne.	Indenstad	} Vester- lands Havne.
Bosand		Stappen	
Grøndevig		Olufsvig	
		Stikkelsholm	

Hoffaaes	} Nordlands Havne.
Slagestrand	
Nelkefiord	
Huusvåg	

Borgeres Veffiæftigelfer og Haaudteringer! deres Byer blive hvad de forhen allene vare i Navnet, nemlig, Handelsstæder, omendffiont de ikke kiende enten Veff: eller Ostindien, omendffiont de ikke arbeide for Luxus eller paa Sødernes Fordærvelfe. De faa og fattige Iudbyggere i de andre vandsinægtende Stæder fæge derhen ved Synet af denne opgroende Velstand, og tage Deel i faame Virkfomhed og formere den! de mange unyttige, og i adffillige Henfeender ffadelige smaa Kiøb- og Handelsstæder concentreres, og de tilbageblivende udrette det Gavn for Staten og Landet, fom virkelige Kiøbftæder bør giøre! men jeg forlader denne behagelige Ehimære, omendffiont jeg, giennemtrængt af Overbeviiſningen om de mange og vigtige Fordele, fom vilde flye deraf for det Almindelige, umueligt kan afholde mig fra, ivrigen at viffe: Gid den maatte blive bragt til Virkelighed; da den Iſlandske Handel og Fiſkefangſt, betragtet fra ſin rette Synſpunft, har mange vigtige Handelſggrene for begge Rigerne i Almindelighed; thi næſten alt hvad ſom føres til Iſland, vorer og forffærdiges i Rigerne, faa at ganſke lidet udgaaer derfor til Fremmede. Alt hvad ſom bringes derfra, er ſaavel nødvendige Vare til Livets Ophold for Rigerne Iudvaanere, ſom og ſaadanne, der debiteres til udenrigs Stæder, og hvorfor

for gode Pengesummer indkomme fra fremmede Nationer; dertil kommer, at den Islandsske Handel og Fiskefangst bringer intet med sig, som kan befordre Overdaadighed.

§. 13.

Sammenligner man hvad Penge-Capital den Islandsske Handel og Fiskefangst indbringer i Rigerne, imod hvad der hidindtil er udgaaet for Cargassons Vare, er jeg overbevist om, ingenlunde at tage Feil, naar jeg paastaar, at den under kyndige og patriotiske Handelsmænds Bestyrelse (det er: som kan i det hele benytte sig mere af Inden- end Udenlands Vare) indbringer til Statens Balances Fordeel aarlig fra 150 til 180,000 Rixdaler. Dette synes maaskee ubetydeligt i Sammenligning med de store Fordeele man lover sig af vore Tidens mange Handels-Compagnier, imidlertid ernæres dog mange Mennesker derved, saavel ved Søefarten som paa Landjorden. Til Bevis paa den Islandsske Handels Exportations Bigtighed, vil jeg her allene anføre Retour-Varenes Forhandling fra Island og Finmarken (hvilke ere combinerede) fra Anno 1779 til 1784 inclusive, og

Og saa hastig Island ved Guds Bistand kommer i sin forrige Floer, og udfiber, som forhen aarlig 3, 4 til 5000 Tønder af stort og smaa hugget Lammefied, saavel som Drefied, samt derefter i Proportion, Talg, Skind, Uld og Smør, er dens aarlige Exportations Summa at ansætte fra 300 til 350,000 Rixdaler udi solide Natural-Produkter.

§. 14.

Vil man herpaa spørge, er da denne særdeles vigtige Sag ikke med patriotistisk Iver og Alvorlighed forestillet vedkommende Collegier i ældre eller senere Tider? saa bliver mit Svar: at jeg har megen Grund til at foretrække hvad der i ældre Tider er grundig sagt, skrevet og beviist, fremfor endeel af det meget, der i senere Tider har været fremsadt om Handelens Opkomst. Saaledes vil jeg her bringe i Erindring og redde fra Forglemmelse, hvad en retsindig og indsigtsfuld Mand, der tillige stedse har viist sig som Fædrelandets sande og ivrige Ven, har skrevet i ommeldte Materie til det Kongelige Rentekammer udi Aaret 1763¹³⁾. Hans Ord

E 3

ere

¹³⁾ Dette meget vigtige Brev er skrevet af Hr. Conferenceraad Kyberg, da han administrerede den Islandske Handel.

ere disse: „ Af det aarlig forfattede Reglement over
 „ de farende Folk ved Handelen paa Island vil er-
 „ faares: at ikke en eeneste ved Farten af de mang-
 „ foldige Supplicanter kan være at anbringe, om-
 „ endskjont nogle af dem efter Deres Excellences,
 „ høist og høitærede Herrer's Ordre fornemmelig
 „ skulde have været anbragt; thi isteden for at for-
 „ øge Antallet paa de farende Folk, besitter jeg mig
 „ alvorligen paa, mere og mere at formindske dem, li-
 „ gesom de ved Døds eller andre Tilfælde afgaae, og
 „ allene at beholde tilbage de fornustigste og beste,
 „ som siden kan anføre unge og i fornøden Kundskab
 „ vel opdragne Drenge, paa det at Handelen med
 „ Tiden altid kan være forsynet med duelige Folk,
 „ da en Forretning lader sig bedre og roeligere dri-
 „ ve ved saa gode og habile Folk, end ved mange,
 „ hvilket jeg ingenlunde tvivler paa jo maae finde
 „ Deres Excellences, samt Høitærede Herrer's Bis-
 „ fald; men med hvilken Belymring jeg har maat-
 „ tet nægte mange af de Ansøgende, de dennem saa
 „ inderlig forenskede Levebrød, kan jeg ei her ud-
 „ føre. Jeg ynkes over de fleste af dem, jeg har
 „ derhos havt Anrsag at beklage vores kiære Fæders
 „ neland's Skiebne i at forseemne saa mangfoldige
 „ Nærings- Midlers Lagttagelse, som Naturen og
 „ Regjeringens gode Foranstaltning samme har til-
 „ „ maalt,

„ maalt, allene af Mangel paa formuende og ar-
 „ beidsomme Borgere, som kunde entreprenere saa-
 „ dant, hvorved nogle tusinde Mennesker flere kun-
 „ de forskaffes Levebrød. Mon der kan optænkes
 „ noget fordeelagtigere for Dannemark i dette Til-
 „ fælde næst Agerdyrkningen og Fabrikernes Forbe-
 „ dring, end Fiskerierne til Sees, og besynderlig
 „ nn, da de Handlende i nogle saa Aar har besittet
 „ sig mere paa Skibe og Søefolk, formedelst den
 „ udenlandske Krig, end tilforn; her raabes bestan-
 „ digen paa i vore oeconomiske Skrifter om vores
 „ Lands fordeelagtige Situation i Henseende til Han-
 „ delen paa Østersøen, men her tales intet om at
 „ udvide Næringsmidlerne saaledes, at den Ringe
 „ Formuende med den Beste kan komme i Gang med
 „ at fournere det, som kan have uden Bekostning
 „ for Staten, til at bringe Nationen i Handel med
 „ Fremmede, saa at Concurrencen kan tiltage. Vi
 „ har Fiskene i Betsigelse omkring vore Øer, vi
 „ selv savne dem, Hollenderne, vore Naboer,
 „ Engælenderne, med andre fiske dem der i Over-
 „ flodighed, og fournere dem til alle de Stæder,
 „ som vi skulde fournere dem til. Det er vel sandt:
 „ denne Nation har i dette Tilfælde utallige Fordele,
 „ som vi mangle, Landets beqvemme Situation for
 „ Søefarten, for at faae Tømmer og Materialier
 „ til

„ til Skibenes Brug bekvemmere til sig, end vi.
 „ En Tommer-Leverandeur, en Smed, en Seil-
 „ mager, en Tommermester, Skipper og Folkene
 „ tage hver en liden Part i saadant et Fartoi, de
 „ første for at anbringe deres Vare og Arbeide, og
 „ de sidste for at komme i Farten, naar derimod her
 „ i Landet en Armateur maae i Begyndelsen koebe
 „ alle Ting dyre, for at faae et Fartoi udredet,
 „ foruden dette, at han maae betale Proviant og
 „ Folkehjyre usædvanlig dyre end i Holland. Men
 „ mon det Lands Indbyggere, som ved Fiskerierne
 „ i det vilde Hav profitere nogle Millioner, har fra
 „ Begyndelsen af havt det bedre end vi? Mon Re-
 „ gieringen ikke i Begyndelsen har ved gode Love,
 „ som stricte ere blevne efterlevede, og ved Tilskud
 „ til Entrepreneurer, og ved Præmier bragt det til
 „ denne saa ønskelige Fuldkommenhed? Men det er
 „ ikke i Almindelighed skeet ved at give dem een Gang
 „ for alle en vis Summa, som saadant har villet en-
 „ tamere, men meest ved en aarlig Præmie i visse
 „ Aar, indtil det er kommen i fuldkommen Drift.
 „ Skulle man dog ei haabe, at Indbyggerne i Søe-
 „ stæderne her i Landet med Tiden skulle profitere af
 „ denne saa fordeelagtige Branche? Er der ikke Stæder
 „ nok, hvor alle Ting er billige for saadanne Folk at
 „ leve og fortsætte denne Fart fra, samt hvor der
 „ er

„ er Skove, at saadanne smaa Fartøier kan bygges,
 „ naar det først bringes i Næmme her fra Kiøben-
 „ havn? kan bedre Stæder nævnes dertil, end
 „ Flensborg, Åpenrade, Eternsørde, Helsingør,
 „ Callundborg, Corseer, Kiøge og Almager, Ny-
 „ borg, Klertemünde, Åssens og Middelfart, Ål-
 „ borg, Mønders, Marhuus, Fridericia og Eb-
 „ beltoft, foruden andre Udhavne? De har jo korte-
 „ re Veie til Bankerne under Jysland og til Island
 „ og Færøe at fortsætte Fiskerierne, end Hollænder-
 „ ne, ei at tale om; med hvad Nytte, der kan
 „ fiskes i Østersøen, da det ei ville seile, at de jo med
 „ Tiden vilde indfinde sig paa de Engelske og Fran-
 „ ske Banker for der at profitere af Fiskerierne.
 „ Paa Åffatsen seer jeg aldrig vi herfra kan have
 „ Mangel, thi ingen Søestad og især en kongelig
 „ Residentsstad, kan lide større Mangel paa ferske
 „ Søefisk, end Kiøbenhavn; naar mere kan brin-
 „ ges tilveie, kunde Lybel, Danzig, ja vel og Pe-
 „ tersborg her i Østersøen fourneres dermed, og
 „ Hamborg og Altona paa Elven. Den saltede
 „ Cabliau og Silden, naar den ikke paa den hidtil
 „ bringende Maade, men paa den rette Maade vor-
 „ der indsaltet og behandlet, kan affættes i Mæng-
 „ de til vore Colonier i America, til de Franske,
 „ Poliske og Russiske Stæder, og det meget beqvemt

„ saasom paa Kysten af Normandien især til Havre
 „ de Grace, for at transporteres til Paris, til
 „ Nantes, la Rochelle, Bourdeaux og Bajeune,
 „ da Skibene lade Salt og Viin igien ved Nantes
 „ og Bourdeaux og Bajeune, og til Danzig for vi-
 „ dere at transportereres til Warschow, og endelig
 „ til Petersborg, hvorfra Skibene ikke kan være
 „ forlegne for Fregt med Varer her til Kiøbenhavn.
 „ Deres Excellence, samt heist og høitærede Herrer,
 „ ville naadigst og gunstigt heraf fornemme, hvad
 „ Fordeel Staten kan tilbringes derved. Hvor
 „ mange Familier kan ikke derved vente at unde Op-
 „ hold? Hvor mange Matroser kan ikke saaledes
 „ holdes i Farten og tage deres Boepæl her i Landet,
 „ isteden for de har den nu i Holland, søa at de
 „ i paakommenbe Tilfælde, som vi erfarede sidste
 „ Aar, var borte, da de høist behøvedes. Hvad
 „ Uffats vil ikke Landets Producter vinde derved,
 „ og hvor vil det ikke være Middel til Fordegodsets
 „ Conservation, ei at tale om de Fordeele det vil
 „ forskaffe Hs. Majestæts Kasse ved Consumptions-
 „ Afgiftens Forøgelse, foruden at derved vorder hin-
 „ dret Hollændernes Negotie med Isländerne, naar
 „ de Danske Skibe paa Fiskerie overflødigen indfin-
 „ de sig under Island paa Banterne; men hvad er
 „ Aarsagen, hvorfor saadant til Dato ikke er sat i
 „ Værk,

„ Værk, siden Hollænderne herte op med i Begyn-
 „ delsen af dette Seculo at tilbringe os levende Fiske
 „ her til Kiøbenhavn, hvor en Cablian kostede 1
 „ Rdlr. Stykket (som nu kan koste 8 a 10 Rdlr.)
 „ og blev dem forbuden alt i den Meening, at man
 „ herfra skulde fortsætte dette Fiskerie? er der vel
 „ anden Aarsag, end de, som har gjort Begyn-
 „ delse dermed, har enten havt for svage Kræfter
 „ til at fortsætte det, eller de, som er bleven four-
 „ nerede med Hs. Majestæts Penge dertil, har neg-
 „ ligeret og uagtsom tracteret samme? Saaledes
 „ har strax efter at Hollænderne ophørte at bringe
 „ Fiske herhid, et Compagnie været oprettet, hvis
 „ Fond har været meget ringe og hvis Entrepreneu-
 „ rer har været uformuende at understøtte samme,
 „ da Interessenterne ei vilde gjøre mere Tilskud,
 „ siden har afgangne Agent Biørn gjort et lidet For-
 „ søg derpaa, som herte op ved hans Død i Mæret
 „ 1748. Derefter kom E . . . F i Is-
 „ land og hans Interessenter, som til de to Hul-
 „ ketter at entreteinere paa Fiskerie foretog over
 „ 23000 Rdlr. af Hs. Majestæts Cassa, men gior-
 „ de ikke Forsøg paa Fiskeriet, før naar Skibene i
 „ Julii og Augusti Maaned var gaaet fra Landet,
 „ isteden for de skulde søgt Fiskeriet i Martii, April
 „ og Maji Maaned, hvilket alt i min underdanige
 „ „ Skri-

„ Skrivelse af 21 Martii 1761 er tydeligere forklar-
 „ ret. Endelig har nu Capitain Pheif gjort Fors-
 „ seg at fiske med en eneste Hukkert under Nyland,
 „ hvilket han ingenlunde kan vedligeholde uden med
 „ stort Tab. Var min Cyne, som min Willie,
 „ da skulde jeg vise, at nogle tusinde Rixdaler ei
 „ skulde hindre mig fra at iværksætte det, hvorved
 „ Hs. kongelige Majestæts Willie kunde vorde op-
 „ søldt, og mine Medborgeres Vykke befordret, ved
 „ at sacrificere saadan Summa. Men, da jeg har
 „ paataget mig, og nu i 3 Aar forvaltet Handelen
 „ paa Island og Finmarken, som har forskaffet mig
 „ saameget Arbeide og Meie, at jeg derved er ble-
 „ ven sat af Stand til at gjøre mig saadanne Forde-
 „ le, som har præsenteret sig for mig, foruden det-
 „ te at jeg i Vestindien har indskudt betydelige Ca-
 „ pitaler, som formedelsst Molest af de engelske Ca-
 „ pere i Begyndelsen af Krigen og anden, slet Ord-
 „ ning der i Landet, saaledes udestaae, at jeg gierne
 „ afstaaer samme imod 30 pro Cent og mere Forliis,
 „ saa indseer Deres Excellence, samt høist og høit-
 „ ærede Herrer lettelig, at jeg ikke, som jeg gierne
 „ ønsker, kan foretage noget betydeligt i en Sag,
 „ hvor jeg i Begyndelsen seer ikkun det aabenbare
 „ Tab, uden at see mig forud betrygget, ikke der-
 „ ved at lide Skade.“ Saaledes har denne For-
 drene

derneſeandets Patriot tænkt, ſkrevet og handlet alt over 25 Aar ſiden, og naar man efterſeder i Handelshistorien, naar og hvad Tid Sværſættelſen for en Deel eller alt er ſkeet ved een eller anden Operation, kan man ikke uden Grund formode, at de 1763 anførte vigtige Sandheder og indſigtsfulde Tanker, har givet Anledning til den kongelige Reſolution af 13de April 1775 angaaende, at al Slags Fiſkefangſt til Statens Gavn og Beſte i Forbindelſe med den Handels-Compagniet overdragne Handel paa Island, Finmarken og Grønland, med et tilſtrækkeligt Antal Skibe ſkulle foretages (ſee §. 9.).

§. 15.

Da man altid bør ſkrive med den Tydelighed om enhver god og rigtig Sag, at ſamme kan tie til Veiledelſe i forekommende Begivenheder, ſaa bliver det min Pligt, her under Islands egentlige Beſtragtning endnu videre at anmærke det Hr. Conſerenceraad Nyberg, ſom ligeledes i Aaret 1761 ſoreſtod den Islandsſke Handels Adminiſtration udi ſin Correspondence med Rentekammeret ſ. A. meget grundigen ved uſvækkede Data viſer ſom en indſigtsfuld og handelskyndig Embedsmand, at Hovedſagen for

Hm.

Handelen paa Island, iblandt andre Poster bestaaer deri, at drive Fiskerierne af alle Kræfter ved Landets egne Folk, og at Oplands Beboernes mange Tiensstetnender og andre uboefiddende til den Ende ikke burde henligge i saadan Mængde leedige paa Norder- og Østerlandet, tillige anfører han iblant andre grundige Anmærkninger, hvor han afbeviser fra nogle af de Herrer Snyfelmænd og andre i Island indkomne ugrundede Klager, disse Ord: „Saaledes handler den eene imod den anden, og skal noget fornemmelig foraarsage et Lands Ruin, saa skal det vist skee, naar de, som have at see paa Landets Beste og til dets Velstands Vedligeholdelse, og skulle seie gode Anstalter arbejde imod hinanden.“ Videre forklarer velbemeldte Hr. Conferenceraad omstændeligen og meget grundigt de til Islands Opkomst fornødne Foranstaltninger i følgende 6 Poster:

- 1) Om god Politie og Orden i Landet.
- 2) Forbedringer i Landets oeconomiske Indretninger.
- 3) Om Fiskeriernes Befordring.
- 4) Om Creaturerne Opelskelse.
- 5) Om Forarbejdelse af uldne Fabricata.
- 6) Om Handelens ordentlige Fortsættelse.

Ligesom og dette Document i øvrigt indeholder mange vigtige Oplysninger og Anmærkninger, som

som fortjene Estertanke, ikke allene om den Islandske Handel under Octroieret, men ogsaa under Frihandels Indretning, hvilket saaledes allene anmærkes her, som grundigt og passende paa Islands indvortes Forsatning.

Vil man vide, om ikke Fiskerierne for nærværende Tid i Island drives af yderste Kræfter, og ved større Følketal end forhen, maae jeg give denne Oplysning, at Ober-Kiøbmand og Fiske-Inspecteur Johaunes Haagen ¹⁴⁾ iblandt andre grundige Anmærkninger anfører disse Ord i sin Rapport, under 2den April 1763 ved de indsendte Tabeller over Sysslernes Mandtal ved Fiskeriet. „ Endelig maae jeg „ til Slutning underdanigst erindre, at da der findes „ udi Island 48,918 Mennesker, og af dem „ over 14308 Mands Personer af den Alder imellem „

„ lem

¹⁴⁾ a. Ved kongelig allernaadigst Resolution 1762.

b. Den egentlige Grund, hvorfors denne i sit Haa meget vigtige Inspection ophørte, er mig ubekendt, allene har jeg foresunden megen Oplysning om, at denne Embedspost (der egentlig var Control om, hvorvidt de Herrer Sysselmand paasaae Iværksættelsen af de udstædte Ordres fra Rentekammeret om Fiskeriernes mere alvorlige Søgning, i Særdeleshed af Oplands Beboerne) har den Tid været mange i Landet ubehagelig, fordi den blev forrettet af en Udlandning, skjønt Hensigten uden Tvivl vilde bedst opnaaes ved den, der var uden Connexioner.

5	Mannefahr	223.	Udfhandling om en nye Handels-
4	—	278.	Indretning, at Fiskebaadenes
3	—	41.	Antal ikkun var 1737. altsaa
2	—	694.	122 mindre end efter Hr. Amt-
1	—	5.	mand Stephensens Indberetning,
			hvortil den ulige Tid, paa hvilken
			slige Tabeller ere samlede, kan
			have givet Anledning.

Og efter den Oplysning man for nærværende Tid har fra Handels-Districterne i Landet, er der i det Hele betragtet, ingen Mangel paa Fiskerbaade, og dertil fornødne Requisitioner, men derimod er der virkelig Folkemangel ved Fiskefangsten paa nogle Stæder i Landet.

§ 16.

Da det altid vil være nyttigt og tildeels høist nødvendigt for alle paa Island handlende og sig der etablerende Familier at vide og kiende, under hvilke egentlige Love Fiskerierne drives i Landet, vil jeg her indrykke det kongelige Reskript desangaaende under Februarii 1758. saaledes lydende:

Frederik den Femte, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Benders og Gothers Hertug udi Slesvig, Holsten,

steen, Stormarn og Ditmarsken, Greve
udi Oldenborg og Delmenhorst.

Vor Naade tilførn! Som vort Land Islands
Opkomst og Vore der boende Kiære og tro Undersaats-
ters Belfærd og Beste meget derpaa ankommer, at
de paa beleilige Tider sluttigen og uden Forsømmel-
se søge Fiskeriet, tilberligen virke den sangende Fisk,
og tillige mere, end hidtil skal være skeet, lægge sig
efter Haulkalfsangsten; saa have Vi, for samme at
befordre, og til Straf for dem, som derudi maatte
vise sig efterladne, allernaadigst for Godt befundet at
befale, ligesom Vi og allernaadigst hermed byde og
befale:

- 1) Alle Formænd og Hausfattere, som have ladet sig
leie eller fæste til at føre nogen Fiskerbaad ud i
Værtiden, skal til den betingede visse Tid, uden
Forsømmelse indfinde sig paa det Sted, hvorfra
de agte at roe, og det alle paa een Gang under
at bøde for den Tid de derover udeblive, nemlig:
hver Formand for 8 Dage 2 Mk., 14 Dage 4
Mk. og 3 Uger 1 Rdlr., samt hver Hausfatter
Halsdeelen imod hvad for Formanden anført er.
- 2) Naar Formanden har vændt Baaden op, og be-
kommet alle dertil hørende Redskaber, maae in-
gen af Hausfatterne i mindste Naade hindre ham
fra

fra at søge Søen, naar dertil gives Leilighed, men enhver skal være forbunden, naar han af Formanden paaraabes, sig ved Vaaden usfortøvet at lade finde, og dermed udroe, under Straf for hver Gang nogen holder sig tilbage, naar han er tilsagt, og flere end en Fierdepart af Vaadene fra samme Fiskevær den Dag gaae til Søes, at bøde 5 Fiske.

3) Dersom nogen Hausætter udebliver 1 Time efter at han blev tilsagt, og de øvrige ere til Vaaden komne, bøder han derfor 3 Fiske, med mindre han kan bevise lovligt Forsald.

4) Ingen af Fiskerne maae paa Søen i nogen Maaade tvinge Formanden til at søge Landet, førend han det selv tilsiger, under Straf for hver, som udlader sig med Knurren over Formandens længe Sidden paa Søen, og forleder andre dertil, at bøde hver Gang 2 Fiske.

5) Den Hausætter, som betæer sig uflittig eller doven i at fiske og ikke lystrer Formandens ham derom givende Formaning og Befaling, skal bøde hver Gang 2 Fiske.

6) Ligesom Formændene ere forbundne at have Indseende med deres Hausætter, at de virke deres Fangst det bedste mueligt er, saa ber de og, naar saadanne Dage indfalder, at ingen Leilighed gi-

ves til at roe ud og søge Fiskeriet, tilholde dem imidlertid at opsætte og forbedre deres Fiskegaarde paa de Stæder, som hver er anvist, og befindes nogen herudi forsømmelig, samt derudover ved Fisketidens Ende haver slettere virket Fisk end andre, skal han bøde 2 Mk. Ligeledes haver og Formanden nøie at paasee, at hans Hausættere holde deres Søeskæder udi god Stand, saa at ingen i Mangel deraf skulle forhindres fra og være uduelig til Fiskeriet at søge.

- 7) Formanden skal og tilholde sine Hausættere at virke deres Torskehoveder og Ravn vel og reelig, og hvad de af Ravnene ikke behøve til Spise efterhaanden, skal de nedsalte, enten til Forhandling eller eget Brug.
- 8) Ingen Hausætter maae forlade den Fiskerbaad, hvortil han sig har sættet, førend Formanden haver opsagt Værtiden, med mindre han dertil for medelst høivigtige Årsager haver erhholdet Formandens Tilladelse; løber derimod nogen bort uden Formandens Vidende og Minde, skal den Skyldige af Sneselmændene paagribes, og derfor undgielde med Pengemulct eller Straf paa Kroppen efter Sagens Beskaffenhed.
- 9) Hver Formand skal flittigen søge Fiskeriet naar Veirliget og Seen det tillader, og maae ingen af

af dem blive i Land den Dag en Fierdepart af Baadene i det Hversted hvor han befindes, ere paa Søen, med mindre han kan bevise dertil skielig Aarsag at have.

10) Formanden skal og nøie paasee, at hans Fiskerbaad altid holdes i god Stand med Fiskeredskaber og andet dertil hørende, samt at den hver Gang optrækkes fra Søen saa høit, og forsynes med Stykker, at den hverken af Søen eller Storm kan komme til Skade; ligesom han og tilholder sine Hausætter at holde den reen.

11) Han skal og nøie paaagte, at enhver omgaaes agtsom med Aarerne og andre Baadens og Fiskeriets Redskaber. Og befindes nogen Hausætter enten af Uforsigtighed eller med Villie at bryde Aarerne, eller gjøre Skade paa anden Baaden tilhørende Redskaber, skal Formanden tilholde den Skyldige, Skaden strax at erstatte, og derforuden at betale en billig Kiendelse.

12) Naar Fiskeriet sig frembyder, skal Formanden med sine Hausætter desto flittigere søge Søen, og maae enhver bruge de Fiskeredskaber, som han finder tienligst, hvorpaa ingen med Forsæt maae gjøre nogen Skade, under Straf, som for Vold efter Jølands Lov.

- 13) Saa ofte Veirlyget det tillader, skal Fiskerne overalt søge paa Dybet, og være tilladt at bruge mindre Baade, end 4 Mannesarer. Til hvilken Ende hver Søehonde eller Skibseiere, som haver 2 Mannesarer, skal være pligtig at tillægge sig tillige en stor Baad, at han kan være i Stand til at søge Søen dybt og grunt, ligesom Fiskeriet det udfordrer.
- 14) Hvor Glynderfangst kan have udi Fiordene, skal Bønderne tillægge sig Glyndergarn, og Fangsten, som de ikke Natten over spise fersk, strax lægge i Saltlage og siden tørre, dog maae ingen Fiske, som saltes, være frossen.
- 15) Skal Indbyggerne herefter, mere end hidtil lægge si efter Havkalvsfangsten, og til den Ende hver Bønde, som holder 2 Sex- eller Otte-Veringer til Søes, være pligtig at forsyne en af dem med de saadan Fangst tilhørende, og dertil dueelige Fiskeredskaber, samt naar Veirlyget det tillader, dermed giøre Forsøg, saa og udføre paa deres Fiskemeed, dertil brugelige Ved. Bestundes nogen herudi forfømmelig, skal samme for hvert Aar, han ikke med Havkalvs-Fiskeredskaber er forsynet, bøde 1 Rdlr. Croner.
- 16) Naar Fiskeriet sig ved Værtidens Ende frembyder, maae Fiskerne, som udi Oplandet hjemmehøre,

mehøre, ikke forlade deres Baade, men skal være forbundne, Fiskeriet fremdeles at søge, saalænge de, uden deres høieste Elade, kan være fra deres Huus og Hiem under Straf for hver, som uden høieste Marsag begiver sig fra Fiskeriet, at bøde 3 Mk.

Og 17) Alle udi foranferte Tilfælde faldende Bøder lader hver Steds Sysselmænd, i Mangel af mindelig Betaling, ved Nøpstiorene inddrive, og udi en dertil indrettet Cassa forvare, hvorefter samme deles saaledes; at Angiveren deraf under $\frac{1}{4}$ Deel, Sysselmænd $\frac{1}{4}$ Deel, og den øvrige halve Deel tilfalder fattige stræbsomme Fiskere, som forlise deres Baade, saavel som deres Euler og Børn, som ved Fiskeriet maatte forulykkes, naar de befindes dertil nødtrængende. Og ligesom Sysselmænd for samme Cassa skal være ansvarlig, saa holder han og, saavel over Indtægt, som Udgift behørig Rigtighed, samt derfor hvert Aar paa Afbøtinget Regnskab aflægger.

Thi er hermed Børes allernaadigste Willie, at Du foranferte Børes Befaling paa alle behørige Stæder udi Landet til alles og enhver Advarsel og Efterretning lader bekendtgjøre, og i Særdeleshed tilholder Sysselmændene hver for sit District ikke alene alvorligen med Tingsvidner at bevise, hvorledes

samma efterleves, hvilke Tingsvidner tilligemed de for Bederne efter 17de Post aflæggende Regninger ved Landsfogdens aarlige Regnskaber, til Bores Renteskammer til Efterretning indsendes: ligesom Du og al behørig Indseende dermed haver. Dermed skeer vor Villie, befalendes Dig Gud. Skrevet paa Bort Slot Christiansborg udi Bores kongelige Residensstad Kiebenhavn den 28de Februarii Anno 1758.

Under Bores Kongelige Haand og Segl.
Frederik R.

(L. S.)

D. Thott. Bedel. M. v. Basballe.

A. Berner.

Rescript til Amtmanden
udi Island
Magnus Gislefen.

Allerunderdanigst oplæst for Laugtings-Retten i Island den 6te Julii 1758. testerer

Solbeson, B. Marcuson. Sivertson.
Kongelig Majestæts Laugmænd. Laugtingskriver.

§. 17.

I Henseende til hvad der i foranserte Kongelige Rescript benævnes Bærtid, er det den egentlige bestemte Fisketid, og da denne ikke er lige Tid af
Maret

Næret overalt, men inddeest fra gamle Tider af paa grundet Erfaring om Fiskens Tiltræk og Afgang, som efter Naturens Orden er afvekslende, saa formoder jeg det kunde tiene til Oplysning her at anføre Fiskeriets særskilte Terminer under Sønder og Vesterlands Kysterne.

Syderlands Søe = Districter.

Udi Vestmannøernes og Verebachs Han- dels = Havnes Di- stricter.	} Værtiden begynder 28 Januarii, og slutes 12 Maii, efter hvilken Tid og Torske. Fiskeriet paa Landgrundene sielden er af nogen stor Betændighed.
---	--

Udi Kieblevigs, Vo- sands, Grindevigs, Havnefiords og Hol- mens Handelshav- nes Districter.	} Fra 2den Februarii til 12te Maji. Efter Vær- tiden fanges i disse Søe- Districter mindre af Cab- liau, derimod Kuller, Litlinger, Høllefisk, Røl- ler, Hay, Steenbid og flere Sorter.
---	--

Udi Budenlads,
Stappens, Olufsvigs,
Grønnefiords, Stif-
felsholms, Flaloes,
Handelshavnes Di-
stricter.

Den første Værtid er
fra Michelsdag til 23de
December; den anden
Værtid, fra 10de April
til 12 Maji. Efter den
Tid reise alle Søefolk fra
Nord- og Østerlandet til-
bage for at oppasse Land-
bruget hjemme.

Udi Patrifsiords;
Bildahls, Iff-fiords
og Dyrefiords Han-
delshavnes Districter.

Den egentlige Værtid
regnes her allene fra 10
April til ultimum Junii,
men i disse Districter er
Høst- og Vinter-Fiskeriet
meget betydeligt, og som
oftest tillige godt Som-
mer-Fiskerie af Torsk,
Helleflyndre og Steen-
bids-Fangst, ligesom her
og falder særdeles god
Havkalve-Fangst, der og
tildeels skeer i Olufsvigs
District.

I Henseende til Fiskeriet ved Forsfegarns Brug er under 8 April 1784 udkommet et Kongelig allernaadigst Rescript, angaaende Ordenen, i hvilken samme maae bruges, men, da allerhøiest bemeldte Rescript egentlig allene angaaer Havnesfiords District i Guldbringe Syssel, holder jeg det for passeligst, at udelade samme her, men derimod ved Handelshavnens særskilte Beskrivelse at indføre det i sin Tid udi dette Handels-Magazin.

§. 18.

Da man nu af foregaaende vil have temmelig Oplysning om, at iffrim en liden Deel af Havets Rigdom bliver tilveiebragt ved Baaide Fiskeriet paa Landgrundene af de Islandske See-Kyster, imod hvad der ved kunde indbringes, naar Havfiskeriet med Hulskerter og Jagter kom i ordentlig Gang, lige med andre Nationer, der aarlig søge didhen, efterdi de altid vinde igien paa Slips-Udrustningen, hvad de enkelte Gange tabe paa Fiskefangsten.

Altsaa kan det formodes nu for Fremtiden at mange af de Kongelige Danske Undersaattere paa Grund af §. 5 og 16. udi den Kongelige Placat af 18 August 1786. vil entreprenere Fiskerierne, og af denne Grund har jeg holdt det for nyttigt her at indrykke

rykke under §. 19. til §. 30 inclusive, alt hvad der egentlig kan henhøre under Expeditionen for Fiskehullterter til og fra Island, saavel ved Fiskefangsten, tildeels og Forhandlingen m. m., allene maae i Forveien oplyses for dem, der ikke kiende Fiskehandel i Detail, at under Cabliau = Fangsten med slige Havskibe, hvorom jeg her vilde give' Oplysning, henhører ved Fiske = Virkningen i Almindelighed den Jagttagelse, at Cabliau = Fangsten kan tilvirkes paa følgende 3 Maader.

- 1) Til de saa kaldede Sorter af Platsfisk og Hængesfisk, hvilken første Sort fornemmelig bestaaer deri, at den bør meget vel afrenses og henlægges til tør Virkning paa steenagtig Grund. Den anden Sort derimod at ophænges til tør Virkning. Disse Sorter er som bekiendt affættelige i Italien og i alle Katholske Stater i Tydskland. Men naar man vil have Virkningen til disse Sorter, skeer Fangsten mere beqvemmelig med Baade, thi Varmen i Skibsrummene kan let bedørve den ved længere Henliggende end 2 a 3 Dage.
- 2) Til de saa kaldede Sorter Terrenewss, item Dansk Klippfisk = Virkning (see Bielag No. 1. 4de og 5te Post) hvoraf forstnævnte Sort ved god Virkning i Island finder fortrinlig Affætning
over=

overalt i Middelhavet, fremfor Norske = Fiske, hvilket tildeels har sin Oprindelse deraf, at den Islandske, som i Almindelighed større og mere kiedriig bliver rørviøket under mere Storm og blæsende Veirliht, end den Norske, hvor Varme og mildere Himmel = Egn har mere Indsyndelse paa Virkningen, og, da alle saavel Indenrigs som Udenrigs Priser beroe naturligen paa gode og solide Vare, troer jeg det vilie medføre sin gode Nytte, at lade følge en liden Afshandling om Fiske = Virkningens rette Omgang og Behandling m. m. i Island see Bielag No. 2.

- 3) Til de i Foustagier nedsaltede Sorter, der kaldes deels Cablian, nedlagt paa Hollandsk Maade, deels og Tondetorsk, og sorteres ved at sælges i Danmark under Navn af Stor = Middel og Klein; Hollænderne og Dunkerkerne salte den største Deel i Tønder, deels og i Kielen af Skibet, naar de have oversflødig god Fangst. Efter Tractat af 21 December 1739, har Hollænderne Frihed at føre den til Frankrig.

Engelænderne fiske den ikke i saadan Mængde, saasom de ei have saa stor Debit derpaa. Men da nu Danske og Norske Undersaattere kan lade den tilvirke paa Island, vil Affætningen for dem ingen Tid kunde mangle.

For at meddele et rigtigt og tydeligt Begreb om alt, hvad, som udfordres til en Reise paa Cabliau = Fiske-rie under Island med en Hukkert ¹⁵⁾, foretaget f. Ex. fra Kiøbenhavn og didhen; tilligemed Tilbagereisen i samme Henseende betragtet, anføres alt efter sin Orden, for at vise en saadan Reises Guldførelse med forhaabende betydeligste Nytte fra Begyndelsen til Enden, saa at end ikke de mindste Omstændigheder her vil blive savnede, som i deslige Tilfælde med forskiellige Afverlinger forekomme, men derimod alt hvad som behøves blive tilstrækkelig oplyst.

Den allerførste Forberedelse, hvorpaa Tankerne maae sættes, er den gode Tilstand, hvori en saadan Fiske-Hukkert eller andet til saadan Brug beqvemt Skib bør sættes, førend videre dermed kan foretages. Høsten eller Foraaret er til dens Istandsættelse de beqvemmeste Tider af Aaret; herforuden behøver den hvert andet Aar at kielhales og vel eftersees. Naar den er sat i tilbørlig Stand, og ingen Usikkerhed i nogen Maade derved er at befrygte, maae til den bestemte Reise følgende Mandskab dertil antages ¹⁶⁾, nemlig:

En

¹⁵⁾ Prospect af et saadant Fiskefisk, samt dets Veligheden under Fiskeriet findes vedhæftet dette Magaz. i Deel.

¹⁶⁾ Fra Herne Romsø og Manse under Nibers Stift, saavel som Vester Jylland fra Warde langs Søkansten, som og tildeels udi Grevskabet Schallenburg kan forhyres de til Cabliau = Fangsten dueligste Folk.

En Skipper.	} Vedruelige og i
En Styrmand	
En Kof og en Bødker.	
6 Matroser og 3 Dreng.	
	} Skibsfart paa de Is-
	} landffe Farvande,
	} kyndige Ffolk.

Hvilke Ffolk desuden maae være meget godt forsynede med de saa kaldede Fiskermænds Klæder, som ere gode og bequemme til at udeholde Kulde, Regn og Søevand, og tillige passelige for Fiskeriet, saasom; Støvler, Fiskervandter, Ermer, Skiodskind og deslige; thi hvilken Mand disse Ting fattes, er aldeles utienlig til at medtages paa en saadan Reise.

Det samlede Mandskabs første Foretagende, bør bestaae i at forsee sig samtlig til det Sted, hvor Hukkerten ligger, og, hvis Vinteren tillader det, maae Bestræbelserne, indtil Skibets seilbare Stand, saaledes fortsættes, at man ved Tilhielp af Vindens Feielighed kunde, om mueligt, være paa den bestemte Høide under Island ved Udgangen af Martii Maaned. Hvad Ei enhver af Mandskabet medfører, flyttes strax om Bord, da de derpaa begynde med at tilkalde Skibet paa det forsvarligste og hurtigste. Imedens dette Arbeide gaaer for sig, tager Skibets Bødker en Mand til Hielp, hvilken gaaer ham til Haande i at indpakke i Cabliau. Lønder det behøvede Quantum af Sanct Hybes Salt, som kommer ned

den under i Skibet. Hvad af fersk Vand, Ol, Proviant, Rest af Cabliau: Tønder, Fiske: Redskaber og videre behøver at indlades, beroer paa Hukkertens Størrelse, nemlig fra 4 til 600 Cabliau: Tønder ¹⁷⁾, og Salt i Forhold dertil, som beregnes saaledes, at man enten til hver Løst, eller og hver 14 Tønder Cabliau indtager 6 Tønder.

Naar Skibet er tilladet og bragt i seilbar Stand, bliver Mandsskabet nynnstret, faaer sine accorderede Haandpenge, og hviler en Dag fra Arbejde; Skipperen derimod tilstilles Skibets Bielbrev, Waalebrev og Pas eller Søebrev, udstædt fra det Steds Øvrighed, hvorfra han udreiser.

Skipperen tilkommer det at vide, hvorledes han, tilligemed sit Mandsskab bør paa Reisen forholde sig, hvilke Instructioner desangaaende ere fornødne, og hvad enhver i sit Fag efter Fiskermænds Wiis og Maade haver at forrette og iagttage, see Bielag No. I. (som er Wienpart af de Instructioner, den Kongelige Handels egne Skibe have, naar de saavel overbringe Cargason, som hjembringe Retour, og udi den mellemløbende Tid af Sommeren ere ved Fiskefangsten §. 10.)

§. 19.

¹⁷⁾ I Tilfælde at man vil lade Fangsten virke til Terreneuvs: Fisk, Tid efter anden, som den indfalder, og altsaa ikke nedsalte dem i Tønder som Cabliau, behøves et flert af de anførte Tønder end de som udsfordres til Saltet.

§. 19.

Fisker-Hukkerten, som da er forsynet med alt fornødent, bør søge strax at komme under Seil, og selgelig uden videre Ophold fortsætte sin Reise herfra Landet udaf Søen, først i April, eller saa hastig derefter, som mueligt skee kan; Seiladsen fra Kiebenhavn, Altona eller slige Stæder skeer da over Nordsoen til Fayerhil eller Hitland efter Omstændighedene med Vinden, og hvis imidlertid indfalder stille Veir paa Bankerne, haver man strax nogle Fiskerliner i Beredskab, for at giøre Forsøg med at fiske; hvilket meget ofte lykkes, saavel at Cablian, Helleflyndre og deslige fanges, som da enten spises fersk, eller nedsaltes i Forhold til Fangsten. Fra Fayerhill falder Coursen i Nordvest, Sonden om Færøe til Island saaledes, at man kan faae, om mueligt Vest-Mannoerne i Sigte ¹⁸), hvis ikke, da efter de saa kaldede Fuglekier, der ligge omtrent 16 til 18 Miile fra Vest-Mannoerne, men dersom det stormer, eller Veiret er tykt, seiles efter beste Visning alt dette forbi og avanceres da Nord, saa og Nordost efter til Fuglebjergs-Grunde.

Disse strække sig langt ud fra Landet til Søes, og man kan gierne søge dertil, endog i tykt Veir, eftersom Grundene ere alle opgaaende ind mod Landet. Er Veiret derimod klart og foronmeldte Vest-mannoer blive synbare, da seiler man fra N. V. til N.

E til

¹⁸) For enhver Søemand, der agter til de sydlige eller og vestlige Havne eller Øøehyster af Island er Coursen til Vestmannoerne, der ligge under 63 Grader 34 Minuter.

til Fugleffiaerene; er Vinden østlig eller Nordøst, da søger man Land-Kiending ved Grindevig, hvor undertiden forefalder meget godt Fiskerie ¹⁷⁾).

§. 20.

De Hollandſke og Flauiſke Fiſkere, ſom hidkomme under de i §. 19. anførte Kyſter, ſamt lænſger Beſter, og efter god fuldendt Fangſt trække tilbage til deres Hiem, ere fra Stæderne, Sluis (kalderes Maſſlands-Sluis) Flardinge, Rotterdam, Schiedam, Delft og Zirkzee, alle meget beqvemme ſmaa og frie Fiſke-Stæder i de Hollandſke Provindſer og i Nærheden af Nordsøen beliggende.

I diſſe Stæder og nær ved hve ſaavel Fiſkerne, ſom Bogholderen, og der ere tillige Reedere, hvilke atter have andre Medredere, ſom kan hve i Amſterdam, Delft, Leiden og paa mange andre Stæder i Holland, hvor man og kan affætte Cabliau.

Ved Høſtens Tid kan allene i Amſterdam ſælges henved 200, ja ofte 300 Tønder Cabliau ugentlig, den ombæres fra Huus til andet dagligen, og forhandles til forſkiellige Priſer, eſtersom Fangſten har været; ſaa at en maadelig Cabliau koſter 10 til 11 Styver, undertiden mere og undertiden mindre. Til at ombære diſſe, haves viſſe Mænd, hvilke med Privilegio derpaa ere forſynede, og kalderes Dragere for de ſtore Fiſkehandlernes Huſe, nemlig: Sildepaf

¹⁷⁾ Af Commandeur Peder Jenſen Manges Skibs Journal for Aaret 1779. læſes under 15de Mai, at over 20 Hollandſke og Flauiſke Fiſkerſkibe laae der ganſke nær under Landet og fangede en ſtor Deel Fiſk.

pakkerne, som saavel har denne, som og den Artiskel, som betræffer Cabliauen. Fra de foransførte Stæder forsendes den med smaa Fartøier indenlands til Amsterdam, og næsten ompakkes en Deel og bortføres til Flandern, Brabandt og videre til de Catholske og Tydske Stæder, hvor som helst Hollænderne veed, at Cabliauen er afføttelig, da den enten nedlægges i tørt Salt, eller og med Luge udi Tønder, som maae være af Ege træ, forsynet vel med Pilebaand; ei allene fra Holland, men endog fra Franske Stæder, saasom fra Dynkirken udgaae circa 80 Fartøier, undertiden nogle saa fra Diepeln og Calais, deels og Keiserlige, nogle fra Ostende andre fra Nieuport, paa Cabliau-Fangst under Island. Naar Fangsten er forbi, kommer enhver dermed hjem til sit Stæd, hvorfra det meste, som gemeenligst i deres egne Lande forbruges, sendes omkring; en Deel bliver først ompakket, og, naar den føres ind ad Landet, da maae iagttages, at enhver Tønde holder i Dynkirken en vis eller sikker Vægt. Men dette maae være nok om bemeldte Fiskere, nu til den videre Seilads, som noie maae følges.

§. 21.

Fra Fugleskiærene seiles 18, mod 20 Miile i Nord til Osten efter Vester Jøckelen af Island, hvor undertiden stærk Fiskerie foresalder om Foraaret uden for Jockel Drangerne, dog kan Hukkerterne ei fiske sammesteds, undtagen, naar det blæser stærkt fra den nordøstlige Kant, som er udaf Landet. Man

seiler derforre Jockelen forbi og heved 8 til 10 Mül over til forommeldte Fuglebjergs Grunde. Her er det rette Stæd, hvor man om Foraaret bør begynde sit Fiskerie, og hvor man tillige faaer en Deel Hollandiske og Flamske Fiskere at see. Hvilke af Fiskere kan komme did med velbeholden Reise, enten sidst i April eller noget hen i Maji Maaned, de agte sig meget lykkelige, fordi som oftest foresalder paa saadanne tidlige Udreiser stærke Stormvinde og slem Søegang, hvilke gyseligen tiltage, naar man kommer Island paa visse Stæder nær, og treffer paa Springet med nye eller fuld Maane. Naar man er kommen paa ommeldte Grunde, bierger Skibsfolkene den Deel af deres Seil og Rødsfab ned, som ikke bruges paa Fiskeriet, derimod maae Fiskerredskaberne være i sin behørigte Orden, saa at hver Mand bekommer sin Fiske-Line, Lod og Krog liggende i en Kuro, samt Fiskerhage og Kuro, hvilket alt paa Udreisen maae være bleven istandsat. Derpaa fordeles Mandskabet, hvoraf den halve Deel bestemmes til hver Bagt; de som nu skal have Bagt iføre sig deres Fiske-Harnisk, for at begynde Fiskeriet, hver Mand paa sit anviste Sted. (See Prospectet af Fiske-Huklerten, som findes vedhæftet dette Magazins første Hæfte.)

§. 22.

Da der sees mange Hukler eller Hiørner paa de Islandiske Søekyster, saavel ind efter langs Væststrand, som og paa den anden Side langs det hele
 Væst

Besøget, og man i Almindelighed finder en Rimming eller opgaaende Grund i den Strækning, som gaar ud derfra, hvor tvende saadanne Hjørner nærme sig til hverandre, hvad enten man besinder sig i en Afstand fra Landet paa 3 til 4, eller 7 til 8 Mil, saa har Erfarenhed lært, at Fisken, som oftest har sin Gang mod en saadan opgaaende Grund eller Søebanke. Disse Mærker blive altsaa nødvendige for en Fiskermand at opsege, hvorpaa man, som det kaldes, bræser op, sætter Storseilet tværs paa Skibet, nedtager Biseilene, hvormed Skibet understøttede sin Fart, og anordner, at enhver af de Bagthavende søger sit Sted ved Skibets Luv-Side, og nedsynker sin blank fortinnede Krog, hvorpaa enten er hæftet en liden Fisk støbt af Tin, eller og sat for første Gang til Madning, noget Stokfiskekind, et Stykke saltet Sild eller andet deslige, hvad man kan have ved Haanden. Krogen tilligemed Loddet, som er 5 Pd. svært, og vel fæstet paa Linen, løber da til Bunden, men, naar Loddet standser, hvilket let mærkes, waage det strax drages 1, 2 eller 3 Favne fra Bunden, for ei at blive fastsiddende blant Stene eller deslige. Paa denne Maade staaer nu langs Skibet 7 til 8 Mand i Række (see det her bag til hæftede Kobberstykke) hver med sin Line, og trækende op, samt nedladende samme, forventende, at Fisken skal bide paa Krogen, hvilket let af en vel øvet Fisker kan mærkes; thi naar denne, endskjønt Sven gaaer høi, og Skibet slingrer og stærkt arbejder, dog staaer fast og frie paa sine Fædder, kan han alligevel i en øvet Balance, uden at give Fisken efter,

eller tage Misdrag, trække den jævnt op, indtil han kan skionne, om den har bidt sig vel fast i Krogen; sidder derimod Krogen løslig, og ei fast nok i Fissen, fatter Fiskeren Loddet og Linen med den venstre Haand, tager i umieligste Hast sin Fiskerbage i den høire, slaaer den i Fissen, og dermed drager den op paa Skibet. Hertil maae han ei kunde vente nogen Hielp af sin Sidemand, da enhver har sin egen Line at paapasse, det Tilfælde allene undtagen, at en stor Hellesthynder havde bidt paa Krogen, som blev umuelig for en Mand allene at opdrage; thi da maae de, som selv ei endnu have Fisk paa Krogen, komme denne Mand til Hielp, efterat de har giort deres Line fast, i største Hast, hver med sin Fiskerbage, og det efter Hellesthynderens Størrelse 3, 4 til 5 Mand for ved fælleds Hielp at trække den op paa Skibet. Disse Hellesthyndere ere meget sliimagtige, man bruger den hvide Side af Fissen til Madding paa Krogen, og formedelst den Mængde Sliim, hvormed de ere omgivne, maae de ei paa Dækket komme Cabliauen nær, men henlægges assides i en Afdeeling, som man i saa Tilfælde kalder en Krybbe. Hver søger nu i Hast igien sin Line, og denne tager sin Krog ud af Fissen, sætter Mading paa, isald det gøres fornødent, og lader den strax igien løbe ned i Seen. Imedens Linen løber ned, tager Fiskeren fat paa en Cabliau, lægger den paa Reylingen af Skibet, og med sin Kniv overskærer Halsen, samt tillige affskærer Lippen og Kielsstykket saaledes, at alt Blod kan løbe ud af Fissen, hvorpaa den lægges sagte hen paa Dækket.

Men

Men den nedløbende Line maae under dette hurtige Arbeide ikke faae Veilighed til at naae Bunden, af Frygt for at tabes mellem Steengrunden. Hvis man har truffet det rette Sted, hvor Fisken gaaer, da kommer saaledes, en Mand efter den anden, trakkende enhver med sin Cabliau, hvilket især er fornøieligt at ansee, naar ingen i det hele Mandskab giver den anden noget efter i Duellighed og Flid, da de alle ligesom drives af sig selv, naar de tilhøbe ere forhyrede paa Part.

§. 23.

Man fisker paa forskjellige Dybder under Island, nemlig fra 30 til 60 og 70 Favne, med stille Veir, undertiden dybere, derimod, naar man har stiv Kuling og huul Søe, og undertiden Strømmen med Vinden driver Skibene stærkt, kan Loddet ei naae Bunden paa 50 Favne, førend næsten 70 Favne eller flere af Linen ere udløbne ²⁰). Fiskeclinierne selv ere 100 til 120 Favne lange, Loddet kan altsaa ei længe holdes nær ved Bunden, og saadant forarsager, at man som oftest er nødsaget til at drage den hele Line nogle Gange efter hinanden ind, naar

E 4

Fi-

²⁰) Angaaende bekjendte gode Fiskebanker, vil man finde Oplysning i Hr. Kammer-Sekretair Olavii Rejses Brevelse, trykt 1780.

Side 75. i Hæffords Syffel.

- 222. Hunnevaas —
- 271. Skagefiords —
- 335. Øefiords —
- 396. Norder —
- 394-95. Muhlø —
- 641. Breedefiorden.

Fisken ei strax er tilrede at bide paa Krogen. Naar Stedet igien træffes, hvor Fisken gaaer, gier man med Flid Forsøg paa at fiske i en Tid af en halv eller heel Time, fanges da intet, drages alle Linier op, og Seilene tilføttes, og man avancerer efter beste Skionsomhed hen til et andet Sted, hvor man efter en halv Times Seilads foretager en nye Prepe paa at fiske, og saaledes slider sig igiennem fra een Bagt til en anden; paa mange Bagter eller 4 Timer havest kun liden Fangst, paa andre Bagter derimod desto større. Den første Bagt er til Ende Klokken 12 om Natten; thi raabes der Qvarteer: de, som har havt Bagt, afløses, og søge deres Køie, og de, som igien komme paa Bagt, forsøge med at fiske paa forommeldte Maade, saalænge denne saa kaldte Hundebagt varer. Klokken 4 om Morgenen raabes igien Qvarteer, og Bagten afløses igien, imidlertid maae de Bagthavende bestandig søge at fange noget, isald det er mueligt, og hvis der er skeet nogen Fangst i disse 2de nu paa 3die Bagt, da, naar Klokken er 6, raabes: Kof til Fyr! hvorpaa alle komme ud af deres Køier, da enhver strax søger hen til sin Post for at affikere og rense den fangede Fisk, samt salte den; hvilket skeer i følgende Orden:

Først opsættes paa Dækket det fornødne Salt af Fasten, 1, 2 eller flere Tønder, eftersom man skønner, at den gjorde Fangst kan behøve, ligeledes opsættes og ledige Tønder, hvorudi Nedsaltningen skal foretages. Til dette Arbeide havest nu 6 til 7 Personer, hvis Forretninger blive disse i følgende Orden.

1) Drengen skær Hovederne af Fisken. 2) En Mand slaaer Vand i Spulbakken. 3) Boderen arbejder med at faae Tønderne tætte. 4 og 5) Tvende Fiskere sætte Kuro og Skiarebræt hver paa sin Side, fiske Fisken og kaste den i Spulbakken, hvori een Mand vasker den ganske reen, og lægger den i en aaben Kuro, paa det Vandet kan vel løbe af. 6) Skipperen eller Skyrmanden tager Fisken fra bemeldte Kuro og nedsalter den i Tønderne. Hertil bruger han smaa Saltbakker, isteden for at tage Saltet i Hænderne; hvilket vilde blive alt for langsomt, og foraarsage at Saltet ei blev saa jevnt paa Fisken.

Det bliver heist nødvendigt, at enhver ved dette sit bestemte Arbejde haver sine Islandske 2 Tome-
 Vanter paa Hænderne, og naar de ere alle hurtige, kan den ene ligesom drive den anden. De, som have Bagten, vedblive at fiske og imidlertid at fange hvad de kan, men hvis der er intet at fange, og Seil tilføttes, maae de tilhøbe hielpen hinanden for at faae Fiskeri i Stand og alting klart. Dersom ifkun een Dreng havest blant de 13 af Skibsmandskabet, hjælpe de hinanden at affiskere Fiskenes Hoveder: der-
 efter gaaer den ene Dreng til Fyrs (Ildstedet) for at have Maden tillavet, naar Fangsten er saltet, Le-
 verne fyldte i Tønden, og Fiske-Tønderne fastsur-
 rede, samt Skibet reengiort. I de Tønder, hvori Fiske forhen ere nedsaltede, indsættes Bunden og gøres nogenledes tætte, hvorefter de nedlægges i La-
 sten indtil de ere 3 til 4 Dage gamle i Saltet, og
 saaledes er nu Fiskeriet for et Etmaal til Ende,

i hvilken Tid der kan være fanget lidet eller meget, ligesom Hvalken har soiet, i Tønde eller fra 30, 40 til 1200 Cabliau eller mere: derefter skaffes (spises) og holdes Bøn ved Sang og Læsning enten med halv eller heel Mandskab, ligesom Fiskeriet gaaer for sig; thi hvis der er noget at fange, da afløse de hinanden fra Linerne, hvorefter den Orden følges: at man vender Halvtime = Glasset, naar de første gaae ned, og forbliver det i denne Stilling, indtil de samme igien komme op for at afløse de andre, da Glasset atter omvendes, paa det at det samme Sand kan udløbe for disse, som for de første.

Nu fiskes og fanges igien paa den Bagt, ligesom tilforn er meldet, i 4 Timer, nemlig til Klokken 1 eller 2, da der atter raabes Qvarteer; de, som har havt Bagt, afløses og gaae til Køie, men de Bagt Havende giøre deres Beste indtil Klokken 5 eller 6 med at fiske og fange efter Besskaffenheden og Omstændighederne, da der igien, ligesom om Morgenens raabes: Kof til Fyr! og begyndes tillige at skiere, rense og salte den Fangst, som man har faaet om Dagen. Saasnart man har reent Skib, bliver der skaffet (spist) og holdt Bøn, ligesom om Morgenens, enten med det halve af Skibets Mandskab, eller og med dem alle tilsammen, eftersom Omstændighederne udfordre det, hvorefter Bagten igien opsættes Klokken 8 ligesom den foregaaende Aften. De Bagt Havende søge hen til deres Linier, men de andre til deres Køier, dog hvis man om Dagen har fanget nogenlunde rigelig, gaaer sidstbenævnte Mandskab ei strax til Køie, men bliver end en Times Tid oppe, for

for at aspille Hovederne, hvilke det hele Mandskab selv nyder som Føring og betales for Hoved og Kindfisk 6 a 8 Rdlr. Tønden.

§. 24.

For at forekomme en Deel Uordentligheder, pleier en rettskaffen Skipper hver Aften at tilholde sine Folk, at de vaske sig paa Hænder og Arme med ferst Vand, saa og, at de toe deres Underklæder, samt Islandske Fiskevanter, thi ellers anstilles Følene af dette Fiske og Saltvand for det meste paa Hænderne med Udslet, ligesom Bylde.

§. 25.

Efterat den første Fangst har i 4 fulde Døgn lagt i Saltet, raabes om Estermiddagen, 1 eller 2 Timer førend sædvanlig: Kof til Fyr! Mandskabet, som kommer ud af Koien, maae isere sig dets bedste Fiskeklæder, som kan modstaae Lagen, og nu opbidser man Tønderne paa Dækket, og udtager den øverste Bund deraf: Fisken sees da at ligge drivende i sin Lage, vel fast og saameget indsvunden, at af 3 løse Tønder, som af Fiskere kaldes 3 Kandkies, neppe kan pakkes 2 fulde Tønder. Pakningen gaaer for sig paa følgende Maade.

Først udtages af Tønden 1 til 2 Peser fulde med klar Lage, som glemmes til sit Brug, derefter udrappes omtrent det halve af Fisken meer eller mindre, efter Fiskens foresundne Beliggende og Fasthed.

Styr

Styrmanden eller Skipperen, som dette Arbejde tilkommer, støver og pakker da, de igienblevne Cabliau ganske tæt til hinanden i Tønden, og kaster rundt omkring en Vasse Salt derpaa.

Derefter pakker han igien de udrappede Fiske ind i Tønden, og kommer lidet Salt imellem hver af dem, alt paa det Fiske kan være vel conserveret med Salt i Midten og omkring i Foustagierne; herpaa kommer en Mand med sin Trappbund, lægger samme oven paa den fulde Tønde, stiger op og træder saalænge derpaa, indtil Fiske er fast i Tønden og Bunden kan indsættes, hvorefter Tønden fyldes med klar Væge og en Vasse reent Salt; hvorpaa endelig Kyperen (Bødkeren) tilslaaer Tønden forsvareligt ²¹). Skibsdrengen gaar tilhaande, ved at flye ham Hørblaar, Talg, Blæsepiber og deslige; paa denne Maade vedbliver man at pakke en Tønde efter en anden, og at mærke dem i den underste Bund, fra No. 1. indtil det Antal, som ved Fangsten udkommer paa Slutningen, for saaledes at kunde kende, hvilke Tønder har af Fangsten været de første, og hvilke i samme Tilfælde være de sidste. Alt eftersom de ere fuldpakke, henlægges de i Lasten som gode.

Men

²¹) Saaledes bliver Behandlingsmaaden, naar Fangsten nedfaltes, for at sendes til Ostende eller og sælges i Kiøbenhavn, hvor og om Efteraaret kan debiteres 6 a 700 Tønder Cabliau. Derimod naar Fangsten Tid efter anden virkes til Klippfisk, bliver Forholdet i Overensstemmelse med 4, 5, 6te og 11te Post i Skippernes Instruction (See Violag No. 1.)

Men ved denne Pakning maae iagttages, at den Løge, som styrtes af Tenderne, ei kommer paa, eller til den nye fangede Fisk, som ligger paa Dækket, thi ellers vilde den medføre det Uheld, at Blandet ikke kunde løbe fra Fisken, og tillige, at den blev rødagtig i Udseende, hvilket ei agtes for at være godt. Naar Pakningen er forbi, tager hver Mand strax fat paa at skære, rense og salte den Dags fangede Fisk, saaledes som ved foregaaende er meldt.

§. 26.

Naar Skibet om Foraaret tiltakles og lades, hvilket ei maae vare længere end 8 til 10 Dage, gives enten Kostpenge, eller og. naar Provianten allerede er indtagen og man tillige ligger paa et saadant Sted, hvor det er tilladt at laage paa Skibet, begyndes med at skaffe (spise) i Skibet, nemlig om Morgenens Smør og Bred, hvortil enhver drikker sin egen Thee eller Kaffe; om Middagen spises efter Skipperens og Koffens beste Overlæg, enten hvide Erter med lidet Flesk, eller graa Erter med lidet Ried til, for Resten, til Forandring, Stolfisk, saltet Fisk, Grød allene, eller og Grød med Öl til, ligesom man deraf har Forraad. Ingen vis Mad er for nogen Dag bestemt, altsaa maae enhver nøies med den, som daglig kan foresalde.

Saasnart man har forladt Landet og er kommet ud i Søen, bliver 10 Pd. Smør og 10 Pd. Ost afveiet som en Portion for hver Mand, hvilken overleveres enhver af dem selv i Hænder, paa det han

han deraf kan, og for den hele Reise skal have at spise til Brød efter Fornødenhed, enten paa eller naar han kommer af Bagten.

Til Skibsbrødet maae enhver have frie Udgang, da Smør og Brød ere isteden for det 3die Maaltid, som de burde nyde. Hertil betiener Skibsfolkene sig og af de Fiske, de kan tørre, og siden ved Leilighed stege paa Kul=Ild for at spise dem til deres Brød. Paa Udreisen spises som meldt, af hvad der findes, 2 Gange varm Mad daglig, dog uden at bestemme noget vist til hver Dag; thi hvad Flesk, Kiød, Erter og deslige angaaer, da forbruges deraf, i Betragtning af Reisens korte eller lange Vedvarende, indtil man kommer saavidt, at Fiske kan fanges, da der kaages fersk Fiske hver Morgen med Senep og Smør, eller suur Dhyppelse dertil, efter hvad Slags Fisken er, og naar den er spist, bekommer Folkene Ol og Grød, hvorudi er lidt Brød og Sirup. Grød af Bankebyg kaages hver Aften, og dertil laves gierne Plukkefiske af den som om Morgenen er blevet tilovers; ellers steges og Finnerne af Helleflyndre eller andre Stykker Fiske, som kan findes.

Saaalænge Fiskeriet vedvarer, spises Dag efter anden saaledes, for Exempel: en Dag smaa Cabliau, anden Dag stor Cabliau, tredie Dag smaa Helleflyndre, 4de, smaa Langer, 5te, store Helleflyndre=Hoveder, 6te, Cabliau=Hoveder og alle deslige Forandringer, hvori Mandskabet indbyrdes bestfinder Smag. Naar Folkene komme formedelsst ondt Veir undertiden ind i nogen Havn, og saadant falder ind paa en Søndag, da spise de vel og Erter og Kiød

Kiød eller Flesk, endsskønt i meget smaa Portioner; thi man fører ikkun lidet med sig i Skibet af saadanne Madvare. Til Forfriskning kjøbes i Sommers Tid et Faar eller Lam paa en eller anden af Havnene i Island. Paa Hiemreisen spises hvad man har af sprængt eller salt Fisk, og for Resten, som forommeldt, dog saa sparsommeligt, at det kan tilstrække for den hele Tilbagereise.

§. 27.

Udi foregaaende §. 19 og 21 blev viist Beskynnelsen til Fiskeriet, først i Maji Maaned', alt i sin Orden. Videre erindres, at naar det bliver mueligt at komme paa Bredefjords-Grunde, maae Skibsfolkene der opholde sig, søge omkring efter forommeldte opgaaende Kinninger eller Søegrunde, og der fiske saalænge som de kan og godt Veir vil tillade det, men hvis stærke Vinde paa komme fra Nordost Kanten; da avanceres ind efter til Bugten af Bredefjord under Fuglebjerg, eller længere ind under Bardestrand; hvor man foresiender smult Vand og Læ under Landet. Man prøver allevegne at fiske her hvor det er mueligt, men naar imidlertid sydlige og sydvestlige Storme reise sig, blive Folkene nødsagede, til at søge hen under den vestre Side af Landet; ofte paa kommer Veiret saa haardt og dreier sig ud af Landet, at de maae drive til Søes; dreier Vinden sig derimod paa Landet, maae de søge at opnaae een af følgende Havne og Bugter, nemlig: Patrisfjord, Tolnesfjord, Dyrefjord, Dyander, Søyan-

Sønderfiord, Jæsefiord, Aldetvig, o. s. fra hvilke Havne de strax, naar Binden tager af, søge Eren og Fiskeriet. Paa forommeldte Strækning seges Fiskeriet gierne til først i Junii Maaned; nogle af de faa Danske Fiskerskibe pleie at seile ind i Farefiorden eller Havnefiords Bugt paa denne Tid, efterdi Cabliauen da begynder at samle sig her ved at forlade de smaa Fiorder, hvor den om Vinteren og Foraaret har opholdt sig og nedlagt sin Yngel. Med tiltagende Strøm 4 til 5 Dage for Nye eller fuld Maaned kan Cabliauen her fanges heel inde i Bugten i større og mindre Hobe, siden flytter den sig Dag efter anden længere ud efter paa dybere Bunde, og til Slutning gaaer den med stor Strøm eller 2 til 3 Dage efter nye eller fuld Maane aldeles ud til Havs paa Dybet. Formedelsst denne Jagttagelse, har en Fisker-Huffert fra Altona ²²⁾ fanget, nogle Dage i Mads, 20, 27 til 36 Tønder, eller circa 1440 Cabliau daglig. Efter Strømmen fanges overmaade lidet i en Tid af 8 Dage, indtil Strømmen igien tiltager, imidlertid opholder sig dog tildeels Cabliau imellem Bankerne, især paa den Tid af Aaret, at der i Søen kan være Sild og Mading for dem; Fiskerskibene søge derfor de beste Mærker, hvorefter

²²⁾ Hufferten hvide Svane kaldet, og som 1774 blev ført af Sr. Peder Jensen Mause, der nu er Commandeur over den Kongelige Islandske Handels Fiskeflåde. Hans bekendte Driftighed og gode Orden i Fiskerierne har været og ere Regler for andre Fiskerskibe; jeg har og denne rettskafne Formand for Fiskerierne tildeels at takke for disse Efterretninger ved Havfiskeriet med Skibe i sin Orden og Tilgang.

efter anden fange noget, naar Veiret er godt. Hvalfiske eller andre store Fiske pleie at jage Cablianen sammen, og røre dem op fra Dybet, hvilket foranlediger, at den desbedre søger efter Krogene (Anglen)

Fiske-Mederne i Faresfiords-Bugten ere adskillige, og af hvilke jeg her vil anmærke efter nogle Skibs-Journaler de meest udmærkede Fiskebanker.

A. Naar Helgafjeld høves i Sigte, og man fra Skibet synes at være i lige Linie med det sig i Fjeldet fortonende Klooren kaldet, ligesom og, naar man er paa Sønder- eller Norder-Siden af de mindre Fjeld-Fortoning, som Søemænd kalde Bolden, Bloumen, Mulens-Kammen.

B. Naar Fjeldet Sullarne kaldet, fremkommer under Fortoning, uden eller Norden om Akerfjeld.

C. Som og, naar der fiskes saa sydlig i Bugten, at Kieblevigs Havns Hjørnehul synes overeens med den sydlige Luf af Fjeldet Sullarne.

D. Ligesom og naar saa kaldet Kieblevigs-Staf-fen sees aaben fra dens Hjørnehul.

E. Herforuden kan man og ved at peile Kieblevigs Hjørne Sydost fra sig i en Distance af 5 til 7 Mile drive et særdeles godt Fiskerie.

Men, naar Strømmen tilligemed Maanen vører og tiltager, søger man, ligesom forhen, Fiskens Samling nærmere inde i benævnte Faresfiords Bugt. Saaledes findes Cablianen at forsamle sig i Hobetal, og undertiden kan man see dem svømme oven paa Vandet, hvilket er et sikkert Kiendetegn, hvor-

efter man kan bedømme deres Fortrækning paa denne Tid af Aaret.

Efterat have forsøgt Fiskerie i Faxe fiords Bugt, hvor Handelshavnene Holmen, Havnefiord og Kieblevig ere beliggende, indtil nogle faa Dage hen i Julii Maaned, gior man best i at seile til Bredefiordsbugt igien, og ligeledes der søge at komme dybt ind i Bugten, naar Strømmen tiltager, hvor da Cabliauen paa sine Stæder findes samlede, for tilhobe at trække ud fra de mange smaa Stæder mellem Øerne, hvor de har nedladt deres Vngel om Foraaret. Fiskerne maae neie følge dem Dag fra Dag mellem Bankerne og de Stæder, hvor de have deres Gang; thi saaledes gives der Leilighed til at erholde gode Fangster, hvilke og foresalde med Visshed, naar Vinden og Omstændighederne gior det mueligt, at Fiske-Skibene kan holde sig efter Cabliauen og andre Fiske-Ørters Gang. Til den Ende udsøger en dnelig Fiske-Mand, sig selv til Efterretning paa Landet de Merker, hvorefter Fisken befindes at gaae, i Særdeleshed er Dybderne hans bedste Merke, som han altid kan have, og erfare af sin Fiske-Linie, ved hvis Hielp han kan søge dybere og mere ophøjede Stæder, ligesom han fornemmer Fisken at gaae. Her saavelsom anden Steds, trækker Fisken for den meeste Tid hen, hvor der findes Hav-Sild, adskillige andre smaa Sild, eller og fornemmelig, hvor Mængden af Sand-Sild findes; hvor dette sidste Slags er, behøver man ingen Maadning, men kan fiske med den blotte Krog.

Ind og ud langs Breede-Fiorden og undertiden 5 6 til 8 Mile i Søen vedbliver man at fiske indtil Slutningen af Julii eller Begyndelsen af Augusti Maaned; men i forrige Tider forlod man disse Steder tidligere, fiskede og seilede langs Vester-Landet, fornemmelig paa Dyrefjords Grunde. Man kiender disse Grunde af 2de Bierge, som sees inde i Fiorden; thi naar Biergene forekomme for Synet i den aabne Fiord, som tvende Høestakke, da har man en Dybde af 50, 60 til 70, Favne, og Søen synes da at staae efter de islandiske Folkes Talemaade Medio Viedum, det er: Midt imellem Fjeldene. Videre fiskes saavel paa den Søndre, som Nordre Kant af Jssfjords Dyb, hvis Merker lettelig have, naar Hjørnerne, paa hvad Side af Dybet man end er, nærme sig eller komme til hinanden, og i tykt Veir kan man deraf mærke Dybheden. Paa den nordre Side af Jssfjords Dyb fiskes langt, endog over 10 Mile ud i Søen, hvor der findes mange ulige Dybder, og paa hvilke Steder omtrent Grundblarne-Skær eller Øer formodes at skulle have ligget.

Naar Hav-Jisen var borte, søgte Fiskerne i forrige Tider deraf og videre, forbi Cap de Nord, hen til de saa kaldede Orgelpiber, hvor Dybden er meget ujævn, saasom 10, 15 til 40 Favne, men Fiskeriet falder her meget godt de fleste Tider, helst naar Veiret vel tillader det, ellers seiler de fleste Ost-Endost over den store Orgelbugt og findes her tit den saa kaldede Drivesfisk; men naar den ikke her findes, da seile de til Grundene af Grimsøe, hvor man saavel

vel Østen, som Vesten for samme forsøger at fiske, og dermed fortsætter heel over til Flatee, som ligger Østen for Indlobet af Desford. Fiskeriet var her i forrige Tider meget godt, dog for det meste imod nye eller fuld Maane, og naar det her var forbi, seilede de hen over og søgte Rødhukken eller Sletten, hvorfra man kan fiske paa Grundene langt ud i Søen og stedse mod Østen til Langesnæs, dog efter Omstændighederne, thi dersom intet var at fange paa disse Grunde, da satte de deres Cours til Søen fra Grimsøe eller fra Rødhukken ud efter Mesive-Klippen, som ligger omtrent i Nord 10 Miile i Søen fra Grimsøe, for at kunde, om mueligt, der omkring og Øster efter antræffe bemeldte Drivfisk. I Aarene for og efter 1770 var der mange, som fik store Fangster af dette Slags Fisk, helst i Augusti og tildeels først i September Maaned.

Denne saa kaldede Drivfisk er en virkelig Cabliau, men mørkere af Farve og spidsere om Hovedet, dog er dens Lever meget fedt, og Fisken selv gaaer i det vilde Hav, undertiden 15, 20 til 30 Miil ud fra Landet, hvor ingen Bund findes paa 2 til 300 Favne; her lever den af et Slags smaa Fiske, som nieget ligne Reiger, samt smaa Søe-Qvaler og deslige. De holde sig i Hobe og gaae paa forskjellige Dnybder, ligesom disse smaa Fiske holde sig til. — Undertiden fandtes der og Hav-Sild, hvoraf denne Cabliau merkedes at søge sin Føde; man har siden truffet dem paa 100, 60 til 50 Favnes Dnybde

Dybd i Søen, og da de gierne følge efter hinanden, kan Fisserne løkke dem op paa 40 Favne, ja end paa 30 Favne under Skibet, og nærmere. Den Sort Cabliau bider meget hungrig og fast paa Krogen, saa at deraf er fanget i et Døgn 40, 50 til 60 Tønder, eller til 2400 Stkr., a 40 pr. Tønden ²³), helst paa de Steder, hvor de saaes i Hobe; Vandet har en Fiske Coleur, en Mængde Søefugle opholde sig der, og langt fra sees og en Mængde store Springere eller Tumlere at jage omkring i Søen; disse jage Cabliauen tilsammen, og den søger da ret for Alvor Krogen, saaledes, at den neppe kommer saa håstlig need paa sin Dybde, at den jo er fast; thi enhver Mand gjør sin Line fast, og denne maae med sin Krog ei komme dybere, end net op der, hvor man mærker at Fisken opholder sig. Saaledes kunde i forrige Tider fanges hele Skibe fulde, og Skibene sikkede for det meste Syndst hen forbi Langesnæs, som syntes at være efter Fiskens Gang, uden at see Land i nogle Uger; man kan formode, at den Grønlandsske Driv-Iis har hindret dette Fiskerie i de sidste 10 Aar, da det har mindre lykkes end forhen.

§ 3

Anno

²³) Mærkeligt Beviis paa Fiske-Gangstens Hældighed, naar den drives med Kræfter. Det anførte er ikke nogen mundelig Relation, men jeg har ekstraheret det af en Skibs-Journal for Aaret 1771, hvor den daglige Gangst er indført, og da Part-Penge ere derefter betalte, kan ingen Tvivlsomhed være om Rigtigheden. Aar 1755 i Julii sikkede en af det den Tid i Island værende Interessentskabs Hukterter imellem Vigernoen og Brandestrånd i 3 Timer 1200 Havtorst, allene med 5 Kroege eller Haand-Pinier.

Anno 1770 har en Fisserhukkert fra Altona, som den 29 April seilede ud fra Elven, paa denne Maade fanget Bester fra omkring Island, indtil den 15 Augusti over 23 Læster, a 14 Tønder ²⁴⁾ pr. Læst, hvorefter den seilede hjem igien.

§. 28.

Det var i forrige Tider brugeligt, at nogle Fisser Hukkerten gjorde korte Reiser, men samme gif ud fra disse Lande først i Junii Maaned, segte derfor lige til Østerlandet ude for Røderklip eller Nordfjorden, og begyndte der at fiske paa nogle See-Grunde, eller inde ved Landet, saaledes som de bedst kunde, sidst i Julii eller først i Augusti Maaned, siden avancerede de bestandigen Nord efter til Sand-Bugten, Golvvigs Bugt, Bløkkebiids Bugt og videre rundt om ved Langesnæs langs og forbi Blaae-Bugten til Sletten, og naar denne var tilbagelagt omsider til Grundene af Grimsøe.

Længere i Vest kom disse Skibe ikke, men udi Slutningen af Julii, og Begyndelsen af Augusti Maaned, vare de desto mere flittige i at passe paa ude i Søen, for at opsege forommeldte Driv-Fisk, hvilket ofte lykkedes saa godt, at man paa en saadan Reise har kunnet fange 20, 25 til 30 Læster Cabliau, og

²⁴⁾ See Skibss-Journalen for Hukkerten Hvide Svane, Commandeur Peder Mørse, som var omtrent 4 Uger paa Overreisen fra Altona til Island, og har begyndt Fiskefangsten den 1ste Junii, bliver altsaa Fangsten i 2½ Maaned af fuld gilde Cabliau 12880, beregnet 40 Cabliau pr. Tønde.

og Hukkerten saaledes tilladet allerede har kundet gaae hjem derfra sidst i Augusti eller nogle Dage hen i September Maaned.

Ved den omtalte Østre Kant af Island, kunde dette saa sildige Fiskerie efter Driv-Fisken gaae an, formedelst at de ligge saa langt ude fra Landet for at fange den, og derfor have mindre eller stadige Blæst og Søegang: naar Storm paakommer, kan de lade Skibet drive paa bedste Maade for smaa Seil; ved Landet have de intet at bestille, og denne Kant deraf er ei heller, formedelst Tylning og Storm, godt at komme nær, efter den 20de Augusti. De kan altsaa uden Hinder fortsætte deres Hjemreise, naar en god nordlig eller nordvestlig Vind blæser, og da falder deres Cours Sydsydostlig efter Trægteren imellem Hitland og Norge, og saa videre Norge forbi over Nord Søen til hvad Sted de efter Omstændighedernes agte sig hen.

§. 29.

Efterat en saadan Fiske-Hukkert er hjemkommen med sin Ladning eller Fangst til Stedet, hvor Fisken er affættelig, afleveres den enten til Fiskehandlere, eller og egne Kedere, som veed at omgaaes med dens Udsalg. For at kunde sikkert vide, om og den ganske Fangst strax kan sælges, tages til Prøve nogle Tønder op af Lasten, som ere af den første og nogle af den sidste Fangst, hvilke opslaaes og af Viebhabere besigtiges, da man derefter, nemlig: naar de ere besundne gode, sælger den hele Fangst i større eller

mindre Partier. Disse kaldes nu Sæ-Kandfies, eller Søepakkede Tønder, af den Aarsag, at naar de skal forsendes eller conserveres Vinteren over, da maae de igien ret ompakkes, og da er intet derpaa at udsætte, hvis 14 Søepakkede, som ellers kaldes en Pæst, ikkun kan fylde 12 Landpakkede Tønder.

Ladningen maae i al Fald udlosses strax, hvad enten den bliver solgt eller ikke, i første Tilfælde modtages den af Kiøberen, i andet henlægges den i fiolige Pakhuse eller Kieldere, og hver Tønde bliver efterseet, om de ogsaa alle ere friske.

Saadant Eftersyn skeer ved at bore et Hul paa Tønden, ligte dertil, og imedens man lugter, baafe dygtig paa Tønden med en Tængsel; hvorved enhver, som er vel bevant med saadan Omgang, let kan erfare om Fisken er god. Dersom nogle Fiske befindes ved denne Leilighed blottede for Luge, og beskadigede, kommer man dem, om mueligt, til Hielp, ved strax at omsalte dem, og forsyne dem med frisk Luge.

Alle Cabliau-Tønder blive paa samme Maade siden opslagne og efterseete; men Cabliauen tilberedes videre, enten af den Kiøbende eller Skibsudrederen, efter eget Modtbeholdende, ligesom man anseer det bedst tienligt for Udsættningen, ved at nedlægge den i tørt Salt eller og i Luge allene. Og saaledes endes Fiske-Skibenes Forretninger i Henseende til Fangst.

Vel kan det hende sig, at en Deel beskadiget Cabliau saaledes kan komme Hiem, men dertil gives forskiellige gyldige Aarsager; thi

1. Kan Tønderne formedelst deres lange Henliggende og Trykning paa hinanden have tabt Lagen.
2. Kan Skibet have havt en hastig Hiemreise, følger ligesom en stor Forandring af Kuld og Varme, ligeledes kan det drive hen imod Landene i stille Veir og Varme med Strøm og Modvind, og naar dette holder længe ved, førend det kan komme til sin rette Løse-Plads, kan Varmen trænge ind i Skibet og virkelig anstikke Fiskene, hvilket ofte er skeet, og helst i Hundedagene.
3. Dersom Skibet, efterat det er hiemkommen, ei strax udlosses, men bliver saaledes liggende stille en lang Tid, da kan baade Lagen og Fisken let omgives med Sliim, bedærves eller tabe sin rette Godhed.

Findes Fisken ei vel rensset fra Blod og deslige, ikke vel saltet, de store ei godt sorterede fra de smaa, ikke vel pakkede, eller Tønderne ei gjorde vel tette; da fortjener saavel Skipperen, som alt medhavende Mandskab, at vorde for enhver af disse Poster tilstalte, dog uden at paalægges at erstatte saadan Skade i det hele; thi de maae bestandig ligge paa Søen for at forrette alt det Arbeide, som der skal foretages. Ofte har Skipperen, saavelsom Folkene, i slem Søegang, Regn, Sne og paakommende Stormveir, ondt ved og største Besværlighed med at faae Fisken vel skaa- ren, rensset og hensaltet; thi formedelst Regnen taber Saltet en Deel af sin Kraft, og Fisken bliver da slibrig og smutsig.

Den samme Bessaffenhed har det med Pakningen; thi i en stærk Søegang kan en Tende, som

er tung, uformækt og letteligen faae et Stød i det den nedsættes, eller hensuvs i Væsten, saa den kan sælge imod Mandskabets Vidende og Villie.

Mandskabet bliver dog i alle disse Tilfælde sat i Rette og alvorligen tilholdt, at paapasse alt, saavidt mueligt, bedre for den følgende Tid.

Ligeledes bliver enhver Mænd i sine Væstpenge afkortet for saa mange Tønder Tablian, som befindes at være aldeles eller for det meste bedærvede.

§. 30.

Fiskeleverne maae man ved Hiemkomsten ligeledes søge at faae affat, hvis dertil paa Stedet skulle kunde findes Liebhabere, men hvis saadant ei er mueligt, maae den afkoges eller brændes. Kogningen maae skee ganske sagte, indtil Tranen er skilt derfra, siden ses den paa Tran-Bakker, fyldte med Vand, paa det den kan sætte sig, og herfra astappes Tranen paa Tønder, for at forhandles til adskilligt Brug. Hvad Fisker Folkene kan have pillet af Hovederne, eller hvad anden Slags Fisk de kan have fanget, som ei er Kiebmands Gods, saadant, saavelsom deres Føring, sælge de selv, eller og medtager det til deres Hiem.

Efterat Skibet er udloffet, reengjort og aftakket, og Skipperen tilligemed sine Folk har afslagt Rede og Rigtighed for Salt, Tønder og alt hvad Skibet vedkommer, er Mandskabet frie, isald de ere paa det Sted, hvor Skibet legger op, men hvis de videre skal forseile dermed, nyde de en billig Hyre, des
res

res fortiente Løstpenge af Fangsten udbetales dem, og derefter ere de frie.

Naar Folkene ere gode Fiskere og flikkelige, tilbydes enten alle, eller saa mange af dem, som ere dnelige, at antage Hyre til det næstfølgende Aar; thi paa denne Fart er det aldeles magtpaafiggende at kunde være forsynet med velbesarne, flittige og agtsomme Fisker-Folk, som tillige kan finde sig i, og være vel tilfreds med Fiskermands Føde og Levesmaade.

§. 31.

Cablian-Fangsten under Jøland er saaledes fra §. 18. afhandlet fra Begyndelsen til Enden i den Orden, som derved bør iagttages.

Ordenens uafbrudte Bedsligeholdelse i Tilgangsmaaden har ei tilladt, at alle smaa Omstændigheder og særskilte Betragtninger kunde anføres paa sine Steder, med mindre enhver Paragraph endnu mere skulle have tiltaget i Vidtløftighed, og saaledes foraarsaget Kiedsommelighed for Læseren. Hvad altsaa i det foregaaende maatte synes at mangle, skal i sin Tid blive erstattet, deels ved Handels-Havnenes saavelsom Retour-Varenes specielle Beskrivelse.

§. 32.

Førend jeg slutter denne Materie, som egentlig indbefatter Omgangsmaaden i den hele Omfreds,
med

med at fange, tilberede og forhandle Cabliau-Fangsten, vil jeg til ydermere Forneielse meddele en Fortegnelse over de nyttigste og meest bekiendte Fiske-Slægters Leege- og Yngel-Tid ved de norske Strand-Brede, hvilket maaskee kunde give Anledning til et eller andet nyttigt Forsøg i Island, eller og, tiene til sammes videre Opkomst og Fremme, hvor det allerede maatte være iværksat.

S i l d e n .

Dens Leege-Tid er forskiellig, ligesom dens Species ere mange. — Den saa kaldte Graaebens-Sild, eller med det mildere Navn, den store Vinter-Hav-Sild, kommer til de norske Kyster at leege og gyde dens Sæd ved Hellig tre Kongerstider. Man veed, at alle Fiske-Slægter, som have Navn og Melke, have ingen Parre-Tid. Naturen virker et hvert Kiøns Evne til Forplantelsen hos dem, uden nogen føelsom Concubination; derimod have de deres Leege- og deres Yngel-Tid paa een og samme Tid.

Denne Silde Species Leege- og Yngel-Tid varer gemeenlig til Februarii Maanedes Udgang, og er Vinteren haard med skarp Frost, saa Søebunden ved Landstrækningen er meget kold, vedvarer Leegen til Udgangen af Martii Maaned. Det er værdt at anmærke i Natur-Videnskaben, at denne Species aldrig haver Ister-Blommer i sit Liv, endskiøndt den har sit Hiemsted i Hiertet ved Nordpolen, ligesom

Som-

Sommer-Silden; men legger al dens Fedme paa dens Legeme. Saaalænge denne Slags Sild tog sin Cours ligesfra Havet og søgte Landstrækningen ved Wardehuus, Loesøed, Odden og Trundhiems-Bugten lige til Stat, besandtes den overmaade feed og behagelig, hvad enten den blev røget, vindtørret eller saltet. Nu derimod, da den ikke søger Landet før end den kommer forbi Stat, ved Bergen og Stavanger, befindes den mere tør og maver. Aarsagen er muelig denne: den har taget en længere Strækning, dens feede Leegs-Tid er udrundet paa Veien, og derved er dens Legeme bleven mavert.

• B a a r - S i l d e n .

Denne Sort Sild indfinder sig ved Paaskestider, dens Legeme er langt og smalt, mavert og tørt, og dens Yngel kun liden. Man troer, den har sit Hjemsted i Vester-Havet, og søger allene de nordiske Egne for at finde et desto saltere Vand, hvis skarpe Partikler beforder mere dens Titilation ved Fødselsstedet, og derved dens Leeg end Braktvand. Dens Leegetid er forbi ved Bededagstider, eller før end 4de Fredag efter Paaske. Den fanges ikke heler i nogen Mængde, og det som fanges, forbruges ved at afskaage den fersk, og til Madding paa Liner og andre Redskaber, hvormed Qveiter og Langer fanges.

S o m m e r - S i l d e n .

Denne ypperlige Species af Sild indfinder sig gemeenlig ved St. Hansdags Tider ; den kommer fra Havet og Nordpolen, og den søger den Nordensfieldske Landstrækning, ligesom en udstrakt Krigs-Hær. Dog først i Nordlandene Nummedahlen og Storöföfund. Dens Leegs- og Yngel-Tid varer til Augusti Maanedes Udgang. I denne Silde Leegs-Tid opløfter et andet Slags Sild sig fra Dybet i Fiordene og langs den norske Landside, som paa Norss kaldes Botten-Sild, det er Bund-Sild, som i samme Tid holder sin Leeg paa Grundt-Bund, men er ikke saa god og velsmagende, har heller intet Ister, som hiin.

Anchovits eller Brisling.

Denne leeger og gyder dens Sæd fra Hundedagernes Begyndelse til deres Ende.

S t r a a l - S i l d .

Er at faae den hele Sommer, dog kun i lidet Antal, og dens Leegs-Tid er forbi i September Maaned.

B l a d - S i l d .

Leeger fra October Maanedes Udgang til December Maanedes Udgang, gemeenlig i strømmende Elve

Elve=Duser, hvor dens Titilation formeres af det strømmende Vand, hvilket beforder dens Leeg og Sædens Udgydning.

Flere Species af Silde=Slægten vil jeg ikke her denne Gang benævne. Men derimod vil jeg nu tale om den saa kaldte

Graae=Sen eller Stor=Dufs.

Denne leeger og sætter sin Yngel paa samme Tid, som den store Graaebeens=Sild. Den mindre Species af denne Fisk, som kaldes Sommer=Sen, leeger fra Bededag til St. Hansdag.

Tablion, Torst eller Skren.

Denne saa hyppelige Fisk, i alle dens Species, hvad enten den nedstammer fra den saa kaldte Gul=Skren, eller Graae=Skren, saa leeger og sætter den sin Sæd fra Lamperdag i Februarii Maaned indtil vor Fruedag i Fasten, og den tager sin Afstæed ved Palme Søndag eller ved Paasketider; undtagen den saa kaldte Opsig=Torst, som leeger sidst i December og først i Januarii.

Dveiter, Langer og Brosmer.

(Helleflyndre.)

(Keila.)

Alle disse 3de Slags Fiske leege og sætte deres Sæd fra Hellig tre Kongersdag indtil Paaske.

Denne samme Tid følger eller adlyder den hele Flyndre=Slægt i alle dens Arter, og ligesaa Lange=Slæg-

Slægten i dens Arter, men alle Tider paa dybere Vand, end al anden Fisk, de første paa den reneſte Sandgrund, og de sidste paa hvad Bund de først opnaae; dog, naar den ikke er ſaa meget begroet af den ſaa kaldte Hav-Lare.

Saltvands-Uberrer, Duir eller Rødfisk.

Leeger og forplanter ſig fra December Maanedes Begyndelse til Februarii Maanedes Udgang.

Folgier eller Hyser.

Leeger og forplanter ſig fra Paaske til Bededagstider og nogle Tider til Pintsedag, om megen Sneeligger i Fjeldene, fra hvilke det kolde Iſvand nedſtrømmet ſom afholder Fiſken fra Landet.

Laren.

Leeger i Nord-Søen fra April Maanedes Begyndelse indtil Junii Maanedes Ende, alletider i ſtrømmende Floder, hvor den af en ſøelfom Vitilation paa dets Fødselsſted har en Hielp ved Strømmenes ſnelle Løb.

Hvalfiſke, Hayer og Røkker.

I alle deres Species haves den ſaa kaldteægge-Stof. Deres Parrings Tid, ſkeer fra Helſtig tre Konger til Paaske, men hvad diſſe Fiſke
Sor

Sorters Fødselstid angaaer, har man, saavidt mig er bekiendt, ingen paalidelig Kundskab.

§. 33.

Da det kan medføre sin Nytte for dem, der ville"entreprenere Fiske-Handelen paa Island, at vide, til hvilke af de Udenrigs Markets Pladser Islandske Fiske-Barer hidtil ere affendte, meddeles her ved Notice over de i sidstledne syv Aaringer fra 1779 til 1785 inclusive fra Island og Finmarken consignerede Klipfisk og Pladfisk Ladninger, ligesom og sammes ophngesærlige Provenne.

Año 1781.

	f. @fpb. 1902	indkomst Stb. 49260	udgifter	pr. @fpb. circa 25 Stb. 86 f.
— til Barcelona	—	—	—	—
— til Sao	1388	39870	—	28 — 69 —
— Genua	439	9210	—	20 — 94 —
— Marfelle	511	13230	—	25 — 86 —
— Livorno	574	13780	—	24 —
— @fpb. 4814				
— Ofteude neblagt Cablian 412 Sønder		4072		pr. Sønde 9 — 85 —
		Stb. 129422		

Anno 1782.

Stad	f. Cfpd. 1337	indkomne Rbd. 41834	udgiør pr. Cfpd. circa 31 Rbd. 28 fl.
Stad Barcelona	—	—	—
— Bilbao	— 1719	— 43111	— 25 — 7 —
— Cadix	— 609	— 13694	— 22 — 46 —
— Genua	— 306	— 7516	— 24 — 54 —
— Livorno	— 657	— 18370	— 27 — 92 —
— Malaga	— 732	— 22356	— 30 — 52 —
— Marseille	— 627	— 16864	— 26 — 86 —
— Trieste	— 307	— 5306	— 15 — 8 —
			Skotflerfler Rundfler

Cfpd. 6294

pr. Rende 10 — 31 —

— 7198

Rbd. 176249

— Offende medlagt Ensliau 697 Render

§. 34.

Da man i Handels-Historien om Island bestandig har Erfaring om, at fremmede Nationers Fiskefangst under Island har medført Handel og Vandel til Skade for den Danske Handel ²⁵⁾; saa har jeg troet det nyttigt under Bielager No. 3, 4, 5 og 6 at indføre de gieldende Love og Anordninger imod fremmede Nationers uberettigede Fiskerie og Handel omkring og paa Island, af hvilke ikkun Anordningen af 1776 høves hidtil trykt: Disse Anordninger etc:

- 1) Kongelig Forordning og Forbud mod uberettiget Fiskerie og Handel omkring og paa Island under 1ste April 1776. (See tillige Placaten af 18de August 1786. om den Islandske Handels Frilegivelse §. 4.

§ 4

2) Kon-

- ²⁵⁾ Anno 1597 havde Arild Hvitfelt Besaling, at han ved det Engelske Hof (hvor han opholdt sig i Ambassade) skulle begiere de gamle Tractaters Fornælse imellem begge Kronerne, og besvære sig over de Engelske Capere, som ved deres Fiskerie paa Kysterne af Island tvertimod Tractaterne foruroeligede de Danske Undersaatters Handel. Dronning Elisabeth svarede ham meget naadig, og samtykkede i de gamle Forbunds Fornælses, lovende, igien at erstatte, hvad hendes Capere havde taget, og standse deres Fiendtlighed, naar kun ei de Danske bragte Provisioner til hendes Fiender, lovede og at de Anordninger om Fiskeriet, som begge Nationer havde foreenet sig om, skulle blive efterlevede.

(See Hofman om Danske Adelsmænd, 1 Tom. S. 15)

- 2) Kongelig Rescript af 16de Maii 1766 angaaende, hvorledes de paa Island handlende sig have at rette og forholde, i Henseende til fremmede under Island sig indfindende Skibe, som der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maatte drive utilladelig Handel.
- 3) Kongelig Rescript af 20de Junii 1766 angaaende, at naar Waadskabet paa fremmede Nationers Skibe, som fiske under Island, driver der utilladelig Handel, da skal de uden Ophold een for alle, og alle for een betale de for saadan Forbrydelse fastsatte Mulcter og Bøder, eller og derfor udgive en Bøxel stilet paa Skibs- Reederne m. m.

§. 35.

Det vil vel aldrig nægtes, at Fiskeriernes kraftigste Opmuntring er et af de nødvendigste Midler til Handelsens Understøttelse, og Islændernes Vilkaars Forbedring; thi at denne Handels-Artikkel skulle mangle Uffætning, kan man saameget mindre frygte for, som de Islandske Fiskevare søges fortrinlig fremfor Norske og Engelske Fiskerier, i Særdeleshed til følgende 34 udenrigs Stædet, hvorthen de affiktes. deels directe fra Island, deels bortsendes af de Handlende efter Toldbøgerne fra Kiøbenhavn.

Ancona	Calmar	Livorno	Nizza
Alicante	Carlskrone	Lissabon	Nantes]
Amsterdam	Dankig	Libau	Ostende
Barcelona	Genua	Lybeck	Prag
Bilbao	Göthenborg	Marfellie	Pillau
			Char:

Ehartagena	Hamburg 26)	Mallaga	Rotterdam
Cadix	Halmstad	Madrid	St. Sebastian
	Königsberg	Neapolis	Stetin
			Stokholm
			Triest
			Venedig.

Foruden at en Deel gaaer over Kiel og Altona til andre Tydske og deels Preussiske Stæder; men at Fiskerierne, som de i Island hidindtil drives, ere af langt ringere Betydning, end de burde være, ved saa vidtseftige og fiskerige Kyster, nagtet de derved oppandte Secfsk i Island udvise en virkelig Ryst, egen Drift og Haardsørhed ved Fiskeriets Segning, det er saa bekiendt en Sag, at derom ikke kan have mindste Tvivl, det bliver ei heller nogen Vebreidelse for Islænderne, thi de kan med megen Grund svare: under Monopol-Handel fiske de blot efter en tvetydig Contract for Handels-Udrederne, og naar deres Fangst eufeste Maringer haver været større, end Handels-

G 5

Prim

²⁶⁾ Man finder ndi den Islandske Handels-Directions Deliberations-Protocoll for 1742 under 14 Decem-ber, at Hr. Frøichen, som paa Compagniers Vegne havde truffet en usskelig Contract med Hamborgerne, betræffende 5 paa hinanden følgende Aar hiembragte Fiske-Ladninger fra Island af 19 til 20,000 Skip-pund, skulle for hans Vigilance og Umag nyde et Honorarium af 1000 Rdlr.

Er underskrevet af Genh. Brock. Münch. Lorenz Reimer. J. Klog.

Principalernes Speculations = Handel har strakt sig, ere de ikke sieldent blevene satte i Forlegenhed med deres Ombbytning i Handel for andre Vare til Næringsbrug, og at sælge deres Fiskeavl til Fremmede eller Uprivilegerede, har ikke gieldt mindre end Ere og Boes Lod. Dette er notorisk Sandhed, som have indruffet i Handels = Compagniernes Terminer. Nu er det derimod at haabe og at ønske, at den af Hs. Majestæt ved Placaten af 18de August 1786. (see Bilag No. 7.) allernaadigst forundte Handelsfrihed vil kraftigen opmuntre og tilskynde enhver i Island at drage sig Havets og Landbrugets Rigdomme og Fordele til mueligste Nytte. Man læse med Eftertanke, hvor grundigt og i visse Henseender fuldkommen planmæssigt herom i et og alt er skrevet og afhandlet af Dännemarks lærde og utrættelige John Erichsen, Conferenceraad og Deputeret i Rentekammeret ²⁷⁾, jeg vil allene her tillige bringe i Erindring, hvad

²⁷⁾ a. Afhandling om Islands Opkomst (Deo Regi Patriæ) trykt 1768.

b. Forberedelse og Anmærkninger ved Kammersecretair Olavii Rejsebeskrivelse trykt 1780.

c. Forsøg til Forberedelse at besvare Landhuusholdnings Selskabets Spørgsmaal om den bedste Handels = Indretning for Island, trykt 1783.

d. 2den Afhandling om Salt Virkning og Hvalfangst, trykt 1781. i det Islandske Litteratur Selskabs Skrifter, 1ste Bind.

e. Af

hvad en anden for Statens Vel nidkier og arbeidsom
 Forsatter har skrevet ²⁸⁾ om Fiskerierne, og som i
 visse Deele ganske passende paa Island, velbemældte
 Forsatters Ord lyde saaledes:

„ De store og betydelige Fiskerier, som dri-
 „ ves i den vilde og aabne Sæe og til Havs ere for-
 „ bundne med Vanskeligheder med et haardt og besvær-
 „ ligt Arbeide med Uvisheder og Hazardt, de ud-
 „ fordre store Omkostninger og Forskud, Entrepri-
 „ ser og Foretagender, som overstige enkelte Kræf-
 „ ter, og til hvilke at bestride flere maae forene sig.
 „ At dette er saa i sig selv, kan vel ingen, som der-
 „ om veed mindste Bessed, nægte, og hvorvidt da
 „ saadan Haandtering og Næringsbrug passer sig paa
 „ Bondens Forsatning, indseer enhver ogsaa lette-
 „ lig. Naar derfor en Bonde skal bruge og drive
 „ paa et saadant Slags Fiskerie, kan han naturlig-
 „ viis ikke giøre det anderledes end som Bonde, det
 „ er fluderagtigen, paa en indskrænket Maade, og
 „ usfuldkommen, og dog kan man ikke, ved at ansee
 „ „ visse

e. Afhandling om Marsvins Jagt, i det Islandske
 Literatur Selsk. Skrifter, trykt 1782, 2det Bind.

f. Afhandling om Fangst og Virkning af Lax,
 Sild og andre Fiske, trykt 1783. Samme Selskabs
 Skrifters 3die Bind.

g. Kort Underviisning om at saae Drukne og
 Ishjælsfroene igien bragt til Live, trykt 1786. Sam-
 mes 6te Bind.

²⁸⁾ Hr. Etatsraad Eiler Hagerups Afhandling om Fiske-
 rierne, trykt 1771.

„ viffe Districters Fifferie, uden den største Bems-
 „ dring see, hvorvidt en simpel Bønde endogsaa er
 „ i Stand til at gaae med sit Foretagende, hvorli-
 „ det han ved Opdragelsen og Sædva. tilsidst an-
 „ seer Meie og Fare, og hvad han ikke vover, en-
 „ ten af Nød for at faae det Nødvendige til sin Un-
 „ derholdning, eller og af Lyst at erhverve sig noget
 „ til Overflødighed (saavidt Hr. Forfatteren pag. 9.)

Paa hvilket Sted i Verden man uden for Is-
 land ville fortælle, at der ere Bønder i viffe af Lan-
 dets Snsfeler, som paa den haardeste Tid af Aaret,
 endog i Januarii og Februarii, naar stormende og
 uroeligt Veir indfalder og Dagene ere korte, vove at
 udroe 4, 5 til 6 Miile og længere paa smaa Baade
 uden Seil til Havs for at søge Fiffen, hvor den fin-
 des, og drive deres Næring ved Fangsten, ville
 man vel ikke uden Forundring blive anførte. I man-
 ge Næringer har jeg været siensynligt Vidne til, at
 Bønder og Huusmænd fra Havnesfjords og Holmens
 Handels-Districter i Guldbringe Snsfel, saavelsom
 fra Alkernes i Borgesfjords Snsfel, saaledes søge de-
 res Næring ved Fifferiet ud paa Bankerne, kaldet
 Sweedene, længst borte i Farefjorden, der gaaer i
 lige Strækning til Wester Isølen. Udi Isfjords
 Snsfel er det og sædvanligt, men de have der større
 og bedre Baade.

Men, for at komme tilbage til det vigtige om Fiskeriernes rette Drøning, vil jeg her anføre, hvad Hr. Etatsraad Hagerup videre anfører Side 13:

„ Sielden ere de Bønders Forfatning saa
 „ god, der ernære sig af Havet, som deres, der
 „ ernære sig af Landbrug og Jorden. Man kunde
 „ ikke uden den største Forundring for nogle Aar
 „ siden ansee, med hvad Fordeel og Lykke nogle
 „ fremmede Kiøbmænd, som satte sig ned i Chri-
 „ stianssand, der dreve Fiskerierne ²⁹⁾. De sam-
 „ lede i en kort Tid store Midler og Capitaler, som
 „ Stædets egne og indfødte Kiøbmænd ei vare i
 „ Stand til at naae. De profiterede selv meget,
 „ og tillige kom en anseelig Capital til at circulere
 „ iblandt den omkring værende Almue, som saa at
 „ sige fiskede for deres Regning og saa godt som i de-
 „ res Sold. Man forundrede sig, og kunde ikke
 „ begribe, hvad hemmelige Kunster de brugte, da
 „ alle

²⁹⁾ Udi den Kongelige allernaadigste Placat under 18de August 1786. angaaende den Islandske Handels Fri- givelse §. 12. gives Kiøbstads-Diet for Handels- Havnene.

1. Reichsviig.	2. Westmange	} i Sønderlands
3. Grønnefiord	4. Isefiord	
5. Egefiord ved Rødef. Havn		
6. Øefiord		

	} i Vesterlands

Amterne, hvor-
 næst Placaten §.
 16. tilfiger saa-
 danne Benaad-
 ninger og Fordele,
 som Omstændig-
 hederne maatte
 gige fornødne for
 dem, der ville en-
 treprenere og for-
 lægge Fiskerierne.

„ alle Ting lykkedes saavel for dem, og gav saa rige
 „ Fordeele; men efter mine ringe Tanker gif det
 „ meget naturligt til, og den heele Himmelheds-
 „ bestod deri, at de benyttede sig af Fiskeriet paa
 „ en anden Maade, end som vore Kiøbmænd i Al-
 „ mindelighed gjøre. De brugte sig som rette Kiøb-
 „ mænd, de vovede meget, for igien at vinde desto
 „ mere; de saa godt som selv bestyrede Almuens Fi-
 „ skerie, og førte den an. De lod den intet mangle,
 „ som var den nødvendigt; forstrakte den alle Ting,
 „ og gjorde Forstkudder, og rundelig betalte dem alt
 „ hvad de kunde fortjene paa noget andet Stæd med
 „ deres Arbeide, derved gjorde de sig Mestere af det
 „ betydeligste Fiskerie, satte alle Ting i Virksom-
 „ hed, og havde Indsigter nok til at vide, hvor de
 „ skulde affætte deres Vare med Fordeel. Videre
 „ Side 25de: Efterdi, da Fiskerierne, naar de
 „ skal drives med Fordeel, udfordre vigtige og bety-
 „ delige Foretagender, Indsigter og en bestandig
 „ Virksomhed, ere forbundne med megen Hazardt
 „ og Boven, behøve desuden Formuenhed og Kræf-
 „ ter, der bestandig kan understøtte dem, da er det-
 „ te den fornemste Grund og Aarsag, hvorfor de
 „ fornemmelig bør være i Kiøbstæders og Kiøbmænds
 „ Hænder, som de, med hvis Forsætning et saa-
 „ dant Næringsbrug er meest overeensstemmende.
 „ Ikke een Kiøbmand i saadan By, vilde derfor,
 „ efter mine ringe Tanker være nok til at foretage og
 „ bestride et alvorligt og betydeligt Fiskeries Drift
 „ og Brug, med mindre han var af desto større For-
 „ mue og Betydendhed, og havde desuden de fornød-

„ ne Indsigter, og endda er det vel inod al sund
 „ Politique, at lade een allene, som i en Middels-
 „ punct, forene og dnyge sammen al Velstand, og
 „ saalænge samle Rigdom og Formue i Landet, at
 „ hån siden kan opsluge Resten paa Landet; ikke hel-
 „ ler alle Kiebmænd i Flæng, og enhver Kræmmer
 „ uden Forskiel burde dermed besatte sig, uden maa-
 „ ske til Hielp for at bestride Omkostningerne under
 „ andres Opsigt, og derved, som Medborger at hø-
 „ ste Frugten deraf, men allerhøjest frie og utvungne
 „ Compagnier og Selskaber af erfarne, indsigtsfulde
 „ og fornuftige Kiebmænd, skulle vel derved udrette
 „ det bedste og høste de sikkerste Frugter.“ (Saa-
 vidt Hr. Etatsraad Hagerup.)

§. 36.

For nu at bevise, at man efter ordentlig og
 rigtig Plan kan have i Island indenlands Skibe,
 endog med temmelig god Fordeel paa sine Stæder,
 vil jeg her anføre 2de Fiske-Hulkerters Fangst i en
 10 Aars Tid efter ulige Plan, hvorved nogle Marin-
 gers mere og mindre høvdige Fangst drages til Gene-
 ral-Balance for den ganske Tids Periode.

Fiske = Hukkerten Hvide Svane kaldet, drægtig 34 $\frac{1}{2}$ Commerce = Læst ved udgaende aarlig fra Altona directe paa Cabliau = Fangst under Island har ver fanget:

Anno	1769	fanget	Cabliau	til	Læster	=	11
—	1770	—	—	—	—		23
—	1771	—	—	—	—		14
—	1772	—	—	—	—		12 $\frac{1}{2}$
—	1773	—	—	—	—		17
—	1774	—	—	—	—		22
—	1775	—	—	—	—		15
—	1776	—	—	—	—		13 $\frac{1}{2}$
—	1777	—	—	—	—		14 $\frac{1}{2}$
—	1778	—	—	—	—		13 $\frac{1}{2}$

Udgior Læster 156

Som a 14 Lønder pr. Læst udgior 2184 Lønder søepakket Cabliau, der ere solgte deels i Hamborg, deels i Ostende fra 9 Rd. 2 Mk. til 10 Rd. pr. Lønde, og beløber sig da allene efter forestaaende Priis' Fangsten foruden Follenes Føring og anden Affald ved Fiskeriet den Summa 20384 Rd.

Fiske = Huklerten, Torsten kaldet, drægtig
34 Commerce = Bæster ved Udgaagende aarlig fra Kie:
benhavn til Havnesfiords Havn i Island med Charga:
son at udløse og derefter til Fiskefangst, som afleve:
res paa Havnene til Terrenceus Virkning.

Anno 1776	fanget	Cabliau	til	Bæster	9	3½	Ed.
— 1777	—	—	—	—	8		
— 1778	—	—	—	—	9		
— 1779	—	—	—	—	7	7	°
— 1780	—	—	—	—	8	2	°
— 1781	—	—	—	—	11	6	°
— 1782	—	—	—	—	10		
— 1783	—	—	—	—	6	8	°
— 1784	—	—	—	—	4	7	°
— 1785	—	—	—	—	10	7	°

Udgjør Bæster 84 12½ Ed.

Som a 14 Tønder pr. Bæst er 1188½ Tønder, og
da Fangsten for største Deelen er virket til Klipfisk
paa Terrenceus Maade, vil jeg ikkun beregne pr. Tøn:
de 8 Rd., der da foruden Folkens Føring og anden
Affald ved Fiskeriet beløbe sig ° ° 9508 Rd.

bliver at tillægge Kiebmands Fragt af
34 Bæster Skiberum, Tour og Retour
sædvanlig 27 Rd. til Havnesfiord, er aar:
lig 918 Rd., og for 10 Aar ° 9180 °
18688 Rd.

Vil man nu herpaa overveie den betydelige
Forskiel at udrede saadanne Skibe fra Danmark
med

med Provisioner og Folkehjre imod det samme kan have for i Island, ved et ordentligt og vel indrettet Etablissement; saant beregne den længere Tid, at Skibet kan vedblive Gangsten, naar det er hjemmes hørende i Landet, tvivler jeg aldeles ikke om, at Fordeelene ere siensynlige. Jeg har med Billie ei beregnet den Præmie, 10 Rd. pr. Commerce-Væst, som efter kongelig Resolution tilfalder de af Handels nu værende Fiskeffibe, som for Fremtiden vedblive Fiskefangsten under Friehandelens Indretning. At flige Forsøg ikke hidindtil have været skadesløse ved Udreedning fra Kiøbenhavn, saavel i ældre Tider for sal. Agent Biørn og Capitain Pheif, saavelsom i de senere Tider for Hr. Conferentsraad Ryberg, Capitain With og Kiøbmand Jochum Brinch Lund i Fahr- sund under Lister Amt, kan ikke komme under nærværende Betragtning, efterdi ingen af disse patriotiske Forsøg have havt Udgang til de Understøttelser og Fordeele, som den Kongelige Placet af 18 August 1786. §. 5. 16. for Eftertiden tildeeler Danske og Norske Undersaatter.

§. 37.

Da det mueligen kunde tiene til Oplysning og Veiledelse for de i Island Formuende, der ved Frie-
han-

handelen fra 1788 Mars Begyndelse ville affsibe Fiske = Ladninger til udenrigs Havne, vil jeg her anføre nogle af de nu for Tiden bekiendte og sufficiente Handelshuuse, til hvem man kunde adressere Ladningernes Forhandling, og efter Conjunctionerne enten lade Skipperen efter Overlæg med dem selv negociere Beløbet eller og fra Kiøbmændene der remittere Beløbet til gode Handelshuse i Kiøbenhavn eller andensteds, for at besørge Cargasoner, tilveiebragte imod Foraars-tiden til Island, og oversende dem til et eller andet Factorie.

Udi Barcelona	De Hrr. Lartard & Comp.	Disse Kiøbmands Huuse holde tillige det Danske Consulat: Contoir, hver paa sit Sted.
" Bilbao	" Goosens & Fils	
" Cadix	Consul Walsch	
" Genua	" Morellet	
" "	Du Seign. Heath & Comp.	
" Livorno	De Hrr. Otto Franc & Comp.	
" "	" Hendrich Holst	
" "	" Winholt & Tideman	
" "	Agent Barboud, er Dansk Consul.	
" Neapolis	Hr. Severin Meidel Naples, er tillige Dansk Consul.	
" Mallaga	De Hrr. Klenke Hoppe & Comp.	
" Marsellie	" Keller & Vassen, er Dansk Consul.	
" "	" Counciler Rigot & Solicoffre.	
" Trieste	Hr. Wolfgang Friderich Osterreich.	
" Ostende	De Hrr. Arn, Høys & Fils.	
" Amsterdam	" Dull & Sonner.	

§. 38.

Omendffient det næsten synes unødigt at bringe i Erindring, hvad der ellers noksom er bekiendt, at de Islandſke Fiſkerier ere vigtige, ikke allene for Dannemark i Almindelighed, men og for den Kongelige Redſidence = Stad Kiøbenhavn i Særdeleshed, vil det dog mueligen tiene til nogen Oplysning i Tidernes Handels = Historie, her at anføre nogle Data desangaaende fra ældre og ſeener Tider.

Anno

1712. Rentekammerets Skrivelse under 1ſte Auguſt til Admiralitetet, Commerce = Collegium og Kiøbenhavns Magistrat, om det kunde tillades den Islandſke Handels = Forpagtere at udſkibe deres Beholdning af Islandſke Fiſkevarer til Fremmede her fra Staden.

1716. Under 23de Maji er givet frie Udførsels Tiladelſe af 4000 Skippund Islandſk Fiſkevarer, og i Behold til Kiøbenhavn ſkulde forblive 2010 Skpd. af ſamme Artikler.

1719. Blev af See = Statens General = Commiſſariat requireret 1000 Skpd. Islandſk Fiſkevarer til den Kongelige Orlogs Flodes Fornødenhed.

Anno

Anno

1746. Det Kongelige Rentekammers Svar i Skrivelse under 19de November til den Islandiske Handels-Direction, at den begierte Udsørsels Frihed paa det samme Aar fra Island hjembragte Quantum af Faare- og Lammekød ikke kan bevilges nu for Tiden efter Omstændighederne.

— Under 10 December s. A. høibemeldte Rentekammers Skrivelse til den ommeldte Islandiske Direction, at af de i Behold værende 3000 Tønder Islandsk Lammekød, hvoraf Compagniet begierer Udsørsel paa 2000 Tønder, tillades ifflum at udføre 1000 Tønder.

1752. Fra Maji 29de til Marsdagen 1758 var Accort med det Kongelige Sæ-Commissariats Collegio og det Islandiske Compagnie, at levere til Sæ-Statens Proviantgaard aarlig 2 a 3000 Tønder Islandsk Kød a 14 Lispund Bægt for 6 Rd. 4 Mk. pr. Tønde.

1763. August 15de udi samme Henseende til Sæ-Statens Fornødenhed efter den Islandiske Detroys 11te Post.

1782. Kongelig allernaadigst Ordre til den Islandiske Handels-Direction under 21de October, Ordsgivende:

„ Da Mangel paa Sul-Varer ved Aarets
 „ Banskelighed, Norges Trang og stærk Udsørsel er
 „ saa stor i Kiøbenhavn, og Priserne derfor reiser
 „ sig umaadeligen, saa er det at Vi ville, at Di-
 „ rectionen tager i nøie Overveieelse, da Vi skal ha-
 „ ve ved den Islandske Handel et godt Forraad af
 „ Fiskevare, om Vi ikke i Forhold til Fiskens Pri-
 „ ser, udenlands kunde nedsætte Prisen, som den
 „ nu i Kiøbenhavn gielder, og om ikke Directionen
 „ kunde søie saadan Anstalt, at smaa Qvantiteter til
 „ en fastsat Priis, og som maatte bekiendtgiores,
 „ kunde faaes; thi skal den paa de sædvanlige Stæ-
 „ der kubes, vinder ingen derved, uden de saa,
 „ som hører den ud. Os ville ved saadan Foran-
 „ staltning skee en besynderlig Fornøielse.

Fredensborg den 21de October 1782.

Christian Rex.

D. Høegh Guldberg.

Udi allerunderdanigst Følge af allerhøiſtbe-
 meldte Befaling, blev derefter under 15de November
 s. A. (1782) udsærdiget fastsatte Palhuus-Priser
 paa Islandske Retour-Vare, hvilken landsfaderlig
 Foranstaltning medbragte, som bekiendt, en god og
 vigtig Indsyndelse paa de mange fattige og til Under-
 holdning talrige Familiers Huusholdninger.

Ad.

Udføllige flere vigtige Data i samme Sag kunde jeg her finde Anledning til at anføre, men for at undgaae Vidtestighed udelades de paa dette Sted. Det er og af foregaaende noksom gotgiort, at selv den Kongelige Residencestad Kiøbenhavn, der har saamange vigtige og store Handelsgrene, har hidtil høiligen behovet de Islandske Handels-Producter. Det bliver altsaa desto vigtigere under Frihandelsens Indretning, at bringe sig Fiskerierne til saamegen mere Nytte, end hidindtil er skeet, hvoriblant nu for Tiden de nordlige og østlige Kyster af Island behøve i Særdeleshed Opmuntringer, hvorom forhen er anført §. 4. Jeg finder det og i samme Henseende passende under denne Materie at lade følge som Bilegger under No. 8. et grundigt og oplysende Document (hidtil utrykt) angaaende Svar paa det Spørgsmaal: Hvilket er det beste og beleiligste Sted udi Islands nordre Part til at anlægge Hukkert-Fiskerie og Klipfiske Virkning? Ingenlunde tvivlende om, at jo de sig i Island etablerende Handelsmand vil kunde føre sig samme til vigtig Veiledning ved sliche Anlæg, saavelsom i andre Tilfælde.

§. 39.

Hvad i øvrigt kan henhøre til Oplysning om Fiskefangsten under Island og derunder henhørende

Producters Assortering og videre Behandling, vil findes deels under Handelshavnenes generale Udskibning, deels under de specielle Beskrivelser af enhver Handelshavn, hvorunder een eller anden Handels-Artikel fortrinligen maatte henhøre, saaledes agter jeg, vil Gud i den følgende Deel af dette Handels-Magazin at anføre under Havnene: Holmen, Havnesfjord, Grønnesfjord, Bildahl og Iffesfjord, hvad de paa ethvert Sted gjorde Anlæg kan vedkomme, for Exempel:

- a. Det ved Kongelig allernaadigst Privilegio under 4 Januari 1752 i Island oprettede Interessentskab, samt de dertil af Kongen skienkede Capitaler til samme Lands Producters Udvidelse og bedre Forarbeidelse.
- b. Angaaende de fra 1770 i Landet foranstaltede Indretninger med Baade-Bygning efter de paa Sundsøer i Norge brugelige, hvilket Anlægs Hensigt tillige var, foruden at bygge bequemme store Baade til Fiskeriets Opkomst, at lære Islænderne Torskegarns Brug og Binding, samt See-Mandskab og Kundskab i at regiere deßlige Fartøier med Roer og Seil.
- c. Angaaende de fra Aaret 1776 i Landet overvintrede Fiskejagter paa Havnesfjords Havn.

§. 40.

Under Fiskeriet i Almindelighed kan ikke forbigaaes at anmærke Hvalfangstens Vigtighed. Da denne vigtige Næringsvei nu for Tiden ikke kan benyttes af Islands egne Indfødte, foraarsager det visse en ikke ubetydelig Under = Ballance i den Danske Handel, at fremmede Nationer benytte sig af den ene og allene. I Almindelighed kan man sige om denne Næringsgreen, saavelsom og om al anden vigtig og nyttig Indretning, ikke allene om Fiskerierne, men og om Landvæsenet i Island; at er man lykkelig nok til at faae optændt den paa nogle Stæder tildeels udstuffedes Gnist af alvorlig Vindstibelighed i Almindelighed iblant Almuen, (der tildeels har sin Oprindelse af Misbrugen af den uindskrænkede Creditsgivelser paa alle Fornødenheder under den Monopoliske Handels Indretning) vil samme ikke bide at frembringe Velstand. Kunde man uddrive den Fattigdom, tildeels og Egenraadighed og Fordom imod Udvæisning af Fremmede, som nu fængsler mange Hænder, skulde man ogsaa uden al Tvivl see den virksomme Flid betræde de paa mange Stæder næsten døde Strandbredde paa Island.

Noget angaaende Hval-, saavelsom Chachelot- og Nordseper = Fangsten under Island har jeg

anfært og ved Exempler beviist fra pag. 76 til 80 udi den 1785 udgivne Afhandling om Hval- og Robbesfangsten, og da det kan have sin gode Nytte at anføre flere Data om Sagen, findes det passende her at anmærke:

Anno

1742. Blev i Skagefiords Syssel fanget af Indvaanerne tvende gode Chachelotter.

1744. Fob omtrent 100 smaa og unge Hvalfiske (omtrent 10 Alen lange) levende paa Land i Bugten imellem Slufsvig og Krevet udi Sneefjeldsnæs Syssel, hvor de bleve af Indvaanerne hukne og stukne til døde; mueligen at det har været af de under Færve fangende Grindhvale.

1752. Fangede et Fransk Skib 5 gode Hvalfiske paa en Dag i Nabningen af Issefiordens Havn.

Man finder og i det Islandsk Handels Archiv, at i den seener Tid har været alvorlig tænkt paa Hval- og Chachelot-Fangsten uider Island.

Saaledes findes iblant andre Efterretninger i samme vigtige Materie.

1778. Det Kongelige Bestindiske Rente- og General-Toldkammers Skrivelse under 1ste Decem-ber til den Kongelige Stats Ballance-Direction, angaaende de fra samtlige Sysselmænd i Island indhentedede Efterretninger om Hvalffiskens Gang, som og Hr. Sysselman David Schayings Skrivelse af 12 August s. A. (1778)

til

til høibemeldte Collegium om Hvalsfiskens Tilhold i Vardestrands Syssel, og da man vil have megen god Oplysning og Veiledning ved foranstaltende Forsøg af benævnte Documenter, ere de indførte under Bielag No. 9.

Bielager.

No. I. til første Capitel. §. 18.

I n s t r u x

For Huklert-Skipper N. N. førende N. N. Skib, bestemt til N. N. Havn i Island.

1) Gaasnaart han her haver indtaget sin Ladning i den af ham førende Huklert, bestaaende for det første af hvis som til Dorstefiskeriets Fangst og Tilvirkning behøves, og dernæst af Cargasonvarer til Island, afgaaer han herfra med første søielig Wind, den Gud forseener, og fortsætter Reisen med al muelig Hast til N. N. Havn i Island*), hvor han uopholdelig udloffer hvad Cargasonvarer han indehaver, leverende samme til Handelens Ridsmænd der paa Havnen, imod hans Qvittering paa det derfor her tegnede Conossement.

2) Efterat han der haver udloffet, sætter han sin Fisker-Kiste i Skibet i behørig Stand, og gjør sig strax

*) See §. 12. om Handelshavnene i Island m. m.

strax færdig, for uden ringeste Ophold at udgaae paa Fiskerie, da han hvad Salt eller andet, som han til Fiskeriet og Skibet behøver, af Kjøbmanden imod Løsttering kan æffe, som hannem samme haver at levere.

Han maae see ved Overlæg med Kjøbmanden at faae 2 a 3 eller saa mange, som fornødiges, af Landets Indvaanere til at gaae med sig paa Fiskeriet, imod billig Betaling, for at bruge og øve dem i Seiladsen og Fiskeriet saaledes, at de kunde være fækkede til her- efter, naar fornødiges, at kunde gaae paa Fiskerie med Hukkerter eller Jagter, samt ved anden Leilighed være tieplige at gaae paa Seilads.

Og formeenes, at bemeldte af Landets Indvaanere antagende kunde nyde fra 4 til 6 Mark ugentlig, efter deres Dygtighed, samt frie Kosti.

3) Med Fiskeriet begynder han paa de nærmest beliggende heileilige Fiskerpladser, som han kiender eller muelige ere at udfinde ved den Havn, hvor han sin Ladning afleverer, værende sig ved Landet eller til Søes, dog saaledes, at Landets Indvaanere i deres Fiskerie ingen Forsang stæer. Skulde Fiskeriet der paa Kysten feile, søger han andensteds hen, for at prøve, om det der bedre vil lykkes.

4) Hvad Fisk han fanger, lader han strax Hovedet affiære, behørigen flække og nedsalte med franskt Salt udi den dertil i Skibet indrettende Fiskertiste, for at kunde virkes til Klipsfisk paa Terreneus Maade, observerende, at Saltningen stæer forsvarligen efter Fiskens Størrelse og Fædme, vel i Almindelighed meget jevnt, men dog stærkest i Midten og ved Nakken, hvor den er feedest.

Efter den Underretning, som man har, skal der nedgaae til 120 fuldkomne store Torstes Saltning $\frac{1}{2}$ Ton

$\frac{1}{2}$ Tønde fransk Salt; dog haver han paa alle muelige Maader at tilsee, saavel at Fisken behørigen bliver saltet og conserveret, som og, at der spares hvad Salt, som ikke nødvendigen dertil behøves.

5) Tid efter anden, som han er lykkelig i Fangsten og Leilighed dertil gives, indløber han, saalænge Fangsten steer imellem Fuglestierene og Vesterjækkelen, eller i Faxefiorden, til Holmen, Havnesfiord eller Kieblevig; og naar den steer paa den anden Side af Vesterjækkelen, eller i Bredefiorden, til Grønnesfiord, Flatsø, Patrixfiord, Bildal, Dyrefiord eller Isfiord, for at aflevere hvad han haver fanget, imod den Handelsbetients Qvittering, som samme imodtager, betegnende hvad som er stor, middel eller smaae Torst, samt Langer, Kuller eller Graasø; og leveres saadan Fisk til Kjøbmanden ved Bøgt saavel som Tal, hvert for sig, som tillige tegnes i Qvitteringen; dog observerer han, at naar nogen Fisk ikke haver ligget 3 Dage og Nætter i Salt, saadant Kjøbmanden at tilkiendegive, paa det at han denne Fisk med Salt behørigen kan forsyne.

6) Med Fiskeriet og Needsaltningen paa denne Maade continuerer han indtil medium Julii eller længere, om Handelsens Betiente finde tjenligt at imodtage samme saaledes, at de kunde virke den til Klipfisk paa Terrenewfs Maade. Han observerer, at om nogen Kuller fanges og nedsaltes, maae Skiellet paa dem affræbes, førend de komme i Salt, hvilket bedst kan skee førend de flækkes. Naar han opholder med at levere til Klipfiskvirkning, bliver han dog ved at fiske, og nedsalter den efter samme Tid fangende Fisk med fransk Salt i Tønder til Cabliau, som sædvanlig paa Fiskerhukfter brugeligt været haver, hvormed han continuerer saalænge, som han kan, for at være paa

paa det Sted, hvor det ved bedste Overlæg med Handelsens Rismænd og Formand for Skipperne Peder Pedersen kan eragtes tjenligt, efter Fiskeriets Bestaaffenhed, at aflevere hvad Cabliau, som falder til Ostende, i det af Handelsens Fartøier, som dertil bliver beskaffet. For Fiskens Behandling og Reedsaltning, saa vel til Virkning som i Tønder, bliver Skipper og samtlige Skibsmændskab som Partfarere ansvarlige; og vil dette blive saa meget næriere at iagttage, som der udi de forbigangne Aar ere indløbne store Klager over, at Fiskeri ikke behørigen har været saltet, og deraf er entslaaet stort Tab for Handelen, hvilket, om oftere skeer, bliver for den Skippers og medfarende Partfareres Ansvar, der samme haver nedlagt, da de forpligtes til at erstatte det forarsagende Tab, som skeer formedelsf deres Forseelse eller Forsømmelse. Til hvilken Ende ethvert Fartøi og maae mærke sine Fustager med et Mærke overeensstemmende med Skibets Navn og saaledes, at den eenes kan kendes fra den andens, paa det den Ufskyldige ikke skal lide med den Skyldige.

7) Saasnart han haver ophørt med Fiskeriet og udloffet hvad Cabliau han indehaver, gaaer han til den Havn, hvor han efter Omstændighederne, ved Overlæg med Rismændene og Hr. Peder Pedersen, Retour skal indtage, og afleverer der til Bevaring hans Fiskefiske, samt hvad Salt og Tønder han haver tilovers, imod den paa Havnen værende Rismands Qvittering, hvorefter han gjør sit Skib vel reent og indtager Retourladning enten hertil, eller til et andet Sted.

8) Saavel ved den overbringende som tilbageførende Last haver han al fornødent Opsyn, at samme forsvarligen bliver sluvet saaledes, at Skibet kan indtage alt hvad mueligt være kan, uden noget Rumss
Spil.

Spilde, og Varerne blive saaledes conserverede, at intet ved Afleveringen skal findes bedærvet formedelst hans Forseelse eller Forsømmelse, i sær iagttager han, naar han lader med tør Fisk, at samme forsvarligen bliver fkruet og fliilet, saa at Skibet ikke skal hjemgaae med en mindre Last, end det efter almindelig Coutume kan indtage, naar ellers saa meget er at bekomme. De behovende Skrner og Skrueplanker vil findes paa Havnene. Med Retourladningen forsoier han sig derhen, hvor hans Conossement lyder, som han derfor ved Afseilingen tegner.

9) Skulde Skibet med Retour komme til at gaae andensteds hen, end til Kiøbenhavn, da afgiver han saa mange Folk, som ikke nødvendigen behøves til Fartøiets Førelse, til de andre Hukkerter, som gaae hid, for dermed at hientgaae, medgivende enhver et Beviss, for hvad han efter Fiskeriets Udsald i Fiskerpenge kan tilkomme, og maae Bemandingen, naar de gaae til fremmede Stæder, paa de store Hukkerter ei overstige 7 Mand og 2 Dreng, og paa de smaae 6 Mand og 2 Dreng, men kunde han med et mindre Antal udkomme, uden at risquere noget, snarmer man det gierne. Saa skal han og være pligtig til, naar noget andet Fiskerskib gaaer til et fremmed Stæd, eller de Folk, som overgaae med Jagterne, retourner, at imodtage saa mange deraf, som umelig er, og saaledes, at disse Folk beqvemmeligen med Fiskerskibene, som hidgaae, kunde hjemkomme.

10) Hænder det sig, at Skibet kom til at gaae med Retour fra Island, enten til Bilbao, Ostende eller noget andet fremmed Stæd, da, efterat han sin Ladning der, til hvem som efter Conossementets Indhold ordineres samme at imodtage, haver afleveret, vil han

han finde Ordre for sig, hvorhen han derefter med Skibet skal forseile.

11) Saavel paa Reisen, som i Havnene og ved Fiskeriet, haver han allerbeste Tilsyn med sine Folk, saa at alting holdes i Orden, samt forsvarligen og vel bliver forrettet, saa og at ingen understaaer sig til at sælge til eller kisse noget af Landets Indvaanere eller andre, være sig paa Landet eller i Søen, ei heller at noget i Skibet, enten her eller i Island, indlades, uden hvis paa hans Conossement befindes, samt ellers til Mandskabets Provision og Fiskeriets Fortsættelse behøves; Skulde det befindes, at enten han eller hans Folk drev nogen utilladelig Handel, eller i Skibet indtog noget, som ikke var Handelen tilhørende, blive ei allene Varerne confisqverede, men endog samtliges Fiskerpenge forbrudte, da derhos de, som udflyg utilladelig Handling betræffes, aldrig mere maa vente at komme i Handelens Tjeneste.

12) Al den Oplysning, som han kan erholde, i Henseende til gode Havne, med Indseilingen dertil, Fiskerbanker i Søen, og Mærker paa samme, samt Landkænderinger og Fortøeninger, haver han i sin Journal tilligemed Seiladsen og hvad ved Fiskeriet passerer at indføre, hvilken Journal han ved Hjemkomsten til Contoiret fra sig leverer.

13) Skulde han i Havnene eller paa Søen under Island træffe noget fremmed Skib, som drev utilladelig Fiskerie eller ufrie Handel, da søger han at opbringe samme til nærmeste Havn, da han med Hielp af Kjøbmanden ved Øvrigheden paa Stedet seer at erhverve Dom derover til Confiscation, ast efter derom han

ergangne Kongelig Allernaadigst Anordning *), hvoraf hannem et Exemplar medgives. Skulde han tage og opbringe noget saadant Fartoi, som blev dømt confisqueret, da skal han og medfarende Folk, eller saa mange, som hielpe til ved Opbringelsen, derfor nyde billige Priispenge; dog maae tillige sørges derfor, at om noget Skib blev opbragt og dømt til Priis, samme da med en erfaren Mand som Skipper og fornødent Mandskab blev besat og hidbragt, hvortil alle Handels Skippere skulde hielpe, og maae i saa Fald Dommen, hvorved Skibet er dømt Priis, følge samme.

14) Skulde ellers noget indtrefte, som vi forud ikke kunde see, bruger han beste Conduite, og raadsfører sig i Island med de ved Havnene værende Rigs-mænd, for efter Omstændighederne at tage de allerbeste Measures.

15) Og da Skipper Peder Pedersen, førende Hukkerten Torsten, er antagen som Commandeur for alle herfra gaaende Fiskerskibe, saavidt Fiskeriet angaaer; saa haver han ei allene at henholde sig til og underrette sig hos ham, hvor de bedste Fiskepladser kunde være, som ham ere bekjendte, men endog i Henseende til Fiskens Behandling, Saltning og Aflevering, samt Seiladsen paa Fiskeriet, for at imodtage de allerbeste Raad og Underretninger, samt i alt at følge samme.

*) Af 1 April 1776. see Vielag No. 3.

16) Ham og medfarende Folk er accorderet for Reisen, som følger:

	Haand- penge		Laftepen- ge for 14 D. pr. Læst.		Douceur for Laden og Løffen.
	Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd.
Skipper	32	"	3	32	20
Styrmand	17	"	2	40	12
Lømmemand	16	"	2	24	10
Kof	14	"	2	8	9
2 Fiskefiarere, een	13	32	2	"	9
og den anden	12	"	2	"	8
3 Matroser, een	11	"	1	80	8
den anden	11	"	1	80	8
og den tredie	9	"	1	32	7
en stor Dreng	6	"	1	"	5
en liden Dreng	5	"	"	80	2

Hvoraf Haandpengene allerede ere betalte, og Resten ved Hjemkomsten betales. Ham tilstædes at have til Føring 1 Tønde Cablian, Styrmanden, Lømmemanden og Koffen hver $\frac{1}{2}$ Tønde, og de øvrige Folk hver $\frac{1}{4}$ Tønde, som dog ved Ankomsten her afleveres i Pakhuset, hvorfra samme igien bekommes efter Udloosningen. Saa er det deris og tilladt at pille af Hovederne hvad derpaa tienslig er, og samme at nedfalte, som de enten skulde beholde, eller derfor nyde billig Betaling.

17) Udi Fisser Pengenes Betaling beregnes som sædvanlig 14 Tønder forsvarlig nedlagt stor Torst, samt reen Lever og Ravn, og 16 Tønder smaa Torst for en Læst. Men da man agter at lade den mæste fangende Fisk

Fisk virke til Klipfisk paa Terreneuſs Waade, og den ſølgelig maae ſaltes i Kiſte, ſom forbemeldt, og afleveres til Virkning i Landet, ſaa antages for 1 Tonde Torſk 40 Stykker ſtore gilde Torſk, 40 Stykker Langer, 80 Stykker Stuttinger eller halvorne Torſk, 160 Stykker mindre eller ſmaa Torſk, 80 Stykker Iſer eller Kuller, og 80 Stykker Graaſey, hvorefter Fiſſerpengene beregnes.

Leveren leveres paa den Havn, hvor han ſiſt ankommer, paa det ſamme der kan blive afbrændt.

Hvorledes Ravnen ſkal være og dermed omgaaes, viſer medfølgende pro Memoria *).

18) Skulde Skibet komme til at gaae til noget andet Stød med Retour, end her til Kiøbenhavn, ſaa ſom enten til Bilhao eller andenſteds, da nyder han og ſornødne medfarende, ſom følge Skibet paa ſaadan Reſe, foruden hvad ſom i foregaaende 16 Poſt er ſaſſat, fra den Dag af de ere komne paa Øſtendes Høide eller Brede, i Waanedſpenge, nemlig:

Skipper,	maanedlig	20 Rbd.
Styrmand —		14
Tommermand —		11
Kof —		8 48 ſ.
3 Matroſer —	hver	6 48
1 ſtor Dreng eller Jungmand		5
1 Wand beſaren Dreng		3 48

19) Med Koſten omgaaes han forſvarligen ſaaledes, ſom ſædvanligt er ved Cabliauffierierne, ſaa at Folket ſpiſer paa Fiſſermands Wiis og ikke anderledes. Paa Skibet holder han god Orden, ſamt paa Reiſen forſvarlig Sømandſkab, og ved Hiemkomſten afſlagger han vedbørlig Nøede og Rigtighed, ſaavel for hvad

*) Anhanget til dette Viſlag.

Salt og Tustagier han haver imodtaget, og hvorledes samt hvortil brugt, som og over de imodtagende Vidualier og Skibets Inventarium, samt ellers hvad andet han kan have imodtaget og bør være ansvarlig for.

I Helsingør adresserer han sig til sal. Arnt van Deurs Enke og Comp., for at faae Skibet ved Udgaende og Hiemkommende clareret i Sundet, og naar han skulle komme til at gaae til fremmede Stæder, skal han der foresinde Ordre, til hvem han sig haver at adressere.

20) En Skipper nyder istæden for forhen til 16de Post havde Føring, i Lønde Cablian, nu 8 Rd. Styrmanden, Lømmemanden og Kok istæden for hver halv Lønde 4 Rd., og de øvrige Folk istæden for en Fjerdedeel Lønde 2 Rd.

21) De Skippere, som gjør 2de Reiser i 1 Aar, nyde for sidste Reise, i Caplakten 3 Mk. pr. Commerce. Løst, og ingen anden Douceur end samme, og i forbemældte Tilfælde nyder ingen af Skipperne, og altsaa ei maae indgive Regning derpaa.

22) Da Middelfangstens Beregning og Gotgjørelse ophører for Eftertiden, saa tilstaaes derimod i Tilfælde, at et eller andet af Tissestibene ikke skulle være expederet fra Handelens Contoir forinden 25 April, dobbelt Douceur for Løsning og Ladning, saasom Skipper 40 Rd., Styrmand 24 Rd., og det øvrige Mandskab, som forhen er betalt.

23) Folkene paa de Hukkerter, som hiemgaae, og i Island opholdes til den 5te September, nyde Maanedspenge fra bemældte Dato, indtil de ankomme paa Kiøbenhavn's Reed (naar samme ikke ved Skipperens

rens egen Forsømmelse var skeet Ophold) ligeledes nyde Folkene paa de Hukkerter, som gaae til fremmede Stæder, Maanedspenge fra den 13 September, naar de efter bemeldte Dato skulle blive opholdte, til hvilket at bevise maae tages Attest fra Kjøbmanden i Island paa denne Instrux.

24) Folkene er det ikke formeent at kjoibe i Island hvad Strømper og Vanter, de til eget Brug behøve (som ikke maae overstige 6 Par Strømper og 10 Par Vanter pr. Mand), samt at have hvad Slyndere Koffer og andre Fisk, som ei ere Kjøbmands Vare, naar det ikke overstiger $\frac{1}{4}$ Tonde pr. Mand, dog tillades ingenlunde de af Skipperne, der fra Island gaae directe til Udenrigs Stæder at medbringe benævnte $\frac{1}{4}$ Td. Fisk pr. Mand, men kan derimod hjemsendes med Skibe her til Staden, og paa deres Vegne sælges her, af den Skipper, som hjembringer samme, naar derom er skeet loelig Anmeldelse til Handelens Contoir for derfra at paaføres den anordnede Angivelse over Skibets Lading til Toldboden.

25) Skulle han fra Island blive destineret Udenrigs med Fiskevarer, og der bekomme Fragt i Middelhavet, da nyder han i Capstaken 2 pr. Cent, og uden for Middelhavet $1\frac{1}{2}$ pr. Cent af Fragtsens Beløb, men faaer han derimod Fragt paa Croisic, eller St. Ubes efter Salt hertil, da bekommer han 3 Mk. pr. Commerce Læst i Capstaken.

I øvrigt holder han sig Instructionen efterrettelig i alle Henseende, og advares ham og Mandskab paa det alvorligste, naar at opfylde de ved Connossementets Undertegnning indgaaede Forpligtelser især om hvad Forbudet, i Henseende til ulovlig Handel angaaer.

A n h a n g

Til Skippernes Instructions 18 Post.

Kort Underretning om, hvorledes Torske-Ravnen bør være beskaffen ved Nedsaltningen.

1) Den maae være sund og frisk, samt i hele (saa kaldet) Buxser og ikke gaatten eller utidig og blod dette kiendes af den blege Couleur, da derimod den gode og tienlige Ravn er rød og haardere; thi den gaatten Ravn er aldeles unyttig, siden den ikke synker, folgelig et er tienlig til Sardell-Fiskeriet.

2) Naar den annammes maae den nødvendig lægges nogenledes fra hinanden 2 a 3 Dage, paa det Vandet kan rinde fra den, thi jo tørrere den kommer i Salt, jo bedre bliver den efter Saltningen; derefter saltes den med Fransk Salt, og pleier ordinair bruges 2 Skiepper Salt til 1 Lønde Ravn.

3) Lønderne, som bruges til at salte den ubi, ere Paktønder, hvilke til dette Brug kan være ganske tienlige, endstjønt de haver været noget brugte, da der dog maae hugges eller bores Huller paa Siderne og i begge Bundene.

4) Det maae noie agtes at der ingen Luge findes paa Ravnen efterat den er saltet; thi derved sleipes den og bedærves ganske og aldeles, derimod jo tørrere den ligger i sit Salt; jo bedre conserveres den som Tordærvelse.

5) Den

5) Den maae aldeles ikke pakkes langt mindre
præstet, da den nok bliver compact af sig selv, naar
den haver staaet paa sin Ende 5 a 6 Dage da bliver Ton-
den tilslagen, men den øversie Bund maae vendes forkeert.

Kjøbenhavn, den 1786.

Den administrerende Direction for den Kongelige
Grønlandste, Islandste, Finnmarkste og Færøiske
Handel.

N. N.

N. N.

N. N.

Bielag No. II.

til første Capitels §. 18.

Om Fiskevirkningen paa Terreneuvs Maade.

§. I.

Islandst Klipfisk, behandlet efter Terre-
neuvs Virknings Maade, som allene bestaaer
af Torst (Cablian) er den Sort, som saltes
uden Stamper eller tætte Kar, men derimod
hensaltes med graat Fransk Salt paa frie
Mark i Stabler, saaledes, at al Lagen løber
bort, og efter 3 til 4 Udmaals Tid kan be-
handles til Klipfiske Virkning, der altid bør
see med mindre Presse, end hiin anden
Klipfisk Dansk Virkning.

Om Terreneuvs
Fisk, og til hvilke
de Stæder i
Særdeleshed.

Naar benævnte Sort efter Terreneuvs
Virkning er vel behandlet og særdeles vel
for

tør virket, finder den Islandſke Fiſk fortrin-
lig Afſætning, ſaavel imod de Norſke, ſom
Engelſke Fiſkevare, i Gærdeleſhed ved For-
handling til efterfølgende Udenrigs Stæder.

Ancona	Cadix	Neapolis
Allicante	Genua	Rizza
Barcelona	Liborno	St. Sebastian
Bilbao	Marsellie	Benedig
—	Mallaga	—

§. 2.

Hvorledes Fiſ-
ken behandles
foren den ſæl-
tes.

Naar Fiſken fanges, bør der ſtrax
ſtikkes et Hul i Hiertet, Rakken, eller an-
dre beqvemme Stæder, hvor Blodet kan lø-
be ud, derved bliver Fiſken meer anſeelig og
klarere, og det bieder til, at den bliver
en ſundere Fode.

Naar Fiſken ſlekkes maae den ikke ſkæ-
res dybt lige ud til Bagſinderne, thi det gi-
ver Fiſken et magert Udſeende, ikke heller
bør noget ſkæres af Mid-Ryggen bort af Fin-
derne, men den bør ſkæres i lige Linie, hvor
den mødes ved Finderne. Tre Leder af Blod-
Dalken nedenfor Rakken eller Gattet bør (ſom
paa al anden Handelsfiſt) ſkæres bort med
Ryggen. Ryggen bør og ligeledes ſkæres
jevnt fra Ribbenene; alt dette giver Fiſken en
Slags Anſeende.

Den ſorte Hinde af Bugen bør og bort-
tages. Saavel med denne Sort Fiſk, ſom
al anden, er det alletider ſikkerſt, at lægge
den i Saltet ſamme Dag, ſom den er fanget.

At henlægge den i Søevand; som nog- At lægge fersk Cablian i Vand.
 le Stæder bruges, bør ikke finde Sted, i
 det allerhøieste ikke mere end en Rats Tid,
 om den ikke kan saltet strax, thi mager Fisk
 svulner op, da Vandet trænger igiennem
 den, og endsskønt det i Saltningen tillige
 med Lagen nogenledes flyder bort, saa bliver
 dog noget tilbage, og i Virkningen kom-
 mer der en haard Skorpe uden over, som
 er saa tæt paa den magre Fisk, at Vandet
 ikke kan uddampes, og af denne Marsag behø-
 ver den længere Tid at tørres, ligeledes
 giennemtrænger Saltet den Vand lagde Fisk
 alt for hæftig.

Heraf flyder tillige en anden Uleiligh- Quod Skade
der flyder af at
Fisken lægges i
Vand forend
den veies.
 hed, nemlig: at naar fersk Fisk leveres til
 Handelsstæderne efter Vægten, saa kan Han-
 delsmanden aldrig vide, hvad Vægt han
 skadesløs skal tage af saadan Fisk, thi den
 bliver tungere af Vandet, men lettere end
 anden Fisk, naar den tørres, da Vandet
 uden Tvivl maae opløse nogle af dens Dele,
 eftersom den baade bliver mindre reensma-
 gende, taber sin rette Couleur og bliver kalk-
 agtig hvid, saa der tabes paa alle Sider.
 Ikke at tale om, hvor let og tillige uanse-
 lig slig behandlet Vandfisk bliver, hvis man
 bag efter nødes til at virke tør Fisk (Platfisk)
 af samme.

At Fisk, saasnart den er flekket, bør At ferske Fis-
kes Sorter bør
forinden Salts-
ninaen Fce, mes-
get vel afrens-
et af Blod og
Slim.
 vel afvaskes og renses, saa at Slimen baa-
 de af Riødet og Skindet kommer bort, og
 skøndt dette ikke udtrykkelig er anordnet,
 bør det uvægerlig at skee til Gavn for Fiske-
 handelen i Almindelighed, thi al Fisk faaer

derved mere Anseelse, bedre Smag, og bliver sundere Føde.

§. 3.

Blod Fiskebøgt

I Følge Handelsforordningen af 30te Maii 1776 sælges hidtil den fangede Fisk for 10 Mk. Skippund af Blodfisk-Bøgt til Handelshavnene i Island, naar Indbyggerne ikke selv vil eller kan virke den. Man kan i Almindelighed regne, at 4 Pund Blodfisk give 1 Pund tør Fisk, og hvis Fisken er seed, da bliver der over 1 Pund af 4 Pund, men mindre, hvis den er mager.

Udførlige anstillede Prøver, f. Ex. 2de store Cabliau, som begge ere lige lange, men den ene tyk i Riødet, den anden mager, bevise at den seede holder i Almindelighed Bøgt $13\frac{1}{2}$ Pund, og den magre derimod circa 9 Pund, ligesom og f. Ex. 4 middelsmaadige Blodfiske, som veie 9, 8, $8\frac{1}{2}$ og 7 Pund, alle vel opstaarne og afrensede fra Hovedet, Lever, Ravn og Indvolde, førend de veies, naar disse Sorter da ere blevne tør virkede, har den seede Cabliau af $13\frac{1}{2}$ Punds blod Bøgt udbragt $3\frac{1}{2}$ Pund, og den magre Sort derimod 2 Pd., og de 4 af Middels Sort ligeledes tørvirket 8 Pd., saa at Forholdet kan ansættes; 55 Pd. Blodfisk Bøgt giver 13^1 Pd. tør Fisk i almindelig Betragtning.

§. 4.

Hvorledes den behandles med Saltningen indtil den brydes ud til Ferskenis. Altsaa Fisk; Virkning.

Man salter Fisken (som forhen sagt) paa en frie Mark i en Bunke eller Stable, den

den som lægger Fisken i Stabelen passer paa, at Fiske-Stabelen ikke bliver ujævn, men lige op, saa og at den alletider er noget høiere i Midten. Den som salter, maae iagttage, om Fisken er feed eller mager, og derefter spreder han meget eller lidet af Saltet paa den, dog meest imod Nakken, og siden i Proportion ned efter Fisken. Man bør ikke give den Sort Klipfisk til Terraneus Virkning mindre Salt, end Klipfisk til Dansk Virkning, thi ellers bliver den alt for fersk, fordi Lagen flyder bort, saasnart Saltet smelter.

Det er en gammel Sats, at give en rigelig halv Pot Salt paa en fuldkommen stor ^{hvormeget Salt der behøves.} og feed Fisk og folgelig paa 1 St. eller 120 store Fiske en og en halv Tønde Dansk Salt *) Dersom Fisken i Almindelighed falder af mindre Storrelse end sædvanlig og er slet behandlet ved Rastning, saa kan man ikke handle saa sparsomt med Saltet, at jo noget gaaer over det ansatte. I Regnskab bør Saltning omtrent falde ud til 2 a 2½ Skippund tør virket Terraneus Fisk af en Tønde Salt, og lidet derover af Klipfisk Dansk Virkning. Iøvrigt bør en Fiskevirker aldrig indskrænkes i Saltbruget, især i Henseende til Terraneus Fisk: thi der kan indtræffe Omstændigheder ved Veirliget, at Terraneus Fiske virkning maae udferskes og saltet næsten paa nye anden Gang.

Den bør og særdeles vel vaskes og afgnies i Søevand, førend Tørvirkningen begynder, thi endskjønt Slimen er afvasket i For-

*) See Vielag No: 1. Fiskefribenes Instruktions 4de Post.

Forveien, saa sidder dog Uhumskheden af det
Franske Salt fast paa Fisken.

3 a 4 Gtes
maal i Salt.

Den Fisk, som bestemmes til Terra-
neus Virkning, bør ligge 3 a 4 Gtesmaal i
Saltet, thi før er det ikke smeltet, og den
fjerde Dag saa tidlig, som mueligt, kan be-
gynnes med saa kaldet Opvasning, der al-
tid bør skee med Søevand. Samme Tid bør
det i alle Deele iagttages, hvad Fisken kun-
de feile, saasom: Blod i Rakken bør aspil-
les, Blodbenene, samt den sorte Hinde og
alt, som hænger ved Ravlen borttages, thi
skeer det ikke, bliver Fisken endog under den
beste Virkning ikke saa delicat og nydelig ved
Spiisningen, som ellers; og altsaa er dette
en Hoved-Post, som enhver, der forestaaer et
Fiskevirknings Sted, bør nøie erindre sig til
Iagttagelse.

§. 5.

Om Fiskevirks-
ningens Pladser
ved Handelss-
havnene i Is-
land.

Da det er meget vigtigt ved Fiskevirk-
ningen, at den skeer paa bequemme og vel
indrettede Stæder, saaledes at Steengrun-
den, hvorpaa Virkningen skeer, er saa fast
og haard, at Fugtighed af Jordbunden ikke
bestadiger Varene, vil jeg her kortelig berø-
re de Handelshavne, i hvilke og i Nærhe-
den af hvilke man kan tilvirke gode Vare.

Westmanøe — god Virkningsplads.
Dreback har ingen Virkeplads ved
Handelsstædet, da der i Al-
mindelighed er Mangel paa
Steen, men nogle Mile der-
fra er temmelig god Leilighed
i Torlakshavn og Selvog.

Grindevig } Temmelig gode Virke-
Stæder, dog falder megen
Bosand } sandagtig Grund omkring
Bosands Handelsstæd.

Kieblevig }
Havnesfiord } ere meget gode Virkestæder.

Holmen — Meget god Virkeplads;
men ikkun for nogle 100
Skpd., med mindre man vil
transportere Fisken til Effe-
søe, Engøe og flere omkring
liggende Øer.

Budensfad — har ingen Fiskevirknings-
Plads af Betydenhed.

Stappen } Meget gode Fiskevirk-
Olufsvig } ningsstæder; allene paa
Grønnesfiord } Olufsvig falder noget san-
Bildahl } digt.

Patrifsiord }
Iffesiord } Ligeledes, dog Iffe, og
Dyresfiord } Dyresfiord fortrinligst.

Stikkelsholm — Ikke langt derfra er
FiskevirkningsAnlæg paa
Den Høsfildsøe.

Flatøe — Godt Virkningsstæd.

Norderlands-Havn.	Desfiords Havn — Har 2de gode anlage	
	te Virkefæder i Olsufsiorden	
	og paa Rtsøe.	
	Hobsaaes	} gode Virkepladser.
	Skagestrand	
	Rechesfiord	
	Huusævig	
Sjællands-Havn.		
	Wapnesfiord	} Ligeledes gode Virkeplad-
	Rodesfiord	
	Berresfiord	
	fer som ved ringe Bekostning kan udvides, da Steen ikke mangler der.	

Saadanne Fiskevirknings-Stæders Situation bør a) være vel imod Solen og tillige af den Hæide fra Jordbunden, at Vind og Blæst kan tørke stærk. b) Er det fornødent at Virkepladsen er saa stor, at man kan imodtage noget Quantum f. Ex. over 20 Stakker eller Stabler paa een Gang, i hver Stak regnes 5 til 6 store Hundrede, altsaa omtrent 12600 St. Cabliau. c) Slige Stæder bør ligge i Nærværelsen ved Udøenings-Stæderne, paa det Islænderne uden stor Tidsspilde kan føre Fangsten ferst derhen; thi jo længere Fiskevirknings-Stedet ligger fra Fiskeværen, jo ældre bringes den derhen.

Udi de allerfeste Handels-Districter findes tillige gode Leiligheder til Fiskevirkningspladser foruden Hiemme-Virkningen ved Havnen, men Transport med Bøtten, Salt, Bræder og Pakhaar, samt Bygning for

for Fiskevirkeren forårsager, at Handelsmanden hidindtil heller har virket den hjemme paa Havnen. Saaledes har f. Ex. Bildehals Havns Handels-District Kroselvigen, skient den dog ellers er et slet Sted, og en for medelst Søebrændinger dertil fra Søen langt og høitliggende Lørrøplads. Derimod ligger Falknesfiorden omtrent $1\frac{1}{2}$ Mil fra Patrisfiords Handelsstad, som har megen god Leilighed til Fiskevirkning.

§. 6.

Naar Fisken haver lagt en Nat i Strim- hvorledes Fisken behandles i Selbovirkningen. lerne, eller saasuart Veiret tillader det, breder man den ud saaledes, at Riidsiden vender op (undtagen det er sildig paa Dagen da Skindet vendes op), og om Aftenen vender man den om, Dagen efter vendes den op igien, hvorefter den vexelvís vendes en Gang om Dagen, lægges derpaa om Aftenen i smaa Bunker, henved 10 a 12 i hver, den største Fisk lægges øverst, denne maae ikke have mindste Ujævnhed paa Skind-Siden, saa Vandet kunde trækkes igiennem.

I disse Bunker kan Fisken ligge ubeskadiget efter tvende Dages tørt Veir henved en Uge, hvis der indfalder Regn eller fugtigt Veir. I anden Fald udbredes den paafølgende Dag, og sættes i Stak om Aftenen.

En fuldkommen Stak bestaaer af 5 a hvorledes Fisken stakkes til vare. 600 Fiske. Nogle bruge Bræder under, andre stable paa jævne Stene, men 5 a 6 Bræder under Stakken er rettest. Slig Stak eller Stabel bør være saa lang at $\frac{1}{2}$ Alen

Allen er udenfor paa begge Ender af Bræderne. De uundersie Fiskeilag bør vende Klind-Siden op, og derefter paa hine Skind-Siden op. Stakkerne bør hverken være flieve eller helde, men gaae op i lige Linie. Man skal alletider see efter, at Fisken ligger noget høiere i Midten nedensfra i hvert Lag, og saaledes continuere at stable den op. Derforuden skal de, som stable, have Kundskab om at lægge den saa ordentlig Lagviis, at hver Fisk ligger saaledes oven paa den anden, at naar den sidste Fisk er lagt, og man seer saa hen over den, bør der aldrig være nogen Ujævnhed; hvis man ikke holder vaaget Die over denne Accurateffe, og overlader det til Daglønners Godtbeftindende, søler Handelsmaanden vist nok Forfkiellen i Prisen, naar den sælges til Fiskekiendere, der strax blive vaer, at Fiskevirkningen er maadelig og Boniteten i Forhold derefter.

Oven paa flige Fiske-Stabler lægger man Bræder, og hvis 5 ligge under, saa behøves 10 oven over. Derefter lægger man nogen liden Presse af Steen paa disse Stakke, som dog ikke bør overgaae halv fuldkommen Klipfisks Presse, der allene er nødvendig for at faae Klipfisken glat og aftage Krymperne, da den ellers vilde blive alt formeget ujævn, og ikke anseelig.

Man kan være uden al Frygt, at denne Presse een eller to Rætter skulle trække nogen Vædske ud af Fisken, naar den kun er bleven noget haard i Forveien; sædvanligt er det ogsaa efter to Dages Løb at tage Pressen af, hvis den ikke for Regnveir kan udbrede

breedes; saasnart man erfarer, at Fisken er bleven glat efter 1 til 2 Dages Præsning, der beroer paa Fiske's Fedme, saa udbreedes den, som forhen paa Mølen, hvorefter den ansees for halv virket og bør ligge baade Dag og Nat, allene at den vendes op hver Morgen, og ned hver Aften, indtil den fattes kun henimod en Dags Tid til at blive ganske tør virket, hvorpaa den omsider sættes i Stak, og bliver Parreviis omstabet hver anden Aften; thi naar Virkningen er bragt saavidt, at Fisken ikkun mangler omtrent en Dags tørt Veir, saa givr Ratteduggen den alt for stor Afbræk, hvorefter man hellere bør tage den ind om Aftenen, end lade den udbredt henligge, med mindre man kan være sikker paa Storm og Blæst af de skarpe Nordlige Vinde, hvorved den kan fuldtørres Dagen efter, og i dette ene Tilfælde, bør man lade den ligge ustabet paa frie Mark.

— For at vide om Fisken i Almindelighed er tør, holder man den imod Solen, og hvis den er alle Steder klaragtig, er den og tør; derimod har den meget store Fisk, som falder tiødrig, prøves med Fingeren paa Nakken, om den ikke giver sig, eller er nogen Steds blød for Fingeren; i saa Tilfælde kan man antage den for tør og fuldvirket. Da ikke alle Fiske-Stable kan tør virkes lige hastig, fordi Middelmaadig fede Fisk, som og middelsmaa Fisk tørres snarest, derimod meget fed Fisk eller og mager, især den, som er bleven lagt i Vand, førend den bliver saltet, behøver længere Tid til at tørres, saa bør man sortere Fisken, og lade saadanne

ligge nogen længer Tid paa Mosen. Den vandlegne Fisk, som er mager behøver en længere Tid til at tørres, fordi Saltet har angrebet den stærkere, som giver, at den slaaer sig med Fugtighed hver Nat, indtil Saltet tilsidst trækkes ud, og sidder uden paa i et hvidt Pulver, hvilket vanslyner meget Terreneus Fisk, der bør være reent og klar.

De sidste Ratter Fisken ligger i Stablen, bør den være parret, ligesom naar den er tør i en Stak, dette bidrager meget til at give den et anseelig bedre Udseende. Naar Klipfisken saaledes er tør virket, bør den Tid efter anden sættes i Huus, der ikke maae være fugtigt, og hvis der ikke er Brædegulv i sligt Pakhuus, bør man lægge Pakhaar eller gammel Seildug over de løse Bræder, at Fisken desbedre kan conserveres.

§. 7.

Hvorledes
man i lange
vedvarende
Aar: Veirig
skal behandle
den under Virk-
ningen.

1) Man lader Fisken ligge i forom-
meldte smaa Bunker eller Strimler, saalæn-
ge skee kan; skulle den imidlertid slinre, saa
vaskes den atter i Søvand, førend den ud-
bredes, dog bør den ikke ligge i Strimlerne,
efter at den begynder at lugte, men strax
udbredes med Skindsiden op ad. Begynder
den da paa nye at slinre, og Regnen vedvarer
nogle Dage, saa at al Saltningen udvines
af den, og bliver gulsagtig, saa er der in-
gen Middel, uden at salte den om igien og
begynde fra nyt af, og saaledes fremdeles,
indtil man saaer tort Veir tilsidst; thi saa
længe Fisken ikke bliver mør i Riødet, eller

løs ved Skindet, saa har man Haab, at den kan blive god, hvor besværligt det end maatte synes; men dobbelt i Omkostninger og Arbeidspenge udfordres derved. Det forstaaer sig selv, at Fisken under saadan Virkning kan taale længst Regnveir i Forstningen; thi siden bliver den immer svagere.

2) Opnaaer Fisken først et Par Dages Tørke, og Regn derpaa indtræffer, saa bør man efter Virkepladsens Bestaenhed parre den saaledes, at den mindre Fisk ligger under og den større over, hvorved Regnen løber langs Skindsiden, og fulle Regnveiret vedblive atter nogle Dage saaledes, at Fisken ikke kan holde sig, saa er det nødvendigt, at vende den op, og omsalte den, dog virker en Dags godt tørt Veir, saameget paa Fisken, at den kan udstaae mere end ellers, det kommer og meget an paa, om Fisken var ganske fersk, naar den blev saltet.

3) I Tilfælde at Fisken har opnaaet 2, a 3 Dages tørt Veir, kan man allerede sikkert stable den op, eller og sætte den i foranmeldte Bunker, efter som den paa begge disse Maader kan meget længe holde sig. Over Stablen dækker man Pakhaar, Vadmæl eller Seildug, og lader være Luft imellem Fisken, og slige Sorter Pakdug; dertil bør man lade lægge Bræder saavel oven paa, som omkring slige Fiske-Stabler, efter hvilken Omgangs Maade den længe kan bevares, og bør den hellere forblive i den Situation, end udbredes i maadeligt tørt Veir, med

mindre gandske tort Veir indfalder; thi da er det allerede vanskeligt at redde den ved Omsaltningen, hvis den udferstes, dog i saadanne Tilfælde bliver enhver nødsaget at sætte Prøve derpaa, siønt den aldrig bliver fuldkommen saa god i Bonitet, som ellers.

§. 8.

Naar man kan
tage imod Terra-
neus's Gist,
naar tage den
i Virkning og
naar holde op.

Man kan meget gjerne i Februarit Maaned imodtage Gist til Hensaltning paa Terra-
neus's Waade; thi ved de Tider kan Gisten ligge saltet i Stabler et Par Maaneder eller længere, om behøves; Erfarenhed viser, at i Giste-Bærrene paa Syder-Landet lader Indvaanerne al Vinter Gist ligge usaltet i Bunkke indtil om Foraaret, og den holder sig som oftest god. Langt heller kan man slutte det om fastet Gist; man bør allene dække Gisten vel til, at den ikke skal fryse, eller og benytte sig af de brugelige Steengierder, og lægge Riis eller Krat over, og siden Pakhaardug eller deslige. Man bruger tildeels i Island at salte Gisten i Pakhuse, hvor Leiligheden tillader det.

Med Klippistvirkningen paa Terraneus's Waade begynder man midt i April, eller senere, efter Omstændighederne; men enhver, som imodtager Gist til Terraneus's Virkning, længer end til Junii Maaned's Udgang eller de første Dage af Julii, den staaer megen Hazard, hvorom jeg af egen Erfarenhed er overbevist. Fra 1ste Julii handler man altsaa forsigtigt at nedsalte i Tønder og for-
tere

tere den udi floer, middel og klein Tonde-
Torst under Mærke D. MD. og KD.

§. 9.

Indfalder tørt Veir den hele Tid Fi-
sken er under Virkning, behøver man ikkun
lidet af Bræder og andre Reqvista, og naar
den bliver saaledes opstabet, som foreskri-
ves §. 6. saa har man allene 8 a 10 Breder for-
nødne til hver Stak, for at lægge dem oven
paa hver Fiske-Stak under Præsnings Ste-
nene, at de ikke skal beskadige Fisken.

Om man kan
virke Terrar-
neus's Fisk uden
at bruge Bræ-
der eller Haar.

Hvad Pakhaar angaaer, da er det vel
umueligt at virke Fisken desforuden, men det
er med langt større Besværligheder. — Man
kan vel med Bræder dække over Stakkene,
imedens Fisken bliver virket, eller og med an-
dre Sorter, men med Pakhaar er det sikkerst,
hvorfore ogsaa samme sædvanligen bruges.

§. 10.

Man holder i Almindelighed den Sort
Klipfisk for den bedste, som er glat og Krid
hvid, men det maae iagttages derved, at
ingen Fisk bliver meer glat end den, som
haber faaet den meeste Præsse, saeligeligen er
meest seig og haard i Riødet, hvoraf al Saft
og Kræfter ere udpræssede. Herforuden maae
man mærke, at ingen Klipfisk bliver hafi-
gere hvid, end den, som er mager, eller og
har lagt i Vand 2 til 3 Rætter, førend den
bliver saltet, og endstaaent Fisken er feed, kan
den dog blive hvid i ferst Vand; ei heller

Kiøndetegn
paa Terraneus's
Klipfisk, hvoraf
man kan slutte
om dens Gods-
hed.

kan nogen hvid Saltglands uden paa Fissen henregnes til extra Bonitets Kiendetegn; thi maadelig vasket Fisk, der har havt stærk Præsse, og den der i Virkningen haver været nær ved at smides, faaer den kalkagtigste Udseende, naar den er tør, efterdi saavel den Saltlage, som ikke bliver reent vasket af Fissen, som den forraadnede Slim og Salt, hed tilligemed Væsterne, som præsses ud af den, giver alt det glandsagtige Udseende; dersom man lader fersk Fisk ligge i Søvand, eller giver den ikkun $\frac{1}{2}$ Deel af det tilbørlige Salt, vasker den derpaa maadelig i Søvand; men under Fiske-Virkningen præsser den stærkt, saa kan man faae Fissen heel overtrukken med Salt.

Men saadan Omgangsmaade er strafværdig i mange Maader, da Fiskens Bonitet er og bliver slet, uagtet den seer meget godt ud.

Derimod kan man antage for temmelig sikre Kiendetegn paa god Klipfisk-Virkning.

a) At den er klar, naar man seer imod Dagens Lys paa Riidsiden af Fissen.

b) At den i det hele har, som en Slags lysegraae Farve, og dog klar fra Riidsiden, hvorved man kan være sikker paa, at slig Fisk er frie for al Forraadnelse, og at alle dens Dele staae i sin naturlige Orden. Saaledes bør den rette Terraneus's Fiske-virkning være, men saavel skidesløs Omgang under Virkningen, som og slet Saltning, og endelig længe vedvarende Regnveire

ere altid Marsager til flet Klipfist, hvortil og kan henhøre, at Blodfisken bør saltet samme Dag den fanges og ei fastes eller mattres ved Landings Pladserne, hvilket dog ofte formedelst Udvoenings Stæderne i Island, er særdeles vanskeligt at forebygge, derimod forholder det sig langt anderledes ved Fiske-Saltningen paa Hukkerten eller Jagter, hvor saadant altid kan forebygges.

§. II.

Der er, som bekendt, Forskiel paa ^{Spanst og} spanst Salt; det ene Slags er meget stort ^{spanst Salt til} cristalliseret og smeltes tilde, altsaa kan det ikke anvendes her, da Fisken kun skal ligge 3 til 4 Rætter i Saltet; det andet er mindre og ikke saa meget cristalliseret; men da alt spanst Salt har en Skarphed og Bitterhed i sig, er tilligemed saa tærende, at det trækker Vædskerne ud af fede Vare, hvorved folgelig mistes saa stor endeel af Smagen, at de ikke længere kan kaldes Grønsaltede; saa er Forholdet et og det samme ved den Fiske, som saltet i spanst Salt, hvilken Sort man vil, naar den siden skal virkes til Klipfist; desuden bliver under Virkningen paa Terraneus's Maade, alt for meget saltet Fiske dobbelt besværligt at tørres; derimod i Henseende til Klipfist dansk Virkning, kan spanst Salt i visse Maader være mere passende, efterdi Saltet derunder mere præserves bort.

Men i det Hele betragtet, er det graaagtige franske Salt fra Croisic det

passeligste og nyttigste til Klipfist Virkning *).

Formodning
om hvorfor
Hollænderne
og Engels-
lænderne Terra-
reneuse Fist
ikke kan holde
Præge med
Bered.

Det er og uden Tvivl Aarsagen dertil, at Engellænderne og Hollænderne Terra-
reneuse Fist, ikke haver saa mange Liebhabere i de Katholske Lande, som den Jølandske, thi jeg haver ingen Erfaring om, at Hollænderne og Engellænderne under Jøland bruge uden allene spanske Salt til deres Fist, hvoraf dog en Deel virkes efter Hiemkomsten til Klipfist, i sær naar den saltet løst i Skibet af Mangel paa Tønder.

Men der er den største Forskiel, enten man bruger allene spanske Salt, eller halv Parten, eller og tredie Parten, og det svære franske eller tildeels norske Salt, i hvilket Forhold og det paa Veikens i Jøland tilvirkede Salt er gandske brugbart og godt til Fisteffekt.

Om

*) Det franske Salt har den Jølandske Handel i nogle Aar havt af meget god Bonitet imod forrige Tider; i Aaret 1785 hiembragte Hukkerten Hvidfisken dr. 47 Last., en Ladning fra Hr. P. Dronard i Croisic; efter Indskibning der var Ladning 51 Møder 10 M., som udgjorde danske Maal 1026 Tønder, hvilke kostede i Indkøb 405 Rdlr. 78 Skill. altsaa 38 Skill. pr. Tønde, naar hertil lægges Fragt, Assurance og Omkostninger, cirka 80 Skill. pr. Tønde, bliver det pr. Tønde 7 Rdlr. 6 S., ved directe Fart med Klipfist fra Jøland til Vilbav og tilbage kunde det og have noget billigere, i Tilfælde at Skibene kunde retournere til Jøland inden Vinteren, der alt beroer paa betimelig Afskibning fra Landet.

Om Terraneus's Fiskevirkning 153

Om Klipfist's Danst's Virkning.

§. 12.

Klipfist efter Danst's Virkningsmaade kaldes den Fisk, som saltet i tette Kar eller hvad man kalder Klipfist's Danst's Virkning. Stamper, og har derfor mere Salt i sig, end Terraneus's Fisk, af den Kiæres Ribbene bort, tilligemed Rassen eller Gattet, den kiles næsten tør, og præsset tillige i Virkningen langt mere; den taaler ikke først Vand ei heller Trækvind i Stakkene for ei at tage sit mere pyntelige Udseende. Den Sort Klipfist bestaaer Deels af Torst, deels Langer, Rofker og Kuller ic.

§. 13.

Den bør ei mindre reenlig og vel behand- hvoledes den behandles førend den saltet. les, ligesom den der er destineret til Terraneus's Fiskevirkning; dog bør iagttages forskielligt fra hiin Sort. 1) At denne kan bedre virkes, endskjønt Fisken har lagt kort Tid i Vand; thi det præsset ud under Virkningen tilligemed det Salt, som Vandfist tager hæftigere til sig, end anden Fisk, og endskjønt den ikke faaer den lysgraae Farve, saa bliver den dog klar og hvid, kun maae Virkeren nøie see sig for, at den hverken er bleven løs ved Skindet, eller moer i Kiødet førend Saltningen seer.

Det kan ikke skade, om Fiskevirkeren hvad Vand der er bedst at lægge Fisk i. gjør sig bekendt, hvorledes det Vand er beskaffen, som Islænderne sine Stæder lægger Fisken i, 1 a 2 Dage indtil de kan leve.

re den til Handelsmanden; Spring og Kildevand, eller andet koldt, klart og reent Vand i de Bekke, som Solen skinner ikke imod, inden kort Tid af Dagen, ere de Slags, som vel i Nodsfald kan tillades at henlægge Fisken i en 2 a 3 Dage høist, men derimod aldeles ikke i Vandarter af mineraliske Deeles, eller nogen anden Moderagtighed, eller i Bække og Elve, som løbe lang Veie fra Fjeldene, og hvor Solen har staaet paa næsten hele Dagen, hvorved Vandet er blevet lunket, som og alt det Vand ved Søekanten, hvor ferskt Vand og Søevand er blandet med hinanden og staaer stille.

Paa 1 a 2 Ratters Tid kan Fisken i Sommertiden bedrøves deri, blive gandske ureen, og tildeels gandske bedrøvet ic. 2) At Blodfisken tørres noget ved at henligge usaltet 1 a 2 Dage er vist skadeligere ved Dansk end Terraneus's Fiskevirkning, da Saltet derved ikke saa vel kan angribe den; den sorte Hinde bør strax aftages.

§. 14.

Hvorledes den
Sorte Fisk til
Dansk Virkning
saltet og videre
behandles.

Den nedsaltes i tette Kar eller Stammer; Saltningen beroer paa Fiskens Størrelse, og eftersom den er behandlet vel eller ilde i Jørveien. Den som salter bør være saa hurtig, at 2 a 3 Mænd kan legge Fisken i sine ordentlige Lag, disse bør vide de rette Haandgreb, nemlig: at de tage i Sporet (Rumpen) med den høire Haand, og det høire Øre med den venstre Haand. Midt i Karret henlægges Fiskene flade og sees efter, at

at Fissen ligger hoist midt i Karret, men paa den Fist, som kommer til at ligge ud ved Siderne, ombukkes Dret, med en halv Nævesuld Salt bag, for ei at morkne (angribes og forraadne). Saaledes ordnes Fissen langs med Siderne af Karrene, at Rygdelan ligger nærmest ved Træet, alt efter hinanden, indtil Saltningen er steet rundt om i Karret i saadan Orden, at hver Fist bør naae til Midspunct paa den der ligger under, fordi de bør alle hælde til Rakken, at Lagen kan flyde derhen, efterdi Rakken, som tykkest Sort, behøver meest Salt; ved saadanne Jagttagelser kan det forebygges, at Fissen ikke i Flæng skal lægges paa upassende Stæder udi Karret, i høie Bunker, og at der andre Stæder derimod bliver ganske lavt, hvor Saltlagen ved hvert Fistelag flyder hen, og selvfølgelig forarsager at Fissen bliver nogle Stæder mere, andre Stæder mindre saltet; der bør og noie sees efter, at den Fist, som ligger under har faaet Salt, førend den anden lægges oven paa m. m.; disse Jagttagelser ere vist nødvendige at vide og kende, thi ellers faaer man aldrig jævnt saltet Fisk, og de Folk, som ere vant dertil, kan saavel snarere som og med betydelig mere Nytte gjøre Arbeidet. Det bør og eftersees, at Karrene staae lige, og ikke helde, thi i saa Fald bliver Lagen til den Side, hvorhen Karret helder, og Fissen saaledes ujævn saltet, allene ved Mangel paa en saa liden Sags Betydenhed fra første Synspunct, og da slige Salte, Stumper og Kar staae paa Steen, kan det ofte see, at Salteren ikke
fatter

fatter nogen Formodning derom; jeg veed Exempel paa, at nogle 100 Fiske i faa Dage derved endog ere blevne bedærvede hist og her i Finlappør. Kar allene af den ommeldte Karsag. Saalænge Fisken ligger i Saltet, siger det sig selv, at man bør dække over Karrene med Bræder og Pakhaar.

Efter 5 til 6 Uetmaal er den rette Tid at opvaske Fisken, til Dansk Klippfisk Virkning, thi inden den Tid er Saltet aldeles smeltet, men om det ikke kan stee formedelst Regnveir, saa gjør man bedre i at lade den ligge da den altid kan holde sig, end at opplukke den (som det kaldes) i Regnveir; thi er Fisken en Gang tagen ud af Karrene, saa kan den Sore ikke conserveres i Strimlerne paa Moolen længer end høiest 3 a 4 Dage om Foraaret, og siden i Proportion, eftersom Sommerens Varme begynder; den bør ei heller bredes ud, med mindre det er godt tørt Veir. Opplukningen bestaaer i at bortskære Ribbenene, Ryggen eller Gattet, Blodet og Bloddalken, tilligemed at gnide Hinden af Bugen, derefter vaskes den og behandles indtil den bredes ud, som Terreneus Fisk.

§. 15.

Forledes Fiske
brede
ganske i Virk-
ningen.

Den Sort Fisk, der er bestemt til Dansk Virkning bør vendes paa Moolen en Gang hver Dag, og sættes i Staf hver Aften, inden Natte-Duggen falder; de første Dage lægges den halve Steenpresse paa, eller og mindre, alt eftersom Fisken er tørret til; fjerde eller femte Dag efter bestandig godt
tørt

tørt Veir, bør Fisken have den heele Presse og siden ikke udbredes uden hver anden eller tredje Dag; hvor stor Pressen bør være, er altid ubestemt, men man kan ansætte circa 12 a 16 Skippund Steen paa en Stak, som er 500 stor Torst, alt efter Fiskens Størrelse og Fedme.

Paa Kieblevigs og Havnefiords Havne, hvor Torstegarns Fiskerie bruges, behøver den omtrent Halvdeelen mere Presse end andre Stæder, thi paa de Havne veier 1 Læst Klipfisk eller 1000 Garnfisk sædvanlig 10 a 11 Skippund og derover, og derimod ved Angelfiskeriet paa hiine Handelshavne veier en Læst Klipfiskielden over 5 og høiest 7 Skippund; en ordentlig og tilbørlig Presse, er i alle Tilfælde denne Sort Klipfisks eneste Liv, og bedste Middel i Virkningen, ligesom jævn Saltning, førend den kommer i Virkning, vagtet at den ved megen Presse bliver lettere og seiere i Riødet; hvorimod man kan med Grund sige, at den handler svigagtigen, som virker Klipfisk uden ordentlig Presse, eftersom Riøberen betaler næsten lige Vægt af Salt, istæden for Fisk; men ingen ordentlig Fiskevirker vilse vel vove det, thi Fisken bliver og bestandig fugtig og ingen Tid vel tør og virket, samt alt for saltsmagende.

Til enhver Fiskestak, som indeholder 5 a 6 Hundrede Fiske, bruger man i det ringeste 50 Alen Pakhaak; Halvdeelen bør i det mindste være nyt og godt til Bedækning omkring Rakkerne og Siden af Stablerne til Conservation for Fisken.

Den

Den anden Deel af Pakhaaret tages til Hjørnerne og Siderne, hvor den anden Deel slipper, saa at der kan blive dobbelt Pakhaar ved begge Siderne, det øvrige lægges over Stabelen og bør naae midt paa begge Siderne, ligeledes ved Enden. Pakhaaret bør strammes, saavidt mueligt er, om Stabelen, at der ingen Luft skal være imellem Pakhaaret og Fisken, hvor Træbind kunde have Sted, og jo tørrere Fisken er, jo bedre bør den dækkes; i Tilfælde, at den Sort under Virkningen skulle ved langvarig Regnveir begynder at slime, bør man strax paa nye at opvaske den, ikke i Sævand, men i maadelig stærk Lage af godt Spanst Salt, hvilket har sin meget god Virkning, men derimod at salte den om igien; (som nogle bruge) er ganske utilraadeligt.

Naar denne Sort Klipsst-Virkning er bragt saavidt, at der ikkun mangler et Par Dages Tid, bør Fisken files, og Rakken affiæres, men ikke tverdoer, derimod langs hen paa Fisken mere til Skind, end Kød-Siden, som giver Fisken langt bedre Syn, og bidrager til Tørkningen. Samme Dag, som Rakningen er skeet, bredes Fisken atter ud, saaledes at Rakkerne vende imod Soel-Siden, hvorefter den om Aftenen stables Parreviis; Pressen nytter da vel ikke meget, uden allene for at jævne Stablerne.

Efter den Tid, at Stakkerne er bragt saavidt til fuld Virkning, bør Fisken ikke bredes ud, med mindre Soelskins Varme ind,

indsatder, da den slaar sig ved tør Blæst, hvis Solen ikke arbejder med; man har ikke nødig at frygte for Fisken i Ståbelen, kun det maae man see til, at Pakhaaret er vel tørt, som ligger næst ved Fisken, og under tiden, naar Væiret tillader, tage det af om Dagen. Saa snart Fisken er saa aldeles tør, som sig bør, saa kan den gierne komme i Huus, og for at forebygge Uleiligheder af Fugtighed eller Trætvind lægger man Pakhaardug over Bræderne, eller paa Gulvet under Fisken, og dækker den siden over med godt Pakhaar, Badmel, eller Seildug.

§. 16.

Saa snart September er udloben, kan man begynde at imodtage Blod-Fisken, og da sætter man de Stamper eller Kar i Huus, som man agter at bruge til Saltningen, da det ikke er raadeligt, at lade dem staae ude, fordi Lagen kan fryse ved Træet der til Lands og Fisken altsaa blive frosen, thi Lagen bliver ingensunde saa stærk, at man kan være forsikkert om den ikke fryser; men i Huus har jeg selv erfaret 5 til 6 Aar efter hinanden, at det alletider har gaaet godt, siden kan man continuere at tage imod Fisken hele Vinteren, men jo mindre Salt Fisken kan holde sig i, desbedre er det, thi for Forraadnelse har man ikke nødig at frygte, naar den kolde Vinterstider forhaanden.

Med Virkningen af denne Sort bør man ikke begynde førend Medio Maii, eller
naar

Naar man kan begynde at modtage til denne Sort Klippist, naar virke og naar holde op.

naar det fletteste Koraars-Weir er forbi. Denne Sort Klipsfist maae ved Virkningen i Særdeleshed have god og ordentlig Presse, saaledes at Saltet, saavidt mueligt kan trækkes bort, og omendskiønt den bliver noget tør i Risdet, saa bliver den dog liimagtig og velsmagende ved Presningen.

Oftnævnte Sort Klipsfist Daaft Virkning kan ikke saa let tage Skade, om der og under Virkningen skulle indfalde noget Regnveir, fordi den, i Ligning med Terreneusfs Fist bliver meget saltet, og dette bidrager til, at den behøver længere Tid til fuld Virkning; sædvanlig bliver og denne Sort meget sværere i Vægten end Klipsfist til Terreneusfs Virkning.

Indtil Augusti Maanedes Begyndelse kan man tage imod Blødsfist til denne Sort Virkning, for at virke i samme Aar, men jeg lafter ikke deres Forsigtighed, som holde op midt i Julii, fordi al Fiskevirkning ved de Tider er meget vanskelig, allerhelst med stor Torst, Røkker og Langer, ic. Ders imod kan det bedre finde Sted, i Henseende til Middel-Torst da den tørres snarere; overhovedet kan man ikke i August og September. Maaneder, formedelsft Weirligets Foranderlighed under det Climat, have Klipsfist i Virkning uden betydelig Hazard.

§. 17.

Islandt det Islandske Literatur Selskabs Skrifters 3de Bind, trykt 1783 findes ellers en i det Islandske Sprog meget
god

god Afhandling om Klippfist Virkningen saavel efter den Terraneuffste, som Danske Virkningsmaade, men jeg har fundet det nødvendigt, her at oplyse visse Omstændigheder nærmere, efterdi det altid er og bliver særdeles vigtigt at tilvirke gode og paalidelige Kjøbmands Vare; jeg har ellers og i en Deduction under 4 Februarii 1786 til den angaaende Islands almindelige Væsen aller-naadigst anbefalede Commission, indstillet noget videre i denne vigtige Sag, med disse Ord: „For at opnaae (de i forveien anfor-
 „te) Grundstøtter saavel til Islændernes
 „ eget, som til det almindelige Væls Befor-
 „ dring, vil efter min Overbeviisning, høist
 „ nødvendigt udfordres, (paa det at Foran-
 „ dringen med Friehandelen ikke i det Hele
 „ skal mere skade end gavne), forinden at
 „ udtænke, bestemme, anordne, og iværk-
 „ sætte Love eller Anordninger, der passe sig
 „ paa alle Næringsveiene, saavel ved Søe,
 „ som Landvæsenet, og bestemme den rette
 „ Omgangsmaade med Natur-Producterne,
 „ deres ubedragelige Tilvirkning og Be-
 „ handling, Bevaring og Vedligeholdelse,
 „ til Sikkerhed for Handelens Credit i og
 „ uden for Landet;

Ligesom og paa et andet Sted, disse Ord:
 „ Til Forberedelse for en vel grundet Han-
 „ dels Frihed for Island udfordres efter
 „ mine Tanker, endog forinden saadan Plans
 „ Iværksættelse. — almindelige Love for
 „ Fiskens Sortering, Tørring, Saltning,
 „ Pakning ic., paa det Islænderne selv ved
 „ egne Tolk kan ved en Friehandels Nabning
 „ være

„være i Gang med at behandle Fiske-Fang-
 „sten i Forhold til Fiske-Artens, Markeder-
 „nes, Lænkemaadens og Smagens Natur
 „i de Pladser, hvor Varene kan debiteres
 „til bedste Priser. — Ligesom og
 „Almindelige Politie Loves lemsfældigste
 „Indførsel, saavel for Almuen i Almin-
 „delighed, som og for Selveiere og andre
 „af geistlig og verdslig Stand, for at
 „haandthæve god Orden til Næringsvejenes
 „lovlige Drift ved Søe og Land-Bruget,
 „tillige for at vedligeholde Crediten med
 „Inden- og Udenlandske, hvorunder og hen-
 „hører Handels-Justis og retfærdig Afgis-
 „relse i Handels-Stridigheder. ”

Hvad videre kan vedkomme Fiskehand-
 len og Virkningsmaaden, vil blive anført
 under de Handelskåvnes Beskrivelse, hvor
 Exportationen kan give Anledning dertil.

Kjøbenhavn, den 27 September 1786.

Carl Pontoppidan. *

Bielag No. III.

til første Capitel's §. 33.

Fornyet Anordning og Forbud mod uberettiget
 Fiskerie og Handel, omkring og paa Island,
 dateret Christiansborg Slot 1 April 1776.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade,
 Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers,
 Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dyt-
 marsken; Greve udi Oldenborg og Delmenhorst-
 Giere

Gjøre alle vitterligt : At da Vi have befundet , at Forordningerne af 13 April 1646, 27 Martii 1663, 5 May 1674, 30 April 1701 og 10 April 1702, samt adskillige andre hidindtil udgivne Allernaadigste Anordninger, og Forbude mod uberettiget Fiskerie og Handel under og paa Vort Land Island, samt derunder liggende og dertil hørende Ver, ikke ere, aldeles overensstemmende i Hensigt til de for saadant ulovligt Fiskerie og Handel fastsatte Straffe, eller i øvrigt saa udførlige og tydelige, som nærværende Omstændigheder findes at udkræve; ligesom og adskillige derimod erfares at have ei allene drevet utilladelig Handel i Island, men og sammesteds øvet adskillige Voldsomheder, deels ved at overseile Indbyggernes Fiskebaade og fordærve deres Fiske-Redskaber, deels og paa andre Maader. Saa have Vi allernaadigst fundet for Godt, i Steden for forbemeldte og andre herom tilforn udgangne Anordninger og Forbude, hvilke herefter, saavidt dette angaaer, skulle være ophævede, herved at anordne og befale som følger:

1) Som alle og enhver, de af Vore Under-
saatter undtagne, som have været forsynede med sær-
deles Friheder, haver været fra Arilds Tid strænge-
ligen forbudet at beseile Island, saa maane og efter-
dags ingen andre, være sig enten fremmede Rationers,
eller Vore egne Undersaatters Skibe, gaae ind til de
Islandske Kyster, eller ind i Landets Fjorde, Bug-
ter, og Havne, under Straf at blive paagrebne og
confiskerede, med mindre de, enten for at forsyne sig
med først Vand, eller formedelst Storm og Uveir,
eller andre ulykkelige Tilfælde, maatte blive nødving-
ne dertil, for at redde deres Liv, Skib eller Gods,
hvilket de dog strax ved deres Ankomst have at give,
enten Handelens Kjøbmand, om nogen findes paa
St.

Stedet, eller Borens nærmest ved samme værende Sysselmænd eller anden Betient, skriftlig tilkiende, paa det at Skibene vedhørlig kunne tages under Opsyn; ligesom deres Opholds Tid der paa Stedet maae være saa kort som mueligt er, og de især, som gaae til Landet for at forsyne sig med Vand, ei opholde sig over 24 Timer. Til den Ende skulle de, som saaledes maatte blive nødsagede at gaae til Landet, være betænkte paa, saavidt mueligt er, at søge de Havne, hvor nogen af Handelens Kiøbmænd opholde sig, da de ved deres Afsælling tage Beviis af Kiøbmanden, at de ikke have opholdt dem længere, end Fornødenheden har krævet. Skulde de nødsages til at gaae til Landet paa noget andet Sted, tage de saadant Beviis fra Borens nærmeste Sysselmænd eller anden Betient, og forblive imidlertid under Opsyn af 2de af de bedste Mænd, som boe nærmest ved det Sted, hvor de søge Havn.

2) Og som de, hvilke Islands Besejling Allernaadigst er forundt, eene og allene ere berettigede til al Handel og Kiøbmandskab saavel paa Vandet, som paa Landet og underliggende Der, ligesom og Fiskeriet i Sæen og under Kysterne rundt omkring Landet er dem og Indbyggerne allene forbeholdet; saa bliver alle andre, være sig enten Fremmede, eller de af Bore egne Undersaatter, som maatte erholde Allernaadigst Tilladelse at fiske under Island, hvilken af dennem altid bør erhverves, inden de maae undersøge dem at drive dette Slags Fiskerie, herefter, som hidindtil, strængeligen forbudet, saavel at bruge Doggerie og Fiskerie rundt omkring Landets Kyster, samt at virke deres fangede Fisk, enten paa Landet selv eller de derunder liggende Der eller Klipper, som og at drive noget Slags Handel med Indbyggerne, af hvad Navn nævnes kan, enten paa Landet selv og underliggende Der, eller paa

dets

dets Fjorde og Havne, samt paa Søen uden for, ved at affløbe Indbyggernes, naar de ere ude at fiske, enten deres Fiskefangst, eller andre Varer, samt igien til dem Varer eller Penge at affætte.

3) Skulde da saadanne Uberettigede, enten det ere Fremmede, eller Bore egne Uundersaatte, overbevises om, enten at bruge saadant forbudet Doggerie og Fiskerie, eller at drive noget Slags Handel, og det ved Visitation af deres Skibe, hvilken de privilegerede Handlende ere besøiede at lade paaftaae og foretage, naar de det nødtigt eragte, bliver befundet, at noget saadant Skib er forsynet med Tobak, Brændeviin, eller andre fremmede Handels-Varer, i den Mængde, at samme ikke kunne anses for rimelig Skibs-Provision, efter Besætningens Antal og Rejsens Længde, eller Varenes Mængde findes at overgaae det, som ved Conventioner kan være eller blive fastsat, saa at deraf med Frie kan sluttes, at Rejderne have, ved saadant Skibs Udrustning, tillige havt Hensigt dermed at drive Handel, da skal Skibet og Varen, i Kraft af Dettoien, opbringes og dømmes at være confisquerede, de privilegerede Handlende til Fordeel, naar Skibets Opbringelse og deraf flydende Rettergang med videre er af dem bekostet. Naar da saadant skeer, skal Dommeren i Island, saasnart Dommen er affagt, tilkiendegive Skipperen, at det staaer ham frit for, at indstævne samme for Admiralitetet i Bore Kongelige Residens-Stad Kiøbenhavn, og at han i saa Fald, haver at forsyne sig med Admiralitetets Stævning 6 Uger efter hans Ankomst til bemeldte Vor Residens, da saadant opbragt Skib imidlertid ikke maa sælges.

4) Dersom det derimod, af den maadelige Mængde af Levnets-Midler og andre Varer, som fin-

des udi saadant Skib, hvis Eqpipage, eller nogen af dets Folk, maatte blive truffen i ulovlig Handel, laader sig kiende, at Rederne ikke have nogen Deel i saadan Handel, men at den allene vedkommer Skibets Mandskab eller nogen af samme, da skulle alle de fremmede Vahrer, som ikke kunne agtes at være bestemte til Mandskabets Næring, samt deres og Skibets eget Brug, efter foregaaende lovlig Behandling og Dom, være aldeles confisqverede de privilegerede Handlende til Fordeel, og deraf desuden til samme betales ligesaa meget udi Told, Consumption og Accise, som Varenere være; saa skal og Skipperen, for slige Vares Henbringelse til et ulovligt Stæd, i Fald det er en indenrigs Skipper, udstaae de i Toldrukken fastsatte 6 Maaneders Fæstnings-Arbeide, eller og betale i Straf 200 Rdlr., som ligeledes tilfalde de privilegerede Handlende, naar de besørge Opbringelsen. Men om det er en fremmed Skipper, med hvis Fartoi dette Slags Forbrydelse findes, da skal han betale i Straf 200 Rdlr., hvilke Bøder han og underhavende Mandskab uden Ophold een for alle og alle for een skulle være pligtige at erlægge. Men naar de ikke kunne enten strax udrede forbeholdte Told-Rettigheder og Bøder, eller stille for Betalingen antagelig Forsikring; da, paa det Skibet, til Redernes Skade, som i dette Tilfælde blive at ansee for uskyldige, ikke skal hæftes og opholdes, maae det være saadan en Skipper og hans Mandskab tilladt, ligeledes een for alle og alle for een, at udgive for Belobet en Vexel stilet paa Rederne, som da blive pligtige den at honorere imod Regres til Skipperen og hans underhavende Mandskab, hvilken Vexel vedkommende i Island skulle være forbundne at modtage og lade sig noie med, alt saa længe slige Vexler prompte blive honorerede og betalte. Men i Fald det nogenfinde skulde i Fremtiden indtræffe, at

en

en saadan Værel ikke frax og rigtig blev betalt, har ver Directionen for Handelen at indberette det, da det derefter skal være samme tilladt, i Henseende til meerbemeldte Mulcter og Bøder med videre, at holde sig til de Skibe selv, hvis Skipper eller Mandskab maatte befundes i forbemeldte Forbrydelse.

5) Dersom og nogen Skipper, eller nogen af hans underhavende Mandskab, bliver befunden at handle med Indbyggerne paa Island med islandske Varer, eller om der, ved den Visitation, som skeer paa et Skib, findes udi samme noget af dette Lands Varer, saasom Fisk, Tran, Strømper og Vanter med videre, som ikke kan ansees at være enten fanget af Mandskabet selv, eller af dem medtaget hjemmen fra, til Brug paa saadan Reise, da bliver i saa Fald, saavel i Hensigt til Varesnes Confiscation, som den derfor svarende Told, Consumption, Accise og Straf, som og i Hensigt til Told-Rettighedernes og Strafbødernes Udbetaling med Vexler, i Mangel af anden Betaling, i alt at forholde, som i næstforegaaende 4 Art. allerede er anordnet.

6) Skulde det og hende sig, at enten Vore egne Undersaatters, eller fremmede Fartøier, naar enten Handelsens Krydsere, eller andre dertil udsendte, nærme sig til dem, for dem at visitere, kaste over Bord, endog det allermindste, af hvis de have inde af forbudne Varer, for derved at skule deres Omgang, og undgaae den deraf flydende Overbeviisning om utiladelig Handel, da skulle ei allene alle saadanne udkaastede Varer, om de paa fersk Gierning blive opfiskede, aldeles confisqveres, samt deraf svares Told, Consumption og Accise som før er meldt; men saadanne Skyldige skulle ogsaa, naar saadant dem lovligen

L 4

over-

overbevises, betale den samme Mulet af 200 Rdlr. som i Folge af Told-Ordinancen bør erlægges, naar Varer paa et ulovligt Sted udloffes eller indtages. Dog maae, for saadanne Told-Rettigheder og Bøder, i Mangel af anden Betaling, udgives og modtages Vexler, og dermed forholdes som før er anordnet.

7) Iligemaade skal det og være Indbyggerne paa Island og underliggende Øer paa det strengeste forbudet, uden i Nøds Tilfælde, saavel at gaae om Bord paa noget Fartoi, som ikke er indenlandsk, de allene undtagne, som til den allernaadigst privilegerede Handel og Fiskefangst ere henhørende, samt at have nogen Omgængelse med saadanne Fartoiers Mandskab, som og at drive nogen Handel med dem, være sig ved at sælge dem endog det mindste af sin Fangst eller Varer, til Søes eller Lands, eller ved noget sig af dem at tilforhandle, hvad det og være kan. Fordrister nogen sig herimod at gjøre, da skal han, om han haver nogen Bestalling eller Ombud, ei allene have samme strax forbrudt, men endog desuden, naar han befindes med nogen Handel, tiltales til vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Omstændigheder, og det uden Forskiel, enten han selv handler med forbeholdte uberettigede, eller tilstøder andre af Landets Indbyggere at handle eller omgaaes med dem, eller og med saadan Handel eller Omgang seer igiennem Fingre. Skulde nogen af Almuen blive befunden med ulovlig Handel, da skal han ei allene have til de privilegerende Handlende forbrudt alle de indenlandske og fremmede Varer, som han maatte lovligten overbevises om, at have eller ville have brugt til saadan Handel, men og desuden belægges med vilkaarlig Pengestraf efter Varenes Værd og hans Formue. Skulde derimod nogen af Almuen ikkun befindes at have gaaet om Bord paa uberettigede Far

Fartøier, eller med sammes Mandſkab holdt nogen Umgang, bliver han allene med den vilkaarlige Pengeſtraf efter Sagens Omſtændigheder og hans Formue at belægge; hvilke ſamtlige Pengesøder, i Mangel af anden Betaling, blive efter vedkommende Øvrigheds Egenſkabet at affone med Straf paa Kroppen.

8) Alle og enhver af Landets Indbyggere bliver i øvrigt herved ſtrængeligen befalede, at de ei allene ufortøvet angive for nærmeste Syſſelmænd, alt hvis dem om ulovlig Umgang og Handel med Fremmede, naar ſamme maatte tildrage ſig, kan vorde ditterligt, men og giøre ſig al optænkelig Glid for ſamme at opdage, paa det de ſkyldige betimelig kunne vorde derfor tiltalte til den fortiente Straf og Udgieldſe; i hvilken Henſeende Vi herved allernaadigſt vilde have anordnet, at ei allene alle de Bøder, hvori Indbyggerne efter foregaaende 7de Art. maatte forfalde, naar ſaadan Angivelse vorder beviisliggiort, ſkulde gaae til lige Deeling imellem Angiveren og det Stæds Fattige, hvor Forbrydſen ſkeer, men og at Angiveren desuden kan vente at nyde af Handelens Caſſe en Belønning, i Forhold til Sagens beſundne Betydendehed, indtil 50 Rdlr. Fremfor alle ſkal det være paalagt, ſom det og efter Eed og Pligt paaligger, ſamtlige Bore Embeds- og Ombudsmænd, at anvende al Glid paa, at denne Vor allernaadigſte Forordning bliver vedhørlig efterlevet; og Syſſelmændene i Særdeleſhed, at de i alle heraf flydende Sager og Forretninger, uden mindſte Vægning eller Øphold, gaae tilhaande med Rettens Pleie, ſom og al anden muelig Hielpſomhed, da de derfor kunne vente at nyde af Handelen ei allene billig Betaling, for deres Reiſer og Forretninger efter Omſtændighederne, men og en Belønning, naar noget betydeligt herudi maatte af dem afegen Drift foranſtaltes og opdages.

9) Og paa det alle og enhver saameget bedre kunne være underrettede om denne vor allernaadigste Anordnings Bydende, er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling, at samme ei-allene paa Landstinget, men og overalt i Landet, paa næste Mandtaling, efterat den er indløben, skal bekiendtgjøres, samt Almuen siden om dens Indhoid og Efterlevelse aarlig erindres. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongel.-Residentstad Kiøbenhavn, den 1ste April 1776.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.

Christian Rex.

(L. S.)

Moltke.

Prætorius.

Erichsen.

Wormskjold.

Bielag No. IV.

til første Capitels §. 33.

Anno 1765. blev under 10 Decèmber refereret udi det Jølandſke Compagnies General-Forsamling at Høferten Jøland kaldet, der sidstleden Foraar blev udfærdiget med kongelig Commis-Patent, dateret den 28 Martii for Skipper Peter Smidt til at hævde Smughandserien under de Jølandſke Kyster, havde

havde opbragt tvende Hukkerter hiemme hørende i Dunkirken, hvilke af Øvrigheden i Island bleve Priisdomte og hidsendte, men efter erholdet Skrivelse fra Hs. Excellence Geheimeraad Thot af 3 September sidstleden havde Hs. Kongelige Majestæt allernaadigst resolveret, at saame af bevægende Marsager, dog allene som et Venstabs tegn for det Kongelige Franske Hoff, og ikke som nogen Rettighed maatte Eierne leveres tilbage, hvilken allerhøjst bemeldte kongelige Resolution ogsaa hørsommeligt er efterlevet, og de quæstionerede tvende Hukkerter igien blevne extraderede, hvorved Vi have formæret tvende Slags Regninger, den første paa Verdien af de tvende opbragte Hukkerter, beløbende efter Taxation til 7666 Rdlr. 39 Sk. Den anden over Compagniets Beføstninger paa Hukkerter Islands Udrustning og Mandskadets Belønning paa denne Togt, beløbende 6983 Rdlr. 80 Sk., hvorpaa allernaadigst biesaldende Resolution forhaabedes.

I Anledning af denne Sag udkom efterfølgende Kongelige Rescripter af 16 Maji 1766.

Vi Christian den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Benders og Gothers Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmarcken, Breve udi Oldenborg og Delmenhorst.

Vor synderlig Gavn tilforn! Os er allerunderdanigst bleven refereret, at, efterat Vores octroierede almindelige Handels-Compagnie i Anledning af den dem igiennem Vores Rentekammer under 15 August 1763 allernaadigst forundte Octroy for Handelen paa Vort Land

Land Island dens 13, 14 og 15 Article, som grunder sig paa de Regler, hvilke fra de ældre Tider af i den Islandske Handel ere anseete, som antagne i Henseende saavel til Borees egne Undersaatter, uden for Compagniet, som fremmede ei at maae handle paa Island eller drive enten Handel eller Doggerie i Søen eller Havet omkring i Island; havde til bemeldte Island opsendt et armeret Færtsøi og ved samme udi afbigte Nar der ladet opbringe tvende Franske Skibe fra Dnykirken, har Borees æstfelige kiere Hr. Fader salig og høilovlig Ihukommelse, paa den Kongelige Franske Ambassadeur Hr. Præsident Ogiers derom gjorde Foreskilling allernaadigst behaget at resolvere at begge disse Skibe som et Venstabsstegn for det Kongelige Franske Hof maatte tilbageleveres med videre.

Ehi have Vi nu til sig Uleilighed for Fremtiden at forekomme og paa det Handels Compagniet kunde vide, hvorledes de i Henseende, saavel til Boreegne Undersaatters som fremmede under Island sig indfindende Skibe, som der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maatte drive utilladelig Handel sig havde at forholde allernaadigst funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed anordne og befale.

1) At ingen andre Skibe, være sig Indenlandske eller Fremmede, undtagen de, som tilhører Compagniet maae gaae ind udi de Islandske Havne paa dens Kæbde eller Kyster under Straf at blive paagrebne og confisqverede, med mindre de, formedelsst Storm og Uveir eller andre ulykkelige Tilfælde bleve usdtvungne dertil for at redde deres Liv Skib eller Gods, hvilket de strax ved deres Ankomst have at give Borees nærmeste ved Stedet værende Betient tilkiende, og skal de være forbundne udi deres Opholdstid der paa Stedet, hvilken

hvilken maae være saa kort som mueligt, at endtholde sig fra al Handel med Indvaanerne paa Island.

2) Dersom Skibsfolkene blive befundne at drive nogen Handel med deres Lands Wahre, hvilken Handel i alle Maader er. forbuden og utilladelig og det ved Skibets Visitation befindes at Skibet er forsynet med Tobak, Brændeviin eller fremmede Wahre paa en Maade, at deraf kan sluttes, at Rehderne har havt Hensigt, dermed at drive Handel, da skal i dette Tilfælde Skibet og Wahrene være confisqverede Compagniet til Fordeel, og naar Skib og Gods saaledes er dømt at være confisqveret, skal Dommeren i Island strax, saa snart Dommen er affagt tilkiendegive Skipperen, at det staaer ham frit for at indstævne Dommen for Ober-Admiralitetet, og at han i saa Fald havde at forsyne sig med Ober-Admiralitetets Stævning inden 6 Uger efter hans Ankomst til Kjøbenhavn, da Compagniet imidlertid ei maae sælge saadant Skib. Paa det og Bedragerie kunde forekommes og Wahrenes Mængde fastsættes, forfatte Rehderne en Specification over de indehavende Wahre, og leverer dem understreven til Skibscapitainen, som skal være pligtig at forevise dem til de i Island forordnede Visiterer, for dermed at kunde bevise, hvad Slags og hvor mange Wahre Rehderne i Skibet har ladet indlade, da ved saadant et Skibs Visitation maae sees noget paa den Tid, det allerede har lagt under Landet og været hjemme fra, for derefter at dømme om, hvorvidt af den dem tilstaaede Provision de allerede maatte ansees at have fortæret, og hvorvidt der rimeligviis kunde være tilbage.

Dersom det derimod af Wahrenes, Levnetsmidlernes og Drickewahrenes maadelige Mængde, som i et Skib

Skib ere befundne, og af hvilket man har truffen Equipagen eller nogen af dens Folk at drive Handel blive befunden, at Rehderne ikke har Deel i saadan Handel men at den alleue angaaer Equipagen eller nogen af dem, som udgjor samme, saa skal i dette Tilfaelde de fremmede Vahre, der ei ere bestemte til Equipagens Provision og Røring, og som ei udi den af Rehderne forfattede Optegning findes anførte være confisquerede og borttages, og foruden de anholdte Vares Confiscation betales lige saameget i Told, Consumtion og Accise, som de anholdte og confisquerede Vahre ere værd, saa skal og Skipperen for saadanne Vares Udlosning eller Indtagelse paa et ulovligt Sted, isald det er en indenrigs Skipper udstaae de i Toldruksen fastsatte 6 Maaneders Fæstningsarbejde eller og betale udi Straf 200 Rdlr., men om det er en fremmed Skipper, som findes i saadan Forbrydelse, da han betale i Straf 200 Rdlr., hvilke Pengebøder Skibscapitainen og Equipagen uden Dphold een for alle og alle for een, skal være pligtige at betale, og skal Skibene selv hæfte for Forbrydelser, som begaaes af Skipperen og Equipagen for Told, Consumtion og Accise Afgift, saavel som Strafbøder, indtil derfor er gjort Reede eller og Vedkommende her har stillet antagelig Forsikring og paa det der kunne vides at gjøre Beregning over Provisionen af Tobak, Brændeviin og Viin for en Fiskehuggert, vilde Vi allernaadigst have fastsat, at 50 Pd. Tobak, et Oxehoved Brændeviin, og to Oxehoveder Viin skal regnes og ansættes for en Hukberts Mandskab af 12 Personer, naar derhos supponeres, at Reisen frem og tilbage varer 2 Maaneder, hvorefter Quantiteterne for mindre eller mere Mandskab, samt kortere eller længere Reise bliver at bestemme.

3) Dersom Skibscapitainen eller nogle Matroser bliver befundne med Indvaanerne paa Island at handle med Islandske Wahre, eller dersom ved den Visitation, der gøres paa et Skib, naar det lander udi Island, findes udi samme af dette Lands Wahre, saasom Strømper, Vanter med videre, da skal disse Wahre ikke allene være confisqverede, men endog betales derfor lige saameget udi Told, Consumption og Accise, som de anholdte og confisqverede Wahre ere værd, saunt den forhen fastsatte Straf 200 Rdlr., med hvilken Mulet forholdes paa samme Maade, som i næst foregaaende Articul om Pengebøder er anordnet.

4) Som det og ofte hænder sig at fremmede Nationers Fiskerskibe, naar de mærker, at de skal visiteres kaster over Bord, hvad de af forbudne Wahre have inde, hvorved de paa saadan utilladelig Maade søger at dølge og skjule deres Omgang, for at undgaae den deraf flydende Overbeviisning om utilladelig Handel, saa, for at undgaae al Underfundighed og Bedragerie, ville Vi allernaadigst have befalet, at om nogen enten Bore'egne Undersaatteres eller Fremmedes Fiskerskibe skulde foretage sig at kaste noget, (det allermindste over Bord, naar enten Compagniets Krydsere eller andre deres udsendte nærme sig for at visitere slige Skibe, da, naar sligt dennem lovlig overbevises, skal saadant Skib og Ladning uden videre Omstændighed anholdes og føres for Retten, og Compagniet, som hjemfalden, tildømmes, dog at med Dommens Indsejning for Ober-Admiralitetet og videre forholdes efter den forestaaende 2den Articul. Derefter I Eder allerunderdanigst kunde vide at rette og det almindelige Handels-Compagnie sligt til Efterretning at

at bekiendtgjøre; befalendes Eder Gud! Skrevet paa
Vort Slot Frederichsberg, den 16de Mai, 1766.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.

Christian Rex.

D. Thott.

Til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede
i Kammer-Collegio anlangende, hvorledes det
Kongelige octroyerede almindelige Handels-Com-
pagnie sig haver at forholde i Henseende til frem-
mede under Island sig indfindende Skibe, som
der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maat-
te drive utilladelig Handel.

Bielag No. V.

til første Capitels §. 33.

Kongelig allernaadigst Rescript under 20 Junii 1766,
at fremmede Nationers Skibe, som drive utillade-
lig Handel, skal een for alle, og alle for een, uden
Ophold betale de for saadant Forbryderie fastsatte
Mulcter og Bøder, eller og derfor udgive en Bæxel
paa Skibets Rehdere, med videre.

Vi Christian den Syvende af Guds Naade
Konge til Danmark og Norge, de Benders
og Gothers, Hertug udi Slesvig, Hol-
steen,

Stormarn og Dnymarffen, Greve udi Ns
denborg og Delmenhorst.

Vor synderlige Gunst tilførn! da Vi under den 16de
Mai sidstleden allernaadigst have tilkiendegivet Eder,
hvoreledes Vores oetroyerede almindelige Handels-Com-
pagnie sig haver at forholde, i Henseende til fremme-
de under Vort Land Island sig indfindende Skibe,
som der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maatte
drive utilladelig Handel.

Og den ved Vores Hof forhen værende konger-
lig Franske Ambassadeur Hr. Præsident Ogier har før-
end hans Afreise i Anledning af saadan Vores aller-
naadigste Befaling forestillet, at isald i Folge forber-
meldte Befalings 2den Post Skibene selv skulde hæfte
for Forbrydelser, som begaaes af Skipperen og Equis-
pagen for Told, Consumption og Accise, Afgift, saa-
velfsom Strafbøder, indtil derfor er giort Reede, eller
og vedkommende her have stillet antagelig Forsikring,
vilde saadan et Skibs Hæftelse bliveet anseeligt Tab for
Rehderne; efterdi det ikke vilde blive mueligt for Equis-
pagen at faae de i saa Maade behøvende Penge i Is-
land, eller derfor der at kunde stille antagelig Forsik-
ring, hvorover Skibet for det Nar blev hindret fra at
fiske, og de paa dets Udreedning anvendte Bekostnin-
ger altsaa vare tabte, foruden at det og vilde blive van-
skeligt imidlertid at faae den fornødne Provision der i
Landet. Saa give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi
denne forberørte Post i bemeldte Vores allernaadigste
Befaling i saavidt allernaadigst vilde have forandret,
at naar nogen af Mandflabet paa fremmede Nationers
Skibe, som fiske under Island, maatte besindes i de
Tilfælde; hvorudi formedelt utilladelig Handel Wahre-
nes Confiscation med Told og anden Rettighed, saa-
velfsom Strafbøder er fastsat, da isfeden for, som meldte
M at

at Skibene derfor skulde hæfte, indtil Betaling seer, eller derfor er stillet antagelig Forsikring, skal Skipperen og Mandskabet uden Ophold betale samme, een for alle og alle for een, eller og for disse Bøder udgive en Vexel, stilet paa Skibets Rehdere, som er pligtigden at honorere imod Regres til Equipagen, hvilken Vexel Vedkomende skal imodtage, og lade sig noie alt saalange slige Vexler promte blive honorerede og betalte; men ifald det nogen sinde i Fremtiden skulde indtræffe, at ikke saadan en Vexel strax og rigtig blev betalt, haver Handels Compagniet at indberette da det derefter skal være dem tilladt i Henseende til de forberørte Muleter og Bøder med videre at forholde sig efter forbemeldte Vores Befaling af 16de Maji sidstafvigte; ligeledes ville Vi og allernaadigst at isteden for, at i Følge berørte Befalings 4de Post et Fahrtoj skulde dommes Compagniet hjemfalden, naar det lovlig var beviist, at af samme strax for eller ved Skibets Disitation noget var kastet over Bord, skal nu i slige Tilfælde betales den samme Mulet af 200 Rdlr., som efter Toldordinancen bør erlægges, naar Vahren paa et ulovligt Sted udløses, eller indtages; og skal for saadanne Bøder udgives og modtages Vexler, og dermed forholdes paa samme Maade, som foranført; endelig, som udi Slutningen af bemeldte Befalings 2den Post Provisionen af Tobak, Brændeviin og Viin, paa en Tisserhukkert er beregnet efter, at een Reise frem og tilbage ikkun skulde være 2 Maaneder, ville Vi og denne Post i Anledning af bemeldte Hr. Præsident Ogters derom giorte Førestilling derhen have forandret, at Provisionen maae fastsættes paa 4 Maaneder, dog efter den forhen giorte Beregning og bestemte Regel i Henseende til saadan en Tisse-Hukkerts mere eller mindre Mandskab, samt kortere eller længere Reise: der efter I Eder allerunderdanigst haver at rette, og det almindelige Handels Compagnie sligt til Efterretning af

at bekiendtgjøre, befalendes Eder Gud. Skrevet paa
Vort Slot Frederichsberg, den 20de Junii 1766.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.

Christian Rex.

D. Thott.

Til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede udi
Kammer-Collegio, at naar Mandskabet paa frem-
mede Nationers Skibe, som fiske under Island
drive der utilladelig Handel, da skal de uden Ophold
een for alle og alle for een, betale de for saadan For-
brydelse fastsatte Mulcter og Bøder, eller og derfor
udgive en Vexel, stilet paa Skibets Rehdere, med
videre.

Bielag No. VI.

til første Capitels §. 33.

Udskrift af Kammer-Collegii Skrivelse til Amt-
mand Magnus Gislesen udi Island, af 16
Maji 1767.

Alf de herved følgende 2de Copier, No. 1. og 2. af de
Kongelige allernaadigste Rescripter under 16de Maji og
20 Junii 1766 vilde Hr. Amtmand behagelig finde,
hvad Anordning derved er bleven gjort i Henseende til
dem, som mod Oetroyen maatte foretage utilladelig

Handel udi Island, samt hvad Bader dets formedelst foruden Varenes Confiscation er bleven dicteret, og hvorledes der skal forholdes, naar nogen formedelst Storm eller anden Hændelse blev nødtvungen til at søge Landet med videre Rescripternes Indhold. Ligeledes communicere Vi herved Hr. Amtmand (see Litt. A.) ikke allene Copie af den Instruction, som de Dynkirkske Capitains, der udgaar paa Fiskerie under Island, paa Grund af saamme Kongelige Rescripter er meddeelt, for der af dets Indhold at erfare, men endog Copie af det, som samtlige Sysselmændene udi Island herfra er bleven tilskrevet (see Litt. B.) med Anmodning, det maatte behage Hr. Amtmand, derefter at lade paasee, at enhver af Sysselmændene nøie efterkomme og holde over, det deres Pligt derud inden udfordre.

A. Gienpart af Instructionen for de Dynkirkske Skippere, der gaar paa Fiskerie under Island.

Det er enhver Capitain eller Skipper af de, som med deres Skibe gaar paa Fiskeriet under Island, tilkiendegivet, at det er dem forbuden at lande ved den Islandske Kyst, der at indgaar i nogen Havn, eller at sende nogen Chaloupe eller Baad til Landet, med mindre han dertil formedelst Storm eller anden høi Nødvendighed blev nødsaget.

Dersom han er saaledes nødsaget til at gaar ind udi de Islandske Havne, eller at sende hans Baad til Landet, maae hans Opholdstid der paa Stedet være saa kort, som mueligt; og skal altsaa Capitainen eller Skipperen, eller den, som commanderer Baaden, strax forsoie sig til dets Steds Dommere eller Kongelig Betient og hannem skriftlig tilkiendegive Nødvendig-

digheden til deres Ankomst, og derefter erholde af samme kongelige Betient et Beviis, at han har gjort saadan Anmeldelse, hvilket han ved sin Tilbagekomst udi Frankerige udi Admiralitets Collegio indleverer.

Udi saadan nødtvungen Ophold, maae hverken Capitainen eller Skipperen eller nogen af Equipagen drive nogen Handling med Islænderne, det maae være enten med Mands eller Qvindes Personer, hverken med Salg; Kiøb eller Omsetning af Gode eller Handels, samt alle andre Vare uden Forskiel. Men skulle de være nødtvungen til at tilforhandle sig noget, maae det ei see, førend de har af vedkommende Kongelig Danske Betient dertil erholdet skriftlig Tilladelse, hvilken han ved Tilbagekomsten udi Frankerige indleverer til Admiralitetet.

Han maae ei lade nogen Baad fra Landet ligge til sit Skib, for at drive nogen Handling, hverken i at sælge, kiøbe eller omsætte nogen Slags Vare, i hvad det maatte være.

Han maae ei tage om Bord andre Godevare, Viin eller Brændeviin, Tobak eller andre Effecter, end de, som ere anførte paa den Provisions Liste, som hans Nehdere har givet ham, og som ser af en Admiralitets Betient efterseet. Til hvilken Ende, saasnart han er gaaet til Seils og taget Coursen til Island, skal han noie undersøge om Borde, om der findes andre Vare, end de, som paa hans Specification ere anførte, i hvilken Fald han deslige Vahre, naar de befandtes, i hvem de endog maatte tilhøre skal kaste ind i Søen.

Dersom den Danske Kongelige Betient, det maatte være paa Søen eller Landet, skulle forlange at see ovennævnte Provisions Liste paa hans indehavende Godevare med videre, maae han ei vægre sig derfor.

Ligeledes er han advaret, at skulle tilkiendegive sin Equipage eller Skibsfolk, at dersom nogen maatte

drive Handlung udi Island, det maatte være Capitainen eller nogen af Skibsfolkene, blive deslige Vare i Følge det af Hs. Kongelige Majestæt af Danmark ergangne Rescript confisquerede og skal Værdien af disse Vare foruden og 200 Rdlr. Bøder, strax udi contant betales af Capitainen og Skibsfolkene, eller i dets Sted udgives en Bæxl paa Sigt paa Skibets Rehdere som igien skal nyde sin Erstatning hos den, som befindes at have begaaet dette Sviig, og isald den Skyldige ei formaaer at betale det, eller og, at det ei er mueligt at faae den Skyldige opdaget, skal Capitajnen med enhver af Skibsfolkene, een for alle og alle for een, svare dets fulde Beløb. Men dersom det er befunden, at Handelen er skeet paa Nedernes Vegne, bliver Skib og Gods confisqueret.

Ligeledes er han tilholdet at betyde alle hans Skibsfolk, at dersom de skulle imedens at et Kongelig Dansk Skib eller Baad ville nærme sig til det Sted, hvor de ligge for at viftere deres Skib kaste nogle Være om Bord, og det lovlig kan bevises, saa skulle ligeledes, som ovenmeldt er, betales 200 Rdlr. udi Bøder.

Gienpartens Rigtighed testerer

Drog.

B. Copie af Kammer, Collegii Skrivelse til samtlige Sysselmændene i samme Anledning, dateret den 16de Mai 1767.

Uf de herved (under No. 1. og 2.) følgende Copier af de Kongelige allernaadigste Rescripter under 16 Maji og 20 Juni 1766 befinder han, hvorledes der maatte understaae sig at foretage den dem ved De-
trogen

troyen forbudne Handel udi Island bliver at ansee, og hvad Bøder derfor er dicteret med videre Rescripternes Indhold, som han nuie holder sig efterrettelig. Ligeledes følger herved Copie af den Instruction, som de Dyrkirkske Capitains, der udgaae paa Fiskerie under Island, paa Grund af samme Kongelige Rescripter er meddeelt, hvoraf han tillige erfarer, hvorledes derefter skal forholdes, isald noget Skib ved Storm eller anden Hændelse, skulde blive tvungen til at søge Landet, samt hvad Præcaution derved er taget til at forekomme al Underslæb og forbuden Handel; desligesle hvad Bøder de ere forfaldne udi, som maatte understaae sig nogen utilladelig Handel at foretage med mere Instructionens Tilhold. som han lader sig være til Efterretning, og paa sin Side, som Sysselmænd, det hans Pligt derudi udfordrer, nuie efterkommer, saaledes, at ved hans Vigilance og Paaseende Compagniet ei ved nogen utilladelig Handel mod Octroyen skulde blive fornærmet, men de Skjeldige, som maatte understaae sig samme at foretage blive opdaget og efter det de Kongelige Rescripter indeholde komme til at undgielde.

Bielag No. VII.

til første Capitels §. 33.

Placat, angaaende den Islandske Handelsfri-
 velse, dateret Frederichsberg Slot, den
 18 August 1786.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade Kon-
 ge til Danmark og Norge, de Wendes og Gothers,
 M 4 Her

Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dytmer-
 ſten og Oldenborg; giøre alle vitterligt: At Vi af
 landſfaderlig Omſorg for Vort Land Iſland, ſamt til
 Vores ſamtlige Undersaatters Beſte, allernaadigſt ha-
 ve beſluttet at giøre Handelen paa ſamme Land aldeles
 frie i Fremtiden; thi byde og befale Vi herved:

1) Den nærværende Handels-Indretning vilſe
 Vi herved allernaadigſt have aldeles ophævet fra 1ſte
 Jan. 1788 ſaaledes: at den af Vor høiſalige Herr Ka-
 der udgivne Octroy for den Iſlandſke Handel, ſamt
 Vores Forordning om den Iſlandſke Tæxt og Handel
 af 30te Mai 1776, og Reglementet om ſamme Handel
 af 2 Julii 1781, for ſaavidt de angaae Iſland, fra
 bemeldte Dag af ſkulle være aldeles ophævede, og ſatte
 ud af Kraft. Ligeledes vilſe Vi herved have ophævet
 og afſkaffet alle Vore eller Vore høiſalige Forſædres
 Love og Anordninger for Vort Land Iſland, ſaavidt
 de have Henſigt til octroyeret Handel i og for ſig ſelv.

2) Da Vi allernaadigſt vilſe tillade, at alle de
 af Vore Undersaatter, ſom betimelig melde ſig derom,
 allerede i næſte Aar 1787 maae beſeile een eller anden
 Havn i Iſland; ſaa ere Vi og allernaadigſt til Ginds
 allerede at ſætte Vor bemeldte Forordning af 30 Mai
 1776, ſaavidt ſamme indeholder Tæxt paa de Iſland-
 ſke Cargaiſon- og Retourvarer, udaf af Kraft fra 1ſte
 Mai 1787 af, ſaaledes at ingen ſaſtat Priis for Ind-
 førſels- eller Udførſels-Varer i Iſland ſkal finde mere
 Sted fra den Dag af. Ligeſom da Indbyggerne ſelv
 maae forenes om Priſerne med de muelig allerede i næ-
 ſte Aar til Landet kommende Handlende fra Vore Riger
 og Lande, ſaa ſkulle de og paa de Stæder, hvor Han-
 delen endnu i ſamme Aar føres for Vor Regning, ikke
 mere betale deres Fornødenheder efter Tæxten, men
 efter

efter de af Vor Handels-Administration beregnende billige Priser, ligesom de og ved deres Produkters Salg ikke mere skulle være bundne til Taptens Priser, men faae samme ligeledes betalte efter nærmere beregnende handelsmæssige Priser.

3) Ligesom Vi, fra 1788 Aars Begyndelse af, aldeles ikke ville lade føre nogen Handel paa Island for Vor Regning, saa skal og denne Handel fra den Tid af være aldeles friegiven, saavel for Islænderne selv, som for alle Vore øvrige Undersaatter i Europa, uden allene i de Provindser, hvor octroieret Handel endnu finder Sted. Det skal ogsaa være allernaadigst tilladt disse Vore Undersaatter, at seile til Island, fra hvilket inden- eller udenlandsk Sted de ville, og ligeledes fra Island, til hvilket inden- eller udenlandsk Sted de finde for godt, allene at de holde dem de Regler efterrettelige, der i Almindelighed ere foreskrevne for den til et saadant Sted førende Handel og Skibsfart.

4) Derimod er det Vor allernaadigste Villie og Befaling, at ingen af Vore Undersaatter maae i Island handle med nogen Fremmed, som, være sig af hvad Aarsag det vilde, muelig kunde besøge bemeldte Land; til hvilken Ende den af Os mod saadan uberettiget Handel udgivne Anordning af 1ste April 1776 fremdeles skal staae ved Magt, indtil noget nærmere derom kan blive bestemt i Overeensstemmelse med de under en Friehandel fornødne Forandringer. Det skal og fremdeles være alle Fremmede forbudt at handle paa de islandske Kyster og Strømme, og at beseile dem videre, end hidindtil haver været fastsat, ligesom og at virke deres Fisk paa Landet selv, hvortil ikke allene ingen af Landets Indbyggere maae være dem behjælp-

lig, men Ørigheden meget mere see saadant afværget i Overeensstemmelse med forbemeldte Anordning.

5) Derimod skal det, fra 1787 Mars Begyndelse af, staae alle Bore forbemeldte Underfaatter frit for at drive Fiskerie under de Islandske Kyster, saaledes, som de bedst ville og kunne, samt at virke deres Fangst paa Landet; allene, at det sidste ikke skeer, uden lovligen at have affundet sig med vedkommende Grundeier, samt at Ørigheden haver Indseende med, at ingen Misbrug i den Anledning foregaaer.

6) Ligeledes skal det staae forbemeldte Bore Underfaatter frit for, at beseile een eller anden Havn i Island allerede til Foraaret 1787, naar de derom melde sig inden dette Mars Udgang; da de og kunne veete, saavidt mueligt er, at blive forsynede med alle behøvende Oplysninger om det locale paa det Sted, som de saaledes agte at handle paa, samt at dem, efter Omstændighederne, vorder forundt een eller anden passende Benaadning, i Hensigt til Indhandlingen af de til den Tid i Landet i Forraad værende og Bores Handel tilhørende Retoursladninger.

7) Dog skulle til denne Handel allene bruges indenlandske Skibe, hvorved de samme Regler skulle iagttages, som ved dem, der seile med algierste Søepasse, saaledes at Rhederne altid skulle forsyne dem med et islandsk Pas, hvorfor der dog, saalange Friheds Aarene vare, ikke skal betales mere end 2 Rdlr. Expeditionss Gebyr. Videre skulle Rhederne være pligtige til at indsende en nsigtig Charga over Skibets Ladning, saavel ved Vortseilingen fra et indenlandsk eller fremmed Sted, som ved dets Ankomst til et indenlandsk eller fremmed Sted; det samme skulle Skipperne iagttage

tage ved deres Ankomst til og Bortseiling fra et Iſlandſt Sted, ligesom ved deres Ankomst til et indenlandſt eller fremmed Sted. Disse Carga's bør desuden være attesterede af vedkommende Toldbetiente, ſaaſnart Skibet lades eller loſſes paa et indenlandſt Toldſted.

8) Alle Skibe fra og til Iſland ville Vi for det første i 20 Aar allernaadigſt have befriet for Laſtepenge i de Danſke, Noſke og Hertugdømmenes Havne; og alle de Skibe, ſom directe fra og til Iſland forbiſeile Capo Finis terræ, ſkulle i lige Tid være befriede for de denne Gært ellers paaliggende Slave-, Laſte- og Ranzons-Penge.

9) Ligeledes ſkulle for det første i 20 Aar alle til Iſland indførende Varer, inden- og udenlandſke, af hvad Slags de end ere, være aldeles frie fra al Told og Conſumtion i Iſland, hvad enten de indføres fra indenlandſke eller udenlandſke Stæder; ligesom og alle Iſlandſke Varer maae udføres derfra uden al Told, hvad enten de udføres til indenlandſke eller fremmede Stæder.

10) Alle fra Iſland hjemkommende Iſlandſke Varer maae ligeledes i 20 Aar nyde Told-, Acciſe- og Licent-Frihed, overalt ved Toldſtæderne i Rigerne og Hertugdømmene, ſom og, indtil videre, Conſumtions-Frihed i de danſke og noſke Stæder, hvorhen de føres; derimod betales deraf, naar de derfra igien udføres til fremmede Stæder, den hidindtil paabudne 1 Procento, i Stedet for udgaaende Told.

11) Alle fra Danmark, Norge eller Hertugdømmene til Iſland udgaaende Varer ſkulle, uden Forſkiel
fra

fra hvilken Provinds eller fra hvilket Sted de ere, være i bemeldte 20 Aar, aldeles frie for udgaaende og Mellemrigs-Told; dog, at der tilveiebringes Attest fra vedkommende Steds Øvrighed i Island, hvor de loffes, at de der ere indførte til at forblive i Landet. Derhos godtgøres Consumtionen paa de udgaaende Godevarer, som sædvanlig, ligesom og de her fabricerte Tobakker nyde, naar de bringes til Island, den ved Vores allernaadigste Forordning af 12 April 1786 §. 7 bestemte Godtgørelse; derimod ophører aldeles fra ult. April 1787 den Godtgørelse, som hidindtil haver fundet Sted paa indenlandsk Brændevin.

12) For saa meget mere at opmuntre og befordre denne Handel, og for at den saa meget for fra Island af skal kunne drives med nogen Eftertryk, ville Vi allernaadigst forunde de sex Handelspladse i Island: Reikiavik, Vestmanna, Eskifjord, Sia eller Vefjord, Skutuls, eller Jsefjord, og Grundar eller Grønnefjord, Kibsteds-Ket og Frieher, hvilke Vi ved en derom især nærmere udgivende Anordning allernaadigst ville bekendtgjøre, og hvorved disse Stæder blive tillagte saadanne Benaadninger, som Vi agte tilstrækkelige til at kunne formaae saavel nogle af Fremmede, som Vore egne Undersaatter, til der et boesætte sig, for at benytte de Fordele, som de Islandske Produkter kunde tilbyde.

13) For endnu videre at udbrede Handelen omkring alle Landets Kyster, samt for at skaffe Indbyggere i Island jo for jo heller Leilighed til activ Handel, maae ogsaa nu saa mange af disse Kibsteds-Borgere, som ville, have Frieher, som Udliggere at gjøre mindre Handels-Anlæg i det til hver Kibsted hørende Distrikt, naar de have vundet Borgerstab paa Handelen

len i samme Kiøbsted, samt bevise for Stedets Øvrighed, at være forsynede med behøvende Forraad af de til Indbyggernes Livsophold og Næringernes Drift fornødne Varer. Saadanne Handlende eller Udliggerne skulle for det første i 20 Aar have Frihed til, ei allene at handle med hvilket Udliggersted og Kiøbsted de finde for godt, men og directe at forskrive Ladninger, fra hvilket Sted i Bore Riger og Lande de selv ville, samt igien at expedere Ladninger, hvorhen de finde tjenligst; allene, at de iagttage de samme Regler, som i Almindelighed ere bestemte for alle andre Handlende der i Landet.

14) Ligesom nu Kiøbmændene i Kiøbstæderne i Island, samt Udliggerne uden for samme, eene og allene skulle være berettigede til at drive Handel i Landet med Indførselsvarer; saa bliver det derimod, ligesom hidindtil, enhver Indbygger uformeent, at drive paa Landet hvad anden lovlig Næring, Haandtering eller Haandværk han selv vil. Det skal og staae enhver af Indbyggerne frit for, at handle, ikke allene til hvilket Udliggersted, men og til hvilken Kiøbstad han selv vil, uden at nogen Indskrænkning eller Hæftelse til noget vist Distrikt derved skal finde Sted.

15) Omendstiont det fra 1788 Aars Begyndelse af er allernaadigst tilladt enhver af Bore i den 3die Post benævnte Undersaatter at drive Handel paa Landet, uden Forskiel om nogen af de i Landet boesatte Handlende maatte have forskrevet en saadan Ladning eller ikke; saa ville Vi dog, for saa meget mere at befordre saadanne Spekulationer, at de saaledes allene paa Speculation fra bemeldte Tid af udgaaende Skibe først skulle anløbe een af Kiøbstæderne i Island, for der at afsevere deres Carga itil Stedets Øvrighed.

Dog

Dog skulle de ingenlunde være pligtige til der at losse, lade eller betale nogen Slags Omkostning, men de kunne meget mere, saavidt de ikke selv finde fornuftelig Afsetning af deres Varer, strax efter at have afleveret deres Carga, gaae til hvilken Havn de ville, og der ligge udi 4 Uger, i hvilken Tid enhver af Indbyggerne uden Forskiel kan kobe af dem, til egen Fornødenhed, Føde- og andre til Røringernes Drift nødvendige Varer, samt til dem sælge sine Produkter.

16) For saa meget mere at ophielpe Røringseiene, ville Vi og paa vedkommende Collegii nærmere Forestilling foruude dem, der ville entreprenere og forelægge Fiskerierne eller nogen anden for Island særdeles nyttig Røring i det Store, saaveisom de for Landet nødvendigeste og nyttigste Haandværksfolk, der vilde nedsatte sig i Kjøbstæderne sammesteds, saadanne Besnaadninger og Fordele, som Omstændighederne maatte gjøre foruodne.

17) For at see Landet forsynet med den til Handelen fornødne Mængde af Courantmynt, ville Vi og allernaadigst være betænkte paa at foruindste de i Island cirkulerende Bancosedler, efter nærmere derom fra Børes Finance-Collegium til Os gjørende Forestilling.

18) For at befordre saavel den indenlandste Transport og Handel til Søes, som Fiskeriernes Drift i Almindelighed, ville Vi allernaadigst lade fortsætte den i 1774 begyndte, men i 1778 standsede, Opmaalning af de Islandske Kyster og Farvande, efter en nærmere bestemmende Plan; ligesom Vi og allernaadigst ville foruude passende Opmuntringer til at bygge store Baade og andre til Transport og Havfiskerie beqvemme Fartøier.

19) Ligeledes ville Vi, til Communicationens idelige Bedligeholdelse imellem Island og Bore øvrige europæiske Stater, paa een eller anden Maade sørge for, at der kan træffes en ordentlig og stadig Indretning med et Postskib, som skal overvintre i Island, og tidlig om Foraaret medtage derfra til Norge og her til Staden, saavel private Breve, som hvad der hører til Bores Tjeneste, samt hvad ellers maatte behøve stadig Befordring; ligesom og samme Skib ved Tilbagereisen skal overbringe til Landet, saavel de for Haanden værende Expeditioner fra Bore Collegier, som andre Breve eller Reisende.

20) Da Vi ikke ville, at de Frihandlende skal for Fremtiden paalægges nogen af de Byrder, der have paaligget de forrige octroierede Handlere, saa frietages de Handlende for Fremtiden fra den Forbindtlighed, at overføre Reisende uden Betaling; hvorimod Vi ville allernaadigst godtgjøre Bore Betiente og andre, der reise i Statens Vrende, noget for Reisens Omkostninger. Dog skal det være alle Skippere forbudet, at udføre fra Island nogen af Indbyggerne, som ikke er forsynet med Reisepas fra vedkommende Amts Øvrighed.

21) Ligeledes bortfalde for Fremtiden alle de Afgifter, der hidindtil have været lagte paa de octroierede Handlere; saasom den Godtgjorelse, som Bore Embedsmænd i Island, samt de Islandske Studenter og Skolediscipler hidindtil have nydt, tildeels som Belønning for Forretninger ved Handelen, og tildeels som Foringspenge, saavidt de ikke torde udføre Varer til Forhandling for egen Regning. Det første Slags i Særdeleshed ophører fra den Tid, Embedsmændenes Forretninger ved nærværende Handel ophøre, imod at

de for Eftertiden nyde deres Reiser og andre Forretninger for de Handlende betalte af Vedkommende efter den norske Lov og dertil hørende Anordninger; men det sidste Slags fra nærværende Handelsindretnings Ophævelse paa hvert Sted.

22) Derimod ville Vi allernaadigst for Fremtiden betale af Borets Casse, hvad Landphysicus og Apotheket hidindtil have nydt af Handelen, samt for det første det, som Handelen efter Reglementet af 1777 haver givet til de Fattige i Island, paa samme Maade, som hidindtil skeet er, indtil disse Penge med Tiden kunde indvindes ved frivillige Gaver, eller paa anden Maade; hvorimod de Handlende skulle være frie for al Afgift, som svares til de Fattige af rørligt Gods, saar længe Vi staae denne Udgift.

23) Da Vi allernaadigst ophæve den islandske Tæxt over hele Landet fra ult. April 1787 af, saa skulle alle Beholdninger i Island, være sig af Car-gaison og Retourvarer, eller af Contanter, samt Huse og Inventarier, tilligemed Restancerne, ved hver Havn optages til den Tid af vedkommende Rettens Betiente. Derover skulle forfattes nøiagtige Judicial Instrumenter, som siden skulle lægges til Grund, saavel for disse Effecters Overdragelse, som for den af Handels Betienterne aflæggende endelige Rigtighed.

24) Forestaaende Poster have Vi allene allernaadigst villet forløbigen bekendtgjøre, for at Bore kiære og troe Undersaatter saa meget før kunne tage Deel i den stiftende Frihandel; derimod ville Vi allernaadigst have Os forbeholdt, ved en med første udgivende udførlig Anordning om den Frihandel til Island, nær-
mere

mere at bestemme alt derhen hørende. Til hvilken Anordning Vi, for saa meget mere at underrette Vedkommende om alt det fornødne, denne Handel angaaende, allernaadigst ville lade søie tilforladelige summariske Beregninger om Handelsens Tilstand hidindtil, samt andre Efterretninger, der kunde eragres for de vigtigste og nødvendigste for de Handlende; og en Samling af saadanne for Island udgivne eller der gieldende Love og Anordninger, der staae i Sammenhæng med Handelen.

Hvorefter alle Vedkommende kunne vide sig allerunderdanigst at rette. Givet paa Vort Slot Fridesrichsberg, den 18de August 1786.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.

Christian Rex.

(L. S.)

Reventlow. Erichsen.

Hoe.

Borndran.

Bilag No. VIII.

til første Capitels §. 37.

Dr. Landfoged Magnusens grundede Forslag til Anlæg af Sukkerts Fiskerier og Klipfiskevirksomhed, samt Sælhunde og Havkalves Fangsten paa Nordlands Kysterne af Island.

§. 1.

Nordlands
det 8. Rulles
gende.

Distancen mellem Cap de Nord og Langesnes, som paa faste Landet indbefatter de fem Sysseler, Strande, Hunewands, Skagesfiords, Desfiords og Norder-Sysseler, er fra Vest til Ost i Folge det Hollandske See-Karte, 80 tydske Miil, men efter det Islandiske Land-Karte af dato 1771, ikkun 62 danske Mile. Udi Norder-Breden befindes ikkun den Forskiel, at de hollandske See-Karter lægge Cap de Nord og Grimsøe paa 66 Grader 50 Minuter, Randerhuch paa 66 Grader 35 Minuter og Langenes 66 Grader 28 Minuter.

Derimod lægger det islandiske Karte Cap de Nord paa 67 Grader 18 Minuter og Grimsøe 67 Grader 5 Minuter. Men Randerhuch og Langenes lige med Hollandske.

I det Hollandske er Grimsøe saa nær aflagt rigtig 6 Miil lige til Nord fra Desfiords Østerhuk Eingrer; men i det Islandiske Nord fra Siglunæs, der er en virkelig Feil, og 9 Miil fra Fastelandet, som ogsaa er for langt.

§. 2.

Dybde paa den §. 1. anførte Distance efter de hollandske Kart, som de uden Tvivl allene have anført til sin egen Efterretning og Nytte ved det hollandske Hukfert-Fiskerie.

Fiskebaner
paa Islands
Nordside de
Vestere.

Er 5 Miil Nordost fra Cap de Nord	40 Favne
4 Miil Nordost fra Bardswig	30 —
2 Miil Nord Nordost fra Furufjord	
og Bolungarvig	30 —
5 Miil Nordost fra Trekilismvig og	
Repfiafiord	70 —

Og 3 Miil derfra Nordvest 80 Favne. 2 Miil derfra samme Cours 85 Favne. Ligesaa 2 Miil derfra 90 Favne, og 2 Miil endnu 70 Favne, som er 15 Miil Ost Nordost fra Cap de Nord.

Midt i den store Bugt Hunesfjord kaldet imellem Cap de Nord og Skagen, er indtet Dybmaal anført, men

$4\frac{1}{2}$ Miil til Vest fra Skagen er 100 til 130 Favne.

$1\frac{1}{2}$ Miil lige Nord fra Skagen er 70 Favne og $\frac{1}{2}$ Miil derfra, samt uden for den vestre Deel af Skagetsfjord, ligger en Grund eller Bank, lang fra Øster til Vester 8 Miil, breed fra Syd til Nord $3\frac{1}{2}$ Miil. Dybde 40 Favne. 3 Miil Ost fra denne Bank er 70 til 100 Favne dyb og $1\frac{1}{2}$ Miil Vest fra Grimsøe 70 Favne.

Mellem Grimsøe og Fastlandet samt Flatsø varierer Dybet fra 30 til 50 Favne, og lige ud fra Desford 2 a 3 Miil fra Fastlandet er 70 a 90 Favne Dyb.

Fra Flatsø og Grimsøe østerhen uden for Skialfanda og Ararfiord til Raudarhuch er Grunden ei aflagt.

$1\frac{1}{2}$ Miil Nord fra Raudarhuch er Dybet 60 Favne, og 4 Miil 70 Favne.

7 Miil Nord til Ost fra Raudarhaun 80 Favne. I Thistilsfiorden varierer Dybet fra De Østere 60 til 70 Favne.

2 a 3 Miil i samme Fiord Vest og Nordvest fra Langenes Kysten 30 Favne. Paa 4 Miil 40 Favne. Paa $5\frac{1}{2}$ Miil 50 Favne.

Fra Nordvest til Nordost ud fra Langesø 1
 a 2 Mil 10 Favne. 3 Mil 40 Favne
 5 Mil 50 Favne. 9 Mil 90 Favne.

§. 3.

Havne til
 Fiskebøtterne
 mellem Cap
 de Nord og
 Grimsoe el-
 ler de Vestre

Udi Strande Syssel eller fra Cap de
 Nord indtil Rutafjord omtrent 28 Mil, ere
 adskillige gode Sommerhavne, hvoriblandt
 Rønfjords Handelshavn; men om der fin-
 des nogen sikker Winterhavn, er mig ikke saa
 nøie bekendt, eftersom jeg ei har været udi
 dette Syssel til Lands, og ikkun fra Søesiden
 seet Strandkanten og Landstrækningen.

Inde i Rutefjorden er ellers en god og
 Bordeyre sikker Havn, kaldet Bordeyre, men den lig-
 ger 12 Mil fra Skæfestrands Handelshavn,
 som er saa usikker, at Handelsflåde der er
 blevet nogle Gange forliist. De fremmede
 Fiskehukkerter søge ellers i Stormveier ind
 til Havnen Vesten paa, og Mallandsvig Østen
 Skæfstrand paa Skagen, men det er ikkun Ankerplads i
 Sommertid. Ligesaa mangler Skæfjord en
 god og sikker Winterhavn; thi den der bruger
 Hofsaa's lige Hofsaa's Handelshavn er en aaben Reed,
 hvor Skibene ofte ere blevne tilnødte at kappe
 sine Ankere fra sig; men strax Østen for Skæ-
 gefjord er en meget god og sikker, jeg veed ei
 rettere end en velbrugelig Winterhavn udi
 Siglufjord Siglufjorden, haver dog ikke selv besøgt den.
 Der indløbe de fremmede Fiskehukkerter, som
 søge Fiskeriet mellem Cap de Nord og den ves-
 tere Side af Grimsoe, eller paa den §. 2.
 forbemelte fiskerige Bank uden for Skagen og
 Skæfjord, enten de ei kan holde Søen for
 medelft nord og vestlig Storm, eller og den
 grøn-

grønlandſke Drivis. De fiſkhale der, og ſom ofteſt reengiore deres Fartsier førend de reiſe fra Landet eller imod Slutningen af deres Fiſkerie i Auguſt Maaned.

Deſiørds Handelshavn (Akurehre) er en Deſiørds meget god og rummelig Sommerhavn, fri for den grønlandſke Iis; men hvorvidt Driv-Isen, ſom kommer ud fra den Elv Deſiørds-aae, kan hindre, at den er ikke ligesaa efter min Meening en brugelig Vinterhavn, tør jeg ikke forſikre*). Denne Havn ligger ellers ind i Bunden af Deſiørden, og derfor har 6 Miles Indſegling.

Grimſoe har ingen Havn, men paa Syd- Grimſoe ſiden tvende Ankerpladſe imod Landet. Jeg formeener, at der ogsaa findes Møl eller Fiſke-virkningspladſ, har dog ſelv ei været der. Her var i forrige Tider et ypperligt Fiſkeſted, ſom med Fiſk forſynede en ſtor Deel af Nordlander, meelt Deſiørds Syſſel, havde 10 Gaarde, beboede af 21 Bønder, nu er der ikkun 4 bebygte Gaarde, beboede af 7 Bønder, Præſten iberegnet. Odellæggelſen tog ſin Begyndelſe Aar 1727, da 10 af de ſørſte Transportbaade med Mand og alt blev forliſte, og mange ſiden indtil nærværende Tid, alt fornedelſt at ſlige Baade ei have Dæk og Pompe, men ligesom Nordlands Jagterne, dog ikkun agter og for været overlaſtede med haard Fiſk til midt op imod Maſien, og derfor ingen Storm, Flaadſø eller Vidievind fundet udholde.

*) See andet Capitel's §. 9. om Deſiørds Havn.

Flatøe

Flatøe *) et meget godt Fiskersted, men ei nogen god Havn, (dog den burde i Hensigt til smaae Fartøyer nærmere besigtet). Men derimod er der en hypperlig og vidtløftig Møl eller Fiskevirknings Plads. Den ligger $\frac{1}{2}$ eller en kort Mil fra Landet, og har vidtløftig Ankerplads paa Syd- og Sydvest- Siden ind til Landet. I Norden Storm søge de Hukkerter, der ere Norden for Grimsøe, Syder om i Læe for samme Øe, og de som ere Syden for den søge Læe Syden eller inden for Flatøe. Man tør tilforladelig angive det Strøg fra Nord til Syd mellem Grimsøe og Flatøe, som strækker sig Vesten fra den §. 2. bemeldte Bankes Begyndelse uden for Skagefiord og Øster hen imod Tjørnes, for en af de fornemste Sommer-Fiskebanker under Island, og har jeg hørt, at den nogensinde har flaaet Feil, undtagen naar det træffer at den grønladske Drivits har hindret Fiskeriet.

Aar 1727 opholdt jeg mig som en Fremmed ved Husevig og Flatøe i Junii og Julii Maaneder, og iblandt tog ud med Flatøes Fiskere, midtvejs mellem Grimsøe og Flatøe, hvor alt sværmede af Fiskehukkerter, og ved to Gange indfalden Nordenstrøm, kom første Gang 50 og anden Gang 70 Hukkerter til Ankers i Læe under Flatøe; deriblandt mærkede jeg første Gang 3, som førte Flag paa Toppen, og fik Underretning, at de imodtog den grønsaltede Torsk fra de andre, for strax at løbe med den til Holland, og anden Gang eller

*) Det her benævnte Sted Flatøe maae ikke confunderes med Handelshavnen Flatøe i Bards Strands Syssel. See andet Capitel §. 6. P.

eller i Julii Maaned havde de andre faaet fuld Ladning.

§. 4.

Udi Nærffjord, Skialfanda eller Husevigs Fiorden er ingen tilforladelig Havn, og Handelshavnen selv, Husevig, saa usikker, at Handelsskibet er der to Gange i min Tid forliift.

Paa Vestersiden af Raudarhuch i Rupe-
sueit have Fiskerhukkerterne Ankerplads og
Læe for al nordostlig Wind. Her begynde og
som paa ny de øvrige Nordlands Fiskebanker,
som strække sig forbi Raudarhuch, Sletten,
Thistilsfiord, og Nordost om Langenes imod
Wapnesfiord.

Havne til
Havterne
mellem Rans-
berb. og Lang-
genes eller de
østerr.

Paa Sletten, 5 Miil Østen for Raudarhuch og 18 Miil Vest til Syd fra Langenes, ligger den beste og tryggeste saavel Sommer- som Winterhavn, kaldet Randerhavn, som Raudarhavn jeg har seet i Island; thi den er meget rummeligere end Beresfiord eller Isfiord, og langt tryggere end Havnesfiord. Herind søge de Hukkerter, som sværme imellem Raudarhuch og Langenes, og da de og desuden finde Ankerpladse i Thistilsfiord og uden for Sandanes.

§. 5.

Da nu ingen af de 3 nordlandsske Handelshavne; Skafestrand, Hofsaas og Husevig, er en sikker eller rummelig Sommerlangt mindre Winterhavn, saa kan ei heller nogen af dem eragtes tienslig til et Anlæg til Hukkert, Fiskeriet, de have ei heller nogen Vøl eller Fiskevirknings Plads i Nærbaarel-

De 4 nord-
landsske Han-
delshavne

sen^{*)}, ligge og langt ind i Fiordene fra de forhen §. 2. berørte Fiskebanker, hvor Hukfert-Fiskeriet hidindtil er bleven søgt af de Fremmede. Den fjerde Nordlandets Handelshavn Desfjord, er, som §. 3. forbemeldt, en meget god Havn, men har ei nogen Fiskevirknings Plads, og det som endnn mere er hinderligt, at Ind- og Udseilingen af den smale Desfjord er 6 Mil fra dens Nabning Syd til Nord, hvilket kan, naar Vinden ei strax fører, forvolde ubødelig Hinder i Fiskeriet.

§ 6.

Det første
Hukfert i Sig-
lufjord.

Alf det §. 2. forbemeldte kan sees, at under Nordkysten af Island findes foruden Fiskebankerne under Strande Syffel, som tilegnes Vesterlands Fierdingen, og her tales ikke saa egentlig om de Banker fra Nabningen af Hunefjord eller Vesten for Skagen, forbi Skagen, Skagesfjord, Eliot, Siglufjord, Hiedinsfjord, Olafsfjord, Desfjord, Thorgerds- og Hualvatnsfjord, samt Grimsøe og Flatøe imod Nabningen af Skialfandafjord, der er en Distance fra Vest til Ost af 25, og fra Syd eller Udhukketne af Lander til Nord mod det aabne Hav 8 a 12 Mil. Leilighed til Fiskeri. Anlægget for disse Banker, synes da at være det beste i Siglufjord, der ligger ind imellem Udhukkene af Hofsaas og Desfjords Havne omtrent 9 Mil fra hver.

Dette Anlæg vilde uden Tvivl paa nye oprette den forfaldne forbemeldte Grimsøe §. 3. ved en nye og kraftigere Communication imellem den, det faste Land, Flatøe og Handelshavnene Husevig og Desfjord. §. 7.

^{*)} Findes nærmere oplyst p. 142, at Fiskevirkningen er der meget meeligg. P.

§. 7.

Anlæg til de øvrige Fiskebanke, som efter ^{Det andet} forbemeldte §. 2. strække sig Vesten fra Rupe- ^{Anlæg i Raus} sveit og Nordost forbi Langenes 24 Miil., og fra Wallen ud til Havet 4 a 9 Miil., kan uden Tvivl best see i den bemeldte Raudarhavn paa Eletten §. 5. Vel er der ikke god Fiskevirkningssplads inde i Havnen, efterdi Strandbredden der er sandig, derimod strax paa begge Sider uden for Møl og overskudig Steen.

Den største Herlighed i Hensigt til Handelsen, som denne Landspart, der er den nordligste Deel af Husevigs og Wapnesfiords Handels-Districter, besidder, er Sælhundefangsten, denne er dog ikke saa meget gammel, har været meest tilsat siden Aar 1700. Trannen, som heraf tilfalder Handelen, maae Indbyggernes føre til Eses i aabet Hav 19 Miil til Husevig eller 35 til Wapnesfiord, naar de ellers have at gaae uden om Langenes, og snart er Veien ligesaa lang til Lands, da de ei have andre Ginstagier at føre Trannen udi, end Skindet af Sælhunden. Hvad Under da, at de for det første søge ikke Sælsfangsten nær saa vel som de kunde og burde, og for det andet bestride ei den kostbare vovelige og besværlige Kørsel af Trannen til Husevig eller Wapnesfiord videre end saa meget de behøve til Indkøb af Meel, Brød, Jern, Tiare og deslige, som de ei kan erholde hos deres meget nærmere Naboer, De hollandske Fiskehukkerter, uden al Hazard og Omkostninger? Naar nu Indbyggerne kunde ved det bemeldte Anlæg i Raudarhavn erholde imod Leverancen af deres Tran de behøvende tunge Vahre, og til-

Sælhunder
fangsten og
dens Tran.

lige befries fra den besværlige Transport af begge Deele, saa vilde jo Sælfangsten uimodsigelig meget tiltage, og den ufrie Handel forebygges.

Her ei at behandle og ifkun berøre den Proposition, at da Sælhunde fanges allene med Garn i Norder Syssel, om Garnfangsten da ei ogsaa til meere Fordeel kunde indføres i Østfjords Syssel istedenfor Harpunen, der gjør Sælhunden for saa vidt sige, at han holder sig midt udi Fiorden, kan meget uanskelig harpuneres, og søger ikke Strandbrædden, ligesom paa det første Sted, hvor han ingen Jagt eller Harpun bliver vaer, derfor søger Strandkanten og ind udi de smaae Bugter om Ratten, hvor han kan ei undgaae de udsatte Garn.

§. 8.

Havkalbsfangsten.

Det er i foregaaende 6. §. erindret, at Sælfangsten har tiltaget i dette Aarhundrede, men derimod har Havkalbsfangsten ligesaa meget aftaget udi det hele Norderland, og Trannen altsaa i Handelen ei meere nu end forhen. Aarsagen hertil kan let begribes, naar betragtes, at Havkalbsfangsten søges 3 a 5 Mil paa de forbeholdte Banker udi Havet, fra seent i April til i Junii Maaned, førend Torsten kommer paa Bankerne med de aabne 6 a 8 Erings Baade.

Havkalben kan ikke stikres op eller indtages i Baaden, men bindes udenbords 5 a 10 Stykker, som er 5 til 10 Al. lange, og bures saa til Lands, da det tidt hændes, meest med den sydlige Landvind, at Fiskerne maae
 fappe

fappe Linien, bierge Livet, og lade den erholdne Fangst fare. Hvor meget meere bekvemme ere Fiske-Jagterne til dens Fangst, da de kan opskjære Halkalven, og tage det brugelige af den indenbords under Dækket? Og hvad Løttelse for Landmanden, foruden Fordeel til Handelen, vilde ikke heraf flyde? De beleiligste Steder til saadan en Jagt-Hav-Kalvefangst er uden Tvivl Siglufjord og Raadarhavn.

§. 9.

Til det berørte Anlæg i Siglufjord behøves vel ikke for det første at begynde med meere end et Waaningshuus for Fiskevirkeren og til nogle Søefolk, naar Fiskejagterne der maatte overvintre. Dette Huus, 11 Alen langt, 7 Alen bredt, $3\frac{1}{2}$ Alen høit under Loftet, og deraf til Tindingen med Jordvægge opbyggt efter islandsk Maade, vil medtage, og efter den islandsk Taxt anført, ongefær beløbe sig til circa 156 Rixdaler.

Anlægget i Siglufjord vil koste

§. 10.

I Raadarhavn, foruden et Waaningshuus, behøves, i Henseende til Udleveringen af Kornvahre og Annamuelse af Tran, et Pakhuus, i det mindste 11 Al. langt, 11 Al. bredt, $3\frac{1}{2}$ Al. høit under Loftet, og deraf op til Tindingen, paa samme Maade med Steen og Jordvægge opført, undtagen begge Guder og Gable af Bræder, vil koste, paa samme Maade beregnet, omtrent 296 Rixdaler.

Anlægget i Raadarhavn kan beløbe

§ II.

Det, der ved
flaa en Dags
ning bør iagttages.

Ved saadan islandsk Bygning observeres, at Træerne overflaars først til den rette Længde, hvert til sit Brug, de hugges ifkun paa den Kant, der vender ind til Huset; Bielferne paa den Kant, der vender op til Loftet, og Sparrerne paa den eene Side imod Tagbræderne, paa den Kant som vender ud til Jordvæggen, hugges Sommeret ikke.

Udi den indvendige Beflådning i Baaningshuuset, som og i Tagene, lægges Bræderne laugs Kant paa Kant, og ikke det eene oven paa det andet, pløies ei heller, saa nær som Løfte og Dørre allene, og sættes fast med Træsom, undtagen Gavlen af Pakhuset, hvortil endelig behøves Jernsom, da Bræderne sættes op og ned, og eef uden paa to.

Grunden maae opgraves, og Fundamentet lægges fast med Steen, saavel under Jordvæggene, som og under Træbindingsværket $\frac{1}{2}$ Allen eller 8 Tomme høit fra Overfladen.

Jordvæggene bør opsættes lige, halv tredie Tomme fra Sommeret, $1\frac{1}{2}$ Allen tykke neden, og $\frac{1}{4}$ Allen oven, da Skraaheden falder paa den ud og ikke den indvendige Side, og saa høi, som svarer vel til den øverste Kant af Bielfen eller Sparrenes Taae.

Øven paa Tagbræderne under Jordtørvet lægges et Lag Nis eller Lyng, eller i Mangel heraf tør Svetaug, og da det første tynde Jordlag er mesten tørt, lægges det andet og tykkere med sin Muld imellem der oven paa.

Til Foden af Skorsteenen og dens Bagside ud til Jordvæggen bruges Islands Sandsteen, samt Leer, Sand og lidt Kalk vel sammenlagt, og ifkun til Skorsteenens Overdeel

Kornvæhrene udleveres ikke førend Trannen er bleven indsat og balanceres i Handelen af vedkommende Rishmand paa Husevig eller Wapnerfiord, imod dens Revers, som paa Nauderhavn har annammet Trannen og udleveret Weelet eller de berørte Væhrer, der da og kan spares i bemeldte Havnens Provision og Fragten af Handelskibenes Drægtighed.

Kiøbenhavn, den 16 Nov. 1776.

S. Magnußsen.

Kongl. Majest. Landfoged i Island.

Bielag No. IX

til første Capitels §. 39.

Om Hvalfangsten.

Copie af det Kongl. Bestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammers Skrivelse til den Kongl. Stats-Ballance-Direction under 1 Dec. 1778, samt Hr. Sysselmand Schévings Skrivelse af 12 August s. Aar. (1778.)

Promemoria.

- A. Efter den fra den Kongel. Stats-Ballance-Directions Side dertil givne Anledning, have vi fra samtlige Sysselmænd i Island indhentet
- Efter

Efterretning om Hvalfiskens Gang sammesteds, hvilke deres Efterretninger, saavidt de endnu ere indløbne, udsalde som følger:

For Vardestrands Syssel melder Sysselmand Scheving, at Hvalfiske jevnlig vise sig saavel paa Arnerfiorden, som og paa Bredefiorden, saaledes som herudi indsluttede Gienpart af hans Indberetning herom nærmere udvüiser; ligeledes beretter Sysselmand Axelson for Hnappedahls Syssel, at adskillige ham ubekiendte Hvalfiske pleie aarligen at vise sig fra midt i Mai Maaned indtil i August, og søge ofte saa nær ind under Landet, at de forfølge Fiskebaaden paa de Steder, hvor Litlinge eller smaae Fisk pleier at fanges.

I Dale, Arnæs, Rangervalle, samt Vester og Øster Skaptfells Sysseler fornemmes ikke synderlig til Hvalfiske, deels da disse Sysseler for det meeste ligge til Lands, deels og da deres Strandbredder ikke ere giennemstaarne med saadanne Fjorde, som Hvalfisken pleier at søge, men meget meere omgivne, saavel med Sandbanker og Grundsvand, som med Skær og Klipper, hvorved Hvalfiske afstrækkes.

Derimod beretter Sysselmand Arnorson om Mule-Syssels Mid og Sønder Part: at adskillige Slags Hvalfiske store og smaae opholde sig aarlig deels udenfor Østfiordens paa den Fiskerbanke, Digremed, kaldet, som ligger udenfor Lodmunder-Seidis-Møse og Nord-Fiordene, deels inde i Landets Bugter og Fjorde, og have deres Gang enten fra Langenes langs med Landet til den Søndre Huk, eller fra Westmange til Langenes.

Han er derfor af den Meening, at Hvalfiske sangst paa bemeldte Fjorde formedelsk deres bequemme Beliggenhed og Skibbarhed kunde forsøges med Fordeel.

Udenfor

Udenfor Mule, Syffels Nordre Part er man siden Aar 1750, da det til samme Tid indtrafne gode Fiskerie forlod dette Syffel, megetielden bleven Hvalfiske vaer, og desuden ikke i nogen Mængde eller til nogen vis Tid af Aaret, men førend bemeldte Tid, imedens Fiskeriet vedvarede, lod en stor Mængde Hvalfiske af saavel bekiendte som ubekiendte Arter sig aarlig tilsyne.

Syffelmand Jacobsen beretter, at inde paa Desfjorden haver 2 Gange i næstafvigte ti Aar ladet sig see en stor Mængde Hvalfiske, og ellers bliver man dem aarlig i Mundingen af Fjorden udi May, Junii og Julii Maaneder, men dog ikke i synderlig Mængde.

Endelig beretter Syffelmand Gislefen for Hunevands Syffel, at omendskiont Hvalfisken ikke har visse Opholdssteder der i Syffelet, eller søger derind i Fjorden, skal den dog undertiden løbe efter Sild, sværme enten til Skagen eller til den Vestre Side af Watnæs i Junio og om Easterhøsten, dog ikke i nogen Mængde, men ellers nogle iblandt af anseelig Størrelse.

Forbemeldte Efterretninger have vi ikke skullet undlade herved tienskyldigst at communicere den Kongl. Stats Balance Direction, i Hald samme muelig kunde finde Leilighed til, at gjøre nogen Brug deraf, til Beste for Landet og Handelen, ligesom vi ikke skulle mangle i sin Tid at efterseende, hvad videre Efterretninger vi maatte erholde herom med de endnu uanfærdne Skibe for indværende Aar.

Ellers vil Udslaget saavel af disse Efterretninger, som af hvad ellers er bekiendt om denne Sag, om trent blive dette: at ligesom Hvalfiske aarlig kunne ventes, at lade sig tilsyne saavel paa Nordlandet, især i Desfjords og Skagafjords Syffeler, som og paa Østerlandet

andet Mule Syssel, saa ofte som der falder Fiskerie under Kysterne, da Hvalene jevnlig pleie at følge med det andet Slags Fiske; saa vilde dog Faxefjorden paa Sønderlandet og paa Vesterlandet, Bredefjorden og Isefjorden fornemmelig blive de Steder, som frem for andre fortjene Agtsomhed i denne Henseende; man haver og den Erfaring, at ei allene adskillige fremmede Hvalfangere saavel i forrige Tider, som endog i disse sidstafvigte Aaringer have af og til giort en god Fangst paa disse Steder. Men Indbyggere selv allerhelst i Isefjords Syssel, have endog, næsten indtil denne Tid, lagt nogen Vind paa Hvalfangst, skjønt ikke med den ønskende Fremgang, meest formedelst Mangel paa duelige Redskaber, hvorefter det og vilde falde saameget lettere, at faae denne Nærings Vey sat i Gang hos dem, som de alt have noget Begreb om.

Bestindiske og Guineiske Rente: samt General: Toldkammer,
den 1 Decemb. 1778.

Til den Kongl. Stats: Balance: Direction.

B. Copie af Sysselmand David Schevings Skrivelse
til General: Toldkammeret af 12 August 1778.

Til underdanigst Gienfbar paa høilovlig Collegii naadigste Promemoria af 15 Martii indeværende Aar, angaaende Hvalfiskenes Gang her i Syssellet, meldes følgende.

Det er allene 2de Fjorde i dette Syssel, hvor Hvalfiskene aarlig viise sig, nemlig:

- 1) Arnefjorden, hvorpaa indkomme fornemmelig 7 Sorter Hvalfiske, som af Islænderne saaledes kaldes:
 - a) Veiredder Hval, disse ere 60 Alen lange, indkomme om Foraaret i April Maaned ved koldt Veir og Frost, dog ikke over 2 a 3 Etkr aarlig.
 - b) Langreider eller Hafreider, 40 Alen lange, indløbe endog om Vinteren og ligeledes om Foraaret naar Veiret er koldt, ikke gierne over 6 a 7 i Tallet, og holde sig ikke samlede, men hver for sig.
 - c) De almindelige Horn-Hvale af ungefær 30 Alens Længde, disse indkomme om Foraaret, dog ikke gierne uden ved Varme og Sonden Vind, de opholde dem i Fiordene sædvanligst fra Junii Maanedes Begyndelse til hen imod Junij, ere i Tallet 10 a 15 Etkr. naar de ere fleest, deres Indkomme paa Fiorden berøer meget paa Sonden Vind og Sildegang. Af denne Sort Hvalfiske er det, som Indbyggernes fange Kalve, naar de ere 6 a 8 Uger til halv Aars gamle, undertiden 2 a 3 i et Aar, og undertiden slet ingen.
 - d) Ravnreider, 14 a 15 Alen lange, af disse indløber en Mængde paa Fiorden, naar Silden falder der.
 - e) Andarnesias af samme Størrelse som næste Sort, dog indkommer samme ikke i nogen Mængde.
 - f) Hundhvale af tvende Slags, den første Sort 10 a 12 Alen, og den anden ifkun 5 a 6 Alen, disse indløbe paa alle Tider af Aaret, og ansees skadelige formedelst at de foruroelige de andre Hvalfiske. Andre Sorter Hvalfiske indkomme ikke

ikke sædvanlig paa Arnefiorden, undtagen de saa kaldede Hnyser; denne min underdanigste Underretning har jeg forhen faaet af dem, som fange Hvalfiskkalvene, hvilke og ansees for de fændigste herudiinden.

- 2) Breiddefiorden, hvorudi Indbyggerne formeener aarlig at opholde sig en Mængde Hvalfiske, som de dog ikke kiender, formedelsf at de holde dem dybere og længere ud fra Landet end som Indvaanerne sædvanligt søge Fiskeriet, dog søge disse Hvalfiske ved Junii Maanedes Udgang, som oftest aarlig nærmere til Landet, og da tør Indbyggerne ikke begive dem noget langt ud paa Søen at søge Fiskeriet, formedelsf de holde en Deel af disse Fiske farlige for Fiskebaadene. Udi denne Fiord, have de ældste af Indbyggerne her i Syffelet fortalt mig, at i forrige Tider have en Deel franske, spanske og engelske Hvalfangere aarlig opholdt sig, og der gjort en god Fangst. Udi min Tid ere der og seete 2 a 3 franske Hvalfangere, som have taget der en god Fangst.

Til Slutning indberettes underdanigst, at udi denne Fiord, ere i Aar, efter Indbyggernes Sigende, seet en Mængde af adskillige smaae og store Hvalfiske, derimod udi Arnefiorden usædvanlig faa, og ingen af de trende førstbemeldte Sorter.

David Scheving.

Andet Capitel.

Om Handelen.

§. I.

Handelen paa Island i Almindelighed (See i Capitel's §. 13.) har til alletider formedelst dens Producter af Havet saavel som Landet og deraf flydende Exporthandel, været meget vigtig for Dannemark, og den har fortient den Lykke, at nyde Regjeringens særdeles Omhu. Men udi nogle af de seere Aaringer har derved viist sig en Underballance, som har tildraget sig en særdeles Opmærksomhed. Det er gandske naturligt, at de derover fældede Domme maae være meget ulige, og tildeels gandske vrange. Dette er den almindelige Skiebne, og det kunde derfor ansees med Ligegyldighed, og forbigaaes i dette Handels-Magazin, naar ikke min egentlige Hensigt var at oplyse, at den nu værende Tilstand er tildeels Følger af foregaaende ældgamle Indretninger, at Feilerne ikke have lagt i Handels Natur, men derimod for en Deel i Maaden, hvorpaa den er dreven, som igien har grundet sig paa visse indtruffne Omstændigheder

digheder ved Islands indvortes Bessaffenhed, der ofte har gjort det nødvendigt at vælge et mindre Onde, for at forebygge et større. De, der kiende Island for nærværende Tid, vide tillige, at dets Handels-Indretning har været og er hidindtil combineret ¹⁾ med Grønland, Finmarken, og Færøe, saavelsom at Landet har beklageligen havt nogle paa hinanden følgende meget haarde Plaringer ved Naturens Revolutioner samt Qvægets Død m. m. Men alle kan ikke have læst, og de der endog have det, kan vel ikke altid erindre sig, at Hovedgrundene til

D 3

Under-

¹⁾ Ved Kongl. allernaadigst Reglement under 2 Julii 1781.

blev Handels-Indretningen paa Grønland, Island, Finmarken og Færøe combinerede, og til Handels-Fond eller Capital for bemeldte fire Lande, overdraget efter Bøgerne to Millioner Rixdaler, hvoraf

A. til den Grønlandske Handel	: 950,000 Rdlr.
B. — den Islandske og Finn. Handel	990,481 —
C. — den Færøiske Handel	: 59,519 —

2000000 Rdlr.

bestaaende udi Eiendomme af Grunde, Bygninger, Skibe, Inventarier, Vahrer, samt udestaaende Fordringer, saavel her i Kiøbenhavn og paa fremmede Steder m. m. der kunde være de 50 Handels-Etablissementer vedkommende, af hvilke

Udi Grønland 11 Colonier og 3 Poger.

— Island — 25

— Finmarken 10

— Færøe — 1

} Handels-Havne
og Factorier.

Underballancen er gandske tydelig og bestemt anført udi den Kongelige allernaadigste Placat under 19 April 1786. (See 2det Capitel's Bilag No. 1.) angaaende Providerings Indskrænkning for Island i den følgende Tid. Men formedelst Tingenes indviklede Forfatning kan endog for dem, der ere nærværende og see en Deel af hvad der efter Conjunctionerne forhandles i særskildte Begivenheder, og hvilke som Medborgere ere beseiede til at dømme, visse Synspuncter og Omstændigheder, der aldeles ikke maatte lades af Sigte eller forbigaaes, for at kunne dømme rigtig om det Heele, let skulde sig. Dette er saa vigtigt, at det endog synes at giøre ethvert Bidrag til Oplysning i denne Sag til en Pligt²). Hertil hører endnu, at den Rærlighed og Hengivenhed, som man naturlig saaer til et Land og en Indretning, i hvilket og hvorved man nyder Levebrød, og har hendra-

²) Da jeg foran har anført Naturens Revolutioner, som medvirkende Aarsager, og nogle Læsere kunde billig fordre Bevis for denne Sætning, vil jeg tillige her anmærke noget, om de for Menneskeligheden vist meget rørende Hændelser, som disse vore Medborgere, saa smertelig have deels overstaaet, deels endnu draget Følger af fra ældre og senere Tider.

A. Aarbøgerne bevise, om Biergenes Ildsprudning og Vulkanernes Mæning fra Islands Bebyggelse Aaret 874, at have der indtruffet i følgende Aaringer:

Iraget det bedste af sin Alder, lader mig alvorligen og

D 4

ivrigen

Anno 1001.	No. 1029.	No. 1105	No. 1113.
— 1151.	— 1157.	— 1188.	— 1106.
— 1210.	— 1215.	— 1222.	— 12 3.
— 1205.	— 1226.	— 1237.	— 1140.
— 1245.	— 1262.	— 1294.	— 1300.
— 1311.	— 1330.	— 1340.	— 1359.
— 1362.	— 1366.	— 1374.	— 1390.
— 1416.	— 1422.	— 1436.	— 1475.
— 1510.	— 1554.	— 1583.	— 1587.
— 1619.	— 1625.	— 1636.	— 1660.
— 1693.	— 1716.	— 1721.	— 1724.
— 1725.	— 1726.	— 1727.	— 1728.
— 1729.	— 1730.	— 1753.	— 1754.
— 1755.	— 1766.	— 1783.	— 1784.

Maagtet disse Revolutioner have i mindre og meere Grad været ødeleggende, da nogle Herreders Strækning under visse, og ifftun enkelte Wøndergaarde under andre Perioder derved ere ødelagde, have de dog alle hidraaget til Tab af Landbruget, foruden at Beboerne paa de Strækninger ere med Familier bleve forarmede ved Tab af Huus og Creature, samt anden Formue.

B. Det ville være paa dette Sted for vidtøstigt at anmærke:

1) De mange uheldige Tildragelser som Island maagtet ovenanførte har prøvet og udstaaet ved strænge Jordstælv, Fjeldsfrid, Elvebrud og Oversvømmelser.

2) Saavelsom ved Fiskeriernes Mislingelser i visse Tids Perioder, hvorved deels af Hunger samt almindelig Nød og Dyretid ere beklageligen bortdøde en ikke liden Deel af den sikkende Almue, (Landets Styrke ved Søe-Kysterne) formedelsk Mangel paa Oplags,

D 4

Huuse,

ivrigen ønske, at Island og dets Handels sælles
billige

Huuse, som med Landets Indvortes Oeconomie kunde været bedst overensstemmende.

3) Herforuden, hvad den nationale Formue i Almindelighed er bleven svækket ved Kvæghygen (Saare: Pesten, man kan regne fra Aa. 1761 indtil 1779.) over: alt Landet fratagen Mühle: Syssel og Westmännerne, og da den var forbi, og atter Saare: Kvælingen var i Almindelighed kommet nogenlunde tilbage til sin forrige Styrke for Landet, paakom

4) De overordentlige Fataliteter i Aarene 1782, 1783 og 1784 med den grønlandske Drivisfes Besætning under Norder og Østerlands Kysterne, Jordsbranden i Skastehjeldes Syssel i tvende Aaringer. Herforuden tillige haarde Jordskielv, Misværet af Græs, stränge Vintere og haarde Foraare, hvorved næsten total Tab paa mange Steder af Creature, der tillige beflageligen foranledigede, at Almuens beste Næringsvei ved Søe og Landbrug ikke allene standsede, men forarsagede Mængdens Afgång i visse Districter fra Huusfædre til Betlere, indtil Aaret 1785, da Almagtens Forsyn saa naadigen standsede disse Landes plager, udi hvilke den almindelige Hunger og Dyrstids: Nød dog fremviste sig saa meget mindre, som alt inueligt fra Menneskelighedens Side, ved inder end dobbelt Tilforsel af Kornvahre m. m. blev foranstaltet til Frelse, efter den naadige og milde Regjeringes Omsorg og Befaling, hvilke store og Kongl. Velgjerninger Islanderne, og deres Efterkommere, i Tiden vilde aldrig uden med største Taknemmelighed og Velsignelse kunde erindre sig, saa lange de talte Aar og Dage.

billige og naturlige Fordeele maae befæstes og tiltage.

§. 2.

Det ville være unødvendigt her at berøre vidtseftigen det der er noksom bekiendt. Næmlig: at Island, der strækker sig i Længden til 120 Miile med 50 Miile i største Bredde har fordum ernæret et talrigt, vindskibeligt og vittigt Folk, dertil været af saadan Formue, at det i da værende Tider med egne Skibe har beseilet omliggende Lande. Jeg vil derfor allene kortelig sammenføre de efter mine Tanker værende Aarsager og Foranledninger til dette for Staten saa meget vigtige og anseelige Lands Aftagelse, imod hvad det fordum har været, saavel i Hensigt til Folkemængden, som og Natur-Produkternes Tilveiebringelse. Men, for at opsoge disse, maatte det tillades mig at gaae nogle Aarhundrede tilbage. Landets maadelige Tilstand, og i visse Deele mindre Industrie imod fordum, vil vel neppe kunde imodsiges at have til første Oprindelse:

- A. Hanse-Stædernes udsuende Handel fra Bremen, Hamborg og Lybek, der egentlig undertrykkede Islændernes forrige Vindskibelighed og Sæmandskab, dertil og i mange Maader mishand-

Iede Landet lige indtil 1602, da Handelen kom under et Dansff Compagnies Forpagning fra Kiøbenhavn, Helsingøer og Malmøe, der vedvarede saaledes indtil Aaret 1619, da Handelen atter blev bortforpagtet til et nyt Compagnie i Kiøbenhavn allene ³), og hvorfra den directe har været

- *) Det er noksom bekjendt, at Hamborgerne meget ofte i det forrige Seculum gjorde sig al muelig Tid for at faae den Islandske Fart og Handel tilbage igien, imod en stor Sum Penges Forstrækning til Kong Christian IV., som derfor skulde overlade dem Landet til et brugeligt Pant, naaget at Island i de Tider udstod adskillige lige fatale Perioder ved haarde Aaringer og andre Naturens Voldsomheder, som nu i de seener Eider. Omendskiønt nu at de Hamborgske Kiøbmand ikke fik den Islandske Handel tilbage igien, er dog høistbemeldte Konges egenhændige Brev derom værd at anføre:

Uden paa staaer,

Kigens Hønsæster til Hænde.

- „ Der hafver nu i disse Dage været en Person hos mig
 „ fra nogle Kiøbmand i Hamborg, som kallis di w.
 „ Uffelen, som præsenterede mig fem gang hundrede
 „ tusind Daler, om di maatte bekomme Island til
 „ et brugeligt Pandt, hvilket jeg ogsaa haver ind-
 „ gangen med visse Conditioner. Hvad nu i di Maas-
 „ de skeer, det gifver Tiden: Pengene kunde i den-
 „ Tid gjøre allehaande, om Gud i Himlen vil-
 „ unde mig dem. Vale.

Fridr. den 9 Februarii A. 1645. } Christian.

været siden ført under Kongelige Octroier i forskjellige Terminer.

B. Islændernes virkelige Ukyndighed i at søge de fordeelsagtigste Næringsveje, i Særdeleshed Havfiskerierne, der ikke kan andet end henregnes til naturlig Følge af Seiladsens og Søefartens Medlæggelse (omtrent Aaret 1402, da den saa kaldede sorte Død eller Pest overgik Landet) da Indbyggerne vare blevne fattige, hvilket rimeligt har givet Anledning til

C. Handelens bestandige Forpagtninger, der hidtil have været vedvarende i efterstrevne XIV. Handels-Perioder.

I. Ter. fra No.	1602.	—	1619.	} Udi disse Terminer var Hans belen octroieret under 3de sørs Sille Compagniers Indretning.
II. — —	1620.	—	1662.	
III. — —	1663.	—	1683.	
IV. — —	1684.	—	1689.	} Udi disse Terminer vare Hans belskabne i Island og de dertil høørende Districter octroierede til separate Kiøbs mandshuse i Kiøbenhavn ic.
V. — —	1690.	—	1695.	
VI. — —	1696.	—	1705.	
VII. — —	1706.	—	1715.	
VIII. — —	1716.	—	1720.	
IX. — —	1721.	—	1732.	
X. — —	1733.	—	1742.	} Under 2de særskilte octroies rede Compagniers Indretning.
XI. — —	1743.	—	1758.	
XII. — —	1759.	—	1763.	} For Kongl. Regning. Combineret med det Kongelige octroier. almindelige Hans bels Compagnie.
XIII. — —	1764.	—	1773.	
XIV. — —	1774.	—	1786.	

Men jeg maae forbeholde til et andet Stykke af dette Magazin, alt hvad der egentlig henhører til

Dplys-

Oplysning om Handels-Historien under hver af for-
 bemeldte XIV Terminer, tilligemed de under samme
 høørende Efterretninger om Foransedninger til de
 mange Forandringer der ere indtrufne ved den Is-
 landske Handel. Derfor agter jeg udi dette Capi-
 tels Indhold at anføre allene det, der i Hensigt til
 Handelen selv kunde være fortrinligen nyttigt, og deels
 nødvendigt at have Kundskab om; for dem, der
 strax ved Frihandelens Begyndelse ville gjøre An-
 læg et eller andet Sted i Landet, og til den Ende
 ønske at vide de første Grunde Ex. Gr. hvilke de
 Handelshavne ere, som udskeibe de fleeste Vahre? og
 hvilke Sortimentere? som og hvilke og hvad Adresse
 kan have til Kiøbmænd, som nu for Tiden ere boe-
 siddende paa Handelshavnene, ligesom og hvad Haab
 man kan gjøre sig om at balancere med de til Landet
 indførende, og der indhandlende Vahre m. m.

§. 3.

I Følge foransførte vil jeg først opgive de
 paa Handelshavnene boesiddende og hidtil værende
 Kongelige octroierede Handels Kiøbmænd og Regn-
 skabs Betientere, til hvilke enhver af de Herrer
 Handels-Speculantere kunde have Adresse for at aab-
 ne med dem Correspondence, der nærmere kunde give
 Anledning til Handels-Speculationer, deels for
 egen deels fælleds Regning.

Handels-

Handels- havnene.	Den Kongelige octroierede de Handels- Kjøbmænds Navne og som ved Udgaang 1786 ere der etablerede.	Haver ticht ved den Høl. Handeludi Lib af	Dag / Folge Sageres lementers ne have tient som Kjøbmænd og Means- stabsførere
Westmännöe.	Hr. Hans Klog	37	21
Örebach.	— Did. Petersen.	14	1
Grindevig.	— Heinrich Hansen.	21	7
Bosand.	— Dines Jespersen.	31	16
Kieblevig.	— Holger Jacobsen.	39	20
Havnesfiord.	— Jens Nyeborg.	25	4
Holmen.	— J. E. Sunchenberg.	14	4
Budenstad.	— Hans Hjaltsalin.	21	4
Stappen.			
Olufsvig.	— Friderich Möller.	24	9 ²)
Grønneshord.	— Jens E. Munktoft.	14	4
Stikkelsholm.	— Diderich Høster.	37	13
Flatöe.	— Peder Knud.	21	2
Patiixfiord.	— Peder Høster.	23	9 ²)
Bildahl.	— Jens Drum.	18	1
Iffeshord.	— Jens L. Busch.	23	6
DyreFord.	— Heinrich Hinkel.	8	3
Skakestrand.	— Gotfred Kreivalt.	16	3
Reebefiord.	— Michael Jacobsen.	16	2
Hofsaas.	— Joh. Gottf. Hovisch.	21	5 ²)
Öefiord.	— Friderich Lynge.	26	9
Huulevig.	— Diern Thorlacius.	25	4
Wapnesfiord.	— Hendrich Hansen.	11	3
Rödefiord.	— Andreas Ryhn	20	8 ⁴)
Berrefiord.	— Peder Grønhoist.	25	5

Endver

- 1) Et p. t. tilføde her i Kiøbenhavn, og forvaltes Handelen imidlertid af Adjunkt Severin Plun.
- 2) Et p. t. her tilføde i Kiøbenhavn, og forvaltes Handelen imidlertid af Adjunkt Peder Hertug.
- 3) Et p. t. her tilføde i Kiøbenhavn, og forvaltes Handelen imidlertid af Adjunkt Etie sen.
- 4) Et p. t. her tilføde i Kiøbenhavn, og forvaltes Handelen imidlertid af Adjunkt D rum.

Enhver af disse her benævnte ere brave, paa-
 lidelige og enhver i sit Fag forstandige Mænd, lige-
 som og herforuden nogle af Handels-Assistenterne til-
 høre med rette samme gode Character; saaledes ere
 disse hidindtil paa ingen Maade forvandrede med dem,
 som Forfatteren af det 1786 udfomne anonymiske
 Skrift, philosophische Schilderung der gegen-
 wärtigen Verfassung von Island &c. Side 258.
 saa gandske almindelig skildrer, ved at benævne de i
 Landet efterliggende Handelsfolk under det Dienavn,
 Blodigler eller Blodsuere, hvilke dog uden Tvivl er
 blotte Idealer, da den anonymiske Autor formodent-
 lig aldrig har grundigen kiendt en Islandsk Køb-
 mand og hans Embeds Pligter under octroieret Han-
 dels Indretning, langt mindre alle dem, der have
 tient siden den danske Handel tog sin Begyndelse i
 Island, men da benævnte Skrift, for saa vidt Han-
 dels Sagen angaaer, er skrevet med saadan nder-
 lig Ukyndighed om det Locale, at naar nogen ville
 følge adskillige af hans Boiledninger, maatte Følger-
 ne beklageligen blive ikke mindre, end at Handels-
 manden (ved uhyre Beløstninger, som Nyttens deraf
 aldrig ville eller kunne veie op med,) derved maatte
 falles, som og at Søemanden (efter hans urigtige Hen-
 viisninger og Benævnelser af Steder) ville forliise Skib
 og Gods. Det vil derfor ikke være upassende i dette

Han

Handels-Magazin at anmærke: at i de nyeste Kjøbenhavnſke Eſterretninger om lærde Sager for Aaret 1786, hvor bemeldte Skrift, under No. 27. og 28. er recenſeret af kyndige Mænd, haver de Herrer Recenſentere, ved meget rettelig at forklare og eplyſe Urigtighederne, anført Side 438, diſſe Ord: „men „Forfatteren haver deraf uddraget alt for alminde- „lige Sætninger, ladet ſig af den i Tydſkland bru- „gelige Methode henrive til at pragmatifere og bygge „Systemer uden Henſigt til Omſtændighederne og Lan- „dets (Islands) Beſkaffenhed, og ſaaledes blandet „giorlige og ugiørlige Ting iblandt hverandre.“

Mit Udfagn om de i den Islandske Handels Tieneste for nærværende Tid værende Kjøbmænd grunder ſig ei allene paa perſonlig Bekendſkab med den ſtorſte Deel af dem, men i Særveleſhed paa en nøie Kundſkab om, hvorledes enhver af dem hidtil har opført ſig i den Kongelige Handels Tieneste. De have alle fra Ungdommen af tient ſig frem ved den Islandske Handel, og Sandheden beſaler at fremſætte, at ingen af de her benævnte have enten under den Kongelige Handels Indretning, eller udi de octroierede Compagniers Tid været tiltalte, mindre actio- nerede, enten for Caſſe-Mangel, eller for Udebli- velle med at afſlægge vedborlig Rigtighed til behø- rig Tid.

§. 4.

Der næst anseer jeg det ikke af Veien at anmærke noget om Seiladsen til Island i Almindelighed, især i Hensigt til den Grønlandske Drivtis, som møder enkelte Naringer ved Nordlands. Havnene, og gier sammes Beseiling undertiden heel vanskelig, ja vel og umuelig, i Særdeleshed for dem, som ikke ere vel besarne i de Farvande, eller kiende de der løbende Strømme, hvoraf Tisens Gang for det meeste bestemmes (4).

A. Distancen imellem Kiøbenhavn og f. Ex. Holmens Havn i Island, kan efter det platte Cart beregnes til $291\frac{1}{2}$ Søemiil, ved at seyle ved sydlige og i Særdeleshed S. O. Vinde, og
som

- 4) Iblandt mange, haves især et mærkeligt Exempel herpaa, at i Aaret 1785 afseylede 20 Julii herfra Kiøbenhavn Skibet de jonge Lars kaldet, drægtig 51 commerce Laster, for at overbringe en Ladning Kornvahre paa Skæfestrands Havn, samme Skib kunde ikke om Esteraaret komme ind paa benævnte Havn for Is, gjorde desaarfag Winterleie paa Issefiords Havn, hvorefter Skipperen fra Maj til udi September 1786 ligeledes atter har gjort forgæves Forsøg ved Hindring af Is, og endelig i October 1786 gjort Vende-Reise tilbage til Sogndal Havn i Norge med Ladningen, imidlertid har dog et andet Skib opnaaet benævnte Havn, som vil oplyses under. § 5.

som da kan kaldes at sejle for Vinden. Saa-
som:

Exemille.

1)	Fra Kiøbenhavn til Skagen under Jylland circa	35 $\frac{1}{2}$
2)	— Skagen til Næstet af Norge.	24
3)	— Næstet til Sydhukken af Hitland	70
4)	— Hitland til Sydhukken af Færøe	38
5)	— Færøe til Westmannøer under Island	93
6)	— Westmannøer til de saa kaldede Fug- leffier i Strækning med Vosands Havn	18
7)	— Fugleffierene til Skagen kaldet, 6. og derfra til Holmens Havn i Guld- bringe Syssel 7 er	13
		291 $\frac{1}{2}$

B. Da man har den beklagelige Erfaring om, at
de i nogle Aar mødende Vanskeligheder ved at
beseile Nordlands Havnene formedels den Grøn-
landske Ises Drivning til og fra Norderlands
Kysterne, tildeels har sin Grund udi det iblandt
Søefolk meere og mindre bekiendte, om at seile
Sønden og Vesten omkring, har jeg ved de
Norderlands Havnene kyndige Skippere søgt at
indhente, hvad der i saadan Begivenhed kan være

at iagttage, og bliver da Hoved-Resultatet af Sagen; „For de Skibe, som ere bestemte til „Handelshavnene Hoobsaas, Skagestrand „og Rechefjord, (hvilke i ommeldte Henseen- „de ere de vanskeligste) at det for dem ikke er „tilraadeligt at søge samme ved Seilads Bes- „sten om Island; thi naar den Grønlandske „Is kommer med Strømmen N. O. oppe fra, „da støder den som alleroftest an imod Cap de „Nord, og med mindste nordlig Vind sluger „sig ind i Bugten Østen fra Nord Cap, saa „at om et Skib kunde komme der forbi, og Isen „(som anført) falder an i Bugten, da er det „i største Fare, saaledes nemlig forliste der i Maret 1782 tvende Hollandiske Fiskebutterter.

„Derimod naar de, som sædvanligt er, „forsøge det først Østen om, som er og nogen- „ledes med Strømmen, og Isen skulle møde „dem der, og den vedblev hen i Julii Maaned, „da holder man det for meget raadeligt, at seile „Sonden og Besten omkring, efterdi man „om Esteraaret altid har at vente vestlige Vin- „de, som sætter Isen til Havs bort fra Lands- „Kysterne. Dertil kommer og at med vestli- „Binde kan man fra Vesterlandet beseile Nord- „landets

„landets Havne ⁵⁾, men derimod er vestlige
 „Vinde contrair ved at seile fra Langesø til oven-
 meldte Havne paa Norderlandet.

„Det er ellers og de paa dette Farvand be-
 „kiendte Seemænds Anmærkning: at naar den
 „Grønlandske Drivis er under Landet, her
 „man første eller anden Dag efter enten nye
 „eller fuld Maane søge langs ned og ind efter
 „Lands-Ryften, thi da trækker Strømmen i
 „nogle Dage Isen meere fra Landet, end
 „ellers sædvanlig. Videre: at Drivisens
 „Trækning kommer fornemmelig an paa Vin-
 „dene, dersom man tidlig om Foraaret har
 „længe vedvarende Nordost og østlige Vinde, og
 „derpaa hen af Aaret indtreffer stadig nordlige
 „og nordvestlige Vinde, saa er det altid befyg-
 „teligt, at den Grønlandske Drivis nærmer
 „sig imod Island paa et eller andet Sted, og
 „disse Vinde have nu af og til i nogle Aar næ-
 „sten blæst som Passat-Vinde.“

Dette anførte er hvad jeg ved Confronta-
 tion af mange tør anføre, som nyttigt til al-
 mindelig Jagttagelse for dem, der ikke kiende

⁵⁾ Handelshavnene paa Norderlandet ere følgende fem:

Skageransid. — Hoobsaact. — Husevig.
 Regefiord. — Desfiord.

de ommesdte Farvande til Nordlands Havne
saa gandske noie. Jeg troer og at disse Søe-
mands Anmærkninger kan' tiene Islænderne
selv til Oplysning ved egen indenlands Trans-
port-Fart imellem de under Friehandelen inten-
derende Kiøbstæder.

§. 5.

Da man tildeels og forestiller sig flere møden-
de Banfæligheder ved Besælingen af de nordlige
Havne, end der virkeligen ere for dem, der ere Far-
vandet bekendte, vil jeg her anføre en gandske kort
Extract af Skibs-Journalen paa Skibet, kaldet det
gode Haab, fært af Skipper Morten Hansen til
og fra Skagestrands Havn, fra Skibets Ankomst
1786 under Island 30te Mai indtil paa dets Hjemreise
den 13 Julii s. A. (1786.)

Mai 30 fik vi Island i Sigte omtrent 8 Miile fra Lan-
det paa 66 Grader 44 Minuters Brede, hav-
de Storm af omløbende vestlige og nordlige Vin-
de med Sneefog.

Junii 1ste Klokken 10 om Aftenen fik Isen at see forud
som fast Land.

2. Kom vi Isen nærmere, som strakte sig fra N. N.
Vest til Ost og N., vare paa 66 Grad. 28 Mi-
nuters Brede, omtrent 6 Miile fra Langesø.
4. Observerede Brede 66 Grad. 37 Minut. Om
Eftermiddagen fik vi Landskysten at see omtrent
5 Mile fra os. Osten for os stod Taagen og
Danne

Dampen op af Isen, saa at vi formedelst Dis-
sigtsveir med saer Kuling ikke torde seile Lan-
det nærmere, men laverede frem og tilbage.

Junii 6. Peilede vi Solen, og fandt 3 Stræger Mis-
vliisning paa 66 Grader 46 Minuters Brede.

7. Passerede vi Eilandet Grimsøe, der laae Isen
2 Mile Øst og N. Ø. fra Landet.

11. I Dagvægten passerede vi Skagen, hvor Isen
laae Landet nær paa 1 til $1\frac{1}{2}$ Miils Distance fra
Landhysen. Den laae fast ved Cap de Nord og
langs ind med Vesterlandet. Samme Dag
Klokken 11. kom vi lykkelig og vel til Ankers
paa Skagestrands-Havn: I Fiorden laae vel og
en Deel Drivis.

Samme Dags Aften fik vi stærk Kuling af
vestlig Vind, hvorved en Deel af det ene Anker-
toug blev spoleret af Skamfling.

12. Begyndte at udløse vor Ladning til Rishman-
den, saavel med Skibsskaaden som Jollen, naar
Veirliget tillod det.

13. til 22. er intet remargvabelt at anføre, da
Skibet laae i Havn, allene at Veirliget har i
de Dage været meget ubestændigt med jevnlig
Snee og Regnveirlig, samt omløbende Vinde.

23. Var Hav, Isen paa 2 Mile nær at see fra
Havnen.

24. til 30. er intet remargvabelt i Journalen.
Veirliget var mildt og godt.

Julii fra 1. til 18. Forklarer Journalen, at de indfaldende sydlige og vestlige Vinde dreve Isen ud af Fiorden hen paa Ost-Kysten, hvor Strømmen løb med.

22. „ Gik vi til Seils fra Skagestrands Havn. Om-
„ trent 3 Mile til Svæs passerede vi en Deel Is
„ Skodser. Den faste Is laae omtrent $14\frac{1}{4}$ Miil
„ fra Skagen.

23. Seilede vi iblandt en stor Deel Is-Skodser,
som hist og her vare i Drivning.

24. og 25. Maatte vi ligeledes seile iblandt en Deel
Is-Skodser, hvoraf nogle vare over en halv
Miils Distance at see til.

26. Om Morgenen laae vi fast i Isen hen ved
2 Timer, Skibet fik og nogle Stød, da det ei
var mueligt at luffe og dreie saa tet, som Isen
laae. Samme Dags Aften slap vi lykkelig ud
af Isen.

27. Kloffen 12 Formiddag fik vi Eilandet Grims-
øe i Sigte i V. t. S. efter Gissning 15 Miile
fra os. Vi havde da en Deel Is til Luad.

28. 29. 30. God Vind fra N. O. til N. V.!

31. Gik vi Hitland i Sigte.

Det videre af Journalen giver ingen Op-
lysning i den omtalte Materie.

Af denne saaledes uddragne Journal-Extract
vil man uden Tvivl finde de mødende Vanskeligheder,
deels mindre, deels fortere Tid vedvarende, end
man

man maaskee af de almindelige Beretninger om Farlighederne ved Beseilingen af disse Farvande havde forestillet sig samme. Overalt er det en væsentlig Hovedsag, at have kyndige Folk, i det mindste nogle med hvert Skib, til at beseile de nordlige og østlige Havne paa Island i Særdeleshed, thi omendskiøndt Isen ikke hindrer uden enkelte Aaringer, har man dog mange Exempler paa lange og vanskelige Reiser, som man fornemmeligen kan tilskrive de Farendes Ukyndighed i Seiladsen deromkring, skjøndt de ellers kan have været meget brave og agtværdige Søemænd.

§. 6.

Da det tillige kan medføre sin gode Nytte under Friehandelsens Indretning paa Island, at have Kundskab om, deels til hvilke Tider af Aaret man sædvanligst expederer Skibe til Handelshavnene i Landet, der igien grunder sig paa særskilte Omstændigheder med Havnenes indvortes Beskaffenhed, som og om Handels-Districternes Nærliggende, deels og hvad Tid man efter ordinerende Expedition til en, to eller fleer Havne kan vente dem tilbage, vil jeg her anføre med al muelig Nøiagtighed den Kongelige Islandske Handels Skibes Expeditioner til Handelshavnene i Island i Aaret 1785.

Den Kongelige Islandske Handels Skibs-
land Anno 1785.

Til Han- delshav- nene.	Skibenes Navne.	D r æ g- t i g e.	Erpederebe med Cargason ic.	
			Maaned	Dato.
Westmannöe.	Hufferten Rullen.	32	April.	26
	Briggen Falken.	52	Maji.	14
Örebro.	Huf. Westmannse	48	April	29
	Freg. Jagersborg	100½	Dito	25
	Snauen Emanuel	44	Dito	dito
	Snauen Fortuna	37½	May	27
	Fr. St. Sønderborg	87	Dito	21
	Dr. Soph. Elisabeth	36	Dito	11

Expeditioner til Handels-Havnene i Is.

Retournerede fra Handelshavnene.		Haver tillige været samme Aar ved Fiske-Fangst.	End videre ordinerede efter Conjecturerne i Landet.
Maaaned	Dato.		
October.	15	No. 1.	At bringe Retour til Kiøbenhavn.
September.	29	" "	Ligeledes.
Septembr.	19	" "	Afladet fra Syderlands Havnene med Klipfisk til Barcelona og retourneret med Salt d. 12 Apr. 1786. til Kiøbenhavn.
October	15	" "	Afladet fra Danzig med Kornvahre til Drebach og Holmens Havne.
August	27	" "	Skibet forliste paa Havnen i September, var bestemt til Bourdeaux.
Septembr.	2	" "	Retour til Kiøbenhavn.
August.	3	" "	Afladet med Tømmer fra Moss i Norge, og efter Udloøning bestemt til Bourdeaux.
			Afladet med Tømmer fra Moss og efter Udloøning retourneret baglastet.

Til Havn- delshavn- nene.	Skibenes Navne.	Drægtige.	Expederede med Targason &c.	
			Maaned	Dato
Grindevig & Bosand.	Hufferten Holmen	Commer ce Kæster 47	April	26
	Gal. Giertr. Cathrine	53	Junii	22
Kieblevig.	Huf. Drebach	47	April	28
	Briggen Cathrine	64	Dito	25
	Snauen Island	78	May	14
	Huf. Hellefynderen	32 $\frac{1}{2}$	Dito	4
Havnefjords Havn.	Hufferten Desford	48	April	18
	2den Reise	48	Julii	21
	Torsten	34	April	28
	Dr. Jonst. Giertrud	59 $\frac{1}{2}$	Dito	21

Retournerede fra Handelshavnen.		Haver tillige været samme Aar ved Hi- stefangst.	End videre ordinerede efter Conjuncturerne i i Landet.
Maaaned	Dato		
Julii	15	" "	Retour til Kiøbenhavn,
October	3	" "	Ligeledes.
October	15	No. 2.	Ligeledes.
			Afladet med Kornvare fra Libou til Kieblevig og Hav- nesfiords Havne, og expe- deret med Hift-Ladning til Livorno.
September	22	" "	
October	12	" "	Retour til Kiøbenhavn.
September	19	No. 3.	Ligeledes.
			At retournere strax efter Ud- løsning paa Havnen som Postskib.
Junii	27	" "	
October	17	" "	Ved Skibets anden' Rejse at aflades med Retour.
Dito	Dito	No. 4.	Retour til Kiøbenhavn.
			Aflader med Waade, Tom- mer til Olufsvig og Hav- nesfiords Havn fra Moss i Norge og Skibet at være frie paa Island.
Julii	26	" "	

Til Havn belshavn nene	Skibenes Navne.	Drægtige	Ekspederede fra Kig: benoavn ic.	
			Maaned	Dato
Holmens Havn.	Jagten Orreden	17	Junii	4
	Freg. St. Jean	149½	May	31
	Hufferten Holum	45½	Dito	21
	— Befæstet	47	Dito	31
	— Rodefford	48	August	8
Budenstad.	Galeas. Frue Juliane	49	Junii	7
	Huf. Jonge Goose	30	April	28
Steppen.	Brig. Isr. Maria	54	Junii	3
Olufvig.	Snauen Finmarken	74	May	28
Grønnefjord.				
	Huf. Havkalven	47	April	28
	Jagten Forellen	17½	May	27

Retournerede fra Handelshavnene i Island.		Haver tillige været ved Fi- sfangst.	End videre ordinerede efter Conjunctionerne i Landet.
Maaned	Dato		
September	28	" "	Retour til Kiøbenhavn.
October	21	" "	Tilligemed Havnens Re- tour at blembringe de kong- gelige Falke.
Dito	3	" "	Blev affendt med levende Stude fra Kiøbenhavn til Holmens til Slagterier for de kongelige Falke.
August	26	" "	Med Bygningss-Materia- lier til Holmens Havn og at blembringe Retour derfra.
October.	15	" "	Retour til Kiøbenhavn.
September	28	" "	Retour til Kiøbenhavn.
September	16	No. 5.	Ligeledes.
October	18	" "	Ligeledes.
October	17	" "	Ligeledes med Retour til Kiøbenhavn.
September	13	No. 6.	Expederet fra 3de Vester- lands Havne med Klipskif, Terranenss Virkning til Wibao.
August	27	" "	Retour til Kiøbenhavn.

Fiskerihavene.	Skibenes Navne.	Dage. lige.	Eksederede fra Kjøbenhavn ic.	
			Maaned	Dato
Stikkelschoolm.	Galiot. M. Maria.	55½	May.	31
	Snauen Ditmarsken.	39	April.	21
Flatde.	Hufferten Lagen.	32½	May.	10
	Hufferten Rokken.	32	April.	26
Patixford.	Hufferten Navnen.	46	Dito	29
	Hufferten Seyen.	47	May.	10
	Jagten Ederfuglen.	17½	Juni.	4
Bildahl.	Hufferten Lagen.	47	April.	26
	Huff. Hvide Svane.	34½	May.	10

Retournerede fra Handelshavnene i Island.		Haver tillige varer ved Fi- sfangsten.	End videre ordinerede alt efter Conjunctionerne i Landet.
Maaned	Dato		
October	24	No. 6.	Retour til Kiøbenhavn.
August.	28	" "	Expederet fra Vesterlands- Havneue med Fiske-Lad- ning til Mallaga.
September.	23	No. 7.	Retour til Kiøbenhavn.
October.	15	No 8.	Retour til Kiøbenhavn.
November.	4	No. 9.	Retour til Kiøbenhavn.
September.	15	" "	Expederet med en Ladning Klipfisk Terrancus's Virk- ning til Bilbao.
		" "	Overvintrede paa Havne- fiords Havn og retourteret de som Post: Jagt fra Is- land 19 Mdy 1786.
October.	15	No. 10.	Retour til Kiøbenhavn.
October.	21	No. 11.	Retour til Kiøbenhavn.

Til Handedshavnene	Skibenes Navne.	Drægtige	Expederede fra Kjøbenhavn ic.	
			Maaned	Dato
Islefjord.	Hufferten Bosand	47	May.	4
	Huff. Ornen	45½	Juni	19
	— Bidst.	45½	May	10
Dyrefjord	Huff. Svanen	47	April	28
Skagestrand & Rechefford.	Gal. Jonge Wilhelm	70	May	27
	Brig. Jonge Lars	51	Juli	20
Hofsaes.	Brig. Jonge Jan	51	May	14
	En. Giert. Catrine	69	Juni	4
	Gal. Gode Haab	44	Juli	28

Retournerede fra Handelshavnene i Island.		Haver tillige været ved Fi- skefangsten.	End videre ordinerede alt efter Conjunctionerne i Landet.
Maaaned	Dato		
September.	23	No. 12.	Erpederet med en Ladning Klippest Terranenss Vir- ning til Vilbao.
October.	21	" "	Erpederet fra Hamborg til Mosk i Norge der at ind- tage Sommerladning til Jessefjord og Dyrefjordhavn og derfra med Retour til Kjøbenhavn.
		No. 13.	Erpederet med en Ladning Klippest Terranenss Vir- ning til Vilbao.
November.	4	No. 14.	Retour til Kjøbenhavn.
October.	24	" "	Retour til Kjøbenhavn.
" "		" "	Kunde ikke beseile Skage- strand 1785, ei heller 1786 formedelsst Jis, s. S. 4.
October.	3	" "	Retour til Kjøbenhavn.
August.	29	" "	Var besvaret at være frie efter Udlosning til Reeder- nes egen Disposition.
October.	11	" "	Ligeledes.

Til Handedshavnene	Skibenes Navne.	Drægtige	Ekspederede fra Ribeenhavn ic.	
			Maaned	Dato
Husevig.	Brig. Elsingser	62	Juni	6
	Sau Anna Margr.	94½	April	19
	Hufferten Holmen	47	Juli	28
Ösfjord,	Huf. Grindevig	47	April	26
	— Lykkebay	47	Juni	30
	Jogten Rypen	18½	May	14
Rødefjord.	Br. Den unge Johannes	28½	April	19
	Huff. Kieblevig	47½	Dito	26
	— Narhvalen	47	Juni	20
Berrefjord.	— Issefjord	47	April	28
	Jagt Skarven	18	May	14
Wapnefjord.	Huff. Skalholt	47	Juni	4

Retournerede fra Handelshavnene i Isøland.		Haver tillige været ved Fi- sksamlingen	End videre ordinerede alt efter Conjunctionerne i Landet.
Maaned	Dato		
October	21	“ “	Retour til Kiøbenhavn.
Dito	3	“ “	Ligeledes.
			See Besands Havn efter Skibets første Hjemkomst blev affendt med extra Pro- videring til Nordslandet.
December.	10	“ “	
October.	15	No 15.	Retour til Kiøbenhavn.
Dito	20	“ “	Ligeledes.
			Overvintrede paa Havne- størdshavn og retournerede 18 October 1786.
August	14	“ “	Efter Udlosning at være frie til Rhedernes egen Disposi- tion.
October.	28	“ “	Retour til Kiøbenhavn.
Dito	31	“ “	Ligeledes.
Dito	21	“ “	Ligeledes.
			Efter Vinterleie i Norge retournerede den 21 Febr 1786.
October	3	“ “	Retour til Kiøbenhavn.

§. 7.

Foranferte om Skibenes Expeditions. Tid til og fra Handelshavnene ic., haaber jeg, vil give Handelsmanden al den Oplysning et saadant Schema kan medføre, men dertil hører endnu, som væsentlige Omstændigheder at oplyse:

- A. Man kan ingenlunde anfætte, at hver Havn aarlig behøver omtrent samme Skiberum, efterdi det beroer der til Lands, saavelsom andens steds paa særdeles gode, samt meer eller mindre maadelige Varinger, hvorfor der og ved Indhandling til vel assorterede Fiskeladninger (see §. 14.) udfordres nu for Tiden, og indtil Kiebstøder kan blive oprettede, at have flittig og god Correspondence imellem de XVII. Handelshavne, hvorfra Fiskevare egentlig allene exporteres. Postvæsenets Indretning, som alt er i temmelig god Gang i Island, kan og for nogen Deel have sin gode Medvirkning i denne Sag. Dog kan man ei bedemme Exportationen af Fiskerierne sereend i May, fordi saavel Fiskeriernes Udsald i Værtiden (see Side 57.) som Fiskevirkningens meere og mindre hældige Omstændigheder gjør allene det virkelige Udslag i Hovedsagen. Mange andre Ting af Vigtighed komme og i denne Henseende under Betragt

tragtning, som paa dette Sted ville være unødvendigt at detaillere for dem, der kiende Hieflerierne, saavel som Handelen i Almindelighed.

B. De under dette Capitels §. 7. 8. 9. 10. anførte, Handelshavne lade sig vel beseile, undtagen Grindevig, der formedelsk dens Vanskeligheder, samt Mangel paa Skibsløse ei er bleven beseilet med directe Skib siden Anno 1745, thi efter den Tid ere saavel Cargasons, som Retour-Varene transporterede imellem benævnte Sted Grindevig og Bosands Handelshavn.

C. Angaaende Handelshavnens Bessaffenhed berøllers Handelsmanden være underrettet om efterfølgende, der egentlig altid komme under Betragtning ved Skibes Expeditioner (efter Havnens Beliggende langs Landhysterne).

I. Westmannøe Havn.

a) Er en god Sommerhavn, derimod i Esteraaret er den skarp ved stærke Storme og Seegange ind fra Havet. Med Landtoug skal Skibet fortoies, foruden med egne Ankertoug.

b) Winterleie er der, muelig, dog ikkun for smaa Skibe. (See dette Capitels §. 17.

II. Drebachs Havn.

a) Er meget vanskelig, savel paa indre som ydre Skibsleie.

b) Ethvert Skib maae der nodvendig være fortoiet med Landtounge foruden Skibets egne Ankertounge, samt behørige Tønder og Klamper for at holde Tougene fra Skamfilling paa Skærene.

c) Det er almindelig Coutume at være expederet fra denne Havn inden Michelsdagstider, efter hvilken Tid Storm og Uveier falder heftigere end sædvanlig. I Maret 1786 forliste endog Skibet Emanuel der paa Havnen tidlig i September, og endelig 1786 Skibet Jægersborg i Augusti Maaned, af det sidste blev aldeles intet bierget.

d) Vinterleie er gandske umuelig, og det kom an paa Forsøg af Søemænd, om ikke Skibes Risiko til Sommerleie var mindre paa Thorsløshavn strax udenfor nu værende Havneleie.

e) Over 13 Fod dybt maae intet Skib ligge ved at beseile nu brugende Havneleie paa Drebach.

III. Grindvigs Havn.

Kan ikke beseiles, uden ved smaae indlands Farteier, ved hvis Forsøg dog i Stormveir

veir forliste 1784 en Fiskerjagt af 7 commerce
Læsters Drægtighed.

IV. Bosands Havn.

a) Kan ansættes for temmelig god Sommerhavn, men Vinterhavn er der ikke muelig.

b) Skibene blive der fortoiede med Land-
tounge tillige, ligesom paa Ørebach og West-
mannøe.

V. Kieblevigs Havn.

a) Er en meget god Sommerhavn, og
ingen extraordinair Fortøiuings- Maade er der
nødvendig.

b) Vinterleie er der ei muelig, men da
Havnesfiord er ifkun 5 Mile derfra, kan Han-
delsmanden der meget beqvemmelig have Skibe
saaledes i Nærheden.

VI. Havnesfiords Havn.

a) Er den allerbedste Havn paa Island,
hvorfor og til alle Aarets Tider kan være Ski-
be, endog i Mængde til Vinterleie, uden egent-
lige Bekostninger derved. Fra Aaret 1776
har og en Deel Fiskejagter fra 7 til 19 commer-
ce Læster bestandig overvintret der.

b) Skibe fra 70 til 110 commerce Læster
giorde og Vinterleie der adskillige Aaringer i

min Betienings-Tid i Landet, indtil Anno 1781.

VII. Holmens Havn.

a) Er og god Havn, men noget besværligere at udlosse og tillade Skibe paa end paa Havneshørd.

b) Vinterleie er der og muelig noget fra Handelsstedet. Skibet Jonge Jahn, drægtig 120 commerce Læster, ført af Skipper Smidt, overvintrede der i Maret 1771, og dette Skibs Vinterleie var omtrent $\frac{1}{4}$ Miil fra det egentlige Handelssted Reichewig, i Graveboog kaldet, i Nærheden af Den Widae.

§. 8.

VIII. Budenstads Havn.

a) Er en meget god Havn, men over 8 Fod dyb gaaende kan Skibet ei komme ind paa Sætteriet.

b) Vinterleie ville beroe paa Forsøg, som jeg ikke veed hidtil at være skeet.

IX. Stappens Havn.

a) Er temmelig skarp, dog med gode Anker og Touge ingen farlig Havn.

b) Om

b) Om Winterleie der, er intet Forsøg mig bekiendt.

X. Slusvigs Havn.

a) Er ligeledes en temmelig skarp Havn, og udfordrer særdeles gode Ankere og Louge, da Rastevinde fra Vester Fokelen ere saameget strængere, som Havnen er lige under det store Fjeld.

b) Om Winterleie er intet Forsøg (mig bekiendt) hidindtil skeet.

XI. Grønnefiords Havn.

a) Er meget god Sommerhavn.

b) At giøre Winterleie for middelmædige Skibe er muelig, dog har Erfarenhed bevist, at samme er vanskeligere der, end paa Patrifjord og Bildahl, saavelsom Havnefiord og Holmen.

XII. Stikkelsholms Havn.

a) Er meget god Sommerhavn.

b) Om Winterleie er intet Forsøg (mig bekiendt) hidindtil.

XIII. Slatøe Havn.

a) Er en temmelig god Havn, Skibes Fortøinings-Plaade er der ligesom paa Westmannøe, Ørebach og Vosand, med Landtoug.

b) Vinterleie der paa Havnen kiender man af den Islandske Historie i det forrige Aarhundrede.

c) Sidstleden Aar 1786 forliiste Handelsens Retoursskib i Stormveir inde paa Havnen i September.

XIV. Patrikfiords Havn.

Er en meget god Havn, saavel Sommer som Vinter.

XV. Bildals Havn.

Er ligesom paa Patrikfiord god Sommer og Vinterhavn.

XVI. Dyrefiords Havn.

Ligesom om Bildahl og Patrikfiord er anført. Fremmede Nationers Fiskere søge i Særdeleshed denne Havn om Foraars og Efteraars-Tider.

XVII. Issefiords Havn.

Er ligeledes en god Havn, men dens Situation medfører, at man hastigere kan komme til og fra Dyrefiords Havn. Udi Aaret 1785 gjorde et til Skagestrand bestemt Skib Vinterleie paa Issefiords Havn.

XVIII.

§. 9.

XVIII. Desfiords Havn.

a) Er en meget god Havn, og Winterleie har der ingen Vanffeligheder for Drivnis fra Havet imod hine Nordlandshavne.

b) Anno 1782 overvintrede Skipper Christen Roldingborg med Huklerten Widse kaldet, drægtig 46 commerce Laster uden mindste Vanffelighed.

XIX. Huusevigs Havn.

a) Er en temmelig god Sommerhavn, men som ualmindelig har denne Havn megen spiilagtig Anfergrund, der har forarsaget nogle Skibes Forlis om Efteraaret.

b) Winterleie vil vel være vanffelig.

XX. Hoobsaaes Havn.

a) Er temmelig god Sommerhavn, naar Isen kommer ikke for nær ind'i Fiorden.

b) Om Winterleie for smaa eller store Skibe, har man hidindtil intet mig bekendt Forsøg.

XXI. Skagestrands Havn.

a) Denne regnes for den skarpeste af Nordlands Havne. Efter Michælis Tider bør man ikke risquere Skibe der.

b) Om

b) Om Vinterleies Muelighed haves hid-
til vel intet Forsøg ved at sættes paa Land ved
Efteraars stor Strøms Tid; thi ved at ligge
paa Havnleien, er Umueligheden gandske sien-
synlig.

XXII. Rødesfiords Havn.

Om denne Havn er Forholdet i alt, som
paa Skagestrand, allene at tilseie det Havns-
leien har meget op- og nedgaaende Ankergrund,
nogle Steder 10 a 13 Favne; andre Steder
19 til 25 a 30 Favne.

§. 10.

Rødesfiords, Berresfiords og Wapne-
fiords Havne.

Er alle trende gode Havne, ligesom og
Vinterleie ved hver Havn især er muelig.

Ved Wapnesfiord haves en indenlands
bygget Jagt af omtrent $4\frac{1}{4}$ Læsts Drægtighed,
(kaldet Wapnesfiord) som er 1785 bygt der
paa Havnen for Kongelig Regning til Fiskerier-
nes Opkomst af Handels-Assistent Berent
Volk.

Saaledes haaber jeg at have paa korteste og dog paalideligste Maade kundet underrette Læserne af dette Magazin om Havnene, for saavidt det kan interessere Handelsmanden at have Kundskab derom (?). Man har ellers inden kort Tid at forvente til Fordeel saavel for Frihandelen, som Seemandsskabet i Almindelighed et meget nyttigt Atlas over de hidtil allerede for Kongelig Befaling opmaalte Havne paa Sønder og Vesteklands = Kysterne, hvilket vil blive i Seemandsskabet saameget mere paalideligt, som Hr. General = Adjutant og Capitain = Lieutenant Levenørn, der med sin velbekendte Vinsfibelighed og Accurateesse selv udarbejder dette Værk, tildeels ved Confrontation af hvad afgangne Skibs = Capitain Minor havde udarbejdet i Charter fra 1776 til 1778, deels og ved egne Observationer, som velbemeldte Hr. General = Adjutanten efter Kongelig Ordre var anbefalet i Mæret 1786 ved den da tillige forehavende Under = søgnings

?) Om Handelshavnene i Island har man ved geographisk Efterretning den hidtil rigtigste Beskrivelse udi den No. 1779 udkomne 6te Deel af Holbergs Geographie, især fra pag. 529 til 565. Men da der dog intet benævnes om Vinterleiens Muelighed, samt Skibenes ulige Fortoinings = Maader, har jeg troet det saameget mere vigtigt at anmærke samme i dette Handels = Magazin.

føguings Søe. Togt til Øster-Beigden af Grønland, og som blev umuelig paa den Tid af Aaret formedelst en saa overordentlig Drivtis i Juli og August, at Norderlands Kysterne paa Island endog vare utilgængelige for Handelsffibene (⁸).

§. II.

Efterat have saaledes handlet fra §. 1. til §. 10 om de paa Havnene værende hidindtil Kongelige octroierede Handels-Kiobmænd, samt om Havnenes Beseiling m. m. kommer jeg til en anden Post, som vel fortienet Handelsmandens største Opmærksomhed, nemlig Quantiteten af de til og fra Island ind- og udførte Provisions-Vahre. Jeg vil derfor her i korteste Extract anføre dausse Provianters Sorters Tilførsel til Island udi 20 Aaringer.

⁸) See §. 4. Not. 4. Om Skagestrands Havns Handelsffib 1786. Hine Nordlands Havnes Skibe have og i Følge deres Journaler indstaaet mange Besværligheder, hvoriblandt Hoobsaats Havns Skib, Giertrud Cathrina kaldet, ført af Skipper Holte meget beskadiget.

Udi 1ste Termin
fra A. 1764 til 1773
i 10 Aar ere udsendte
til Island.

	Tønder
1 — 1764	13716
2 — 1765	13840
3 — 1766	14759
4 — 1767	16555.
5 — 1768	14864
6 — 1769	14174
7 — 1770	15240
8 — 1771	14616
9 — 1772	16084
10 — 1773	15636
Summa	149484
Udgjør aarlig $\frac{1}{10}$ Deel	14948 $\frac{2}{3}$

Udi 2den Termin
fra A. 1774 til Udgang
1783 i 10 Aar ere ud-
sendte til Island.

	Tønder
1 — 1774	17061
2 — 1775	17026
3 — 1776	17078
4 — 1777	16103
5 — 1778	11438
6 — 1779	13805
7 — 1780	14193 $\frac{1}{2}$
8 — 1781	20123
9 — 1782	19218
10 — 1783	20994
Summa	167039 $\frac{1}{2}$
Udgjør aarlig $\frac{1}{10}$ Deel	16704

Da jeg i næste Deel af dette Handels-Maga-
zin agter at opløse Havnenes særskilte Handel ved Im-
portations og Exportations Wahre, anmærkes her
allene, at Forholdet af disse indførte Proviant-Sor-
ter, bestaaende af de i Handels-Forordningen af
30 Maj 1776 anførte Artikler, saasom: Rug,
Byg, item Rug- og Bygmeel i heele $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{4}$ Tøn-
der, samt Skibs og Skonroge Brød, Gryn,
Erter m. m. kan ansættes omtrent saaledes for sidste
Termin.

A. De 7 Sønderlands Havne aarlig at have behøvet Tilførsel af Tønder	—	—	6000
B. De 10 Vesterlands Havne	—	—	5200
C. De 5 Nordlands Havne	—	—	3200
D. De 3 Østerlands Havne	—	—	2300
			Udi

Udi første Termin er udslibet fra No. 1764 til No. 1773 incl. er 10 Aar. See Biel. No. 2:3.	Islands- ke Re- tour: Vahre.	2den Termin er udslibet fra Anno 1774 til No. 1783 incl. er 10 Aar. See Biel. No. 2:3.	Islandske Retour: Vahre.
Af virket Fiske 80235 Skpd. be- regnes 2 Tdr. pr Skpd. : : er	Tønder, 160470	Af virket Fiske. Sorter 86507 Skpd. a 2 Tdr.	173014
Labbeerdan ell. Ca- bliau 6947½ Tdr. beregnet 2 Tønder Cabliau imod 1 Tønde Kornvahre er — —	3473	Cabliau 7706 Td. efter lige Bereg- ning udgjør —	3853
Saltet Lamme og: Ore: Kiød 30792 Tønder, beregnet 1 Td. Kiød imod 1½ Td. Meel, er	46188	Saltet Lamme og: Ore: Kiød 8272 Tønder efter lige Beregning. —	12408
Talg 2452 Skpd. beregnet ½ Skpd. Talg imod 1 Td. Kornvahre	4904	Talg 3141 Skpd. efter lige Bereg- ning — —	6282
Smør (saltet) —	201	Smør (saltet) —	197
Lax (saltet) —	75	Lax (saltet) —	232½
Lamme Tunger —	59	Lamme Tunger —	8
Udi 1ste Termin			
Summa	215370	Summa	195994½

Udi første Termin. 1764 til 1773.	Danske Provi- sioner.	Udi anden Termin. 1774 til 1783.	Danske Provisio- ner.
Tilførselen af dan- ske Provisioner i denne Termin ha- ver været efter for- anstaaende " "	149484	Tilførselen af dan- ske Provisioner i denne Termin ha- ver været efter for- anstaaende " "	167039½
Naar derimod bal- lanceres de oven- førte I s l a n d s k e Proviant Sorter 215370 Tønder		Naar derimod bal- lanceres de I s l a n d s k e Proviant-Sor- ter 195994½ Td.	
Er altsaa pr. Bal- lance meere udført fra I s l a n d af Pro- viant end indført til I s l a n d i denne Termin af 10 Aar.	65886	Er altsaa pr. Bal- lance meere udført end indført til I s l a n d " "	28955
Summa	215370	Summa	195994½

Udgør tilsammen i 20 Aar flere I s l a n d s k e Proviant Sorter udført fra Landet end af Danske Vahre tilført 94841 Tønder, naagtet circa 4500 Tønder Kiød har aarlig manglet fra 1768 i Særdeleshed.

D. Ved at forfatte Ballance over Qvantiteten af de fra og til I s l a n d efter oven og foransførte Extracter ind- og udførte Provisions-Sorter, (hvilke jeg har uddraget af den Kongelige Handels Bøger, endog førend jeg var af den Tanke at udgive dette Handels-Magazin) vil man erfare, at i det Heele betragtet, er fra I s l a n d endog i de see-
 R
 nere

nerer Tider, at Oplands Districterne ved Faare-
 Engens Udredning ikke har fundet levere Nvæg
 til Slagterier af nogen Betydning udfibet stør-
 re Qvantiteter af Provisioner end Judsførselen
 har været.

E. At Island i de sidstledne Aaringer, og i Sær-
 desleshed 1784, 1785 og 1786 har behovet
 overordentlig større Tilførsel end forhen, er af
 de i den Kongelige Placat under 19 April 1786
 om Provideringens Judsfrænkning for Island
 anførte Grunde noksom bekiendt, (see dette Ca-
 pitels Bilag No. I.) og er det ikke Island eene,
 som har trængt til Understøtning af Fornøden-
 heds Vahre andensteds fra, men det har havt
 denne beklagelige Skiebne tilfælles med andre
 Provindser i seenerer Aaringer. Dog bør man
 ved Guds Bistand haabe, at denne haarde Pe-
 riode nu skulde være overstaaet.

§. 12.

Da det baade for de i Island værende Kiøb-
 mænd, og andre, der agte at giøre Anlæg og drive
 Handel, vil være saavel nyttigt, som nødvendigt at
 kiende til Exportationen af Producterne Havneviis,
 har jeg udarbejdet under Bilag No. II. III. IV. V.
 Tabeller over de betydeligste Sorter Retour-Vahre
 fra

fra No. 1764 til Udgang 1783 i Overeensstemmelse med Handelens Lager = Bøger. Forbeholdende mig i den anden Deel af dette Handels = Magazin at anføre de andre Handels = Artikler m. m., som til nyttig Oplysning og Veiledning kan være fornødent at kiende fra ældre og seener Tider af den virkelige Handels = Historie.

Imidlertid maae jeg her gjøre Læserne opmærksomme paa følgende.

I Følge dette Capitels Bielag No. II. vil man erfare, at Exportationen af tørvirkede og under Saltvirkning behandlede Fiske = Vahre beløber sig til følgende Forhold.

Udi første Termin	Udi anden Termin af 10 Aar
Fra de VII Sønder-	
lands Havne	
Skippund : 46200	— — Skippund — 45927
— X Vesterlands : 33898½	— — — 40273½
— V Nordlands : : 65	— — — 500½
— III Østerlands : : 51½	— — — 6
Summa Skpd. 80215	Summa Skpd. 86707

2. Af Tran diverse Sorter er udsfibet.

Udi første Termin af 10 Aar.	Udi anden Termin af 10 Aar.
Fra de VII Sønder-	
lands Havne	
Tønder : 2774	— — Tønder — 4024
— X Vesterlands : 1275½	— — — 3551
— V Nordlands : 2896½	— — — 3169
— III Østerlands : 912½	— — — 1198
Summa Tdr. 7858½	Summa Tdr. 11942

C. Af nedsaltet Tonde Torff er udskibet.

Udi første Termin af 10 Aar.	Udi anden Termin af 10 Aar.
Gra de VII Sønder-	
lands Havne	
Tønder : : 662	— — Tønder — 1256½
— X Vesterlands : 5760	— — — 5250
— V Nordlands : 496	— — — 1200
— III Østerlands : 28½	— — — :
Summa Tdr. 6946½	Summe Tdr. 7706½

D. Af saltet Torffe Ravn.

Udi første Termin.	Udi anden Termin.
Gra de VII Sønder-	
lands Havne	
Tønder : : 245	— — Tønder — 154½
— X Vesterlands — :	— — — :
— V Nordlands — :	— — — :
— III Østerlands — :	— — — :
Summa Tdr. 245	Summa Tdr. 154½

Det vil neppe undgaae Læserens Opmærksomhed at finde følgende Reflexioner.

E. At Exportationen af Fiskerierne haver i det Heele været tiltagende i sidste Termin fra 1774 til Udgang 1783.

F. Ligeledes at fra de VII Sønderlands Havne er i begge Terminerne udskibet større Quantiteter tørre og saltvirkede Fiskevare end fra de X Vesterlands Havne, uagtet Westmannøe Havn efter

efter Bielag No. II. har udfibet over 5000 Skpd. mindre udi sidste end i første Termin.

G. Ligesom og at fra de X Vesterlands Havne, samt V Nordlands og III Østerlands Havne er udfibet betydelige Quantiteter Tran, som i Forhold mod de VII Søndenlands Havne findes gandske uforholdsmæssig, men har til Grund Havkalves og Sælhundes Fangsten i Særdeleshed.

H. Vil man her næst forfatte nærmest Beregning over Exportationen af de udi foregaaende A. B. C. D. anførte Handels-Artikler af Saltvands-Fiskerierne i de anførte 2de Terminer, og ansætte til Middelpriis i første Termin pr. Skpd. Fiske 13 Rdlr., og pr. Tønde Cabliau $5\frac{1}{4}$ Rdlr. i anden Termin pr. Skpd. 19 og pr. Td. 6 Rdlr. Beleber samme sig for Fiskevare i

20 Aaringer Rdlr.	=	=	2772936
-------------------	---	---	---------

Udi lige Termin for 19800 Tønder

Tran diverse Sorter fra 9, 11, 15,

til 19 Rdlr. pr. Tønde	=	=	325860
------------------------	---	---	--------

samt for $399\frac{1}{2}$ Tønde Torstse-Ravn

til Nantes a 10 Rdlr.	=	=	3995
-----------------------	---	---	------

Rdlr. 3,102'791

Hvillen Capital ikkun af Saltvands Fiskerierne ved Fiske-Baade-Fangsten næsten allene indenfiords, er virkelig at ansee for meget betydelig, naar der overveies, at denne Penge-Summa for største Deelen er udkommen af Bønders og Almue-Mands Fiskerie, som have en alt for ringe Formue til at entreprenere noget i det Store.

- I. Hvormeget vigtigt det vil være at forbedre Laxefiskeriet visse Steder i Island, samt ved at benytte sig af Sunnemaverne (eller Lorsekens Svømmeblærer) der af Hollænderne gøres til Huusblas, saavelsom nogle Steder (ex. gr. i Guldbringe-, Snefieldsnæs og Iffesiords Syssel) at forberede i det Smaa Anlæg til Fiske- og Hornslim Fabriquer og Salpeterværk. m. m. vil alt ikke undgaae Handelsmandens Opmærksomhed.

- K. End videre anseer jeg som en vigtig Hovedsag, der i Hensigt til Fiskerierne er fornøden, endog til Forberedelse for en Island selv, saavelsom Staten nyttig HandelsFrihed; at en efter de locale Omstændigheder i Landet sig passende Forordning om Fiskerierne i det Store og Smaa, saavelsom Fiskehandelen i Almindelighed blev udarbejdet og anbefalet, som i adskillige Henseender

seender kunde forfattes efter den Plan Forordningen af 12 September 1753 med seener Placater er indrettet for Fiskerierne, samt Fiskehandelen Nordensfelds i Norge, og indeholder de allervigtigste Regler, ikke allene til Fiskefangstens Bedlighedsoldelse, men Export-Handelens Reelitet og Varighed; dette allene vil jeg anmærke paa dette Sted, at Sunnemaverne (see Lit. I.) og Torske-Ravnens Behandling efter den Norske Maade til Handels-Export, ville indbringe Island endog allene med lige Fiskerier, som hidtil (af 8 til 9000 Skpd, aarlig imod 50 til 60000 Rdlr. Den tynde sorte Hindes Aftagelse af Fisken, befaler den anførte Forordning for Norge at see, imedens den er færsst, under Mulet af 2 Skilling for hver Fisk. Hvor meget ville ikke de Islandske Fiskevare derved forædles til hoiere Priis i de catholske Lande?

§. 13.

Det bør og her anmærkes, at under Benævnelsen af Torsfisk og Klipfisk (see Bilag No. II, første Rubrique) henhører i Særdeleshed nu for Tiden følgende diverse 18 Gadinger, der indhandles til særskildte Priser.

Af tør-virkede Sorter.

- 1) Stor-, grov Platsfisk, kaldes og første Sort Platsfisk, eller Hamborger Gading.
 - 2) Middel Platsfisk, kaldes og anden Sort Platsfisk eller Danhiger Gading.
 - 2) Hængefisk.
 - 4) Spilefisk.
 - 5) Spiile
 - 6) Hænge
 - 7) Plat
- } Titlinger.
- 8) Rønger, virkede som Rotskier.
 - 9) — — virkede som Platsfisk.
 - 10) Plats-Kuller.
 - 11) Graasei.

Af salt-virkede Sorter.

- 12) Klipstørsk Terreneus Virkning.
- 13) — — Dansk Virkning.
- 14-15) Klipkuller og Kliprønger.
- 16) Klip-Titlinger.
- 17-18) Kliprøkker og Klipnakker.

I Henseende til Qvantiteterne af hver Sort, vil det under Frihandelen endog i Særdeleshed være af større Vigtighed;

- A. At Fiskvirknings-Maaden saavel som Sorteringen skeer under den efter Conjuncturerne meest fordeelagtige Udsigt, saavel for den Sælgende som Kjøbende, efterdi saadant tillige vil blive Islændernes egen Fordeel, i det Affættningen derved befordres, og altsaa Bindingen ved deres Arbeide af samme Aarsag foreges.
- B. Dernæst vil det blive vigtigt for Island, saavel ved Producter af Søevæsenet, som Landbruget, at handthæve disse i ethvert Søe- og Land-District almindelige Regler.
- C. 1) At ikkun Exportationen af det gandske oversflodige er den væsentlige og virkelige Fordeel eller Gevinst, som Island, saavel som andre Provinzer kan have af Handel med Fremmede.
- 2) At Landet vil vinde langt meere ved Consumptionen af egne Vahre imod fremmede.
- 3) At den nyttigste og profitabelste Maade at exportere det oversflodige paa, er fra første Haand af, at forfærdige og forædle enhver Handels-Artikel især til saa gode og paalidelige Handels-Produkter, at de altid kan beholde god Tillid og Credit. Saaledes bliver det i Henseende til Priserne ved Overgangen fra en monopoliseret Handel til en fuldkommen Frihandel af allerstørste Vigtighed.

- D. At alle Sorter enten tør eller i Salt virkede Fiskevare, saavelsom nedlagte Cablian i Justagier, item Lar=Kiød=, Smør=, Talg=, Skind=Vahre og andre Landets Producter vorder forsynligen deels saltede, deels tør virkede, og i alle Maader behandede saaledes, at de i det mindste et Aar omkring uskadt kan holde sig fra Bedærvelse og Forringelse.
- E. At Tranvirkningen af Hval=, Robbe= og Hvalb=kalb=Fangsten, samt af Torske= og anden Fiskelever skeer med den fuldkomneste Nytte, saavelsom andre Artikler.
- F. At drage alvorlig Omsorg for, at faae Ulden=Godset, som Islands ældgamle Fabricata, og en vigtig Handelsgreen i forrige Anseelse og muelig Forbedring.
- G. Endelig og at Exportationen ved egne tilhørende enten private eller Interessentfabers Skibe, skeer til Hovedstæder i Rigerne, hvor Commissions=Handel er i ordentlig og redelig Gang; thi omendskiont fast alle Kiøbstæder inden og udenrigs gierne tilhandle sig Islandske Retour=Vahre, der næsten ere alle af de første Fornødenheds Artikler, kan dog ikke uden i Hovedstæder gives skadesløsholdne end sige fordeeltagtige Priser ved Seilads fra Island, for
di

di Vahrene efter deres Natur udfordre meget Skiberum, og selgelig høye Fragter og Omkostninger. Naar saaledes den active Handels-Indretning først vil komme i Gang med egne Island tilhørende Skibe, vil det derefter strax bevise sig selv ved Vahrenes Ombytning i Handel, at raare Materier, som til Forarbeidelse indkøbes, ere langt mindre kostbare, end forarbejdede, fordi Forarbejdelsen vindes i Landet selv.

§. 14.

Til Beviis paa saavel Rigtigheden, som Vigtigheden selv af foregaaende §. 13. (under Lit. A. til D.) at de Islandiske Producter ingensunde bør virkes i Flæng som hidindtil, endog under Frihandel, men derimod efter vis handelsmæssig Forhold, som og at Exportationen er Landet skadelig, uden ved Affortering m. m. vil jeg her om Fiskevarene anføre Hoved-Grundsætningerne.

- A. Vel har Handels-Indretningerne hidindtil været tient med at faae en Deel Klippfisk, saavel af Terraneus som dansk Virkning (4 a 5000 Skpd. begge Sorter aarlig har været sædvanligst i sidste Eder,) men alt for meget og end større Partie deraf kan lettelig forandre Landets ældgamle Virke-

Virkehaade, og Leverancen af tør Fiske til inden- og udenrigs Handelspladser desformodest aftage, som ville blive skadelig, saavel for Handelen i Almindelighed, som for Island selv i Tidens Længde, hvorfor der og bør bruges Forsigtighed og Altsomhed (i Særdeleshed, saalænge Fiskerierne i det Heele ikke udvides) i at proportionere Klipfiske og Pladfiske Virkningen, saa at dennes Opkomst ikke undertrykker den andens.

- B. Ved at exportere Fiskevare til udenrigs Havne, maae ved Ladningens Afseerlighed iagttages:

Til Barcelona.

- a) Pladfiske kan der nu for Tiden ei forhandles til nogen Fordeel, i hvor vel for nogle Aar kunde et Par Ladninger debiteres til gode Priser.
- b) Hængefiske er derimod nu begierlig paa dette Sted, men som det strider imod den Islandske Handels Gavn at virke denne Sort i nogen Betydendhed, tilraades det ikke, men anmærkes alle: Naar man læser det Kongelige Rescript af 5 Februarii 1687 angaaende at virke Lorse-Fangsten til Pladfiske og ikke til Hængefiske, vil man erfare, at de Handlende have særdeles klaget over Hængefiskens mindre Afseerlighed imod Pladfiskens,

ffens, hvilket og ville være lige Skiebne underkastet i nu værende Tids Periode, da Platsfisker altid er fortrinligere og bedre.

- c) Klipfisk af god Terraneus's Virkning vel stor og feed, samt særdeles vel tørret, finder her megen god Affætning, i Særdeleshed, naar Skibene kan være der ikke seenere end først i September. (See pag. 98. om Forhandlingen i Maret 1780).

Til Bilbao.

(See første Capitels §. 33. fra pag. 98 til 102. angaaende Forhandlings-Priserne.)

- a) Klipfisk af god Terraneus's Virkning og af samme Beskaffenhed, som under Barcelloga Virr. c. er anført, finder der særdeles fordeelagtig Affætning, især, naar Skibene fra Island kan være ankomne der, forinden de Engelske Ladninger fra Terraneus ankomme, og i al Fald har den Islandske Fisk dog paa dette Sted altid fortrinlig Affætning saavel imod Norske som Engelske Fiskevahre.
- b) Klipplanger ere og der i Særdeleshed affætteligere end andensteds i udenrigs Havne.
- c) Derimod kan ingen Sorter af tørvirkede Fiskevahre debiteres i Bilbao.

d) Torsk.

- d) Torsff-Raynen kan beqvemmeligst did sendes med Klippsiff-Ladninger, for derfra at affendes til Nantes.

D) Til Livorno.

- a) Saavel Klippsiff-Terraneufs Birkning, som Platissiff, har ofte fundet her meget god Affætning ^(*). Sortementerne bør til dette Sted hellere være af middel eller 2den Sort, da den større derimod allene finder bedste Affætning i Barcellona og Bilbao.
- b) Et Partie af Graasei kan og debiteres her til fordeelagtige Priser.

c) Af

- *) Extract af Consul Barbouds Skrivelse til Handels-Administrationen, dateret Livorno, den 15 Dec. 1786.
- „ Siden mit Seeneste er der nophørlig kommen
 „ den eene Mængde af Engelsff Klippsiff efter den an-
 „ den, saa at Forraaden nu her, efter det man for-
 „ sikrer mig, gaaer over 90000 Qvintal, (1 Qvin-
 „ tal er circa 100 Pd.) hvilket har bragt Prisen ned
 „ til 45 a 40 Giulii (a 12 til 13 Skill.) pr. Qvintal.
 „ Der er og kommen en stor Mængde til Neapel, Ci-
 „ vitavechia, Nizza og Genua, uden at tale om 55
 „ a 60 Ladninger, som er kommen til Marseille.
 „ Derimod er der, saavelsom til Genua og Neapel
 „ ikke kommen meere end 10 Ladninger Torsiff, som
 „ derfor nu bliver godt betalt, især oprigtig Notssiar
 „ som gieider 6 a 6½ pr. Ps. pr. Qvintal, og Rund-
 „ siff, som betales med 5 Ps.

- c) Af nedsaltet Lende-Torff, samt saltet Lax, item Tran, har forhen nogle Partier været afsendt til benævnte Stad Livorno, men ikke fundet fordeelagtige Priser.

E. Til Genua.

(Seet første Capitels §. 33. pag. 98 til 100.)

- a) Islands Platfisk, saavelsom andre Sorter tør Fisk finder her meget god Affætning.
- b) Klipfisk, Terranenss Virkning, kan vel debiteres, dog af den mindre Sort, men ikke til saa fordeelagtige Priser, som i Livorno.
- c) Plat-Titlinger (paa $1\frac{1}{2}$ a 2 Pd. Bægt), som fra nogle Handelshavne har været i de seener Tidder virket til Klipfisk finder ingen Affætning udi inden- eller udenrigs Stæder, uden allene i Genua og Livorno.
- d) Det er altid til langt mindre Fordeel at lade Plat-Titlinger virke til Klipfisk, efterdi den Sort tervirket saavelsom Spile- og Hænge-Titlinger kjøbes helst af Fiskebløderne for at udlødes til saa kaldet Berrefisk, og kan debiteres langt fordeelagtigere, naar den ikkun er tør virket, istedenfor virket under Klipfisk Gadinger.

F. Til Mallaga.

- a) Kan Klipfisk Terraneus's Virkning debiteres til gode Priser.
- b) Derimod er ingen Sorter tør = Fisk her affættelig.

G. Til Cadix.

- a) Klipfisk Terraneus's Virkning kan debiteres her til temmelig gode Priser, naar Skibene ikke komme saa sildig paa Esteraaret, at Mængden af Engelske og Norske Ladninger alt ere ankomne. I saadan Tilfælde bør Skibene have Ordre at afgaae til Barcellona.
- b) De Islandske Sorter Torsfisk ere her ikke saa affættelige, som i Livorno og Genua.

H. Til Neapolis.

- a) Islands Klipfisk finder her meget god Affættning, og uagtet Mængden af Norsk Fisk hidsendes, bliver dog aarlig i Livorno indhandlet Islands Klipfisk, fordi den der eragtes fortrinligere og bedre.
- b) Fra Marene 1748. til 1752. er dertil affendt saltet Tønde = Torsk, men uden nogen Fordeel. Derimod er Graaske og Rotskier der nu meget affættelig.

I. Til Marseille.

- a) Klipfisk, Terraneus's Virkning, kan nu med mindre Fordeel end forhen debiteres her, formeddelt den høie Told, der er paalagt fremmede Fiskevare, (formodentlig til Understøtning for Terraneus's egne Fiskerier).
- b) I samme Forhold er det og med Torsfisk Sorters Udsættning paa dette Sted.

K. Til Triest.

- a) Saaavel for Platfisk, af Middel eller anden Sort kaldet, som Rorsfisk, har dette Sted været et af de allerfordeelsagtigste i Hensigt til Priserne.
- b) Disse Sorter kan vel endnu indføres til denne Friehavn, men til Udsættelse, efterdi den ikke med Fordeel kan sættes i de Keiserlige Lande, formeddelt den paa alle Slags fremmede Fiskevare ligger høie Told.

L. Naar man efter Fiskevirkningens Indretning nu for Tiden i Island vil indhandle sig vel assorterede Ladninger, kommer det i Særdeleshed under Betragtning, at fiende det Locale om Havnenes Exportations-Sorter, ex. gr.

- a) Et Skib paa 50 Commerce Lasten til Bilbao, meest største Sort Klipfisk Terraneus's Virkning,

kan efter Virkningsmaaden hidtil vente paa Kiebs-
levigs Havn aarlig omtrent 300 Skpd.

paa Ørebach circa = = 400 700 Skpd.

b) Et andet Skib af lige Drægtighed til samme
Sted kan og speculere paa Ladning fra Isefiords
Havn med = = = 400 Skpd.

Havnesfiord circa = = 300 700 Skpd.

c) Vil man derimod bestemme Skibet til Livorno,
hvor den mindre eller Middel-Sort er meere af-
sættelig, kunde fuld Ladning for et Skib af 50 Læ-
sters Drægtighed helst formodes fra

Grønnefiords Havn circa 300 Skpd.

Stappens Havn — 200

Dyrefiord — — 100

Datrixfiord — — 100 700 Skpd.

d) Man maae i alle Tilfælde have nogenlunde Efters-
retning om Udfaldet af Fiskefangsten, for at gi-
ve Skibene de virkelige Bestemmelser ved fulde
Ladninger, hvortil og hører Foranstaltning af
Algierfke Søe-Passer samt andre Certificater,
naar Skibene destineres til Middelhavet.

§. 15.

a) Ligesom det i Hensigt til Fiskehandelen i Almin-
delighed er særdeles vigtigt, den ikke falder uden
i kyn-

i kyndige Følkes Hænder ved Indhandlingen, der ved første Biesyn kan kiende dens Bonitet og særskildte Egenskab ved Virkningen, for Ex. om den vedbørlig er vel virket og giennemtørret, ei maltensuur, slegig eller kassen. Maffen saavel affskaaren førend den veies, som og Blodbeesnet affskaaren tre Læed neden for Naveln m. m. saaledes bør tillige og iagttages med de Islandske Handels = Gadinger, for Ex. Platsfisk, at den efter Indhandlingen ei bliver hverken rød eller hviid myglet ved Indladningen i Skibet, hvor den med saa kaldede Munker skal skrues og kiiles fast imellem hinanden.

b) Førend St. Hans Dags Tid, eller efter 24 Junii bør man i Almindelighed ikke indhandle tørvirkede Fiskevare i Island, fordi de til den Tid efter Værtidens Indretning (see pag. 57. §. 16. i første Capitel) allerførst kan forventes at være saa grundtør, at ikke Indsvinding og Undervægten bliver betydelig ved Indfribningen i Island og Udløsningen, hvorved den ved at tælles i Læster, store Hundrede og Wærp, saa meget flenskes, kastes og ofte omstables.

c. Da der ikke paa nogen Handelshavn i Island, endog de allerbedste, er Muelighed til at Skibe ne kan ligge ved Pakhusene, men derimod altid

maae ligge ude paa Havnenes Skibseier, saa følger deraf, at alle Vahre til og fra maae føres med Vaade, og saaledes ophidses til og fra Skibene, hvoraf der følger, at ved indfaldende Regn eller fugtigt Veirligt intet kan udrettes ved Fiskevahres Indskibning. Skibs = Fragterne ere af saadanne og andre Grunde, efter Havnenes andre Beskaffenheder, ofte høie, og for at vinde samme nogenslunde tilbage, er det særdeles vigtigt, at alle Sorter Vahre indskibes efter den Orden, at de kan stables og skrues til Fordeel for Kiebsmanden, der har befragtet Skiberummet.

d) Det er sædvanligt paa Island, at Skibseieren ved Certepartic accorderes Fragten (hidindtil 24 = 27. 32 a 45 Rdlr. pr. Commerce Læst for Tour og Retour, alt efter Besejling af een eller flere Havne, samt deres meere og mindre Vanskeligheder) ved efterfølgende Beregnings = Maade.

Pr. Commerce Læst af 6000 Pd. at indlade

	Skippund
a) Af Platfisk 1ste og 2den Sort =	9
b) Kliptorff alle Sorter, samt Langer	
Koller =	18
c) Af tørvirkede Plat = Spile samt Hæn-	
ge = Tislinger =	6 $\frac{3}{4}$

d) Af

Pr. Commerce Læst af 6000 Pd.

Stippund-

- d) Af Eederduun, Uld og Fuglesiedere
pr. Com. Læst $4\frac{1}{2}$ Paqv a 10 Spd. $2\frac{1}{4}$
- e) Af Kisd, Cablian, Tran, Talg og
andre Vahre i heele, halve og
 $\frac{1}{4}$ Fustagier at beregnes. = 18 hel. Td.
- f) Af Bunder saltede Faareffind, 10
Bunder (a 2 Stkr.) pr. Td. altsaa
180 Bunder eller = 360 Stk.
- g) Af uldene Vahres Fabricata, beregnes
pr. Commerce Læst $4\frac{1}{2}$ Paqve af
2 tomme Vanter a 1000 Par eller 4500 Par
- h) Enfelt og dobbelbaands Strømper be-
regnes $4\frac{1}{2}$ Paqve a 500 Par altsaa 2250 Par
- i) Af eentomme Vanter beregnes 3 Par
imod et Par Strømper ell: $4\frac{1}{2}$ Pa-
qve a 1500 Par altsaa = 6750 Par
- k) Øvrige Vahre som emballeres i Fusta-
gier, beregnes pr. Commerce Læst = 16 Td.

§. 16.

Det henhører og til de Regler der maae iagt-
tages for Skibe, der affendes til Middelhavet med
Fiskevahre, at ikke paa Connossementerne, eller an-
dre Skibets Papirer anføres det sædvanlig brugende

Ord: Terraneus's Fiske, men derimod allene Islands Klipfiske, omendskiøndt den er virket paa Terraneus's Maade.

Denne Omstændighed m. m. forarsagede i Aaret 1779 saa streng Mistanke paa Islands- og Finmarks-Farerne, der vare bestemte til Barcellona, Marseille, Genua og Livorno, at fem af disse Skibe bleve opbragte til Cadix, hvorved opstod for Handels-Cassen (i Hensigt til Fiskevarenes Priis i Cadix, og den, hvortil samme vilde have været udbragt, naar den havde kommen i rette Tid til de bestemte Steder) et Tab, der beløb sig ikke mindre, end for Ladni-
 gerne R_{von} " " " 432036 — 30 —
 For Skibene " " " 188498 — 8 —

Tilsammen R_{von} 620535—4,

som beregnet R_{von} a $5\frac{1}{2}$ f. ud-

giorde D. Courant " " 34474 Rdlr. 16 f.

I Anledning heraf erholdte jeg ¹⁰⁾ til Island den Kongl. Handels-Directions Ordre 1780 under 10 Jun. Ordlydende: „At siden det Spanske Hof fordrer af
 de

¹⁰⁾ Fra No. 1777 til udi No. 1781 havde jeg den Lykke til daværende Handels-Directions Fornøielse at admindstere alle Fiske-Ladningernes Afstibning til udenrigs Havnene efter Conjunctionerne i Landet. Hvorfor og den Kongel. Skatte-Ballance-Direction tilsagde mig et aarligt Honorarium.

„de neutrale Skibe, at de ved at gaae iglennem Stræ-
 „det, skulde holde dem paa den barbariske Side,
 „og søge ikke at komme Gibraltar saa nær, at de
 „kunne paadrage sig Mistanke for at ville snige
 „sig derind, samt ikke heller undslaae sig for at gaae
 „under Ledsaagelse af Spanske Krigsskibe, som maatte
 „møde dem og tilbyde sig at convoiere dem igien-
 „nem Strædet; saa ville de behagelig herom under-
 „rette de Skippere, som sendes til Middelhæ-
 „vet, med Ordre at holde sig saadanne Regler efter-
 „rettelige, for derved at undgaae Ophold og Op-
 „bringelse.“

Ligeledes under 27. Junii 1780. „Fra
 „Spanien have vi Underretning om at alle Slags
 „Engelske Vahre ere forbudne der at indføres, og
 „at det til den Ende vil være nødvendigt for de af
 „Handelens Skibe, som beseile og overbringe Fiske-
 „vahre til dette Kongeriges Havne, saavelsom til
 „Middelhavet, at de, for at undgaae Mistanke og
 „Uleilighed ere forsynede med Certificater om, at
 „saadanne Fiskevahre er af Dansk Fangst, og at
 „deraf ingen Rettighed eller Afgift er erlagt til Hans
 „Majestæt Kongen af Storbritannien. Paa det
 „nu disse Certificater med den fuldkomne Legalisations
 „og Kraft kan være forsynede, have Vi anmodet
 „Hr. Stiftamtmand Rhodhal at udsærdige samme
 S 4 „i det

„i det latinske eller franske Sprog under sin Haand,
 „og Landets offentlige Segl, til hvem altsaa de
 „behage at henvende sig om de fornødne Certificater
 „for de Skibe, som med Fiskevahre affendes til be-
 „nævnte Kongeriges Havne, saavel som Middelhæs-
 „ket.“ Hvilket her maa ses til fornøden Jagttæ-
 gelse udi lige indtreffende Tider og Bølgivenheder.

§. 17.

Da det neppe kan undgaae Læserens Opmærks-
 somhed ved at underrette sig om de Islandske Hæn-
 delshavnens Exportation; at i Følge dette Capitels
 Tilage No. 2. er fra Westmannøe Havn i første
 Termin fra 1764 til Udgang 1773 exporteret af di-
 verse Sorter Fiskevahre, Skpd. 6369, og derimod
 ikkun 827 Skpd. i sidste Termin fra No. 1774 til
 Udgang 1783, bør jeg her oplyse:

A. Det har sin egentlige Grund udi Fiskeriets næs-
 sten Mislingelse for de arme Deboere paa West-
 mannøerne fra ondtrent Aaret 1774, dog har
 Fiskeriets Tilgang under de Landstyster i sidst-
 ledne Aaringer været noget forbedrede, især fra
 No. 1784.

B. Det kan og tiene til muelig Oplysning om Fiske-
 rierne her at anmærke: Da jeg i Aaret 1778
 var

var efterliggende Oberkøbmand paa Havnefiords Havn, og tilskrev min Ven Hr. Hans Klog (see dette Cap. §. 3. om ikke (der) kunde være Muelighed at tiltrække Fiskens Gang og Søgning, som andensteds er muelig indenfiords, blev hans Svar under 8 Junii samme Aar (1778) disse Ord:

„Det var en af de Gamles Jagttagelser for
 „dum i Havet, at nedsynke et og andet for at
 „gjøre sig Fiskerie-Forbedring paa visse Fiske-
 „Meeder eller Banker, og blev paa det allers-
 „nøieste aarlig iagttaget. For 2 Aar siden lod
 „jeg gjøre Forsøg efter gammel Maade, at ned-
 „synke Heste-Madseler i Havet, indstuttede i
 „Kasser med store Huller alt omkring, for at
 „deraf peu à peu kunde udflyde, ligesom Madse-
 „lerne raadnede; og endnu paa samme Sted
 „formærkes oftest Fisken.

Monne det ikke var passende paa Østerlands Kysterne især under Berresfiord, at gjøre samme Forsøg? Man veed jo, at omtrent fra Aaret 1758 har det der sordum værende betydelige Fiskerie været tabt for Indvaanerne.

- C. Udi Aaret 1785. tilskrev jeg velbenævnte Købmand, al ville foranledige nogle Norske Familier fra Sundmøer i Norge etablere der til Fiskeriets Opkomst, isald han ellers af lang Er-

farenhed om Stedet troede saadant Forslag at være det til Hoved: Niemeedet passeligste, men hans oprigtige Gienfvar gav mig ingen grundet Anledning at fremsætte den Sag nærmere; og da han oplyser tillige, hvad der kunde være nyttigt, vil jeg her indføre Extract af hans Brev til mig i den Sag, Ord lydende:

Westmannøe 15 August 1785.

„At Fiskeriet her har været astagende i en
 „Tid af 11 Aar, er en Sandhed, til stor Glæde
 „saavel for den Kongelige Handel, som dens Be-
 „tientere, og derfor jeg og ærbødigt betakker det
 „Forslag D. B. proponerer til Forsøg, for om muel-
 „ligt at ophielpes noget, men om norske Fiskere der-
 „til skulle kunde contribuere, tør jeg ikke forsikre.
 „Vel ere Folk her paa Den for største Deelen meget
 „satte tilbage at søge Havet imod forrige Tider, men
 „i Henseende til Kundskab om Seilads og Fiske-
 „fogning ere de ligesaa kyndige, som for dumd deres
 „Fædre. Uffelhed og Mangel paa godt Ophold
 „for Livet, har trykket og trykker endnu mange,
 „saa at Kræfterne ere faa, og Fyrigheden endnu
 „mindre. Ellers bestaaer Uvælden særdeles i Fiske-
 „nes ringe Gang til disse Kyster og Veirsligets Ustaa-
 „dighed, naar den er for Haanden; maatte de gam-
 „le

„le store Baade, som altid have været Westmannøes
 „største og stærkeste Støtte igien komme i Brug,
 „men som af Mangel paa Folk af det faste Land
 „ikke meer førend Fiskeriet forbedres, saa ville nok
 „Fiske-Udsfibenngen fra Westmannøe igien begynde.
 „Skulde norske Familier kunne hjælpes ved lidet Land-
 „brug, saa var det ønskeligt, at her vare 2 eller 3
 „Familier af stikkelige Folk, men flere kan Den
 „ikke vel for dens ringe Begreb imodtage. Jagt-
 „Fiskeriet kan nu for Havnen's Skyld gierne br-
 „ges her paa Westmannøe; og jeg vil troe, naar
 „Herren giver, at Fiskeriet igien gaaer i nogen
 „Mængde paa Westmannøe Fiske-Grunde, med stør-
 „re Fordeel, end de (Fiske-Jagterne) paa Havne-
 „fiords Havn har ydet Handelen. Saadanne Jag-
 „ter vare dertil ogsaa beqvemme til at transportere
 „Guds til Dyrholte og Bachebiaulege. (Saavidt
 Hr. Klog's egne Ord).

D. Da Westmannøe Handelshavn ¹¹⁾ er udnævnt
 til at have Kjøbstæds Ret og Friheder med til-
 ne V andre dertil udnævnte Handelshavne, vil
 jeg her anføre Distancen til dens nærmeste belig-
 gende

¹¹⁾ See a) Kongelig Placat af 18 August 1786 om den
 Islandske Handels Frigivelse §. 12. b) Anordning af
 7 Nov. angaaende de Friheder paa de paa Island op-
 rettende Kjøbstæder §. 21.

gende Kjøbstæd Holmenshavn, og som synes at bevise, at Indretningen for den intenderende Kjøbsted paa Westmannøe (som en Ø i Havet liggende langt fra det faste Land) vil iblandt andre Forsigtigheds-Regler for Borgere ogsaa udprøve denne, at have i Forraad og Eiendom et med Folkemængden passende Opslag af Provisio-
ner, forinden Communicationen fra Udgang af September til Martii eller April bliver dem ganske afbrudt, efter sædvanlig medende Tilfælde i Vintertiden. Seiladsen langs med Landkysterne forbi de derimellem beliggende Handelshavne, beløber sig efter Ingenieur Capitain Knops Charte;

Fra Kjøbstæden Westmannøe til Øre-		
bachs Havn	:	12½ Søemil.
Fra Ørebach til Grindevigs Havn	:	12½
Fra Grindevig til Vosands Havn	:	9
Fra Vosand til Kieblevigs Havn	:	2½
Fra Kieblevig til Havnefiords Havn	:	5½
Fra Havnefiord til Kjøbstæden Reiehevig	:	2½

 44½

S. Mile

Naar man derimod ansætter Distancen directe til Søes, fra Westmannøe til Holmens Havn uden om Reikersnes og Slagen, bliver det ikkun 36¼ tydske Miil, beregnet 15 paa een Grad.

Da

Da det anførte Handelssted Westmannøe tilligemed Flatøe, fordi de ere Der, kunde være expone rede for manglende Tilførsel under Friehandelen, anseer jeg det mindre nødvendigt her at anføre Distancen imellem hiine intenderende Kjøbstæder. Communicationen bliver der som andensteds Handelsens vigtigste Styrke.

§. 18.

Under dette Capitels Bilage No. III. findes anført nogle af Exportations = Vahrene ved Landvæsenet i Island, i hvilken Henseende her anmærkes til Oplysning:

- A. Benævnte Bilage udviser at udi første Termin fra No. 1764 til Udgang 1773 er exporteret af saltet Faare- og Bøede-Kiød, circa 30790 Tønder, og derimod i sidste Termin fra No. 1774 til Udgang 1783 ifkun 8272 Tønder. De saaledes i sidste Termin af 10 Mar manglende 22520 Tdr., have til beklagelig Grund den landsfordærlige Faare = Enge, som overgik Landet, at regne fra Maret 1761 indtil 1779 da Nedslagtningen og Udrydningen i Følge Forordningen af 12 May 1772 ikke overalt kunde medføre den attraaende nyttige Hensigt, eftersom allene de 3 Syffeler Westmannøer, samt Søndre- og Mühle-

Mühle = Sæfeler undgik den Landeplage af Faa-
re = Sygen. Dersom ikke de allerfidsste haarde
Aaringer ved Naturens Revolutioner, samt paa-
følgende Dvæg = Død, havde indtruffet for Landet,
ville man nu for Tiden alt have havt god Udsigt
til fordeelagtig Exportation af Landvæsenets Pro-
ducter, der efter Conjuncturerne vel neppe kan
forventes nu at skee førend efter nogle Aaringers
Forløb, naar Dvæg = Avlingen kan komme til-
bage til sin forrige gode Tilstand. Det bli-
ver og Landets egen Styrke, og altsaa til sælles
Fordeele, at Dvæg = Avlingen i Almindelighed
kommer først fuldkommen paa Fode igien, for-
inden der skeer megen Udsærfel af Landvæsenets
Producter, der og vil bidrage til bedre inden-
lands Priser.

- B. Naar man derefter vil have Underretning om,
paa hvilke Handelshavne man ved nyttig An-
læg kan giøre sig Haab om fordeelagtig Slagte-
rie, vil man ved local Kundskab om de Fortrin-
ligheder et imod andet Handelssted kan have, er-
fare, at naar endog allene Landet kommer tilbage
til den forrige Velstand, (som med Guds Bistand
kan hastigen skee ved de simpleste og naturligste
Indretninger overeensstemmende med Climatet)
naar Landbruget faaer den nødvendige Besætning
af

af Creature, kan aarlig forventes til Handel af levende Creature ved Gaare = Avingen (i Overeensstemmelse med de forhen ved Kiebmændenes Regnskaber afgivne saakaldede Sogde Bøger).

Fra Sønder- og Vesterlands Amtene.

Fra Ørebachs Havn =	circa 4500	
— Stikkelsholms Havn —	4000	8500

Fra Norderlands Amtet.

Fra Vefjords Havn =	circa 5800	
— Huusevig =	= — 4300	
— Slagestrønd =	= — 5000	
— Kæfjordi =	= — 2000	
— Høbsaaes =	= — 4800	21900

Fra Østerlands Amtet.

Fra Verrefjord Havn =	circa 3500	
— Rødefjords Havn =	— 3700	
— Wapnefjord =	= — 2800	10000

Saaledes tilsammen i ringeste Anslag for et Aar 40400 af gode Uld-, Tælle-, og Kiedrisge Faar, hvilke, efter Nedslagtingen ved nærmeste Beregning af 6 Stkr. pr. Lønde fra 4 til 3 Aars Alder, beløber sig til 6700 Lønder. Derimod

imod ved Indhandling og Nedslagning af det yngre Qvæg fra 2 til eet Mars Alder, hvorved kan ansættes 8 pr. Tønde, udgør 4800 Tønder Lammekød.

C. Efter den Islandske Handels ældgamle Indretning fra A. 1602 indtil Aaret 1776, blev paa Slagter- Havnene indhandlet levende Faar efter Alder under Kiendetegn af

Til 1 Mars Alder, at der besandtes 8 Tønder under Munden, og de 2 forreste at være større end de andre sex.

Til 2 Mars Alder, at der besandtes 4 større Tønder for i Munden end hiine.

Til 3 Mars Alder, at der besandtes 6 store og 2 Lammes Tønder.

Til 4 Mars Alder, at alle Tønderne skulde være fuldvorne og hvad de vare ældre ikke at komme i Betragtning.

Indkøbet udi benævnte Tids Handels Perioder, var paa Grund af Handels- Tarterne, der overdrog Iskøderne de danske Handels- Vahre til meget billige Priser.

For 4 Mars gamle Faar 40 Fiske circa	=	90 $\frac{1}{2}$
For 3 Mars gamle Faar 35 Fiske	=	78
For 2 Mars gamle Faar 30 Fiske	=	68
For 1 Mars gamle Faar 20 Fiske	=	46 $\frac{1}{2}$

Hvor

Hvorefter Indkøbet pr. Tønde godt Islands Lammefied med Saltning og andre Omkostninger beløb sig efter Havnenes Regnskaber til circa 1 stort Hundrede 90 Fiske eller omtrent Dansk Courant $5\frac{1}{2}$ Rdlr. og saaledes med Fragt og Assurance m. m. kunde have skadesløs til Kiøbenhavn for $6\frac{1}{2}$ Rdlr. pr. Tønde.

D. I Følge seeneſte Handels Forordning af 30 May 1776, hvorved den forrige Indhandlingsmaade blev ophævet, og som meere regelmæssig ansat Priser saavel paa Kiødets Vægt, som Talg og Skind, haver Prisen pr. Tønde Faare-Kiød, saavel efter benævnte Tartes som senere Forhøielse i Aaret 1779 beløbet sig (i Følge Regnskaberne for Handelshavne) beregnet pr. Tønde $14\frac{1}{2}$ Epds Kiødvægt til 5 Rdlr. 94 ø. efter denne Beregning:

	Rdlr.	Skilling.
$16\frac{1}{4}$ Epd. fersk Kiød a 20 Skilling.	3	37
Til Indsaltning og Forlagning		
$6\frac{1}{2}$ Nutt. Spanisk Salt a 12 ø	=	78
En Ege Kiød-Tønde (efter Kiøbenhavn Priis)	1	59
Arbeidspenge i Island circa	=	16

5 Rdlr. 94 ø

Naar dertil seies for Fragt og Assurance fra Island til Kiøbenhavn eller andensteds, saavelsom andre af Handels- Betientens Omkostninger, Pakhuusleie, samt 2de Ganges Forlagning forinden Auctionsholdelsen circa 1 Rdlr. 10 Sk., bliver Beløbet til Skadesløsholdelse pr. Tønde circa 7 Rdlr. 8 Sk. Men Islands værende Forfatning tillader vel neppe under Friehandelens Begyndelse at have Udsigt til Indhandlingen efter anførte Calculation.

De Handlende kunde og under Friehandelen betale Vahrene til noget bedre Priser, efterdi at naar passende Udlæg og Foranstaltninger ere indrettede til rette Tid og Sted, for at behandle Kiøbsaltningen saameget mueligt i Overensstemmelse med Hr. Etatsraad Martfeldts velgrundede Afhandling om Irlands Huusholdning og Handel med feede Vahre, (trykt 1771), ville man ikke allene overalt i Rigerne, men og ved at affende aarlig til de Danske saavelsom fremmede Americaniske Eilender, have fortrinlig god og fordeelagtig Affætning.

- E. For at undgaae Bideløstighed, vil jeg ikke paa dette Sted i Handels-Magazinet indlade mig i nærmere detailleret Beregning over hvad der angaaer saavel Faareavlingens som øvrige Horn-
qvægs

qvægs Opkomst, hvoraf der følger saa mange til Livs og Næringsbrug nødvendige Vahre og Producter. Jeg vil hiertelig ønske, at Forskuet vil lægge sin naaderige Betsignelse til enhver af de Handlendes patriotiske Ideers Iværksættelse, der naturligviis vil ikke allene ophielpes, men saa at sige skridtviis høiligen bidrage til Styrke og Frelse for alle Næringsveiene paa denne for Staten saameget vigtige Øe, og disse ere saameget meere vigtige og fornødne efter mine Tanker, som Fiskerierne have tillige deres naturlige Styrke i Landbruget, hvorfra haves foruden Provisionerne, Uld, Skind &c. til Søeflader, og altsaa ikke kan bestaae uden samme.

Ved Standsning i Landets Næringsveie, der tillige foranledigede Fiskeriernes Aftagelse, ville, (som Gud forbyde,) Daanemark selv bedrøveligen savne aarlig iblandt Natur-Producternes Circulations-Handel over 400000 Rdlr. foruden Afhavn ved Fragt-Handelen for omtrent 2000 Commerce Væsters aarlig Skibrum og derved tillige over 1000 Menneffers Næringsveie, at jeg intet skal tale her om Islands egne Indvaanere. See dette Capitels Bilage No. X. og XI.

§. 19.

I Henseende til de øvrige under dette Capitels Bilag No. III. auførte Handels-Artikler, maae her til Oplysning anmærkes:

- a) At der af Talling (Tølle) fra Handelshavnene er exporteret circa 688 Skippund meere i den sidste Termin af 10 Aar fra No. 1774 til Udgang 1783 har til Grund deels Nørgæts Nedslagtning ved Gaarefygens Udrødning, deels og at i Følge den seeneſte Kongelige Handels Forordning og Tæxt for Island af 30 Maan 1776 blev Prisen forhøiet til 26 $\frac{2}{3}$ Rdlr. pr. Skippund, imod at den ikkun forhen gjaldt circa 10 Rdlr. pr. Skpd. efter den forrige Handels-Tæxt af 10 April 1702.
- b) At derimod af raa Uld er exporteret circa 187 Skpd. mindre i lige Termin af 10 Aar, har til Grund i Særdeleshed den bedrøvelige Gaare-Eng og dens mange ſkadelige Følger, hvilke ei ophørte for end omtrent Aaret 1779. Dog kommer og her under tillige i Betragtning, at Exportationen af uldne Vabres Fabricata har været tilagende i de ſeenere Tider i Særdeleshed fra Norder og Øſterlandshavnene, ſee dette Capitels Bilag VI.
- c) Fra Aaret 1752 da Fabriqven paa Reichewig tog ſin Begyndelſe, har den raae Ulds Udførsel været mindre end forhen, ſom og for en Deel

er kommet Indvaanerne til gode ved Forarbejdningerne i Landet.

d) Efter Kongelig Resolution af 3 Febr. 1721 var Handels-Compagnierne paa Island forbudne at udsøge Islands Uld til fremmede Stæder, førend den var tilbuden de Kongelige Manufacturer, om de maatte behøve samme.

§. 20.

Hvad de Handels-Artiflers Exportation m. m. angaaer, som dette Capitels Bilage No. IV. udvii-ser fra No. 1764 til Udgang 1783 finder jeg allene fornødent paa dette Sted at anmærke og oplyse:

a) 1. At der af saltede Faareffind er mindre udslibet i sidste Termin af 10 Aar circa 209500 har samme Grund, som under dette Capitels §. 18. er anført ved den udi sidste imod forrige Termin manglende Exportation circa 22500 Tønder af Faare og Veede-Kiød.

2) At Feldbereederie kan være et af de meget nyttige Anlæg i Island, saa hastig at Faare-Avlingen kommer allene nogenlunde tilbage til den forrige gode Tilstand, beviser det paa Reichsviig i Aaret 1753 gjorde Anlæg, (see Afhandling om Islands Opkomst, trykt 1768. Side 393.)

3) Det bør og her anmærkes: at endog for Residencestaden Kiøbenhavn selv, er tillige denne Artikel meget vigtig, hvorom jeg, for at undgaae Bidtøftighed, allene vil her anmærke: at udi Aaret 1755 under 3 Decemb. tilskrev Kiøbenhavns Magistrat det da værende Islandske Compagnie, „ at eftersom Generalmajor Riippur havde andraget, at Cavalleriets Lædertoj ikke kunde erholdes fra Feldbereder-Lauget, var Oldermændene, bleven opkaldet i Raadstuen, og som declarerede, at Leverancen ikke kunde skee, med mindre Lauget kunde faae de dertil behøvende Skind ved det Islandske Compagnie, og det, egentlig de, der hidføres fra Stikkelsøholms, Skagestrands og Østfjords Havne m. m., „ Man vil deraf have Udsigt til at Feldberederier i Island kunde have de bedste Leverancer, og Landet derved som billigt have Binding tillige af Forarbeidelsen.

b) Samme anførte Bilage No. IV. udviser, at 82716 tørrede Lammeskind ere flere exporterede udi sidste imod første Termin af 10 Aar, og naar man efter benævnte Bilage betragter den heele Leverance til Handelen af den Sort Skind-Vahre i begge Terminer at være 145452 foruden hvad deels Landet selv har behøvet, deels ved Snig-

Han-

Handeler udført, beviser de samme ynkværdige Følger af indtræffende strænge og længe vedvarende kolde Foraars Tider, hvorved Mængden af unge og spæde Lam ere døde, hvorudi vel nogle Mangelsposter i de oeconomiske Regler ved Aare- Avlingen tør have nogen Deel.

- c) At der af Dreghuder er exporteret 680 flere udi sidste imod første Termin, beviser den da værende Mangel paa andet Slagteqvæg; Dreghandelen har og hidindtil været Islænderne ifkun lidet fordeelsagtig.

§. 21.

Til Oplysning angaaende dette Capitels Bilag No. V. bør jeg ikke undlade at anmærke:

- a. 1) At Eederduuns Udskibningen har været mærkelig tiltagende over 6000 Pd. i anførte sidste Termin.
- 2) Det fortæner tillige Opmærksomhed, at udi sidste Termin af 10 Aar have Islænderne iagttaget den meget vigtige oeconomiske Regel, selv at rense deres Eederduun til betydelig Fordeel i Handel, hvortil og den efter Handels-Forordningen af 30 May 1776 forhøiede Priis til 10 Mk. pr. Pund kan have givet grundet Anledning.
- 3) Denne Handels-Artikel, som Fremmede nu for Tiden betale særdeles vel fra 22 til 28 Mk.

pr. Pund vel rensset, kan mange Steder udvides i Landet til meget vigtige Fordele ved Ederfuglens Freedning, hvorom haves meget gode Afhandlinger, saavel af vores lærde Hr. Professor Brünniche som og af Fædrenelandets Ven Hr. Amtmand Oluf Stephensen.

4) Efter Forordningen af 25 April 1702, a 25, som og efter Jagtforordningen af 8 May 1733 forbydes alle og enhver i de Kongelige Riger og Lande at ødelægge disse Fugle.

b. 1) At circa 3700 fleere Ræveskind ere indleverede til Handel udi sidste imod første Termin (see Bilag No. V.) har fornemmeligst til Grund, den efter Handels-Forordningen af 30 May 1776 forhoiede Priis til 88 Skilling pr. Stk. af de graa, og 59 Skilling pr. Stk. af den hvide Sort.

2) De Islandiske Ræveskind, især de Insegraae, eragtes nu for Tiden hos fremmede Nationer iblandt de bedste Pelsværker overalt i Europa, hvorfor disse, saavelsom Grenlandske Ræveskind (vel tidsede og fasthaarede) betales her i Kiebenhavn nu for Tiden fra $3\frac{1}{2}$ til 5 Rdlr. paa den passende Tid af Esteraaret, da man har fremmedes Commissioner paa deslige og andre Handels-Artikler.

3) Man vil tillige af Bilaget No. V. have Erfaring om at fra Handels-Havnene Stikkels-

holm,

holm, Øsøfiord og Huusevig havs hidindtil de fleeste.

- 4) At bruge saa kaldede Røvelager ved Røvesangsten burde gandske forbydes, fordi Dyret ved at dræbes derved efter langsom Død skyder Haarene op, hvoraf skyder, at de ikke blive saa glat og fasthaarede som ved en hastigere Død af Skindegevær, hvilket Kiendere af Skindvahre meget vel vide at bedømme.

§. 22.

Angaaende uldene Rahres Fabrication i Island vedføies dette Capitel Bilag No. VI, der oplyser saavel Sortementerne som Quantiteterne, der ere udsorte fra No. 1764 til Udgang 1783. Da disse Fabricata ere af særdeles megen Vigtighed, havde jeg agtet desangaaende at indføre en særskilt Afhandling, som jeg for Nummers Skyld maae forbeholde mig til den øvrige Deel af dette Handels-Magazin. Jeg vil allene derfor her anmærke:

- A. Islænderne have til alle Tider udmærket sig saavel ved Bequemhed som besynderlig Flittighed i Haand- Arbeide ved Mængdens Fabrication af Uld- Arbeide, men deres Flid har under octroieret Handel beklageligen ikke altid medbragt

de sælles Fordeele, der billigen bør finde Sted i Handel. Grunden hertil vil man tildeels iblandt andet udfinde i det Handels-Forordningen af 30 May 1776 §. 5. tillige allernaadigst befaler at iagttages for Eftertiden til Rettelse, nemlig: „at Indbyggerne skulle rette sig efter „det som Handelsens Kjøbmænd denuem til Handelsens Bedste og Fordeel tilsige, og det ei „allene i Henseende til Mængden, men og i „Henseende til Dannelsen og den øvrige Beskaffenhed, være sig Enkelbaands Hoser, een „og totomme Bandter eller Dobbelbaands Hoser og Trøier, siden alt saadant vil blive til „Indvaanernes egen Fordeel, i det Affætningen „derved befordres, og altsaa Bindingen af deres Arbeide desformedelst forøges.“

At denue vel udtænkte Anordning er høist fornøden til at vedligeholdes endog under Frihandelen, saalænge, indtil saadanne og flere Velledelser selv udfindes af Indbyggerne paa Island, derom vil neppe nogen tvivle, der ønsker Frihandelsens saaledes velgrundede Indretning, at den kan vedligeholdes til sælles Fordeel.

- B. Af forbererte Bilag No. VI. til dette Capitel vil man, i Hensigt til Beviis om Islændernes virkelige Huus-Flittighed videre befinde, at
for

foruden hvad af indenlands Fabricata til eget Brug behøves, er til udenlands Handel exporteret per Ballance aarlig:

Udi 10 Aar fra No. 1764 til 1773.	Udi 10 Aar fra No. 1774 til 1783.
a) Af Enkelbaands Strømper Par = = 166416	Dito = Par 117259
b) Dobbelbaands dito Par = = 19025	Dito = Par 29139
c) Een og totomme Bandter = = 71974	Dito = Par 103082
d) Enkel- og dobbel- baands Trøster Stk. 1227	Dito = Stk. 901
e) Badmel vævet Alen 2318	Dito = Alen 1221

Indkøbs-Priserne paa disse Fabricata bleve vel ved sidste Handels-Forordning af 30 Maj 1776 noget forheiede imod forrige Tært, men efter de tillige høiere Priser paa alle Nødsyns Vahrene have Isønderne ikke havt skadeholdne, mindre fordeelagtige Priser paa Fabricata, i hvilket alt man nu under Frihandel maae forhaabe at opnaae en bedre og altsaa lykkeligere Vending. Imidlertid bliver det en Hovedgienstend, at Fabricationen bringes til mueligste Guldkommenhed i alle dens Deele, hvorefter da Priserne tillige vil rette sig, og naar tillige, saavidt mueligt, de under dens ne S. Lit. A. forholdsmæssige Qvantiteter iagttages, som og at slike Vahre affkibes her til Kjøbenhavn eller slike Hovedstæder, hvor tydske,

hol-

- hollandske og engelske Commissioner gives (paa Uldengods især om Esteraaret) vil saadant alt bidrage til fordeelsagtigste Affætning.

Til Oplysning angaaende foransterte, saavel som og til Veiledning for at kiende de særdeles ulige Priser, der gives for gode, maadelige og endelig slette Fabricata, vedseies dette Capitels Bilag No. VII., som er Extract af Auctions-Forretningerne under 16 October og 6 November sidstleden Aar 1786 over Uldengods fra de der anførte XVI Handelshavne, hvoraf adskillige Estertanke værdige Reflexioner kan have til Skades Afværgelse, hvoriblandt for Ex.

- f) At totomme Båndter fra Havnesfjord ere betalte fra 8 $\frac{1}{2}$ til 13 Skilling og derimod Stappenshavns til 17 $\frac{1}{2}$ Parret m. m.
- g) At Enkelstbaands Strømper fra Slagestrand ere udbragte til 22 $\frac{1}{2}$ Skilling, imod at andre Havnes ere solgte til 15 a 16 Skilling Parret. m. m.
- h) At Dobbelbaands Gods ikke i store Partier kan nu for Tiden debiteres til saa høie Priser som forhen, men at i dets Sted veldannet Enkelstbaands Gods finder en bedre og fordeelsagtigere Affætning m. m.
- i) Uagtet disse saavel som alle andre Vahre-Priser aarligen retter sit Forhold efter de af meere og mindre

mindre Betændenhed indtreffende Ordre og Speculationer Kieberne kan have, saa vil dog de gode og velbehandlede Fabricata, saavelsom andre Handels-Artikler altid beholde de høieste Priser, fortrinligen imod hine af ringere Bonitet.

- C. Foruden de under foranstøttede Litt. B. aarligen til Handel exporterede uldne Fabricata er fra Handelshavnene retourneret fra A. 1782 til 1786 circa 200 M. Pund ulden Garn, som af Fabricaffhndige erklæres for særdeles god og jevn Spinding, men deels formedelst Mangel paa Affætning (i Særdeleshed af den fineste Sort) og deels fordi den Sort Vahre efter sin Natur er meget udsat, for ved Henliggende at tage Skade og Vedærv, har ingen fordeelagtig Debit været at opnaae i nu værende Tider, i hvilken Anledning, og for at give Isøndernes Vinsfibeligbed og Huus-Flittighed en nyttigere Bending, og at formeere den med en der i Landet næsten hidtil ukendt Green, blev i Aaret 1785 igiennem den efter Kongelig Befaling allernaadigst anordnede Commission, angaaende Isølands almindelige Væsen, givet Anledning til, at der udi Aarene 1785 og 1786 til enhver af Isølandske Handelsstæder blev udsendt et Partie saavel af reen heklet Hør og Blaar, som Ve-

tersborger ordinaire Blaar, tilligemed 3de Pres-
 ver af Garn, hvorefter enhver Sort især skulde
 spindes. Det Kongelige General- Land- Deco-
 nomie- og Commerce- Collegium understøttede
 tillige Indbyggerne paa Island med at udvirke
 dem skienket et tilstrækkeligt Partie af Kofke og
 Knæk-Hasper.

Denne gode Indretning vil saaledes ikke alle-
 ne bidrage til at forekomme Mangel paa Haand-
 Arbeide, hvor saadant kan indtræffe, men og
 at dette Slags Spind formedelsst sin meere al-
 mindelige Anvendelse ikke saa let kan overspændes,
 ei heller mangle Affætning. Naar Island med
 Tiden kan bringe dette saaledes nye indførte
 Spind, om aldrig til større Fuldkommenhed,
 end at frembringe selv de til sit eget Brug for-
 nødne Værreder, hvoraf aarlig did føres sædvan-
 ligt 60 til 70000 Allen (indberegnet Strie, som
 kjøbes deels fra Pohlen, deels fra Tydskland,)
 hvormeget ville ikke Landet vinde selv i dobbelt
 Henseende ved egen Forarbeidelse? Til rigtig
 Oplysning herom maae tillige anmærkes: at in-
 den denne Operation med Vinned- Spinding i
 Island, var samme nyttige Huus- og Handels-
 Deconomie bragt i temmelig god Drift udi nogle
 Syffeler, saasom hos Hr Ammand Oluf Ste-
 phen sen

phensen, de Herrer Syffelmand Jonsen og Scheving, saavelsom Apotheker Biørn Jonsen og muelig hos fleere, som kan være mig upekiendt.

D. Til end videre Oplysning angaaende det Islandske Uldengods, vil jeg her anfere følgende Data af den Islandske Handels-Historic.

1690. De Handlendes Klager over Uldengodsets Dannelselse og Couleur, der gav Anledning til et des angaaende Kongeligt Rescript under 28 Martii 1691.

1701 Kongelig Forordning af 30 April om uldene Vahres dygtige Forarbeidelse, item angaaende uldlig Handels Afstæffelse paa Island.

— Udi den Islandske Laugtings Act findes tillige alvorlig Indskiærpelse om Uldengodsets bedre Fabrication ved Hr. Amtmand Møllers Befaling af 8 Julii samme Aar (1701.)

1738. Findes i Ogeraae Laugtings Act Amtmandens Publication til Indskiærpelse om at tage Uldhaarene icke af de Sorter Uld Indvaanerne forarbeide til Uldengods.

1754. Det Kongelige Kammer Collegii Advarsel af 22 April angaaende at Uldengodsets Forarbeidning maatte for Eftertiden være bedre.

1755. Hr. Amtmandens Indskiærpelse af 15 Julii om Uldens Sortering, Farve og Godhed, grundet paa Rentekammerets Befaling af 10 May (1755).

1756.

1756. Indskjærpelse paa nye herom i Øjersaae Laug-
tings Act.

1757. Findes atter Indskjærpelse samme Sag angaa-
ende ved Publication fra Laugtinget angaaende
Størrelsen, efterdi Compagniet paaanfede de
Modeller til Enkelbaands Hoser, som Landets
Øvrighed Næst forhen havde ladet sig give af
Strømpevæverne i Kiøbenhavn.

Fleere flige Data kunde anføres, men eragtes
unødige. Sagens rigtige Forhold imellem Is-
lands Indvaanere og de Danske Handelsde, an-
fører Hr. Conferenceraad Erichsen meget rette-
lig udi Afhandlingen om Islands Opkomst Side
205 med disse Ord: „Saaledes kan vel ikke næg-
tes, at her jo haver været Feit paa Indbyg-
gernes Side; men de Handelsendes Forhold i
dette Stykke haver og havt sine. Saasnart
de ikke have kundet vinde 50 pr. Cento paa
dette Gods, have de flaget, og udvirket de
fornævnte og fleere allernaadigste Anordnin-
ger. Men, naar de have kundet vinde hen-
imod det dobbelte, som gierne er skeet i Krigs-
tider, saa have de taget imod Uldengodset,
hvorledes det end haver været, endog gandske
udnygtigt, og saaledes nedbrudt med den eene
Haand, hvad der var bygget med den anden.”

Disse Omstændigheder, der saaledes bør komme under Sagens rette Betragtning, have tillige bidraget til andre Følger, nemlig: at Islanderne, som derved ikke have kunnet gjøre sig sikker Regning paa Affættningen, og hvis Velfærds Sag det dog har været, ere blevne nødsagede at gaae saadan Middelvei i Fabricationen, at dersom den ved de Danske Handlende ikke fandt Affættning, den, da kunde debiteres til fremmede Nationers upriviligerede Skibe, hvorom jeg her allene vil anføre nogle Data, der tillige bevise, at Fremmedes Snighandel har længe været der i Gang.

1740. Blev ved Orlogs-Fregatten Blaae Heiren, commandert af Hr. Søefapitain Christopher Klog opbragt sex hollandske Hukkerter formedelsk Snighandel under de Islandske Kyster. Foruden Beholdning af Handels-Artikler blev ved Confiscationen befunden 935 Tønder Cablian, som disse Skibe til Medium Junii havde alt fiskeet.

— Samme Aar blev af da værende Sysselmand (nu Kongl. Majestætes Landsfoged) Hr. Skule Magnussen confisqueret og dømt til Priis et hollandsk Skib dragtig circa 55 commerce Læster og udrustet med 6 Kanoner. Af Confiscations-Forretningen erfares, at denne Snighandler blev attraheret i Hoobsaaes District, og havde næsten fuld Ladning af ulden Gods Fabricata fra Island, Færøe, samt et lidet Partie fra Hitland. Til-

lige befandtes i Skibet 180 Tønder Cablian, alt indfaltet i May. Man vil saaledes let indsee, at Retour-Ladningen for saadanne Snig-handlere har kunnet beløbe sig til imellem 4 til 5000 Rdlr.

1741. April 24de blev ligeledes af benævnte Embedsmand Hr. Skule Magnussen confisqueret et hollandsk Skib paa 49 commerce Laster med 4 Kanoner. Dette Skib var ladet med hollandske Vahre, hvoriblandt 36 Kister Præstobak, men Indhandlingen var den Tid paa Aaret ikkun nogle Paqver Uldengods.

Efter den Tid have andre lige Begivenheder ved Opbringelser af Snighandlere lige indtil Aaret 1776, og befindes ved alle slige Hændelser, at Uldengodsset er den Artikel, som Hollænderne fornemmeligt søge at indhandle hos Indbyggerne i Island.

§. 23.

Angaaende Svovels-handelen i Island ved dens nærværende Indretning med Svovelsværkets Anlæg paa Huusevigs Havn anmærkes:

- A. Den aarlige Exportation af raffineret Svovel fra Huusevigs Havn, (som det eeneste Sted hvorfra den udfikses i Landet), beløber sig udi efterfølgende 2de Terminer.

Udi 1ste Termin
af 10 Aar fra Aar
1764 til 1773.

	Pund
— 1766	80800
— 1767	62596
— 1768	—
— 1769	—
— 1770	91782
— 1771	128292
— 1772	—
— 1773	146320
— 1774	71606
— 1775	34610
Beløber	616006
Altsaa $\frac{1}{10}$ Deel aarlig :	616 Cent.

Udi 2den Termin
af 10 Aar fra Aar
1776 til 1785.

	Pund
— 1776	60520
— 1777	85070
— 1778	73600
— 1779	—
— 1780	—
— 1781	37467
— 1782	38936
— 1783	51914
— 1784	17638
— 1785	25122
Beløber	390267
Altsaa $\frac{1}{10}$ D. aarlig :	390 $\frac{1}{2}$ C.

Naar endnu tillægges de i sidstleden Aar 1786 fra Huusevigs Havn retournerede 11251 Pd. raffineret Svovl, renderer sig Beløbet af prøvemæssig Svovl fra Island i 21 Aar til 1017524 Pd. eller aarlig circa 484 $\frac{1}{2}$ Centner. Man kan ved Balance ansætte pr. Centner 3 Rdlr. og altsaa 30523 $\frac{1}{2}$ Rdlr., der udi ovenmeldte Tid af 21 Aar beløber 1453 $\frac{1}{2}$ Rdlr. aarlig

- B. At denne Handels- Artikel kunde udvides til Fordeel, derom kan ikke tvivles, uagtet Svovl-Minernes Belliggenhed udfordrer en Deel Transport- Omkostninger, fordi Erken maae efter Veienes Besskaffenhed bæres paa Heste.

Hr. Assessor D. Henkels Underretning om de Islandske Svovl = Miner samt Svovl = Raffineringen, da han i Aaret 1775 i samme Anledning blev sendt til Island, og som udi Kammersecretair Olavii oeconomiske Reisebeskrivelse trykt 1780 findes indført) giver megen grundig Oplysning om denne Materie som vigtig Handels = Export.

- C. Af den af Handels = Directionen under 27 May 1773 udstædte Instruction til Kiebmænd Biorn Thorslacius, der tillige var Svovlværkets Forstander, anmærkes disse Ord:,, Naar Værket
 ,, med dets Indretninger i bestandig Drift, bør
 ,, udi et Aar udkomme og tilveiebringes 1000
 ,, Centner raffineret prøvemæssig Svovl. Til
 ,, en Slags Efterretning tiener dette, at een
 ,, Wett eller 80 Pd. raæ middelmaadig Svovel
 ,, giver 50 a 56 Pd. raffineret, men den bedste
 ,, producerer noget meere, og til en Pande Svovel
 ,, at raffinere medgaaer fra 3 til 5 Potter Tran,
 ,, vel og mindre, naar Pompen og Bassen hol=
 ,, des i god Stand. m. m.
- D. Udi Aaret 1779 blev corresponderet med Handels = Directionen, angaaende at Interessenterne udi Vitriol = Olie Manufakturerne i Skotland ønskede at tilhandle sig aarslig et Partie uraffineret

fineret Svovel, og da under denne Correspondence kan findes beste Veiledning om det rigtige Forhold, ligesom og at denne Correspondence altid bliver til Være i Danmarks Handels-Historie for vedkommende Embedsmænd, der have saa grundigen iagttaget de naturlige Fordeele der ville tabes for Staten ved at bisalde den gjorde Proposition fra Engeland, omendstiont samme fra første Synspunct var at ansee for antagelig, indføres benævnte Correspondence, ordlydende:

Den Kongelige Stats- Ballance- Directions
Skrivelse af 26 Augusti 1779 til den Jøland-
ske Handels- Direction.

Pro Memoria.

„ I Anledning af en fra Hr. Consul Anker i London
„ til det Kongl. General-Land-Oeconomie og Commer-
„ ce-Collegium indkommen Skrivelse, er os fra bemeld-
„ te Collegio tilkiendegiven, at Consulen ønsker at
„ blive oplyst: om den Jølandske Svovel ei kunde
„ faaes raad, det er sammensmeltet uden at være raffi-
„ neret, ligesom den der indføres fra Italien, samt hvad
„ deraf aarlig kan leveres, og til hvad Priis.

Interessenterne ndi Vitriol-Olie Manufacturer,
„ ne i Skotland skal have forlangt, at Consulen vil for-
„ skaffe dem den Oplysning, og tillige gjort hannem
„ følgende Forslag i Henseende til den Jølandske Svovel.

I. „ At de deraf vil modtage aarlig 500 Tons, og sam-
„ me paa egen Befestning afhente i Jøland, naar

- „ den kunde leveres for lige Priis med den
 „ Italienske, som gielder leveret i London 4 sk.
 „ Daust pr. Pund, sammensmeltet uden videre
 „ Raffinement.
 „ 2. Da den rage Sammensmæltning nødvendig maatte
 „ skee i Island, og dertil sammesteds ei have
 „ Brænde, tilbyder Interessenterne sig at levere
 „ Kull fra Skotland til ommeldte Operation i de
 „ Skibe som maatte fragtes til Svovelens Af-
 „ hentning.
 „ 3. „ Skulle Anlægget i Island ansees som noget be-
 „ kosteligt, der maatte hindre Planens Iværksæt-
 „ telse, da tilbyder Interessenterne sig at være
 „ deelagtig i samme, eller og at dem maatte til-
 „ lades at gjøre det Heele paa egen Bekostning.

„ Foruden dette Quantum af 500 Tons for-
 „ meener Consul Anker, at der endnu kunde affaates
 „ en anseelig Mængde til forskiellige andre Fabriquers
 „ Brug, hvorfor han holder for, at det giordte For-
 „ slag kunde fortiene Opmærksomhed, og udbeder sig
 „ et udførligt Svar paa hvad han haver foredraget.

„ Det maatte altsaa behøge Directionen for
 „ den Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel over-
 „ foransørte at meddeele os sit Betænkende, for i An-
 „ ledning deraf paa udsfordrende Maade at kunde med-
 „ deele General-Land-Deconoune og Commerce-Colle-
 „ gio det begierte Svar.

Stats-Balance: Directionen den 26 Aug. 1779.

Thott.

Bernstorff.

Stampe

Moltke.

Stroman.

Clasen.

Til den Islandske, Finmarkske og
Færøiske Handels Direction.

Udskrift

Udskrift af Skrivelse fra Directionen for den Kongl. Islandske, Finmarkske og Færøeske Handel og Fiskefangst af 4 Sept. 1779, til den Kongl. Stats Balance Direction.

„ Da Svovelsværet i Island nu paa et Par
 „ Aars Tid har maattet ständse formedelsk Mangel paa
 „ Svovlsk, og det end videre maatte ligge stille ind-
 „ til Minerne ved at hvile, maatte have forbedret sig
 „ saaledes, at det igien kan sættes i Gang; saa er der
 „ for nærværende Tid saameget mindre Leilighed for
 „ Handelen til at betiene sig af den Afsetning, hvortil
 „ Hr. Consul Anker i London, i Følge den Kongelige
 „ Stats Balance Directions behagelige Skrivelse af 26
 „ Passato, haver gjort Forslag, og om Været endog
 „ var i Drift, see vi dog ikke, at man efter Vedkom-
 „ mendes Forlangende kunde forskaffe den Islandske
 „ Svovl saaledes, som den Italienske til Engelland og
 „ Skotland indføres; thi istedetfor at danne sidste, for-
 „ medelsk det heede Elima i Italien, smelttes og løber
 „ sammen i Klumper af sig selv, maae den Islandske
 „ Svovl opgraves af Jorden som en Erk, bestaaende
 „ af Svovl og Sand eller Jord, blandet med hverandre,
 „ da der først behøves Arbeide og Operationer til at ren-
 „ se Svovlen fra de sandagtige Deele og andre fremmede
 „ Materier, og dernæst skal den smelttes og bringes til
 „ den Stikkelse, som Svovl bør have, hvilket vel ikke
 „ kan skee anderledes, end man hidtil har forholdt sig
 „ dermed, undtagen det maatte være i Hensigt til Dan-
 „ nelsen, da den maa skee ligesaa vel kunde leveres i
 „ store Stykker eller Rager, som den nu forskaffes i
 „ runde Stænger, dog maatte man være noiere oplyst
 „ om hvorledes den i Engelland og Skotland egentlig
 „ forlanges, inden man kan foransætte nogen Foran-
 „ dring i den hidtil sædvanlige Raffinerings- og Om-
 „ gang.

„ gangt; Maade dermed, og til den Ende kunde det
 „ være tiensligt at have en Probe af den Italienske Svovl,
 „ for at see Forstiaellen imellem denne og den Islandske,
 „ og derefter bestoedre bedømmes, hvorvidt den sidste
 „ kan bringes til at ligne den første, og hvad der af
 „ den nu brugelige Raffinering maatte kunde undgaaes.

„ At giye fremmede Skibe Tilladelse til at af-
 „ hente Svovet fra Island, kunde have skadelige Fol-
 „ ger, foruden at saadant strider imod de giorte An-
 „ ordninger.

„ Var ikkun Svovl nok at bekomme, skulle
 „ det ikke mangle paa Skibe til at fore den over til
 „ Skotland, naar Handelen kunde være forsikret om en
 „ fordeelagtig Affætning, saa at de Skotskes Tilbud i
 „ den Henseende ikke behøver at antages, ligesom det
 „ ei heller er fornødent for Isdebrandens Skyld, da der
 „ ved Værket bruges Tørv, som skæres der i Egnen og
 „ havees for ringere, end Steenkul med deres Transport
 „ til Island vilde koste.

„ Svovlværket udfordrer ikkun lidet Forskud
 „ efter dets nu værende Forsætning, men om der endog
 „ med Tiden maatte gives Anledning til dets Udvidelse,
 „ vil Handelen dog altid være i Stand til at bestride
 „ det dertil fornødne Udlæg, uden at behøve fremmed
 „ Hielp, hvorved den naturligviis maatte tabe nogle
 „ af de Fordeele, som den bør have sig selv forbehol-
 „ den, men allermindst kunde det være raadeligt gandske
 „ at overlade Værket til Fremmede, som derved fik Lei-
 „ lighed til at tilsoie Handelen Afbræk og Skade. under
 „ Paaskud af Svovlværkets Drift.

„ Hvad i øvrigt den ommeldte Priis af 4 s.
 „ Dansk for Pundet leveret i London, angaaer, da, naar
 „ man deraf vil regne $\frac{1}{2}$ s. for Fragt og Omkostninger,
 „ hvilket

„ hvilket dog ogsaa kunde beløbe sig til meere, kunde det
 „ omtrent stemme overeens med den her nu gangbare
 „ Priis $3\frac{1}{2}$ Rdlr. pr. Centner Islandsk Svovl, saa at
 „ om man skulde have større Fordeel ved at sælge i En-
 „ geland, end her, maatte det bestaae i hvad der kun-
 „ de spares i Henseende til Raffineringen, hvorom os
 „ nu mangler den fornødne Oplysning.

Erichsen. Bech. Black. Hansen.

§. 24.

Til Afslutning ved den første Deel af dette Handels-Magazin vedføies:

A. Under No. VIII. en Tabel over de i ældre og see-
 nere Tider i Brug værende Islandske Havne- og
 Våhre-Mærker, som jeg i Særdeleshed ved-
 føier til Oplysning for Judvaauerne selv paa Is-
 land, der hidindtil ikke have ført nogen directe
 Handel, og da endog Fremmede ikkeielden sø-
 ge nogle Havnes Våhre, frem for andre, vil
 det ved Expeditionss- og Commissions-Handel
 ikke være tilraadeligt at frasælde de alt bekiendte
 Betegninger, deels paa Våhrene selv, deels
 ved udfærdigende Connossementer.

B. Under No. IX. indføres den under 17 Nov. 1786 udfomne Kongel Anordning angaaende de Friheder, som forundes de paa Island oprettende Kiebstæder.

C. Under No. X. findes Tabel saavel over Folke-Tallet i Island udi Aaret 1703. forfattet efter de af da værende Land-Commission samlede Mandtals-Lijster, som nu forvares i det Kongelige Rentekammer-Archiv, som og over det beboede og ubeboede Jordegods og Familiernes Antal udi Aaret 1760.

D. Under No. XI. anføres den hidindtil fuldstændigst Tabell over Folke-Tallet paa Island den 15 August 1769, hvilke Tabeller i visse Begivenheder kan og tiene de Handelsende til Nytte, for saavidt det kan være dem interessant at kiende Folkemængden udi de Eysselet, hvorhen deres Speculationer maatte vende sig.

Jeg ender saaledes den første Deel af dette Handels-Magazin, og mine Medborgeres Dom om Nytten eller Urugeligheden af de dert meddeelte Efterretninger vil afgjøre, om jeg videre skal fortsætte eller ikke. Jeg slutter
imid-

imidlertid med det Haab, at hvad Ufuldkommenheder end derved maaatte findes, vil man dog lade min Hensigt, nemlig at kunne give en eller anden Ophævelse, som paa sit Sted kunde blive brugbar, vedersæres Ret, og paa Grund deraf skienke Korfatteren Overbærelse, hvor man enten kunde savne Fuldstandighed eller Efterretninger, som man enten havde ventet eller i de anførtes Sted heller havde ønsket. Disse Mangler skal det ellers være min Pligt, saavidt jeg kan bringe samme i Erfaring, i det følgende at afhjælpe, om Publici Dom vil berettigede mig til at fortsætte dette Arbeide.

Bilag

No. I. til andet Capitels §. I. pag. 212.

Placet

Angaaende Providerings Indskrænkning for Island i den følgende Tid, dateret Christiansborg Slot, den 19 April 1786.

Vi Christian den Syvende af Guds Raade, Konge til Dannemark og Norge, de Wendes og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg; gjøre alle vitteligt: At ligesom Vi, efter Vores landsfaderlige Mildhed og Omhu for at befordre alle Vore fiere og troe Undersaatters Bedste, især have ladet Os være anugelegent i de seeneſte Aar, da Vort Land Island er overgaaet adskillige Odelæggelser ved Ildsprudning og Jordſkiælve, og deraf flydende Standsning i Næringsveiene, almindelig Mangel, samt Sygdom og Død blandt Mennesker, saavelsom blandt Creature; at komme dette Lands Indbyggere til Hielp, saavel med overordentlig Undsa-

ning

ning af Handelen, som med Understøttelse af Borens egen Kasse, samt andre Raadesbevisninger, alt for, saavidt mueligt, at lette disse Bore Undersaatters Nød, og at redde Landet fra Hunger; saa vil det derimod nu, da Handelsens Kasse er, formedelst berørte indtrufne Tilfælde, samt de til Island requirerede Kornvares og øvrige Provisioners usædvanlige høie Priser her i Landet, og derimod Retour: Vahrenes Aftagelse og Prisernes Fald paa samme, geraadet i en betydelig Under-Balance, være fornødent: at en Indskrænkning herefter foregaaer i de til Landet aarligen udsendende Provisioner. I saadan Henseende ville Vi, til allerunderdanigst Efterlevelse og Overveielse af samtlige Indbyggere i Vort Land Island, herved allernaadigst fastsætte og anordne følgende Poster:

§. 1.

Endskönt den for indeværende Aar forlangte usædvanlige høie Providering bliver udsendt til Landet uden Afkortning, fornemmelig i Hensigt til at spare Creaturene fra at blive nedslagtede i alt for stor Mængde; og altsaa for desmeer at kunne befordre sammes Opyngling paa nye, maae samme dog aldeles ikke ansees som allene bestemt til eet Aars Fornødenhed; men tildeels som en Forraad, der til Sikkerhed for Landet vel nu bliver udsendt, men dog bliver anseet at skulle findes i Behold til det næstpaafølgende Aar.

§. 2.

De for Aaret 1787 indgivende Requisitioner om hvad til Landets Providering behøves, maae forfattes med Hensigt til foranførte Omstændigheder, da, saafremt disse paa et eller andet Sted ikke maatte blive behørigen paaagtede, og det ikke bliver nøjagtigen afbeviist, at en gandske uundgaaelig Fornødenhed haver udfordret saadant, vil ved Handelen skee en passende Afkortning i det Requirerede. Og

Den

§. 3.

Den for Landets Indvaanere sædvanlige Credit ved Handelen maae fra nu af, det meeste som mueligt, indskrænkes, samt forlanges og gives med megen Varsomhed, saa at ikke Restancerne endnu meere skulle opvoxe; hvorved det efter Omstændighederne tillige vil blive en Nødvendighed, at Vore geistlige og verdslige Embedsmænd, samt de øvrige af Indvaanerne, der ikke kunne regnes til Almuen, ved hvert Aars sluttet Handel betale, hvad de til Handelen maatte i det Aar være blevne skyldige.

I øvrigt, da Landet nu igien, efter de derfra erholdte seeneſte Beretninger, tegner sig til at blive nogenledes frugtbart, ville Vi med særdeles Velbehag allernaadigst ansee, at Indbyggerne i Island anvende deres yderste Kræfter til ved Flid og god Orden paa bedste Maade at benytte de Næringsmidler, som Landet selv frembyder, samt at komme igien tilbage til deres Forsædres Levemaade, hvorved udenlandske Fordebahre ville blive dem meere undværlige, og de selv sættes i Stand til, efter Vores allernaadigste Villie og Ønske, at befordre deres eget Vel, og blive stikkede til at nyde bedre Vilkaar og Lykke. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn den 19 April 1786.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

Reventlow.

Erichsen.

Hoe.

Worndran.

udi

	Udføibning for	Fra No. 1764. til Udgang 1773.				
		Torff og Klippeff	Tran	Tau- de Torff	Torff Ravn	Lar
Sonderlands Havne.		Ekd.	Ekd.	Ekd.	Ekd.	Ekd.
	Westmannøe	6369	884	150	228	—
	Ørebach	7504½	339	113	—	4
	Grindevig	5119	242	10	—	—
	Rosand	6040	245	28½	—	—
	Kieldevig	8739	412	58	17	—
	Havnefiord	5349½	435	174	—	—
	Holmen	7079	216½	129	—	2
Vesterlands Havne.						
	Budenstad	3620½	87½	5½	—	½
	Stappen	4399	66½	24	—	—
	Olufsvig	4722	264½	332	—	—
	Grønnethiord	3504	17	702	—	—
	Patrikfiord	3382	21	1277	—	—
	Bildal	2031	27½	676	—	—
	Hæfiord	4280	326	1304	—	—
	Dyrefiord	3376	340	1195	—	—
	Stikkelsholm	—	—	—	—	—
Norderlands Havne.	Flatøe	4584	125	244	—	4
	Øfiord	—	156	48½	—	—
	Haabsnaas	27	479	332½	—	—
	Huusevig	—	1907½	6½	—	15½
	Skagestrand	—	—	—	—	—
Vesterlands Havne.	Rekkefiord	38	354	109	—	49½
	Rødefiord	32	154½	19	—	—
	Berrefiord	19½	164½	5	—	—
Vesterlands Havne.	Wapnefiord	—	593½	4½	—	—
		80235	7857½	6947	245	75½

	Udfibning fra Handelshavnene.	Fra No. 1774 til Udgang 1783.				
		Torſtiſt og Klipſtiſt	Tran.	Louder Torſt	Tor- ſte- Navn	Var
Ønderlands Havne.	Westmanoöe	Skpd. 827	Tdr. 23	Tdr. 215	Tdr. 112½	—
	Örebak	6730	259	345	—	—
	Grindevig	3487	170½	25½	—	—
	Bofand	4802	240	8	19	—
	Kieblevig	12736	1824	190½	9½	—
	Havnefiord	9657	979	173½	16½	4½
	Holmen	7688	528½	299	I	191½
Vesterlands Havnene.	Budenſtað	2844	133	11	—	I
	Stappen	3983½	256½	41	—	—
	Olufsvig	4920	594	96	—	—
	Grønnefiord	3894	218½	200½	—	—
	Patricxiord	4203	190	952	—	—
	Bildel	2792	80	537	—	—
	Iſſefiord	7480	1058	1744	—	—
	Dyrefiord	5266	793	1570	—	—
	Stikkelsholm Flatöe : :	4891	228	98½	—	—
Østl. Havne.	Öefiord	148½	188	53½	—	—
	Haabsaas	273	1242	449½	—	—
	Houſevig	¼	1107	39	—	I
	Skageſtrand : Rekkefiord :	79	632	658	—	35½
	Rödefiord	2 ½	211½	—	—	—
Østl. Hav.	Berrøfiord	3½	291	—	—	—
	Wapnefiord	—	695½	—	—	—
		86507½	11942	7706½	154½	233½

	Udfibning fra	Fra No. 1764 til Udgang 1773.				
		Naare: Deede: og Orefiød	Tælle	Uld	Smør	Lam. Tun- ger.
Østerlands Havn.	Handelshavnene.	Tønder	Skpd	Skpd	Tdr.	$\frac{1}{2}$ Td.
	Westmannöe	—	29	51	—	—
	Örebak	3011	259	—	13	25
	Grindevig	—	7 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	Bofand	—	—	—	—	—
	Kieblevig	5	1 $\frac{1}{2}$	—	1	—
	Haynefiord	4	8 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	Holmen	114	23 $\frac{1}{2}$	—	2	—
Vesterlands Havn.	Budenstad	3	13	13	$\frac{1}{2}$	—
	Strappen	—	18 $\frac{1}{2}$	5	2	—
	Olufsvig	—	12 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	Grønnefiord	8	7	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	—
	Stikkelsholm	—	—	—	—	—
	Flatöe	2405	174	6 $\frac{3}{4}$	—	—
	Patritxiord	252	12	20 $\frac{1}{4}$	—	—
	Bildal	—	—	6 $\frac{3}{4}$	—	—
Østl. Havn.	Issefiord	98	4	11 $\frac{1}{4}$	9	—
	Dyrefiord	24	7	—	10	—
Nordl. Havnene.	Skagestrand	—	—	—	—	—
	Rekkefiord	3579	280	54 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	10
	Hauzevig	3064 $\frac{1}{2}$	154	56 $\frac{1}{2}$	13	17
	Haabsaas	3617	236	11	7	12
Østl. Havn.	Ödefiord	4499	346	12	3 $\frac{1}{4}$	14
	Rödefiord	4435	412	116 $\frac{3}{4}$	51	15
	Berre fiord	3306	218	188 $\frac{3}{4}$	38 $\frac{1}{2}$	14
	Wapnefiord	2368	222	36	8 $\frac{1}{2}$	11
		30792 $\frac{1}{2}$	2452	591	201 $\frac{3}{4}$	118

Udfibning fra		Fra No. 1774 til Udgang 1783.				
	Haudelshavnene.	Faare., Vees des, Lammes og Drellied.	Talle	Uld	Emær	Lain. Tuns- ger.
		Tønder.	Skpd.	Skpd	Tdr.	$\frac{1}{2}$ Td.
Sønderlands Havnene.	Westmannöe	179 $\frac{1}{2}$	129	8	6 $\frac{1}{2}$	—
	Örebak	476 $\frac{1}{2}$	536	10	108	—
	Grindevig	—	30	—	2	—
	Bosand	—	24	11 $\frac{1}{2}$	—	—
	Kieblevig	—	20	3 $\frac{1}{2}$	—	—
	Havnefiord	—	89	—	—	—
	Holmen	—	148 $\frac{1}{2}$	8	8	—
Vesterlands Havnene.	BudenQad	—	56 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	Stappen	—	52	—	—	—
	Olufsvig	—	9 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	Grønnefiord	—	17	—	$\frac{1}{2}$	—
	Seikkelsholm	—	—	—	—	—
	Flatöe	206	56	—	—	—
	Patruxfiord	2	1	1 $\frac{1}{2}$	—	—
	Bildal	—	1	1 $\frac{1}{4}$	—	—
	Iffe fiord	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—
Nordl. Havnene.	Dyre fiord	—	—	—	—	—
	Skagestrand	—	—	—	—	—
	Rekkefiord	1054 $\frac{1}{2}$	335	$\frac{1}{4}$	20 $\frac{1}{2}$	—
	Huusevig	1069	158	2 $\frac{1}{4}$	2	4
	Haabsees	1051	220	—	15	—
Østerl. Hav.	Öde fiord	1023	363	—	2	3
	Röde fiord	1555	310	107 $\frac{3}{4}$	12	3
	Berrefiord	1011	357	204 $\frac{1}{2}$	12	2
	Wapnefiord	644 $\frac{1}{2}$	219	42 $\frac{1}{2}$	—	2
		8272	3141 $\frac{1}{2}$	402 $\frac{1}{2}$	197 $\frac{1}{2}$	14

	Udfibning fra Handelshavnene.	Fra No. 1764 til Udgang 1773.		
		Saltede Faareffind	Tørre Lammefind	Ore. Huder.
Norderlands Havnene.	Westmannöe	Bundt. 2st.	Stfr.	Stfr.
	Örebak	—	1114	—
	Grindevig	16428	3240	167
	Bofand	—	229	—
	Kieblevig	—	140	17
	Havnefiord	30	117	—
	Holmen	—	301	—
		569	370	—
Vesterlands Havnene.	Budenstad	—	921	—
	Stappén	—	172	—
	Olufsvig	—	66	—
	Grønnefiord	—	126	—
	Stikkelsholm	—	—	—
	Flotöe	8856	850	11
	Patricxiord	966	1089	—
	Bildal	—	894	—
	Lillefiord	237	1275	—
	Dyrefiord	112	1280	—
Norderlands Havnene.	Skakestrand	—	—	—
	Rekkefiord	13144	829	3
	Haukevig	15114	3162	5
	Hauksnes	13542	4479	—
	Öefiord	19679	5907	21
Østerlands Havnene.	Rödefiord	17876	2822	—
	Berrefiord	10293	777	—
	Wapnefiord	10042	1213	—
Summa		126887	31377	224

	Udfisning fra Handelshavnene.	Fra No. 1774 til Udgang 1783.		
		Saltede Faarefind	Torre Lammefind	Ore. Huder.
Sønderlands Havnene.	Westmannöe	Bdtr. 2 sifr. 234	Stfr. 1783	—
	Örebro	237	8260	698
	Grindevig	—	3297	2
	Böfand	—	998	—
	Kieblevig	—	1214	—
	Havnefiord	17	2921	—
	Holmen	—	962	12
Vesterlands Havnene.	Budenstad	—	2569	—
	Stappen	15	1910	—
	Olufsvig	—	2313	—
	Grönneshord	—	632	—
	Strikkelsholm	—	—	—
	Flatöe	—	3042	28
	Patixfiord	—	1470	—
	Bildal	—	853	—
Norderlands Havnene.	Issefiord	147	4655	—
	Dyrefiord	—	2933	—
	Skagestrand	—	—	—
	Rekkefiord	1161	6760	86
Norderlands Havnene.	Huusevig	4624	15245	1
	Huusevig	1872	4623	56
	Öefiord	1385	6646	22
Norderlands Havnene.	Rödefiord	5681	17278	—
	Berrefiord	4099	8019	—
	Wapnefiord	2684	14901	—
Summa		22106	113984	905

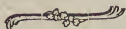
	Udfibning fra Handelshavnene.	Fra No. 1764 til Udgang 1773.			
		Ederdum.		Fugle- Fieder	Næve- flind.
		reen	ureen		
Sønderlands Havnene.	Westmannøe	Pd.	Pd.	Lpd.	Stk.
	Ørebak	—	—	21	—
	Grindevig	—	—	—	—
	Bosand	—	—	—	—
	Kieblevig	—	—	—	—
	Haynefiord	51	—	—	—
	Holmen	—	—	—	1
Vesterlands Havnene.	Budenstad	181	28	—	16
	Stappen	—	—	—	—
	Olufsvig	—	—	—	—
	Grønnefiord	—	—	—	—
	Stikkelsholm	—	—	—	—
	Flatøe	1699	1698	51	43
	Patixfiord	12	—	10	97
	Bildal	14	—	6	86
	Isefiord	—	—	—	171
	Dyrefiord	—	—	—	172
Norderlands Havnene.	Skagestrand	—	—	—	—
	Rækkefiord	—	—	12	92
	Huusevig	23	8849	29	65
	Haabsaas	—	—	72	—
Østerlands Havnene.	Øefiord	—	136	—	15
	Rødefiord	—	467	—	—
	Berrefiord	148½	1108	—	1
	Wapnefiord	—	1087	—	—
Summa		2128½	13373	201	759

	Udfibning fra Handelshavnene.	Fra No. 1774 til Udgang 1783.			
		Ederdaun.		Fugle: Fieder	Næve: Kind.
		reen	ureen		
Sønderlands Havne.	Westmanoë	Pd.	Pd.	Pd.	Str.
	Ørebak	—	—	254	18
	Grindevig	100	—	—	66
	Bofand	—	—	—	64
	Kieblevig	4	—	—	71
	Havnefiord	—	—	—	130
	Holmen	69	—	—	169
Vesterlands Havne.		377	44	—	65
	Budenstad	418	135	—	209
	Stappen	10	—	—	227
	Olufsvig	90	—	—	101
	Grønnefiord	106	—	—	81
	Stikkelsholm	—	—	—	—
	Flatø	11025	330	76	350
	Patixfiord	130	—	—	238
	Bildel	—	—	—	158
	Iffeifiord	—	109	—	639
Nordre Havne.	Dyrefiord	27	—	—	367
	Skagestrand	—	—	—	—
	Rekkefiord	172	43½	56½	437
	Huusevig	3422	2968	22½	464
	Haabsaas	9½	—	276	189
Øst. Hav.	Øefiord	57	—	23	156
	Rødefiord	14	213	—	61
	Berrefiord	446	510	7	23
	Wapnefiord	474½	494	—	190
		16951	4846½	715	4473

326 Bilag No. VII. til andet Capitels §. 22.

Auctions-Prisen i Kiøbenhavn den 16 October og
6te November 1786.

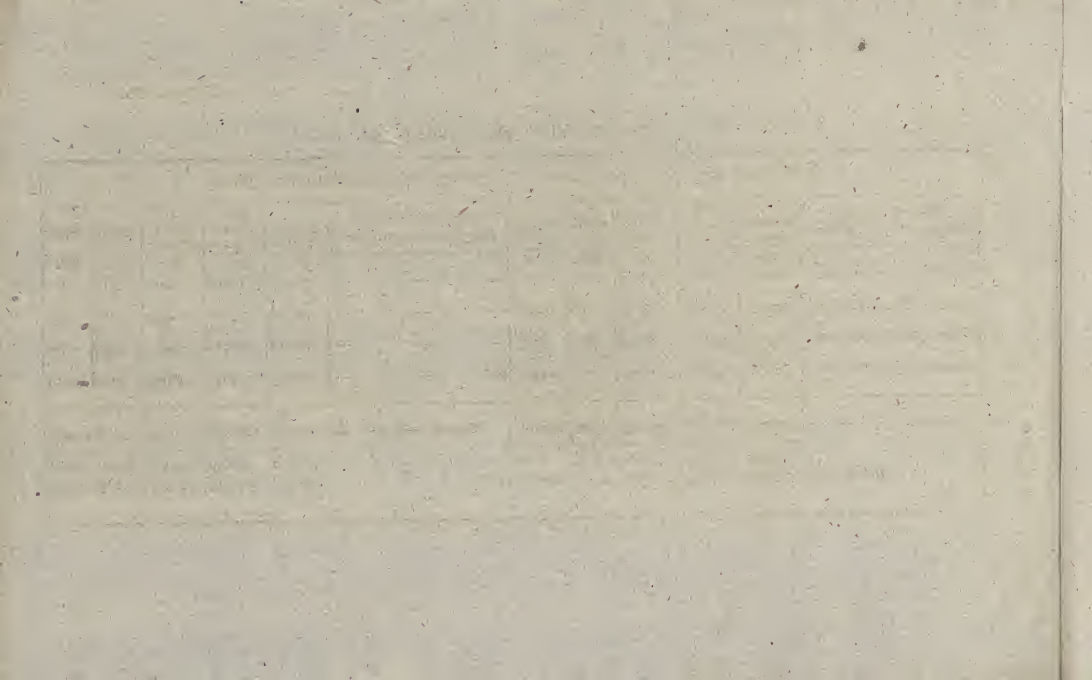
Islandske Fabricata fra Havnene.	Enkel- baands Strøm- per		Totomme Vanter		Dobbel- baands Strøm- per		Enkel- og Dobbel- baands Trøier.	
	Par		Par		Par		Etkr.	
	Eft. a	Eft.	Eft. a	Eft.	Eft. a	Eft.	Eft. a	Eft.
Westmannøe	15 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{1}{2}$	10	10 $\frac{1}{4}$	22	22 $\frac{3}{4}$	64	8
Kieblevig	15 $\frac{1}{2}$	1	10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{4}$	2	2	2	2
Havnefiord	16	16 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{4}$	13	2	2	2	2
Holmen	16	16 $\frac{1}{2}$	11	2	2	2	2	2
Budenstad	16 $\frac{1}{4}$	17	16 $\frac{7}{8}$	2	2	2	2	2
Stappen	17 $\frac{3}{8}$	18 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	2	2	2	2	2
Olufsvig	15 $\frac{3}{4}$	2	12 $\frac{3}{8}$	13 $\frac{1}{4}$	2	2	2	2
Grønnefiord	15	2	11 $\frac{7}{8}$	2	2	2	2	2
Strikkelsholm	16	17	11 $\frac{1}{8}$	2	2	2	2	2
Skagestrand	18	22 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{1}{2}$	2	20 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{3}{4}$	60	72
Ö-fiord	16 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{3}{4}$	2	2	18 $\frac{1}{8}$	20 $\frac{1}{2}$	42	80
Haabsaas	15 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{8}$	2	19 $\frac{1}{8}$	22	40	64
Huusfevig	16 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{1}{2}$	2	2	18	19 $\frac{1}{2}$	2	2
Rødefiord	17	17 $\frac{7}{8}$	9 $\frac{1}{4}$	2	18	24 $\frac{1}{2}$	64	2
Berrefiord	16	19	2	2	22 $\frac{3}{4}$	2	53	2
Wapnefiord	17	19 $\frac{1}{4}$	10	2	15	24	52	96

Bilag No. VI til 2det Capitels §. 22.

Extract af Handels-Exportationen af uldne Vahres Fabrication i Island.

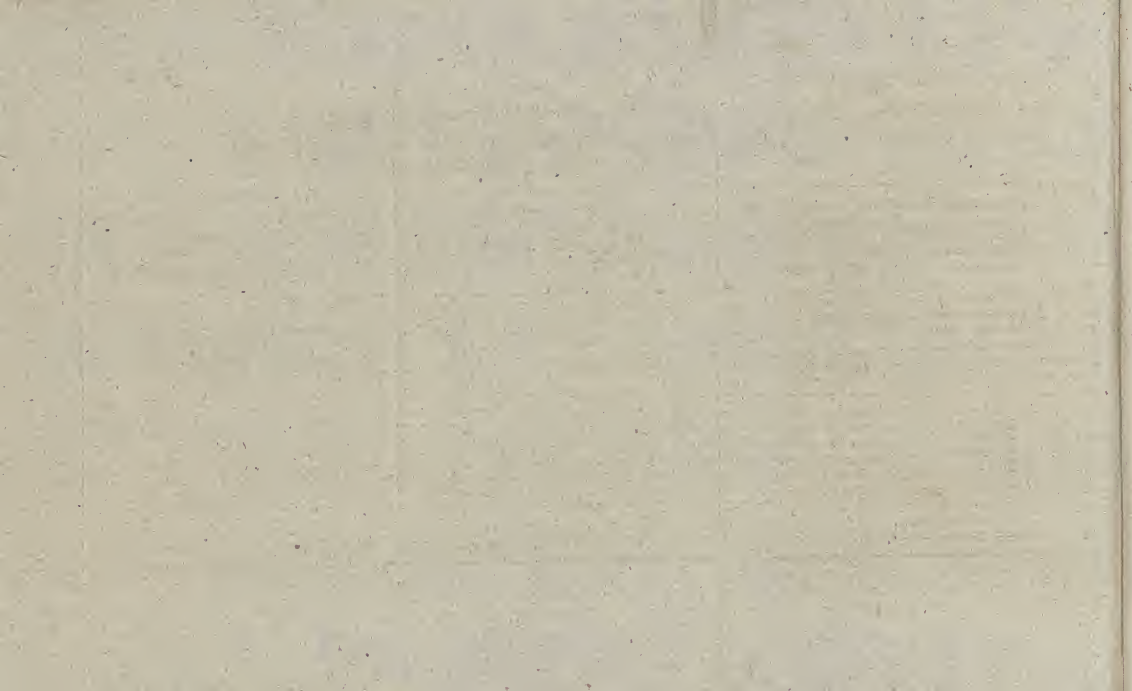
Udi 1ste Termin fra 1764 til 1773 i 10 Aar.						Udi 2den Termin fra 1774 til 1783 i 10 Aar.							
Totomme Vanter	Enkel- haands Strømper	Dobbel- haands Strømper	Troier	Vadmef.		Totomme Vanter	Enkel- haands Strømper	Dobbel- haands Strømper	Troier	Vadmef.			
Par	Par	Par	Stk.	Alen		Par	Par	Par	Stk.	Alen			
Fra de VII Sønderl. Havne.	219031	103062	5913	2939	643 $\frac{1}{2}$	—	—	—	337751	60308	8211	916	528
Fra de X Vesterlands Havne.	372236	560532	9641	1051	7597	—	—	—	429687	273124	4851	222	91 $\frac{1}{4}$
Fra de V. Nordlands Havne.	117557	861997	86392	2952	3507	—	—	—	226258	526071	210233	3852	586
Fra de III Østerlands Havne.	10920	138575	88312	5328	11439	—	—	—	37126	313095	68102	4026	9003
Summa — — —	719744	1664166	190258	12270	23186 $\frac{1}{2}$	Summa — — —	1030822	1172598	291397	9016	10208 $\frac{1}{2}$		
$\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Alen.						$\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel. $\frac{1}{10}$ Deel.							
Udgier aarlig 71974 $\frac{2}{3}$ 166416 $\frac{2}{3}$ 19025 $\frac{2}{3}$ 1227 2218 $\frac{11}{20}$						103082 $\frac{1}{2}$ 117259 $\frac{2}{3}$ 29139 $\frac{7}{10}$ 901 $\frac{1}{2}$ 1221 $\frac{1}{20}$							

Bilag No. VIII til 2det Capitels §. 24.
Havne- og Bahre-Betegninger og Mærker paa Retour-
fra Island i Foustagier og Paqver.

Havnenes Mærker		Havnenes Mærker		Havnenes Mærker		Havnenes M
Westmannöe - -	W	Havnefiord - - -	HF	Grönnefiord. - -	GF	Issefiord. -
Örebach - - -	ØB	Holmen - - -	HM	Srikkelsholm. - -	SH	Dyrefiord. -
Grindevig - - -	GW	Budenstad - - -	BDS	Flatöe. - - - -	FØ	Skagestrand. -
Bosand - - -	BS	Stappen. - - -	ST	Patixfiord. - - -	PF	Rechefiord. -
Kieblevig - - -	KV	Olufsvig. - - -	OV	Bildahl. - - - -	BD	Huusevig. -

Bahre Mærker		Bahre Mærker		Bahre Mærker		Bahre Mær
Eabliu - - -	C u.	Klein Torff - - -	KD	Faarefiød, storhuggen	S	Tran Havfalus
Grov Torff (Labberd:)	D.	Langer - - - -	L	— fiød, smaa hugg.	S	— Sælhunde
Middel Torff - -	MD	— Graafey - -	GS-	Orefiød - - -	Oz.k.	— Torffe -
— Lax - - -	L x.	Eederduun - - -	ED. n.	Fugle, Fieder - -	FF	Strømper (entelt og de

Bilag No. IX.
til andet Capitels §. 24.

Anordning angaaende de Friheder som for-
undes de paa Island oprettende Riobstæder,
dateret Christiansborg Slot den 17 Nov.
1786.

Vi Christian den Syvende af Guds Raade, Kon-
ge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers,
Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmar-
ken og Oldenborg, giøre alle vitterligt, at da Vi ved
Vores under 18 August sidstleden allernaadigst udgiv-
ne Placat, angaaende den Islandste Handels Fri-
gelse, haver tilfagt de 6 Handelspladse paa Vort Land
Island, Reikiavik, Westmannø, Eskefjord, Eya
eller Vefjord, Skutiss eller Isfjord og Grundar eller
Grønnefjord, Riobstæds Ret og Friheder, hvilke Vi
ved en derom især nærmere udgivende Anordning all-
ernaadigst ville bekendtgjøre; Saa ville Vi nu ved dette
Vores aabne Brev allernaadigst have anordnet og fast-
sat følgende:

§. 1.

Alle christelige Religions-Forbandte maae i disse
Riobstæder nyde fuldkommen Tolerance med fri og uind-
skrænket Religions Øvelse, hvortil efter Omstændig-
hederne endog de Reformerte kan vente en Kirkes
Bygning.

§. 2.

Kjøbstædernes Borgere maae i 20 Aar være fri for Kopskat, Told og andre Udgifter til Statens Tjeneste, saa at de allene svare de til Byens egen Nytte fornødne onera publica.

§. 3.

Kjøbstædernes Borgere maae ligesom Landets øvrige Indbyggere være fri for den $\frac{1}{4}$ Procentskat af deres paa Rente udsættende Capitaler, og for Brugen af stemplet Papiir.

§. 4.

De til Kjøbstædernes Anlæg behøvende Grunde maae, saavidt de tilhøre Private, afkøbes dem for Borets Regning, og, saavidt de ere Os tilhørende, allernaadigst skienkes til dette Brug, efterat Estrækningen forhen er opmaalt og bestemt ved en derover indsendende Forretning; og maae saavel Norsk Tømmer som andre Bygnings-Materialier til Kjøbstædernes første Indretning i Island være toldsfrie ved Udførselen fra Danmark, Norge og Fyrstendommene, ligesom ved Indførselen i Island; og de, der vilse nedsætte sig og opføre Bygninger i de Islandske Kjøbstæder, kan desuden efter Omstændighederne vente anden Hielp.

§. 5.

Bygge-Pladserne skal frit anvises, og det saaledes, at de ikke ligge for tæt sammen, samt at der saavidt mueligt ved hvert Huus bliver Plads til en liden Hauge.

§. 6.

Enhver, som melder sig hos Stedets Øvrighed, skal forundes frit Borgerskab, dog at han lader antegne sit Navn i Borgerbogen, og aflægger Borger-Eed, samt bliver af Stedets Øvrighed forsynet med Borgerbrev til Bevis derpaa, hvorfor dog ikke noget maae betales uden de blotte Skriverpenge.

§. 7.

§. 7.

Det samme skal og gælde om enhver Fremmed, som maatte komme til Landet for at nedsætte sig i Stæderne; dog at de strax ved deres Ankomst til Landet melde dem derom, samt aflægge Troeskabs-Eed til Os, om de ikke allerede ere Vores Undersaatter; hvilke Fremmede da ved Borgerbrevet blive at ansee som naturaliserede.

§. 8.

Den i Indføds-Retten fastsatte Summa, som Fremmede maae indføre og anvende i de danske Stater, for at faae Indigenat i samme, bestemmes for dem, der ville nedsætte sig i en Islandsk Kiøbstad, allene til 3000 Rdlr.; og saadanne der boesatte Fremmede skal for dem selv og Børn, enten de ere medbragte eller fødte i Landet, nyde selsomme Rettigheder som Indfødte i alle Vore Riger og Lande.

§. 9.

Enhver, som nedsætter sig i en Kiøbstad i Island, maae igien drage bort, uden nogen Decimation eller Affortning af hans Formue, og det uden Forskiel, enten han har været længe eller kort i Landet.

§. 10.

Enhver Borger erholder ved Borger-Retten fuldkommen Rettighed til at drive al Slags Kiøbstads Møring; dog maae Haandværkere ikke drive videre Handel, end herefter under No. 16 formeldes. Saa skal og Brændeviinsbrænden være aldeles forbuden, samt til Giesfigiverie udfordres Amts-Øvrighedens særdeles Tilladelse.

§. 11.

Enhver Borger i Stæderne, af hvilken Religion han end maatte være, maae have Ret til at tilkøbe sig saa mange Jorder i Island, som han kan og vil

§. 12.

Ryttige Haandværkere kan, om de vil nedsætte dem i Stæderne, vente passende Benaadninger, hvor om de kan vente at blive nærmere underrettede af vedkommende Collegium.

§. 13.

Enhver Haandværksmand maae have fuldkommen Rettighed, at drive sit Haandværk som Mester i Stæderne, og dersom en udlært Svend nedsætter sig som Mester i en Islandsk Kjøbstad, maae de af ham oplærte nyde i andre Vore Stater de selvsamme Rettigheder, som ere bestemte for de smaae Kjøbstæder i Hensigt til Vores Kongelige Residents Stad Kjøbenhavn.

§. 14.

Intet Haandværkslaug maae nogen Tid oprettes i Island, og for at nedsætte sig der som Mester, skal, for det første saalænge Friheds Aarene vare, intet videre betales, end hvad Borgerbrevet koster efter foranførte 6 §.

§. 15.

Saa mange af disse Kjøbstæders Borgere, som vil, maae, efterat de have vundet Borgerkab paa Handeden, og ere forsynede med det fornødne Forraad af de behøvende Vahre, for det første i 20 Aar have Frihed til som Udliggere, at gjøre mindre Handels Anlæg i det til hver Kjøbstad hørende District med Frihed siden at handle ikke allene med hvilken Udligger og Kjøbstad, de finde for got, men og directe at forskrive Ladninger fra hvilket Sted i Vore Riger og Lande de selv vil, samt igien at expedere Ladninger hvorhen de finde tjenligst, allene at de iagttage de samme Regler, som i Almindelighed ere bestemte for alle andre Handlende i Landet.

§. 16.

§. 16.

Allene de Handelsmand, der ere Borgere i Kiøbstæder skal have Rettighed til at sælge Indførsels Vahre paa de mueligt i Eiden oprettede Markeder i Jsland, hvilken Rettighed og forundes de i Kiøbstæderne boesatte Haardværksfolk for deres eget Arbeide; og maae det staae enhver Indbygger i Jsland frit for, at handle ei allene til hvilken Kiøbstad eller Udligger, Stad han selv vil, men og directe med de allene paa Speculation til Landet ankommende Skibe, saaledes at disse, efter først at have anløbet een af Kiøbstæderne; dog uden at være pligtige der at losse eller lade, eller betale nogen Slags Omkostning, maae, saavidt de ikke finde i Kiøbstæderne fornøielig Affætning af deres Vahre, strax, efter at have afgivet deres Carga, gaae til hvilken Havn de vil, og der ligge i 4 Uger, inden hvilken Tid enhver af Indbyggerne uden Forskiel af dem maae kiobe til egen Fornødenhed, Føde og andre til Røringernes Drift fornødne Vahre, samt til dem sælge sine Produkter.

§. 17.

Bøxel-Retten skal ogsaa gielde i disse Kiøbstæder saaledes som samme er fastsat ved den Norske Lov og de tilhørende Forordninger.

§. 18.

Jurisdictionen over disse Stæder maae indtil videre anbetroes vedkommende Sysselmænd; dog kan de vente at faae egen Jurisdiction, saasnart Stiftamtmanden og Amtmanden indberetter, at deres Tilvæxt gjør saadant fornødent.

§. 19.

Appellationen til Kiøbstædernes Øvrighed maatte som sædvanlig gaae til Lav- og Ober-Retten; dog maae der, for at afførte Rettergangen i Handels, Sager, i behøvende Tilfælde bevilges Extra-Lavting.

§. 20.

§. 20.

Byernes Indvaanere maae, saasnart de faae egen Jurisdiction, ligesledes have Tilladelse til at fore-
staae eget Vaaben og Stads Segl.

§. 21.

De under enhver Kiøbsted henhørende Distrikter
ere: 1) For Keikiavick i Søndre Fierding: Guldbrin-
ge, Kiøse, Borgefiords og Nyhre Sysseler indtil Hyt-
teraaen. 2) For Westmannøe i samme Fierding, Ar-
nes, Kangevalle, Westmannøe og Vestre Skaptesfiolds
Sysseler. 3) For Eskesfiorden i Øster Fierdingen:
Øster Skaptesfiolds, samt Søndre og Nordre Muhle
Sysseler. 4) For Eya, Fiorden eller Vefiorden i
Nordre Fierdingen: de 4re Nordlandske Sysseler, nem-
lig Norder, Vefiord, Skagesfiord og Hunevands Sys-
seler. 5) For Skutils eller Isesfiord i Vestre Fierdin-
gen: Strande og Isesfiords Sysseler, samt et Stykke
af Brandestrands Syssel, strækkende sig fra Grønd-
erne ved Isesfiords Syssel indtil Biarnanupr; og 6)
for Grundar eller Grønnefiord i samme Fierding; det
øvrige af Brandestrands Syssel med Dale, Sneefield-
nes og Snappedals Sysseler til Hytteraaen. Forby-
dende alle og enhver, herimod, eftersom forskrevet
staaer, at hindre eller udi nogen Maade Forsang at
gaae, under Vor Hyldest og Maade. Givet paa Vort
Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residents-
Stad Kiøbenhavn, den 17 November 1786.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

(L. S.)

Schack Rathlou.

Lurdorff. P. Aagaard.

Bi-

I. Folke-Tallet i Island 1703.

efter de af da værende Land-Commission samlede Mandrafs-Lister, som nu forvares i det

Kongelige Rente-Kammer Archiv.

Gierdinger og Syffeler.		Sa: mi- lier.	Perso- ner.	Personer.				1769 Aars Folketall	min- dre 1769	Bebøede heele, halve, og mindre Gaarde og Huusmands-Pladser, samt øde Gaarde og Huusmands- Pladser 1760.		
				fra 70 til 80 Aar.	fra 80 til 90 Aar.	fra 90 til 100	over 100					
Øster- Gierding.	Male-Syffel	549	4101	91	28	5	—	3470	631		Familier p a a de	Øde Gaarde
	Skaptessells-Øster Port Syffel.	160	1101	21	17	—	—	2707	240		bebygte og Huus-	mands- mands- Pladser.
	Vestmannæder	56	339	5	1	—	—	—	—		Gaarde	
Sønders- Gierding.	Rangervalle-Syffel	597	4256	84	32	8	1	4449	146		og Huus-	mands- mands- Pladser.
	Nenes-Syffel	710	5179	91	36	1	—	4828	351			
	Guldbringer-Syffel	431	2624	19	6	—	—	—	—			
Vester- Gierding.	Riofe-Syffel	179	1304	19	8	1	—	3470	458			
	Vorgefiords-Syffel	312	2079	57	18	1	—	1696	383	Paa det Kon- gelige Gods	1218	601
	Wjre-Syffel	262	1786	36	15	1	—	1918	—	Bispestolernes.		
Øster- Gierding.	Huappedals-Syffel	89	636	12	5	1	—	—	—	Salholts	459	149
	Snaefselnes-Syffel	671	3905	57	16	3	—	3414	1127	Hole	379	211
	Dale-Syffel	286	1946	41	18	2	—	1704	242	Hospitallernes		
Sønders- Gierding.	Vardestrand-Syffel	420	2679	47	21	1	—	2288	391	og de Fattiges	60	17
	Isfiords-Syffel	617	3783	58	27	2	—	3338	445	Præste-Gaar- denes og det		
	Strande-Syffel	156	1039	33	9	—	—	954	85	Præsterne til lagte Mensal	998	494
Øster- Gierding.	Huuevand-Syffel	422	2707	37	13	2	—	—	—	Sepiærgodse	3560	1434
	Skagefiords-Syffel	466	3144	71	22	8	—	11985	—			
	Desfiords-Syffel	458	3061	44	29	5	—	—	—			
Sønders- Gierding.	Thingøes-Syffel	450	2929	75	32	—	—	—	—			
	Summa	7537	50444	957	370	41	1	46224	—	Summa	6674	2906

*) See Kammer-Secretair Olavii Røse's Beskrivelse pag. 657.

Folketall i Island den 15 August 1769.
 efter Hr. Ober-Consistorialraad D. A. F. Büschings Magazin für die neue Historie
 und Geographie, 8. Th. S. 223 = 240.

		Mandskion.	Qvindeskion.	Summa		Fierdingers- og Total. Summa	Ugiftes af 2. til 7de Klasse.	
				Mands- kion.	Qvinde- kion.		Mands- kion.	Qvinde- kion.
1) indtil 8 Aar	Stalholt S. Holum S.	3514 1312	3652 1419					
2) fra 9 indtil 16 Aar	Stalholt Hole	1997 733	1978 774	—	—	D. S. 6177	2140	2154
3) fra 17 indtil 24 Aar	Stalholt Hole	2135 748	2393 931	—	—	—	2150	2150
4) fra 25 indtil 32 Aar	Stalholt Hole	1851 637	2293 687	—	—	C. S. 14443	1304	1583
5) fra 33 indtil 40 Aar	Stalholt Hole	1955 647	2495 871	—	—	—	790	1232
6) fra 41 indtil 48 Aar	Stalholt Hole	1629 584	2006 646	—	—	B. S. 13596	465	956
7) over 48 Aar	Stalholt Hole	2585 805	3733 1194	15666 5463	18550 6522	34216 111985	871	2129
Summa Summarum						46201	7720	10204

Af foransførte Hoved: Summa.				
a)	Maagspersoner, verdslige Betiente, Forpagtere ic. med Hustruer, Børn i Hællig, Forældre i Huset, samt Tyende.	420	552	972
b)	Gestlige, Kirke- og Skole-Betiente, samt Kandidater, Klosterbedes	1172	1391	2563
c)	Alle uden for lit. a og b med Hustruer, Børn og Tyende.	18730	22018	40748
d)	Banvittige, Krøblinge og ulægelige Syge.	920	1338	2358
Summa Summarum		46641		

Subscriptionsplan.

Blant saa mange gode og nyttige Skrifter, som vi nu ele om Island, især de, som af vor lærde og utrættelige Conferentceraad og Deputeret i Rentekammeret John Erichsen, som og hvad af de Herrer Eggert Olaffen og Biarne Poulsen, samt Sekretair Olavius, Etatsraad Sielsted, Professor Eggers og flere er udgivet, mangler endnu, hvad der egentlig maaatte henhøre til et vel indrettet Handels-Magazin, det er: Hvad som til Handelsvæsenet og derunder henhørende kunde vedkomme dette Land, som næst Storbritannien er den største De i Europa, og, som bekiendt, en af de meget vigtige for Danmark, i Særdeleshed for dens Export-handel, hvis Artikler næsten alle ere af de første Fornødheds-vare, hvilket i Handel udgior nu for Tiden 63 diverse Sorter, foruden at disse med adskillige flere Handelsgadninger endnu kunde blive forøgede. Et slikt Arbeide har ingen af de hidtil udfomne Skrifter havt til Hovedgjenstand, ligesom og den Detail, som et saadant Arbeide forudsætter, ikke kan forfølges uden af den, som selv, saa at sige, har lagt Haanden paa Arbeidet, og tient sig frem i det Sag. Jeg har altsaa troet, at det vilde være et ikke unyttigt Foretagende, at begynde et saadant Magazin, ved at udgive deels samlede, deels efter haanden saadanne oplysende Efterretninger, som kunde være nyttige og nødvendige, især for dem, der ville benytte sig af den islandske Handels Frihelvelse, i Folge den kongelige allernaadigste Placat af 18 August 1786.

Tillige har jeg en anden Grund for dette Arbejde, nemlig: adskillige af mine Venner og Velyndere, ja endog mig ganske ubekendte Venner i Provindserne, især fra tvende Stæder i Norge, have værdiset mig den Tillid at begiere grundede Oplysninger og paalidelige Efterretninger „deels „ angaaende Tablaufangsten i Almindelighed: deels i hvil- „ ket rimelig Forhold, at Handels-Artikler i Særdeleshed, „ efter de forskjellige Districters Beskaffenhed og Situation, „ kan debiteres under Frihandels Speculation, samt hvad „ der angaaer Forhandlingsmaaden, Vares Assortering, „ Virkning, Pakning, tillige med Udfisnings-Reglerne „ efter Landkysternes ulige Beskaffenheder, m. m.; som og „ angaaende, hvilket der vilde være meest fordeelagtig, en- „ ten paa Speculation at gjøre Expedition til enkelte Han- „ dels Havne, eller at indlaade sig i Associationshandel med „ Folk, som allerede vare etablerede i Landet m. m.; ende- „ lig og hvilke Grundreglerne ere, som den Handelende der „ til Lands (hvor Handels-Indretningen hidtil har været un- „ der Monopolium) bør kiende og vide, med flere Qvæstioner.“ For nu at undgaae al Mistydighed, der kunde være disse Venner, saavel som andre, og endelig ved urigtig Fortolkning mig selv skadelig, tillige ved at overveie den Varsomhed ved slige private Efterretninger, jeg skylder mit Embede, som medadministrerende Directeur ved den kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske Handel, som og i Hensigt til, at jeg under 16 Februarit og 27 April 1785 er allernaadigst befalet at være Medlem af de angaaende Island og Finmarken an- ordnede Commissioner, har jeg besluttet at udgive saadanne Efterretninger offentlig; især da jeg allerede fra mange Aar, endog i Island har samlet i visse Deele de bedste Materialter til et saadant Værk, og nu derunder vil henføre i Almindelighed alt hvad der til det almindelige Bedstes Fremtard, efter den tilladelige Publiciets Hensigt kunde være nyttigt at vide, og
ikke

ikke hidtil er trykt. Om dette Arbeide har jeg og tillige det visse Haab, at en stor Deel deraf vil være nyttig for Island selv, og riene dette Land til at tage hastig Deel i den active Handels Indretning, endog med mindre Kræfter, end det fra første Synspunct skulde ansees, og saaledes ikke længe have Tillid til den blotte passive Handel, der naturligtvis vilde være trykkende. I det mindste skal jeg ved dette Arbeide have den Tilfredsstillelse, at jeg efter mine Evner har stræbt at afdrage noget paa den Gield, jeg staaer i til mit Fæderland og Staten, da jeg fra Aaret 1766 har tient mig frem i Island, saavel ved det octroierede Handels-Compagnie, som under den kongelige Handels-Indretning, lige til Aaret 1781, jeg som Overfiskmand hjemkom efter Ansøgning. Dette maa altsaa være nye Fortolkning nok om Anledningen til denne Subscriptions-Plan til Udgaven af det ovenmeldte Handels-Magazin for Island, hvoraf den første Deel skal udkomme om nogle Maaneder, dersom Subskribenternes Antal nogenledes vil holde mig skadesløs for Trykkeomkostningerne. Prisen vil blive 3 Skill. for Aftet paa Tryk- og 4 Skill. paa Skrivpapiir, i Medjan Octav, og Subskription modtages paa samtlige Dyens Bogstader indtil Aarets Udgang 1787.

Carl Pontoppidan,

Justits-Raad, og Administrerende Directeur ved den
Kongel. Grønl., Isl., Finn. oc. Handel.

Trykfeil

Bag. 16	Linie 22	aaer	Evaluation	læs	Evaluation.
" 17	" 7	"	Neunfad	"	Neunfad.
" 102	" 11	"	(see) s. 36.	"	(see) s. 37.
" 126	" 22	"	Hr. Ved. Pedersen	"	Skipper Peder Pedersen.
" 152	" 17	"	Weisenæs	"	Weisenæs.
" 156	" 16	"	Sore	"	Store.
" 157	" 12	"	1000 Garn Bist	"	1200 Garn Bist.
" 159	" 30	"	Winterstider	"	Wintertid, er ic.
" 222	" 10	"	Nie	"	Nge.
" 224	" 18	"	Skafestrand	"	Skagestrand.
" 228	" 15	"	13 Julii	"	31 Julii.
" 246	" 12	"	Maret 1785	"	Maret 1786.
" 259	" 13	"	" " "	"	(mangler) A.
" " "	" 22	"	(saae) 2	"	B.
" 265	" 17	"	fremmede	"	fremmedes.
" 268	" 9	"	dennes	"	den renes.
" 285	" 22	(hvor læses) kunde, (at tillægges) forinden.			

Til Erindring for Bogbinderen.

Tabel No. VI. hæstes ved Pagina	} 326.
— No. VIII. — " — —	
— No. X og XI. hæstes bag ved Pagina	332.

